

GİRİŞ

Üniversiteler hem bireye hem de topluma fayda sağlayan bir kurum olarak toplumsal açıdan önemli bir yere sahiptirler. Bir taraftan topluma faydalı bireyler yetiştirmeyi amaç edinen üniversiteler diğer taraftan eğitim, araştırma ve yayın faaliyetleri yaparak toplumsal hizmetleri sunma hizmetini yerine getirmektedir. Dolayısıyla üniversiteler, toplumun kalkınması için araştırma ve yayınlar yaparak onun sosyal, kültürel ve iktisadi olarak kalkınmışlık düzeyini artıran kurumlar olarak isimlendirilebilmektedir.

Üniversiteler bu toplumsal görevlerini icra ederken bir çok ülkede olduğu gibi bu hizmetlerini yapma bedelini devlet kanalıyla karşılamaktadırlar. Özellikle devlet üniversitelerinin kaynaklarının hemen hemen yarısı her yıl bütçeden ayrılan fonlarla tedarik edilmektedir. Yakın zamanda da özel üniversitelere kaynak aktarımında bulunmaya başlanmış bazı özel üniversitelerin bütçeleri çoğu devlet üniversitelerinin bütçelerinden fazla olmaya başlamıştır. Çünkü eğitim hizmetleri açısından bireyden çok toplumsal fayda sağlaması açısından yarı kamusal mal olarak nitelendirilmektedir.

Kaliteli ve istenen bir yükseköğretim hizmetinin sunulması için öncelikle nitelikli insan gücü sermayesi yanında her türlü teknik donanım sermayesinin de olmak zorunluluğu vardır. Bu sebeple yükseköğretimin istenen kaliteli eğitimi verebilmesi için sağlam ve sürekli mali kaynak ihtiyacı vardır. Bütün bunlar yapılırken dünya literatürü çok yakından takip edilmelidir. Burada oluşan her yeni değişim uygun şekilde transfer edilmelidir.

Etkili bir yükseköğretim eğitim ve öğretim mevcut kaynakların etkili dağıtılması ve kullanılmasıyla gerçekleşebilecektir. Elbette yükseköğretime ayrılan kaynakların sağlanması ile birlikte yükseköğretim kurumlarına tanınacak idari ve mali özerklik yanında kaynakların toplanmasında ve kullanılmasında mali saydamlık ilkeleri ön plana çıkarılmalıdır. Mali saydamlık kendiliğinden yükseköğretim sisteminin başarısına etki edecektir.

Çalışmanın birinci bölümünde, Yükseköğretim kavramı ve kurumsal çerçevesi, ülkemizde yükseköğretim kurumu ve türleri, yükseköğretimin amaç, görev ve işlevleri ve Türkiye’de yükseköğretimin tarihi gelişimi ele alınmıştır.

İkinci bölümde ise Türkiye’de yükseköğretim finansman politikaları ve yöntemleri, bazı Avrupa Birliği ülkelerinde yükseköğretimin finansmanı ve işleyişi,

Türkiye’de yükseköğretimin finansman yapısı, 1980 yılından 2005 yılına kadar ki süreçte yükseköğretimin toplam bütçe içerisindeki payları ve yükseköğretim finansmanı ile ilgili kanunlar, kalkınma planlarındaki hükümler ve Milli Eğitim Şuralarındaki hedefler özetlenmeye çalışılmıştır.

Son bölümde ise üniversitelerin fakülte bazında mukayeseli analizi yapılmış; bölüm bazında KPSS sınav sonuçları açısından hangi üniversitenin hangi bölümlerinin yıllara göre daha başarılı olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan regresyon analizi ile de bağımsız değişken olarak alınan fakülte bütçesinin KPSS sınavı Genel Yetenek, Genel Kültür, Eğitim Bilimleri, İktisat İşletme ve Maliye bölümlerinin mezunlarının başarılarına etkisinin olup olmadığı mukayese edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİM KAVRAMI VE KURUMSAL YAPISI

I. YÜKSEKÖĞRETİMİN TANIMI

Üniversite kelimesinin kökeni Latince de "bağımsız tüzel kişiliğe sahip ve ortak çıkarları olan kişiler topluluğu" anlamına gelen "üniversitat" kelimesine dayanmaktadır. Burada ortak çıkar, bilgiyi araştırmak, bulmak ve yaymak olarak özetlenebilir¹. Dolayısıyla üniversite kelimesinin sadece birlik ve birleştiricilik değil; bütün bilgi dallarına yayılmayı, evrenselliği ifade etmektedir.² Buradaki evrensellik aslında bilgi üreten bir eğitim kurumu olarak üniversitelerin ortaya çıkardığı bilgilerin tüm dünyaca kabul edilebilir nitelikte olmasını ifade etmektedir.

Bir toplumun bilgisiz ve ilimsiz kalması o ülkenin toplumlararası yarışmalardaki yerini tayin eder. En azından ilimsiz bu yarış kazanılamaz. Dolayısıyla ilim asıl itibarıyla üniversitelerde oluşturulmak da ve yayılmaktadır.³ Özellikle son iki yüzyıl içinde dünya da üniversitelerin önemi iyice artmış ve kalkınmışlığın göstergesi olarak ifade edilmeye başlanmıştır. Bilim ve teknolojinin hızlı ilerlediği günümüzde modern hayata tutunabilmenin yolu, ihtiyaç duyulan alanda yaratıcı düşünce ve geniş sosyal anlayışa sahip bireylerin yetiştirilmesi ile mümkündür. Bu bireylerin istenilen niteliklere sahip olabilmesi için bu nitelikleri öğrencilere kazandıracak sağlam bir üniversite eğitim ve öğretimine ihtiyaç vardır.

Üniversite kavramı da kavram kargaşasının yoğun olduğu bir kavram olmakla birlikte farklı kişilerce farklı tanımlanmıştır. Ancak yapılan bu tanımlarda üniversitelerin işlevselliği açısından benzerlikler bulunmaktadır. Bu açıdan yaklaşıldığında her ülke üniversite yapılarını kendi toplumsal özelliklerini ve geleneklerini dikkate alarak şekillendirmeye çalışmaktadır.⁴

İlk olarak bundan 916 yıl önce Bologna Üniversitesinin kurulmasıyla ortaya çıkan üniversite kavramı, o zamanki feodal yapı içerisinde seçkinlere hitap ederken 19. yüzyıla kadar bu özelliğini korumuş ancak daha sonraları "genel kamu hizmeti"

1 Şaban ŞİMŞEK, Kırmızı Çizgi - YÖK , Ankara, 2006, s.16.

2 Hilmi Ziya ÜLKEN, "Eğitim Krizinin Kökleri", Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 8, No: 1-4, 1969, s. 9.

3 Şaban KARATAŞ, Bugünden Yarına Üniversiteler", Yeni Türkiye, 96/7, s. 327.

4 Frank BOWLES, "Yüksek Öğretime Giriş (Çeviren: Nemci Sarı)", Ankara, 1976, s.14

anlayışına doğru değişim sürecine girerek halk katmanlarına açılmak zorunda kalmıştır.⁵

Türk Dil Kurumu sözlüğünde üniversite kavramı “*Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, yüksek düzeyde eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan fakülte, enstitü, yüksekokul vb. kuruluş ve birimlerden oluşan öğretim kurumu*” olarak tanımlanmıştır.⁶

Ülkemizde yüksek öğretim, ortaöğretimi başarıyla tamamlamış bireylere öğrenim hayatlarını devam ettirme hakkını veren eğitim kurumları olma özelliğini taşımaktadır.⁷ Öğrenciler yükseköğretim kurumlarına hükümleri yükseköğretim kurulu tarafından belirlenen ilkeler doğrultusunda sınavla girerler. Sonuçların değerlendirilmesinde adayların ortaöğretimdeki başarıları da dikkate alınır ve yerleştirilirler.

Üniversite, genel anlamda ortaöğretim üzerine eğitim ve öğretim vermek, kültürün yenileşmesini ve bir kuşaktan diğer kuşağa aktarılmasını sağlamak, gençleri bazı mesleklere hazırlamak, bilimsel araştırmalarda bulunmak ve toplum sorunlarının çözüme kavuşturulmasında yardımcı olmak görevlerini üstlenen yükseköğretim kurumu olarak kabul edilmektedir.⁸ Yüksek öğretim kurumları toplumun ihtiyaç duyduğu yüksek nitelikli insan gücünü yetiştirme, bilim ve teknolojinin ilerlemesini sağlama gibi görevleri varken ülke sorunlarıyla yakından ilgilenip çözüm yolları üretme gibi sorumlulukları da bulunmaktadır.⁹

Bunun yanı sıra yüksek öğretim kurumları bilimsel araştırma yapma ve yapılan bilimsel araştırmaları destekleme amacına göre bünyelerinde kurulan enstitüler aracılığıyla yüksek lisans ve doktora öğrencileri almakta ve ülke içinde akademik çalışmalara destek olma özelliğini taşıyan kurum kimliği taşımaktadır. Üniversiteler bir taraftan bilgi üretirken diğer taraftan toplumun ekonomik ve sosyal dengesini kurmaya çalışan kurumlardır. Yine bu kurumlar bilgi patlaması, nüfus artışı ve uluslararası

5 ŞİMŞEK, s.17.

6 <http://www.tdk.org.tr/tdksozluk/sozbul.asp?kelime=%FCniversite>, 12.06.2006.

7 Hüseyin KORKUT, “ Türk Üniversiteleri ve Üniversite Araştırmaları”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 134, Ankara, 1984, s. 2.

8 Seha MERAY, “ Üniversite Kavramları ve Modelleri”, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt 26, No:1, S. 13, Ankara, 1971

9 KORKUT, s. 1.

ilişkiler gibi değişkenlerin etkisi altında giderek karmaşık hale gelen sorunları da aşmak ile karşı karşıya kalmaktadırlar.¹⁰

II. YÜKSEK ÖĞRETİMİN KURUMSAL YAPISI

A) YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARI

Devlet veya vakıflar tarafından kanunla kurulan yükseköğretim kurumları çağdaş bir eğitim öğretim amacı ile ülke ve millet ihtiyaçlarını dikkate alarak, gerekli yetişmiş insan gücünü karşılamak ve bulunduğu yöreyle işbirliği içinde bilimsel faaliyetleri desteklemek üzere kamu tüzel kişiliğine sahip kurumlardır.¹¹

Yükseköğretim kurumları hiçbir suretle kazanç amacı gütmeksizin kurulabilir. Vakıf üniversitelerin kurulması içinde devletin kontrolünün olması gerekmektedir. Gerek devlet üniversiteleri gerekse vakıflar tarafından kurulan üniversiteler kar amacından uzak, çağdaş uygarlık seviyesine insan yetiştirmek amacıyla kurulmaktadır. Her iki üniversite türünün denetim ve kontrolü yine mevcut devlet tarafından yapılmakla birlikte ülke çapında dengeli bir şekilde yayılarak kurulması gerekmektedir. Üniversitelerde çalışan akademik personel serbestçe yayın ve araştırmalar yaparak ülkeye faydalı olmak arzusundadırlar. Ancak serbest bir şekilde yayın ve araştırma yaparken devletin varlığı ve birliği ile milletin bölünmez bütünlüğü burada üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konudur.

Vakıflar tarafından kurulmuş yüksek öğretim kurumları idari ve mali işlerin dışında akademik açıdan devlet eliyle kurulan yüksek öğretim kurumları için anayasada belirtilen hükümlere tabidir. Yükseköğretimin genel amaçları kanunda şöyle belirtilmektedir.¹²

- i. *Yükseköğretim Kurumları, çağdaş uygarlık ve eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde, toplumun ihtiyaçları ve kalkınma planları ilke ve hedeflerine uygun ve ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayım ve danışmanlık yapmak,*

10 BOWLES, s. 5-6.

11 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 14.07.2006.

12 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 14.07.2006.

- ii. *Kendi ihtisas gücü maddi kaynaklarını rasyonel, verimli ve ekonomik şekilde kullanarak, milli eğitim politikası ve kalkınma planları ilke ve hedefleri ile Yükseköğretim Kurulu tarafından yapılan plan ve programlar doğrultusunda, ülkenin ihtiyacı olan dallarda ve sayıda insan gücü yetiştirmek,*
- iii. *Türk toplumunun refah düzeyini yükseltici ve kamuoyunu aydınlatıcı bilim verilerini söz, yazı ve diğer araçlarla yaymak,*
- iv. *Örgün, yaygın, sürekli ve açık eğitim yoluyla toplumun özellikle sanayileşme ve tarımda modernleşme alanlarında eğitilmesini sağlamak,*
- v. *Ülkenin bilimsel, kültürel, sosyal ve ekonomik yönlerde ilerlemesini ve gelişmesini ilgilendiren sorunlarını, diğer kuruluşlarla işbirliği yaparak, kamu kuruluşlarına önerilerde bulunmak suretiyle öğretim ve araştırma konusu yapmak, sonuçlarını toplumun yararına sunmak ve kamu kuruluşlarınca istenecek inceleme ve araştırmaları sonuçlandırarak düşüncelerini ve önerilerini bildirmek,*
- vi. *Eğitim-öğretim seferberliği için de örgün, yaygın, sürekli ve açık eğitim hizmetini üstlenen kurumlara katkıda bulunacak önlemleri almak,*
- vii. *Yörelerindeki tarım ve sanayinin gelişmesine ve ihtiyaçlarına uygun meslek elemanlarının yetişmesine ve bilgilerinin gelişmesine katkıda bulunmak, sanayi, tarım ve sağlık hizmetler ve diğer hizmetlerle modernleşmeyi sağlamak, üretimde artışı sağlayacak çalışma ve programlar yapmak, uygulamak ve yapılanlara katılmak,*
- viii. *Bununla ilgili kurumlarla işbirliği yapmak ve çevre sorunlarına çözüm getirici önerilerde bulunmak,*
- ix. *Eğitim teknolojisini üretmek, geliştirmek, kullanmak, yaygınlaştırmak, Yükseköğretimin uygulamalı yapılmasına ait eğitim-öğretim esaslarını geliştirmek,*
- x. *Döner sermaye işletmelerini kurmak, verimli çalıştırmak ve bu faaliyetlerin geliştirilmesine ilişkin gerekli düzenlemeleri yapmak şeklinde sıralanmıştır.¹³*

B) YÜKSEK ÖĞRETİM ÜST KURULUŞLARI

Yükseköğretim yönetiminde üst kurullar “Yükseköğretim Kurulu,”Yükseköğretim Denetleme Kurulu” ve “Üniversitelerarası Kurul” dur.

1. Yükseköğretim Kurulu (YÖK)

Yükseköğretim Kurulu, tüm yükseköğretimi düzenleyen ve yükseköğretim kurumlarının faaliyetlerine yön veren, bu kanunla kendisine verilen görev ve yetkiler çerçevesinde özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, bir kuruluştur. Yükseköğretim Kurulu kendi bünyesinde; Yükseköğretim Denetleme Kurulu, Öğrenci Seçme ve

¹³ 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 14.07.2006.

Yerleştirme Merkezi ile gerekli planlama, araştırma, geliştirme, değerlendirme, bütçe yatırım ve koordinasyon faaliyetleri ile ilgili birimleri barındırmaktadır. Bu kurulda yer alan üyelere baktığımızda¹⁴;

- i. Cumhurbaşkanı tarafından, rektörlük ve öğretim üyeliğinde başarılı hizmet yapmış profesörlere öncelik vermek suretiyle seçilen yedi,
- ii. Bakanlar Kurulunca temayüz etmiş üst düzeydeki Devlet görevlileri veya emeklileri arasından, (hâkim ve savcı sınıfından olanlar için Bakanlığın ve kendilerinin muvafakati alınmak kaydıyla seçilen yedi,
- iii. Üniversitelerarası Kurulca, Kurul üyesi olmayan profesör öğretim üyelerinden seçilen yedi, kişiden oluşmaktadır.¹⁵

Yükseköğretim kurulunu oluşturan üyelere son zamanlarda değişiklikler olmuştur. Daha önceden Genel Kurmay Başkanlığınca seçilen bir üye Yüksek Öğretim Kurulunda görev alırken 2004 yılında yapılan yasa ile yürürlükten kaldırılmıştır.¹⁶

Yükseköğretim kuruluna seçilenlerin üyelikleri Cumhurbaşkanının onayı ile kesinlik kazanmaktadır. Yüksek öğretim Kurulu üyeliğinin süresi dört yıl olmakla birlikte dört yıllık görev süresi biten üyeler ile herhangi bir sebeple Kuruldan ayrılanların yerine yeniden dört yıl süreyle seçim ve atama yapılır. Süreleri sona eren üyelerin Kurula yeniden seçilmeleri mümkün olmaktadır. Yükseköğretim Kurulu Organlarını; Genel Kurul, Başkan ve Yürütme Kurulu oluşturmaktadır.¹⁷

Yükseköğretim Genel Kurulu her yarıyılıda en az üç defa toplanır. Bunun yanı sıra başkanın çağrısı veya üyelerin en az üçte birinin yazılı isteği üzerine olağanüstü hallerde de toplantılar yapılabilir. Cumhurbaşkanı, Kurul üyeleri arasından dört yıl süreyle bir Başkan seçer. Kanun ve yönetmelik hükümleriyle Yükseköğretim Genel Kurulu ve Yürütme Kurulu kararlarının uygulanmasından sorumlu olan Başkan, Kurulu temsil eder, seçimi Kurula verilen akademik personelin ve diğer kişilerin atamalarını yapmaktadır.¹⁸

14 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 14.07.2006.

15 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 14.07.2006.

16 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 14.07.2006.

17 Yürütme Kurulu, Başkan dâhil dokuz kişiden oluşur. Yürütme Kuruluna katılacak olan ve Genel Kurul üyeleri arasından seçilecek iki başkan vekilinden biri Kurul Başkanınca; diğeri ise Genel Kurul tarafından seçilir.

18 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 14.07.2006.

Başkan, Yükseköğretim Genel Kurulu ile Yürütme Kurulu'na başkanlık eder. Başkanın yokluğunda, Başkanın görevlendirdiği başkan vekillerinden biri Başkana vekâlet eder. Genel Kurul, Yükseköğretim Kanunu ile kendisine verilen görevlerden, Yükseköğretimin planlaması, düzenlenmesi, yönetilmesi ve denetlenmesi, yönetmeliklerin hazırlanması, yükseköğretim üst kuruluşlarıyla, üniversitelerce hazırlanan bütçelerin tetkik ve onaylanması ile rektörlüklere aday gösterme dışında kalan yetki ve görevlerinden uygun gördüğü bölümleri Yürütme Kuruluna devredebilir.¹⁹

Yükseköğretim Genel Kurulu'nun toplantı sayısı ondört, Yürütme Kurulu'nun toplantı sayısı ise altıdır. Genel Kurul ile Yürütme Kurulu'nda kararlar toplantıya katılanların oy çokluğu ile alınır. Oylamalarda eşitlik olması halinde, Başkanın oyu iki sayılır. Yürütme Kurulu üyeleri sürekli görev yaparlar. Kurul Başkanı ve Yürütme Kurulu üyeleri; kamu yararına çalışan dernek ve kurumlar ile vakıflar ve bunların kurmuş olduğu kurum ve kuruluşlarda herhangi bir ücret almadan görev yapma ve Bakanlıklar Kurulunca verilecek geçici görevler dışında herhangi bir kamu kuruluşunda ve özel kuruluşlarda çalışamazlar.²⁰

Bakanlar Kurulunca görevlendirme dışında herhangi bir nedenle bir yıl içinde yıllık izin, hastalık ve mazeret izinleri hariç bir ay hizmete devam etmeyen Yürütme Kurulu üyeleri görevlerinden ayrılmış sayılırlar. Yükseköğretim Kurulunun, asli görevleri ile ilişkileri kesilmeyen üyeleri hariç, diğer üyeleri, seçim ve göreve devamlarında, kanunlarda öngörülen yaş haddine tabi değildirler.²¹

Yükseköğretim Kurulunun görevleri 2547 sayılı yükseköğretim kanununda şöyle ifade edilmektedir.²²

- i. Yükseköğretim kurumlarının bu Kanunda belirlenen amaç, hedef ve ilkeler doğrultusunda kurulması, geliştirilmesi, eğitim-öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ve yükseköğretim alanlarının ihtiyaç duyduğu öğretim elemanlarının yurt içinde ve yurt dışında yetiştirilmesi için kısa ve uzun vadeli planlar hazırlamak, üniversitelere tahsis edilen kaynakların, bu plan ve

19 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 14.07.2006.

20 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 16.07.2006.

21 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 17.07.2006.

22 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 19.07.2006.

- programlar çerçevesinde etkili bir biçimde kullanılmasını gözetim ve denetim altında bulundurmak,
- ii. Yükseköğretim kurumları arasında bu Kanunda belirlenen amaç, ilke ve hedefler doğrultusunda birleştirici, bütünleştirici, sürekli, ahenkli ve geliştirici işbirliği ve koordinasyonu sağlamak,
  - iii. Üniversite çalışmalarının en verimli düzeyde sürdürülmesi için büyümenin sınırlarını tespit etmek ve yaz öğretimi, gece öğretimi, ikili öğretim gibi tedbirler almak,
  - iv. Devlet kalkınma planlarının ilke ve hedefleri doğrultusunda ve yüksek öğretim planlaması çerçevesi içinde;
    - iv.a.1. Yeni üniversite kurulmasına ve gerektiğinde birleştirilmesine ilişkin önerilerini veya görüşlerini Milli Eğitim Bakanlığına sunmak,
    - iv.a.2. Bir üniversite içinde fakülte, enstitü ve yüksekokul açılmasına, birleştirilmesi veya kapatılması ile ilgili olarak doğrudan veya üniversitelerden gelecek önerilere dayalı kararlar almak ve gereği için Milli Eğitim Bakanlığına sunmak, Yükseköğretim kurumları içinde bölüm, anabilim ve anasat dalları ile uygulama ve araştırma merkezi açılması, birleştirilmesi veya kapatılması; konservatuar, meslek yüksekokulu veya destek, hazırlık okul veya birimleri kurulması ile ilgili olarak doğrudan veya üniversitelerden gelecek öneriler üzerine karar vermek, Eğitim-öğretimin aksaması sonucunu doğuracak olaylar dolayısıyla öğrenime ara verilmesine veya tekrar başlatılmasına ilişkin olarak üniversitelerden gelecek önerilere göre veya doğrudan karar verip uygulamak,
    - iv.a.3. Bakanlıklar tarafında kurulacak yükseköğretim kurumlarının kuruluş, amaç ve esaslarını inceleyerek görüşlerini ilgili makama sunmak,
  - v. Yükseköğretim kurumlarında eğitim-öğretim programlarının asgari ders saatlerini ve sürelerini, öğrencilerin yatay ve dikey geçişleriyle ve yüksekokul mezunlarının bir üst düzeyde öğrenim yapmalarına ilişkin esasları Üniversiteler arası Kurulunda görüşlerini alarak tespit etmek,
  - vi. Üniversitelerin ihtiyaçlarını, eğitim-öğretim programlarını, bilim dallarının niteliklerini, araştırma faaliyetlerini, uygulama alanlarını, bina, araç, gereç ve benzeri imkânlar ve öğrenci sayılarını ve diğer ilgili hususları dikkate alarak; üniversitelerin profesör, doçent ve yardımcı doçent kadrolarını dengeli bir oranda tespit etmek,
  - vii. Her yıl üniversitelerin verecekleri faaliyet raporlarını inceleyerek değerlendirmek; üstün başarı gösterenlere, yeterli görülmeyenleri tespit etmek ve gerekli önlemleri almak,
  - viii. Üniversitelerin her eğitim-öğretim programına kabul edeceği öğrenci sayısı önerilerini inceleyerek kapasitelerini tespit etmek; insan gücü planlaması, kurumların kapasiteleri ve öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda ortaöğretimdeki yönlendirme esaslarını da dikkate alarak öğrencilerin seçilmesi ve kabul edilmesi ile ilgili esasları tespit etmek,
  - ix. Yükseköğretim kurumlarında ve bu kurumlara girişte imkân ve fırsat eşitliği sağlayacak önlemleri almak,
  - x. Her eğitim-öğretim programında öğrencilerden alınacak harca ait ilgili yükseköğretim kurumlarının önerilerini inceleyerek karara bağlamak,

- xi. Yükseköğretim üst kuruluşları ile üniversitelerce hazırlanan bütçeleri tetkik ve onayladıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığına sunmak,
- xii. Rektörlerin disiplin işlemlerini kovuşturmak ve karara bağlamak, öğretim elemanlarından bu Kanunda öngörülen görevleri yerine getirmekte yetersizliği görülenler ile bu Kanunla belirlenen yükseköğretimin amaç, ana ilkeleri ve öngördüğü düzene aykırı harekette bulunanları rektörün önerisi üzerine veya doğrudan, normal usulüne göre, yükseköğretim kurumları ile ilişkilerini kesmek veya denemek üzere başka bir yükseköğretim kurumuna atamak,
- xiii. Çeşitli bilim ve sanat alanlarında bilimsel milli komiteler ve çalışma grupları kurmak,
- xiv. Gerektiğinde yeni kurulan veya gelişmekte olan üniversitelere gelişmiş üniversitelerin eğitim-öğretim ve eleman yetiştirme alanlarında yapacağı katkıyı gerçekleştirmek için gelişmiş üniversiteleri görevlendirmek ve bu konudaki uygulama esaslarını tespit etmek,
- xv. Vakıflar tarafından kurulacak yükseköğretim kurumlarının bu Kanun hükümlerine göre açılması hususundaki görüş ve önerilerini Milli Eğitim Bakanlığına sunmak, bu kurumlara ilişkin gerekli düzenlemeleri yapmak ve bunları gözetmek, denetlemek,
- xvi. Yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından alınmış ön lisans, lisans ve lisansüstü diplomaların denkliğini tespit etmek ve bu kanunla kendisine verilen diğer görevleri yapmaktır.²³

2. Yükseköğretim Denetleme Kurulu

Her organizasyonda ya da kurumda olduğu gibi kendine has yapısıyla yükseköğretiminde de sistemin çalışmasını ve sistemde aksayan durumları tespit için bir denetleme kurulu oluşturulmuştur. Sistemlerin bütünleşmiş bir şekilde çalıştığını düşünürsek denetleme kurulu bir üst kuruluşa bağlı olarak sistemin düzgün çalışıp çalışmadığını kontrol etmektedir.²⁴ Yükseköğretim Denetleme Kurulu, Yükseköğretim Kurulu adına üniversiteleri, bağlı birimlerini, öğretim elemanlarını ve bunların faaliyetlerini gözetim ve denetim altında bulunduran, Yükseköğretim Kuruluna bağlı bir kuruluştur.

Yükseköğretim Denetleme Kurulu, Yükseköğretim Kurulu tarafından önerilecek beş profesör üyeden, Yargıtay, Danıştay ve Sayıştay tarafından gösterilecek üçer aday arasından Yükseköğretim Kurulu tarafından seçilip önerilecek birer üyeden ve Genel Kurmay Başkanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığınca seçilecek birer üyeden, oluşur. Görevi, yükseköğretim kurumlarında eğitim-öğretim ve diğer faaliyetlerin

²³ 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 19.07.2006.

²⁴ 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 15.07.2006.

2547'ye uygunluğunu denetlemek, disiplin ve ceza işleri konusunda soruşturma yapmaktır.²⁵

Üniversitelerin işleyişlerini, üniversitelerin organlarını kurdukları amaçlar doğrultusunda çalışıp çalışmadıklarını bununla birlikte de öğretim elemanlarını ve onların faaliyetlerini inceler ve denetim altında tutmaya çalışırlar. Bu suretle tespit edilen Yükseköğretim Denetleme Kurulu üyelerinin atanmaları, cari usullere göre yapılır. Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkanı, bu kurul üyeleri arasından Yükseköğretim Kurulu Başkanı tarafından atanır.²⁶

Yüksek öğretim kanununa göre, yüksek öğretim kurumları: üniversiteler ileri teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuarlar, meslek yüksek okulları ve uygulama araştırma merkezleridir. Yine bu kanuna göre üniversiteler bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan, fakülte enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan yüksek öğretim kurumlarından ibarettir.²⁷

3. Üniversitelerarası Kurul

Üniversitelerarası Kurul, üniversite rektörleri, Genel Kurmay Başkanlığının Silahlı Kuvvetlerden dört yıl için seçeceği bir profesör ile her üniversite senatosunun o üniversiteden dört yıl için seçeceği birer profesörden oluşan akademik bir organdır. Rektörler, üniversitelerarası kurula, üniversitelerinin kuruluş tarihlerine göre bir yıl süre ile sıra ile başkanlık ederler. Kurul yılda en az iki kere rektörlerin bağlı bulunduğu üniversitede daha önceden belirlenen ve milli eğitim bakanlığına, yükseköğretim kuruluna ve üyelerine bildirilen konuları görüşmek üzere toplanırlar.²⁸

25 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 18.07.2006.

26 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 18.07.2006.

27 Fatma SERBEST, Türk Yüksek Öğretiminde Finansman Politikaları (1984–1994), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Abant İzzet Baysal Üni, Şubat 1997, s. 19.

28 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 18.07.2006.

Üniversitelerarası Kurul, üniversitelerin eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve etkinliklerin eşgüdümünü sağlama, uygulamaları değerlendirme, üniversitelerin öğretim üyesi ihtiyacını önerme, lisansüstü eğitim ilkeleri, benzer fakültelerin eğitim-öğretim ilkeleri arasında uyum sağlamak, doçentlik sınavlarını yapmak, jüri belirleme ve yurt dışı akademik unvanların eşdeğerliğine karar verme gibi görevleri yerine getirmektedir.²⁹

III. TÜRKİYEDE YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMU TÜRLERİ

A) YÜKSEKÖĞRETİM KURUMU KAPSAMINDAKİ ÜNİVERSİTELER VE ORGANLARI

1. Üniversiteler

Üniversiteler, bilimsel özerkliğe ve kamu tüzelkişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan yükseköğretim kurumlarıdır.

Kendine has örgütsel yapısıyla üniversiteler, çağdaş uygarlık eğitim öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde toplumun ihtiyaç ve beklentilerini dikkate alarak, ülkenin kalkınma planlarında hedeflediği planlara uygun eğitim öğretim vermeyi amaçlayan ve yapılan bilimsel amaçlara destek veren bir kuruluş olma özelliği taşımaktadırlar.

Üniversiteler maddi kaynaklarını rasyonel düzeyde kullanarak kalkınma planlarında belirlenen esaslar doğrultusunda milli eğitim politikasına uygun ülke ihtiyacı olan branşlarda insan gücü yetiştiren kurumlardır. Türk toplumunun yaşam ve refah düzeyini yükseltecek verileri ve bilgileri çeşitli araçlarla kamuoyuna duyurma özelliği olan üniversitelerin, örgün, yaygın ve her daim açık eğitim yoluyla özellikle sanayileşme ve tarım alanında gelişmeyi de hedef alan kurumla olduğunu da söyleyebiliriz.

Eğitim teknolojileri üretmek geliştirmek ve kullanmak suretiyle üniversiteler bulunduğu yöredeki tarım ve sanayide istihdam edilecek elemanların yetiştirilmesini sağlama ve gerekli kurumlarla işbirliği yaparak mevcut sorunlara çözüm yolu sağlama görevini de üstlenmektedir.

²⁹ 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 18.07.2006.

2. Üniversite Organları

a) Rektör

Bir kurum olarak üniversiteler, cumhurbaşkanınca atanan rektörler tarafından yönetilmektedir. Rektörlerin görev süresi dört yıl olup, süresini tamamlayanlar aynı yolla tekrar rektörlüğe atanabilirler. Ancak iki dönem rektörlük yapan bir profesör ikinci döneminden sonra rektör olarak atanamaz. Rektörlerin yaş haddi 67'dir. Ancak rektörlüğü döneminde bu yaş haddinde bulunanlar için bu yaş haddi aranmaz. Rektör çalışmalarında kendine yardım edecek, üniversitenin aylıklı profesörlerinden en çok üç kişiyi kendine beş yıl rektör yardımcısı olarak atayabilir. Rektör görev başında olmadığına yardımcılarından birisini kendine vekil bırakır. Rektör görevinden iki haftadan fazla uzaklaştığında Yüksek Öğretim Kuruluna bilgi verir. Ancak vekâlet altı aydan fazla olursa yeni bir rektör atanabilmektedir.³⁰

b) Senato

Senato, rektörün başkanlığında, rektör yardımcıları, dekanlar ve her fakülteden fakülte kurulunca üç yıl için seçilecek birer öğretim üyesi ile rektörlük bünyesinde enstitü ve yüksekokul müdürlerinin katıldığı akademik bir organdır. Her dönemin başında ve sonunda yılda en az iki defa toplanan üniversite senatosu üniversitenin en üst karar organıdır.

Üniversite senatosu akademik bir organ olup, üniversiteyi ilgilendiren kanun ve taslakları hazırlayıp görüş bildirir. Ayrıca eğitim öğretim, bilimsel araştırma ve yayım faaliyetleri esaslarını görüşerek karara bağlar. Üniversite Yönetim Kuruluna üyeler seçmektedir.³¹

c) Üniversite Yönetim Kurulu

Üniversite yönetim kurulu rektörün başkanlığında dekanlardan, üniversiteye bağlı değişik öğretim birim ve alanlarını temsil edecek şekilde üniversite senatosu tarafından dört yıllık olarak seçilen üç profesörden oluşur. Şekilde de görüldüğü gibi Üniversite yönetim kurulu idari faaliyetlerde rektöre yardım etme görevini yürütmektedir.

---

30 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 18.07.2006.

31 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 18.07.2006.

Bunun yanında yükseköğretim üst kuruluşları ile senato kararlarının uygulanmasında, belirlenen plan ve program çerçevesinde rektöre yardımcı olma, faaliyet plan ve programların uygulanmasını sağlamak ve üniversiteye bağlı birimlerin önerilerini de dikkate alarak yatırım ve bütçe kararları taslaklarını incelemek ve kendi önerilerini de ekleyerek rektörlüğe sunmak, fakülte, enstitü ve yüksekokul yönetim kurulu kararlarına yapılan itirazları inceleyerek kesin karara bağlamak gibi görev ve sorumlulukları vardır.³²

d) Fakülte

Fakülteler üniversite bünyelerinde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan; aynı zamanda da kendisine birimler bağlanabilen bir yükseköğretim kurumudur. İşleyiş açısından fakültelerin kendine bağlı organları vardır.

Fakülteleri, rektörün üniversite içinden veya dışından önereceği üç profesör arasından yüksek öğretim kurulu tarafından atanan dekanlar yönetir. Dekanlarda fakülte içinde kendisine en çok üç yıllığına dekan yardımcılarını atayabilir.

Fakülte kurulu, fakültelerde dekanın başkanlığında fakülteye bağlı bölüm başkanları ile varsa fakültelere bağlı enstitü ve yüksekokul müdürlerinden ve üç yıl için fakülte içindeki profesörler içinden üç, doçentler içinden iki ve yardımcı doçentler içinden bir kişinin seçimiyle oluşturulur.³³

e) Enstitü

Üniversitelerde enstitü müdürü, enstitü kurulu ve enstitü yönetim kurulu gibi organlarla çalışan kurumlardır. Üniversitelerde lisans öğreniminden sonra yüksek lisans, tezsiz yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin alınmasında ilgili anabilim dalı ile işbirliği içinde koordineli çalışırlar. Enstitüler, enstitü müdürü, enstitü kurulu ve enstitü yönetim kurulundan oluşan akademik kuruluşlardır. Rektörlüğe bağlı enstitülerde enstitü müdürü doğrudan rektör tarafından atanırken, fakülteye bağlı enstitülerde ilgili fakültenin dekanının önerisi ile yine rektör tarafından atanmaktadır. Enstitü Müdürü kendisine en çok iki yardımcısını üç yıllığına atayabilmektedir.³⁴

32 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 18.07.2006.

33 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 18.07.2006.

34 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 18.07.2006.

f) **Yüksekokullar**

Yüksekokullar belirli bir mesleğe yönelik eğitim öğretime ağırlık veren bir yükseköğretim kurumudur. Konservatuar, müzik ve sahne sanatlarında sanatçı yetiştiren bir yükseköğretim kurumudur. Meslek Yüksekokulu belirli mesleklere yönelik ara insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan dört yıllık eğitim - öğretim sürdüren yükseköğretim kurumlarıdır.³⁵

g) **Meslek Yüksek Okulları**

Üniversitelerde belirli mesleklere yönelik ara eleman yetiştirmek amacıyla dört yarıyıllık eğitim öğretim sürdüren eğitim öğretim kurumlarıdır. Öğrencilerine dikey geçiş hakkı da veren bu kurumlar, lisans programlarından farklı olarak daha çok özel alanlarda tekniker yetiştirme özelliğine sahiptirler.³⁶

h) **Uygulama Araştırma Merkezleri**

Uygulama ve araştırma merkezleri yükseköğretim kurumlarında eğitim öğretimin desteklenmesi amacıyla çeşitli alanların uygulama ihtiyacı ve bazı meslek dallarının hazırlık ve destek faaliyetleri için eğitim-öğretim, uygulama ve araştırmaların sürdürüldüğü bir yükseköğretim kurumudur.

ı) **Bölüm**

Bölüm amaç, kapsam ve nitelik yönünden bir bütün teşkil eden, birbirini tamamlayan veya birbirine yakın anabilim ve ana sanat dallarından oluşan; fakültelerin ve yüksekokulların eğitim - öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama birimidir. Anabilim dalı ve ana sanat dalları bilim ve sanat dallarından oluşur. Yükseköğretimdeki çeşitli birimlerin ortak derslerini vermek üzere rektörlüğe bağlı bölümler de kurulabilir.³⁷

B) YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARI KAPSAMI DIŞINDAKİ KURUMLAR

1. Harp Okulları

Harp okulları, asker kişilerde bulunması gerekli niteliklere sahip, liderlik özellikleri gelişmiş, yeterli fizikî yeteneğe sahip, ilgili kuvvet komutanlığının ihtiyacına

35 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 18.07.2006.

36 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 18.07.2006.

37 Yükseköğretim kanunu,http://www.hukuki.net/kanun/2547.15.text.asp, 28.09.2006.

göre belirlenen bilim dallarında lisans eğitim ve öğretimini görmüş muvazzaf subay yetiştirmek üzere kurulan ve faaliyet gösteren okullardır.

Harp okullarında eğitim ve öğretimin planlanmasında, programlanmasında ve uygulanmasında aşağıdaki ana ilkeler göz önünde bulundurulur:

i) Öğrencilere Atatürk İlke ve İnkılâpları doğrultusunda ve Atatürk Milliyetçiliği, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti ilkelerine bağlı hizmet bilincinin ve meslekî değerlerin kazandırılması amaçlanmaktadır.

ii) Millî kültürümüz, örf ve âdetlerimize bağlı şekil ve özellikleri ile evrensel değerler içinde korunarak geliştirilir ve öğrencilere millî birlik ve beraberliği güçlendirici ruh ve irade gücü kazandırılmak hedeflenmektedir.

iii) Eğitim-öğretim plan ve programları, çağdaş, bilimsel ve teknolojik esaslara, ülke ve ilgili kuvvetlerin ihtiyaçlarına ve ayrıca öğrencinin lisansüstü düzeyde eğitim ve öğretim almasına imkân sağlayacak şekilde hazırlanmaktadır. Kuvvet Komutanlıklarınca sürekli olarak geliştirilen bu plan ve programların koordinasyonu Genelkurmay Başkanlığınca yapılmaktadır.

Harp okullarının verimliliklerinin artırılması, geliştirilmesi ve öğretim elemanlarının yetiştirilmeleri Genelkurmay Başkanlığının direktif ve prensipleri çerçevesinde, kuvvet komutanlıklarınca planlanıp ve gerçekleştirilmektedir.³⁸

2. Harp Akademileri

Türk milletinin ve onun değerli varlığı Türk Silâhlı Kuvvetlerinin insana yaptığı yatırımın en güzel örneği olan Harp Akademileri 1848 yılında kurulmuş, ilk mezunlarını 1849 yılında vermiştir.

a) Silahlı Kuvvetler Akademisi

Ülkemizin millî menfaatlerini korumak maksadıyla kurulmuş akademilerdir. Silahlı Kuvvetler akademisi ülkemizin iç ve dış ortamını mevcut durumlara göre değerlendirip modern yönetimin gereklerine uygun subaylar yetiştirmeyi hedef almaktadır. Bunlara ilaveten modern yönetim anlayışına sahip subayların, ekip kurma, yönetme, denetleme becerilerini artırma yoluyla stratejik düzeydeki birlik ve karargâhlar ile millî, NATO, müşterek birleşik askerî karargâhlar ve organizasyonlar seviyesinde uygulamasını

³⁸ <http://www.kho.edu.tr/khobilgi/index1.htm> ,28.09.2006.

yapabilmek Silahlı Kuvvetler Akademisinin asıl görevleri arasında sayılmaktadır.³⁹

Silâhlı Kuvvetler Akademisinde birleşik/müşterek harekât ağırlıklı stratejik düzeydeki birlik ve karargâhlar ile millî, NATO, müşterek karargâh seviyesinde eğitim ve öğretim yapılmaktadır. Ayrıca, dış tehdit, millî menfaatler ve hedefler ile millî güvenlik siyasetinin ve stratejisinin analizi konuları da uygulama seviyesinde icra edilmektedir.⁴⁰ Silâhlı Kuvvetler Akademisi akademik eğitim ve öğretiminde araştırma, inceleme, fikir beyan etme, sonuca varma ve ileriye yönelik senaryolar üretme esastır. Bu nedenle, öğretimin temelini müdavimin hazırlıkları teşkil etmektedir.

Silâhlı Kuvvetler Akademisinde; ağırlıklı olarak, müdavim subayların, öğrenime aktif olarak katılmasına en yüksek seviyede imkân veren ve "Öğrenen Merkezli Öğretim" olarak tanımlanan uygulama yöntemlerinden biri olan "Seminer Sistemi" uygulanmaktadır. Bu sistemde, önceden belirlenmiş konularda gerekli temel bilgiler verilmiş müdavim subayların, yönerge ile düzenlenmiş esaslar çerçevesinde, serbest bir tartışma ortamında, fikir alışverişinde bulunmaları ve çeşitli uygulamalar yapmaları, böylelikle tespit edilmiş amaçlara en etkin biçimde ulaşmaları hedef alınmaktadır.⁴¹

b) Milli Güvenlik Akademisi

Millî Güvenlik Akademisi "Silâhlı Kuvvetlerde, kamu kurum ve kuruluşlarında ve gerektiğinde özel kesimde (basın-yayın kuruluşları dâhil) üst kademedeki görevli veya görev almaya aday yöneticilere, millî güvenlik konularında bilgi ve yetenek kazandırmak, eğitim ve öğretime ait seçilmiş konuları akademik çalışmalar düzenleyerek, plânlamak, icra etmek ve yönetmek amacıyla kurulmuş akademilerdir.

Millî Güvenlik Akademisinde eğitim ve öğretimin amacı; silahlı kuvvetler mensupları ile kamu kurum ve kuruluşlarında çalışıp gerektiğinde görev almaya aday yöneticilere, devletin millî siyaseti hakkında, konuların özelliklerine göre en az uygulama seviyesinde olmak üzere analiz, sentez veya değerlendirme seviyelerinde eğitim ve öğretim sağlamaktır.⁴²

Bunun yanında akademilerde Eğitim ve öğretimde disiplini görev bilen, Atatürkçü görüşün temel esaslarını kavrayan ve tam olarak benimseyen, millî kültür,

39 http://www.harpak.tsk.mil.tr/sol_menu/SKA.htm 22.06.2006.

40 http://www.harpak.tsk.mil.tr/sol_menu/SKA.htm 22.06.2006.

41 http://www.harpak.tsk.mil.tr/sol_menu/SKA.htm 22.06.2006.

42 http://www.harpak.tsk.mil.tr/sol_menu/MGA.htm 27.06.06.

gelenek, görenek ve özelliklerimize dayalı ve geleceğe yönelik bir düşünce yapısına sahip personel yetiştirmek diğer önemli bir öğretim amacı olarak ifade edilebilir.⁴³

c) Kara Harp Akademisi

Kara Harp Akademisi Atatürkçü görüşü tam olarak benimseyen, uygun hareket tarzını bulma, doğru karara ulaşma, kararı en etkin şekilde uygulama yeteneği olan, komutanlık ve karargâh subaylığı tekniklerine sahip, muhakeme ve plânlama becerisi gelişmiş Kurmay Subay yetiştirmek amacıyla kurulmuş akademilerdir.

Kara Harp Akademisinde açılan Komutanlık ve Karargâh Subaylığı öğreniminin amacı; öğrenime katılan binbaşı ve yarbay rütbesindeki subayları; askerî, siyasî, ekonomik konularda güncel gelişmeler paralelinde öğrenime tâbi tutmak ve mesleğe yönelik motivasyonlarını artırmaktır. Kara Harp Akademisi Komutanlığınca; ayrıca Türk Silâhlı Kuvvetlerine ait talimname ve yardımcı yayınları tetkik edilir, değerlendirilir, gerektiğinde verilecek emirle yeni talimname ve yayınlar hazırlanır.⁴⁴

Eğitimin ve öğretimin esası; katılım yolu ile icra edilmesidir. Eğitimde amaç, öğrenci subayları yaratıcı ve eleştirici olarak düşünmeye sevk etmektir. Görüşlerin özgürce açıklanması akademinin temel felsefesidir. Harp Akademileri öğrenimi; öğrencilerin zihnî, bedensel ve ruhî olarak eğitilmesini de sağlayacak şekilde programlanmıştır. Öğretimde; işbirliğine dayalı problem çözme metotlarına öncelik verilmekte, ferdiyetçilik yerine, grup ruhunun gelişmesi esas alınmaktadır.⁴⁵

Kara Harp Akademisi birinci sınıf ve Komutanlık ve Karargâh Subaylığı öğreniminde; Tugay ve Tümen, ikinci sınıfta; Kolordu ve Ordu harekâtını plânlama ve icrasını takip edebilecek seviyede eğitim verilmektedir.

d) Deniz Harp Akademisi

Deniz Harp Akademileri Atatürkçü görüşü tam olarak benimseyen, özellikle askerî faaliyet alanlarında hareket tarzlarını bulma, doğru karara ulaşma ve verilen kararı en etkin şekilde uygulama yeteneği olan, komutanlık ve karargâh subayı

43 http://www.harpak.tsk.mil.tr/sol_menu/MGA.htm 27.06.06.

44 http://www.harpak.tsk.mil.tr/sol_menu/KHA.htm 06.06.2006.

45 http://www.harpak.tsk.mil.tr/sol_menu/KHA.htm 06.06.2006 .

tekniklerine sahip, muhakeme ve plânlama becerisi gelişmiş kurmay subay yetiştirmek amacıyla kurulmuş akademilerdir.

Deniz Harp Akademileri, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı ile Harp Akademileri Komutanlığı arasında koordine sonucu yapacağı plâna göre, açılacak çeşitli kurslara katılan subayların mesleki bilgi ve deneyimlerini artırma, sevk ve idare kabiliyetlerini geliştirme, Deniz Kuvvetleri Komutanlığına ait yönerge, talimat/talimname ve kataloglar ile müşterek talimnameleri tetkik etmek, değerlendirme gibi görevleri yerine getirmektedir⁴⁶.

Temel öğretim sorumluluğu, hayatî durumlarda nasıl hareket edileceğini anlayabilen, mantıklı düşünebilen ve önemli kararlar alabilen ve mantıklı tavsiyelerde bulunabilen mezunlar yetiştirmektir. Öğrencilerin çeşitli konularda bir görüşü benimsemeleri ve bu görüşlerini savunmaları beklenmemektedir. Öğretim lisansüstü seviyede etkili, aktif, öğrenci ağırlıklı metotlar kullanılarak, görme ve duymadan ziyade katılım yolu ile icra edilmektedir. Amaç, öğrencileri yaratıcı ve eleştirici olarak düşünmeye sevk etmektir. Görüşlerin özgürce açıklanması akademinin temel felsefesi olmaktadır.⁴⁷

Harp Akademileri öğrenimi öğrencilerin zihnî, bedensel ve ruhî olarak eğitilmesini de sağlayacak şekilde programlanmıştır. Seçmeli programlar; aileler, aynı rütbedeki subaylar ve toplum ile ilişkilerin geliştirilmesini temin edecek şekilde düzenlenmiştir. Harp Akademilerinin hedefi, öğrencilerin gelecekteki vazife alanlarında yerine getirmekle yükümlü oldukları sorumluluklar için, profesyonelce ve şahsi olarak gelişmelerini sağlamaktır. Eğitimde çağdaş seviyeye ulaşabilmek, teknolojinin sağladığı en son imkânlardan istifade edebilmek ve bu imkânları eğitime yansıtabilmek amacı ile yurt içi ve yurt dışında araştırmalar sürdürülmekte, birçok dost ve müttefik ülkelerin eğitim ve öğretim kuruluşları ile yakın işbirliğinde bulunurken, karşılıklı öğrenci mübadelesi, seminer gruplarının mübadelesi kapsamında karşılıklı ziyaretler yapılmaktadır.⁴⁸

46 http://www.harpak.tsk.mil.tr/sol_menu/DHA.htm 22.06.2006.

47 http://www.harpak.tsk.mil.tr/sol_menu/DHA.htm 22.06.2006.

48 http://www.harpak.tsk.mil.tr/sol_menu/DHA.htm 22.06.2006.

e) Hava Harp Akademisi

Hava Harp Akademisi Komutanlığı, Atatürkçü düşünce sistemini tam olarak benimseyen ve özellikle askerî faaliyet alanlarında uygun hareket tarzlarını bulma, doğru karara ulaşma ve verilen kararı en etkin şekilde uygulama yeteneği olan, komutanlık ve karargâh subayı tekniklerine sahip, muhakeme ve plânlama becerisi gelişmiş, olayların ortaya çıkmasından önce varsayımlara, öngörülere, değerlendirme ve analizlere dayalı olarak önlem alabilen kurmay subay yetiştirmek ve bünyesinde açılan kurslara katılan subayların meslekî bilgilerini, sevk ve idare kabiliyetlerini geliştirmek amacıyla kurulmuş akademilerdir.

Hava Harp Akademisinin temel eğitim felsefesi; bilgiye nasıl ulaşabileceğini bilen, ulaştığı bilgiyi yaratıcı bir şekilde kullanabilen, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, kendini tanımaktan, ifade etmekten ve düşüncelerini açıklamaktan çekinmeyen, edindiği bilgiler aracılığıyla mesleki görevleri ve geleceği arasında ilişki kurarak yeni bilgiler üretebilen komutan ve karargâh subayları 3563 sayılı Harp Akademileri Kanunu'na göre; Hava Harp Akademisi eğitim sisteminde öğretim seviyesi; 1'inci sınıflar için; Taktik Hava Kuvveti, 2'nci sınıflar için; Hava Kuvvetleri ve Müttefik Taktik Hava Kuvvetleri seviyesi olarak uygulanmaktadır.⁴⁹

Hava Harp Akademisinde öğretim sistemi olarak, ağırlıklı aktif katılımı sağlayan seminer sistemi uygulanmaktadır. Önceden belirlenmiş konularda, kendilerine gerekli temel bilgiler verilmiş öğrenci subayların, serbest bir tartışma ortamında, fikir alış-verişinde bulunmaları ve öğrendiklerini çeşitli alanlarda uygulamalarına fırsat verilmiş, böylece tespit edilmiş amaçlara etkin biçimde ulaşmaları hedef alınmıştır. Belirlenen hedeflere ulaşabilmek amacıyla; eğitim programları temel öğrenme alanları olarak kabul edilen; bilişsel, duyuşsal ve devinimsel alana yönelik eğitim etkinlikleri düzenlenmektedir. Türkiye'de kendi alanında uzman öğretim üyesi ve kişiler davet edilerek, öğrenci subayların entelektüel gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Böylece öğrenci subayların, eğitimsel bir anlayış içerisinde, yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Eğitim ve öğretimde; disiplini görev bilen, Atatürkçü görüşün temel esaslarını kavrayan, tam olarak benimseyen ve uygulayan, millî kültür, gelenek ve

⁴⁹ http://www.harpak.tsk.mil.tr/sol_menu/HHA.htm 22.06.2006.

göreneklerimize dayalı ve geleceğe yönelik bir düşünce yapısına sahip personel yetiştirilmesi esas alınmaktadır.⁵⁰

f) Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

Değişimin hızla yaşandığı günümüz dünyasında, ülkeler ve silâhlı kuvvetleri için bu değişimlere uyum sağlayabilmek ve gelişmelerin önünde yer alarak, olayların ortaya çıkmasından önce varsayımlara, öngörülere, değerlendirme ve analizlere dayalı olarak önlem alabilen bir yaklaşım gösterebilmek için stratejik araştırma ve incelemeye duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır.

Jeopolitik ve jeostratejik açıdan önemli bir kesişme noktasında bulunan Türkiye Cumhuriyeti ve onun parçası olan Türk Silâhlı Kuvvetlerinin, dünya da ve bölgesinde meydana gelecek olayların ortaya çıkmasından önce varsayımlara, öngörülere, değerlendirme ve analizlere dayalı olarak önlem almak için, stratejik araştırma ve incelemeye duyulan ihtiyaç artmış ve özellikle Türk Silâhlı Kuvvetleri mensuplarının stratejik düşünce alanında ufuklarının genişletilmesi ve Türk Silâhlı Kuvvetlerinin ihtiyaç duyacağı alanlarda akademik kariyer sahibi personel ihtiyacının karşılanması bir zorunluluk haline gelmiştir.⁵¹

3. Polis Akademisi

Polis Akademisi, 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 18. Maddesi gereğince orta ve üst kademe yöneticilerini yetiştirmek üzere, Polis Enstitüsü adı altında bir yıllık meslek içi Yüksek Okul olarak 06 Kasım 1937 yılında kurulmuş akademilerdir.⁵² Polis Enstitüsü'ndeki Eğitim Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Kararlarıyla 1940 yılında iki yıllık, 1962 yılında üç yıllık yüksek okullar içerisine alınmış olup 1980 yılından itibaren öğretim süresi 4 yıla çıkarılmıştır.

Anayasamızın 132. Maddesi ve Yükseköğretim Kanununun 2. Maddesi gereğince, ayrı bir kanuni yapıya kavuşturulmuş ve 06 Aralık 1984 tarihinde 3087 Sayılı Polis

⁵⁰ http://www.harapak.tsk.mil.tr/sol_menu/HHA.htm 22.06.2006.

⁵¹ http://www.harapak.tsk.mil.tr/sol_menu/enstitu.htm 23.06.2006.

⁵² 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu, 12.06 .1937 gün ve 3629 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr 20.04.06.

Yüksek Öğretim Kanunu ile Polis Akademisi adını alıp 4 yıllık lisans düzeyinde eğitim-öğretim veren bir Yükseköğretim kurumu haline getirilmiştir.⁵³

Emniyet Teşkilatı'nın ihtiyaç duyduğu diğer branşlardaki personel ihtiyacını karşılamak amacıyla, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu kapsamında 1989 yılında değişiklik yapılarak 1991 yılından itibaren Fakülte Yüksekokulları adı altında öğrenci alınmaya başlanmış ve bu hizmetlerin yürütülmesi için Polis Akademisi görevlendirilmiştir.⁵⁴

Polis akademileri bünyesinde eğitim hizmeti veren Güvenlik Bilimleri Fakültesi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, 20 Polis Meslek Yüksek Okulu, Fakülte ve Yüksek Okullar bölümü ile üniversite statüsüne kavuşturulmuştur. 2002 Yılında kuruluşu tamamlanan Güvenlik Bilimleri Enstitüsünde, 4 ana bilim dalında (Suç Araştırmaları - Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi - Uluslararası Polislik Çalışmaları - Trafik Güvenliği ve Yönetimi Anabilim Dalı) yüksek lisans eğitimi verilmesi Yüksek Öğretim Kurulu Yürütme Kurulunca onanmış ve Anabilim Dalları kurulmuştur.

Polis Akademisi'nin amacı; bilimsel özerkliğe sahip, bünyesinde fakülte, enstitü ve meslek yüksekokulları bulunan bir yüksek öğretim kurumu olarak Emniyet Teşkilatı'nın memur, amir ve yönetici ihtiyacını karşılamak, ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim-öğretim yapma, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmaktır. Bu amaçlar yerine getirilirken; Öğrencilere Atatürk İlke ve İnkılapları doğrultusunda Atatürk milliyetçiliği, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti ilkelerine bağlı hizmet bilincinin ve mesleki değerlerin kazandırılması sağlanır. Milli kültürümüz, örf ve adetlerimize bağlı şekil ve özellikleri ile evrensel kültür içinde korunarak geliştirilir ve öğrencilere milli birlik ve beraberliği güçlendirici ruh ve irade gücü kazandırılır.⁵⁵

IV. YÜKSEKÖĞRETİMİN AMAÇ VE GÖREVLERİ

Eğitim öğretim açısından yükseköğretim kurumlarının genel amacı topluma hizmet etmek ve sosyo-kültürel açıdan toplumu bütünleştirmektir. Bu açıdan yüksek

53 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu, 12.06 .1937 gün ve 3629 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr 20.04.06.

54 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu, 12.06 .1937 gün ve 3629 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr 20.04.06.

55 <http://www.pa.edu.tr/tr/baskanlik/index.php?sayfa=1> 22.02.2006.

öğretim kurumları sadece özerk bir kurum olmakla birlikte işlevselliği olan kurumlardır.

Bir ülkenin ihtiyacı olan nitelikli insan profilini sağlamak ve yetiştirmek üzere kurulan yükseköğretim kurumları, bu nitelikli insanları yetiştirecek öğretim üyelerini de yetiştirme amacındadır. Bunun yanında evrensel araştırmalar yaparak bilgiyi üreten bu kurumlar elde ettikleri bilgileri ve teknolojiyi de kullanarak topluma ve tüm dünyaya aktarma görevini de üstlenmektedir.⁵⁶

Yükseköğretim kurumları, öğrencilerin mesleki bilgilerini artırmaktan ziyade özellikle onları hayata hazırlama ve öğrencilerini sosyal hayatta karşılaşılabilecekleri problemlere çözüm bulmaları konusunda yardımcı olabilmeye amacını gütmektedir. Üniversiteler öğrencilerinin sezgisel düşünme kapasitelerini de artırarak bilgiyi analiz edebilme gücü ve aklını kullanabilme yeteneğini de kazanmasına yardımcı olur.

Yüksek öğretim kurumları hedef olarak iyi ve başarılı bir elemandan çok “*iyi insan-iyi yurttaş, akıllı insan*” ; uygar ve kültürlü, bir birey; bilgi kütüphanesi olmaktan çok, bilginin nerde olduğunu ve nasıl aramasını bilen, çok boyutlu düşünebilen ve düşündüklerini açık, net, düzgün bir dille, inandırıcı bir biçimde yazan ve anlatabilen bir kişiyi yetiştirmeyi amaç edinmektedir.

Yüksek öğretim için üniversite kapısına ayak basan kişi iyi ve başarılı bir mezun olmadan önce ve mesleğin inceliklerini öğrenmenin ötesinde, olmalıdır. Ayrıca mezun olan kişi, iletişim çağının gereği olan olay ve olgular süreci içinde sosyal yaşamın oluşumunu ve işleyişini kavrayabilecek kadar temel kavramlardan haberi olmalıdır. Eskilerin ifadesi ile dünyadan haberdar olması için öğrencinin üniversite dersliklerinde öğrendiği teorik bilginin ötesinde üniversite ortamını tenefüs ederek çeşitli sosyal faaliyetlerde (konferans, seminer, panel, kurs, sergi, konser, tiyatro, sinema v.b.) girmesi gerekir ki bu faaliyetlerin kişinin ileriki yaşamında dünya görüşünün şekillenmesinde yaşamdan haz almasına kadar pek çok konuda yararlı olmaktadır. Aslında gelişen dünya ülkeleri bugünlerde Sokrates ve Erasmus programları ile gençlerini dünyadan haberdar etmek için farklılıkları tanımasını sağlamaya çalışmaktadırlar.⁵⁷

⁵⁶İbrahim ÖZTAŞ, “Üniversitelerin Yeni Öğretim Döneminde Eğitim Modelleri Sorgulanmalıdır”

[Http://www.netyorum.com/Sayi/162/20050406-08.htm](http://www.netyorum.com/Sayi/162/20050406-08.htm) 22.02.2006.

⁵⁷ <http://www.egitimciyiz.com/modules/sections/index.php?op=viewarticle&artid=22> 22.02.2006.

Türkiye’de ise yüksek öğretimin amaçları dört ana madde olarak belirlenmiştir. Bunları şöyle özetleyebiliriz;

- i) Yurdumuzun bilim politikasına ve toplumun yüksek seviyede ve çeşitli kademelerdeki insan gücü ihtiyaçlarına göre mevcut öğrencileri yetenekleri doğrultusunda nitelikli insan gücü haline getirmek; Çeşitli kademelerde bilimsel öğretim yapmak; ülkeyi ilgilendirenler başta olmak üzere, bütün bilimsel, teknik ve kültürel sorunları çözmek için bilimleri genişletip derinleştirecek inceleme ve araştırmalarda bulunmak;
- ii) Ülkemizin türlü yönde ilerleme ve gelişmesini ilgilendiren bütün sorunları, hükümet ve kurumlarla da elbirliği etmek suretiyle öğretim ve araştırma konusu yaparak sonuçlarını toplumun yararlanmasına sunmak ve hükümetçe istenen inceleme ve araştırmaları sonuçlandırmak; araştırma ve incelemelerin sonuçlarını gösteren, bilim ve tekniğin ilerlemesini sağlayan her türlü yayınları yapmaktır⁵⁸
- iii) Genel amaçlar doğrultusunda yükseköğretim kurumları; ülkenin bilim politikasına, toplumun yüksek düzeyde ve çeşitli kademelerdeki insan gücü gereksinim göre öğrencileri ilgi, yetki ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirmek, bilimsel alanlarda araştırmalar yapmak, araştırma-inceleme sonuçlarını gösteren ve bilim tekniğin ilerlemesini sağlayan her türlü yayını yapmak, hükümet tarafından istenecek inceleme ve araştırmaları sonuçlandırarak düşüncelerini bildirmek, Türk toplumunun genel seviyesini yükseltici, kamuoyunu aydınlatıcı bilimsel verileri söz ve yazı ile halka yaymak ve yaygın eğitim hizmetinde bulunmaktır.⁵⁹
- iv) Yükseköğretim kurumları olarak yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya destek olmak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktır.⁶⁰

Yüksek öğretimin amacı, milli eğitimimizin ilke ve hedefleri doğrultusunda kalkınmanın gerçekleşmesinde önemli bir faktör olan insanoğlunu bilgi, beceri, davranış ve tutum kazandırma açısından üst düzey insan gücü ihtiyacını karşılayacak bir şekilde yetiştirmektir. Bunun yanı sıra bilimsel alanlarda araştırmalarda bulunmak veya bulundurmak ve dünya ülkeleriyle yarışır hale gelme koşullarını hazırlamak da bir amaç olarak karşımıza çıkmaktadır.

58 Ömer Cem KARACAOĞLU, Burcu ÇABUK, “İngiltere ve Türkiye Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması”, Milli Eğitim Bakanlığı Dergisi, yıl 2002, sayı: 155-156.

59 <http://www.eyturkgencligi.com/detay.asp?hid=1707> 22.02.2006.

60 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 18.07.2006.

Yüksek öğretimin amaçlarından birisi 2547 sayılı kanunda, Yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya destek olmak, yurtiçi ve yurtdışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmak şeklinde ifade edilmiştir.⁶¹

V. YÜKSEK ÖĞRETİMİN İŞLEVLERİ

Yükseköğretim kurumları toplum üzerinde birçok etki yapma özelliğine sahip olmakla birlikte topluma ruh sağlığı yerinde üretken sağlıklı bireyler yetiştirme görevini üstlenmektedir. Bunun yanı sıra bu kurumlar bilimsel çalışmalar yapmak ve yapanlara da destek vermek suretiyle topluma faydalı bireyler yetiştirme özelliğine sahiptir.

Yükseköğretimin 1982 Anayasasının 130. ve 2547 sayılı yasanın 4. maddesinde yazılan üniversitenin işlevlerine baktığımızda, dünyadaki diğer üniversiteler gibi **“eğitim-öğretim”**, **“bilimsel araştırma”** ve **“topluma hizmet”**in amaçlandığı görülmektedir. Bugün üniversitelerde **“eğitim-öğretim”** ve **“bilimsel araştırma”** işlevleri iç içe birbirine girmiş durumdadır.⁶²

Üniversiteler eğitim öğretim amaçlarında eğitilmiş insan potansiyelini göz önüne almaktadır. Eğitim bireyin kendi yaşantıları yoluyla istendik davranış değişikliği meydana getirme süreci olarak düşünüldüğünde yükseköğretim, zengin çevre ürünüyle bireylere hayatlarında karşılaşılabilecekleri sorunların çözümü için ipuçları vermektedir, vermek amacını hedef almaktadır.

Eğitim boyutuyla yükseköğretim bireyi, zengin yaşantı içerisinde sosyalleşme ile birlikte bu hedeflere yönelik hazırlanmış eğitim öğretim programlarıyla bu hedef gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Eğitim programları esas itibarıyla okul içi ve okul dışı eğitim öğretim faaliyetlerini kapsayan faaliyetlerdir. Her türlü eğitim faaliyetleriyle üniversiteler bireyleri hayata hazırlamaya çalışırlar.

61 Tuncer ÇETİNKAYA, “Yüksek Öğretimin Amacı” <http://www.fem.com.tr/haberler/goster.asp?yaziid=3325> ,17.04.2006.

62 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 18.07.2006.

Öğretim programları eğitim programlarına göre daha sınırlı olmakla birlikte sadece okullarla sınırlı kalan ve okullarda gerçekleştirilen eğitim öğretim faaliyetleridir. Öğretim programları belli bir plan program çerçevesinde okul içinde yürütülen eğitim faaliyetleridir. Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversitelerinin çoğu kitlelere yönelik eğitim veren “kitlesele eğitim üniversiteleri” konumundadırlar.

Üniversiteler toplumun ekonomik, sosyal, kültürel ve yönetsel açılardan rehberi ve sürükleyici olma fonksiyonları açısından önemli bir yere sahiptir. Dünya üzerinde gerçekleşen her yeni buluş ve gelişen teknoloji ile birlikte acımasız bir rekabet ortamı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle bu rekabet ortamında ayakta kalabilmenin yolu bilgi yüklü nitelikli insan yetiştirmektir.

Üniversiteler yüksek nitelikli meslek elemanı yetiştirme AR-GE merkezleri kurarak bilim üretme, buldukları yörelerde üniversite sanayi işbirliğini kurarak danışmanlık yapma gibi işlevleriyle son derece önemli görevler üstlenmektedir.

Buldukları bölgelerin ekonomik ve sosyal kalkınmalarına katkı sağlama ve danışmanlık yapma üniversitelerin diğere bir işlevi olarak karşımıza çıkmaktadır. Üniversiteler buldukları bölge için bilimsel ve teknolojik üretimi sağlayan ve bunları topluma yayan kaynak durumundadır. Toplum ihtiyaçlarını dikkate alarak faaliyetlerde bulunan üniversiteler buldukları çevreye her noktadan katkıda bulunmaktadır.⁶³

Üniversiteler kendine yakın bölgelere gerekli bilgi ve yönlendirmeyi yaparken ürünün nasıl üretileceğı teknolojinin nasıl kullanılacağı gibi birçok yönden de topluma öncülük üniversitelerin işlevleri arasında yerini almaktadır. Bu haliyle üniversiteler bilim ile toplum arasında bir köprü vazifesi işlevini de üstlenmektedir. Üniversitelerde kurulan Üniversite-halk işbirliğı sosyal yardımlaşma birimi topladığı bağışları ihtiyaç sahiplerine ulaştırma işlevini de üstlenerek halk üniversite uyumu ile sosyal dayanışma ve yardımlaşma ruhunu ayakta tutma işlevini de yüklenmektedir.

---

63 SERBEST, s. 24.

VI. TÜRKİYE’DE YÜKSEK ÖĞRETİMİN TARİHİ

Çağdaş yükseköğretimin kökenini, modern üniversitelerin ilk örneklerinin ortaya çıktığı yerlerde görülen ilk örneklere dek geriye götürmek mümkündür. Eflatun’un Academia’sı (M.Ö. 400), Aristo’nun Lyceum’u (M.Ö. 387), araştırma kurumu olarak da hizmet görmesi nedeniyle İskenderiye Müzesi (M.Ö. 33-200) ve Çin’deki İmparatorluk Akademisi (M.Ö. 124) üniversite kurumunun oluşması sürecinde ortaya çıkan ilk örnekler olarak ele alınabilir⁶⁴. Günümüzdeki yükseköğretim sisteminin en önemli kurumunu oluşturan üniversitenin ilk örnekleri olan Nişabur Medresesi’nin 1040, Bologna Üniversitesi’nin 1088, Oxford Üniversitesi’nin 1096 ve Paris Üniversitesi’nin 1160 yılında kurulduğu dikkate alındığında, çağdaş yükseköğretimin yaklaşık 900 yıllık bir geçmişe sahip olduğu kabul edilebilir. Bu nedenle, Türk yükseköğretimi sistemi, Batı uygarlığı içerisinde, en köklü geçmişe sahip yükseköğretim sistemlerinden birini oluşturmaktadır.

Günümüzde yükseköğretim sistemlerinin, araştırma üniversiteleri, kitlesel eğitim yapan üniversiteler, kısa süreli mesleki eğitim yapan kurumlar, uzaktan öğretim kurumları, ticari amaçla örgün ve uzaktan öğretim yapan kuruluşlar ve şirketlerin bünyelerindeki eğitim birimleri olmak üzere altı ana türdeki kurum ve kuruluştan oluştuğu görülmektedir⁶⁵.

Öte yandan, çağdaş yükseköğretim sisteminde iki farklı yükseköğretim modeli bulunmaktadır. Usta-çırak yöntemi ile adam yetiştirmeyi ön plana alan, ayrı kuruluş kanunlarına göre yönetilen farklı yükseköğretim kurumlarını (akademiler, üniversiteler, yüksek okullar) bünyesinde barındıran, merkezi ve hiyerarşik bir idari yapılanmaya sahip olan ve belli bir uzmanlığa eriştiğinde (örneğin profesörlük) istihdam garantisine sahip öğretim elemanlarını barındıran “kıta avrupası modeli” bu modellerin ilkidir.

İkinci yükseköğretim modeli olan “anglo-sakson modeli”, daha az merkeziyetçi bir yapıya sahip olmakla birlikte tüm yüksek öğretim kurumlarını koordine edecek standartlar oluşturacak bir “eşgüdüm” mekanizmasına sahiptir. Bu modelde Türkiye’deki Yüksek Öğretim Kurulu’na benzer kurumlar bu işlevi gören kurumlardır. Batılı anlamda ilk üniversitenin kurulmasından (1773) itibaren “kıta avrupası modeli”

64 Türk Yükseköğretiminin Bugünkü Durumu, Ankara: Yükseköğretim Kurulu, Kasım 2004, www.yok.gov.tr, 16.05.2006.

65 www.yok.gov.tr, 16.05.2006.

ilkelerine göre işleyen Türk yükseköğretimi 1981 yılındaki 2547 sayılı yasayla “anglo-sakson modeli ilkelerine dayandırılmıştır⁶⁶.”

Türkiye’de yükseköğretimin tarihsel gelişimi, yukarıda değinilen sınıflandırma bağlamında, üç ana devre altında ele alınabilir: Başlangıçtan 1773 yılına dek süren klasik dönem, 1773 yılından 1981 yılına kadar devam eden “kıta avrupası modeli” dönemi ve 1981 sonrası yürürlüğe konulan “anglo-sakson modeli” dönemi olarak ifade edilebilir.

A) TÜRK YÜKSEKÖĞRETİMİNDE KLASİK DÖNEM

Türk yükseköğretimin tarihi 1040 yılında Nişabur’da kurulan medreseye dayanmaktadır. Bu dönemde oluşturulan medreselerde Batı’daki ya da Çin’deki ilk üniversite örneklerinde olduğu gibi ahlak, yönetim, teoloji ve fen bilimleri alanında yüksek öğretim faaliyetleri söz konusu olduğu için bu yargıya varılabilir. Medreselerin yaygınlaştırılması yönündeki çabalar Osmanlı Devleti döneminde de Orhan Gazi ile devam etmiş; Fatih Sultan Mehmet ile Kanuni Sultan Süleyman dönemlerinde kurulan medreseler hem nicelik hem de nitelik açısından zirveye ulaşmışlardır⁶⁷. İlk Osmanlı medreselerinde Selçuklularda olduğu gibi ahlak ve teoloji ile ilgili müfredatın yanı sıra tıp, matematik, fen ve coğrafya gibi pozitif bilimlere ait müfredata da yer verilmekteydi. Fatih Sultan Mehmet döneminde medreseler başlangıç, orta ve yüksek düzeyde olmak üzere sınıflara ayrılmıştır⁶⁸.

Osmanlı döneminde faaliyet gösteren medreseler bünyelerinde taşıdığı bazı özellikler nedeniyle Batı’daki benzerlerinin aksine “ekoller” oluşturarak çağdaş üniversitelere temel hazırlayamamışlardır⁶⁹. Öncelikle Osmanlı bilim anlayışı, eski bilgileri öğrenmek, bu bilgileri açıklamak ve yorumlamaktan ibaretti. Eski bilgilere eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşarak yorumlamak ve yeni bilgi ve görüşler ortaya koymak gibi bir amaç güdülmemekteydi. İkinci olarak, müderrislerin aynı medresede uzun yıllar kalmayarak bir süre sonra bir üst medreseye, oradan da kadılık gibi daha kârlı üst memurluklara geçmeleri nedeniyle bilimsel konularda derinleşmeleri ve özgün

66 Ali Rıza ERDEM, “Türkiye’de Yükseköğretim ve Değişimi”, Bilim- Eğitim ve Düşünce Dergisi, Cilt 4, Sayı 2, Haziran 2004.

67 DOĞRAMACI, s. 330–350.

68 Bu dönemdeki medreseler, “muallimhane” (başlangıç düzeyi), “tetimme medreseleri” veya “musıla-i sahn” (orta düzey) ve “sahn-ı seman” ya da “medaris-i semaniye” (yüksek düzey) şeklinde sınıflandırılabilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Yahya AKYÜZ, Türk Eğitim Tarihi, Genişletilmiş 8. Baskı, İstanbul: Alfa, 2001.

69 AKYÜZ, s. 70-71.

eserler vermeleri mümkün olmamaktaydı. Sonuçta medreseler ekol oluşturamayan ve devlete zaman ve koşullar değişse bile aynı tip memurları yetiştiren durağan yapılar haline gelmekteydi. Medreselerde yapılan eğitimin bilimsel kaygılar yerine siyasi iktidarın beklentilerine göre şekillenmesi (merkezi yönetimin ideolojisini oluşturma ve yayma misyonu); medreselerin derecelendirilmesi, terfi sistemleri ve ezberciliğin medrese kurumunun verimsizleşmesine ve bozulmasına yol açması; medreselerin koşullardaki değişimlere ayak uyduracak dinamizmden yoksun olmaları; rüşvet, adam kayırma ve yolsuzlukların kronik hale gelmesi; pozitif bilimlerin müfredattan çıkarılması ve disiplinsizlik medrese sisteminin 16. yüzyıldan itibaren bozulmasına yol açmıştır⁷⁰.

B) TÜRK YÜKSEKÖĞRETİMİNDE KITA AVRUPASI MODELİ DÖNEMİ

Türk yükseköğretiminde kıta Avrupa'sının model olarak alındığı dönem uzun bir zaman dilimini ve birbirinden çok farklı dönemleri kapsamaktadır. Kıta Avrupası modeli dönemi kendi içinde askerî okullar dönemi (1773-1839), Tanzimat dönemi (1839-1876), Mutlakiyet dönemi (1878-1923) ve Cumhuriyet dönemi (1923-1981) olarak dörde ayrılabilir.

1. Askerî Okullar Dönemi (1773–1839)

Türk yükseköğretiminde ilk yenileşme hareketi 18. yüzyılın son çeyreğinde modern askerî okulların kurulması ile başlar. Yenileşme hareketinin askerî okullardan başlamasının temel nedeni 18. yüzyılın başından itibaren Osmanlı Devleti'nin karşılaştığı büyük askerî yenilgileri ve toprak kaybını önleme isteğidir. 1770 yılında Rusların Çeşme limanında demirli olan Osmanlı donanmasını yakmasının ardından, yabancı uzmanların önerileri doğrultusunda, modern okullar oluşturarak rakip ülkelerin düzeyinde askerî personel ve teşkilata sahip olmak amacıyla ilk modern askerî okul olan *Mühendishane-i Bahri-i Hümayûn* (Askerî Deniz Okulu) İstanbul'da kurulmuştur. Bu okul klasik dönemdeki okullardan birçok açıdan farklılıklar göstermekteydi. Okul, her şeyden önce geometri (hendese)'ye dayanan bilimsel bir müfredata sahipti. Geometrinin yanı sıra İngilizce, Fransızca, matematik ve denizcilik bilimleri modern bilimleri bilen yerli ve yabancı öğretmenler tarafından öğretilmekteydi⁷¹.

---

70 AKYÜZ, s.72-76.

71 AKYÜZ, s.133.

1.Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf
Güzel Yazı	Matematik	Coğrafya	Geometri
İmlâ	Geometri	Trigonometri	Matematik
Resim	Coğrafya	Cebir	Makine
Arapça	Arapça	Topografya	Biyoloji
Geometriye Giriş	Fransızca	Savaş Tarihi	Sinyalizasyon
Matematiğe Giriş			Sondaj (Lağım)
			Askerî Talim ve Eğitim

Kaynak: AKYÜZ, s.134.

Bugünkü müfredatla karşılaştırıldığında ilk ve orta öğretim düzeyinde bir eğitim veren bu okulun, müfredatının modern olması nedeniyle, günümüz Türk yükseköğretiminin kökenini oluşturduğu ileri sürülebilir. İlk askerî deniz okulundan yaklaşık 20 yıl sonra matematik, geometri, coğrafya gibi modern bilimlerin eğitiminin yaygınlaştırılması ve devlete gerekli olan savaş sanayi talim ve öğretiminin uygulamaya konulması amacıyla *Mühendishane-i Berri-i Hümayûn* (Askerî Kara Okulu) açıldı ve bir süre sonra her iki okul ortak öğretim yöntemi ile eğitimlerine devam etti.

Devleti, orduyu ve saray teşkilatını modernize etmeyi amaçlayan II. Mahmut döneminde Batı'daki modern okulların benzerleri Osmanlı Devleti'nde kurulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla, müfredatında cerrahlık, anatomi ve tıp gibi modern dersleri içeren ve dört yıllık bir eğitim süresine sahip ilk tıp okulu olan *Tıphane-i Âmiri ve Cerrahane-i Mamure* 1827'de ve bugünkü harp okulunun temelini oluşturan *Mekteb-i Fünûn-ı Harbiye* 1834'te kuruldu⁷².

2. Tanzimat Dönemi (1839–1876)

Tanzimat Dönemi, Osmanlı Devleti'nde eğitim alanında önemli yeniliklerin yapıldığı bir dönemdir. Askerî alanda yapılan yeniliklere rağmen Osmanlı Devleti'ndeki kan kaybının sürmesi, Avrupa devletlerinin azınlıklar lehine yaptıkları baskılar ve eğitimin Batı'ya yetişmede ve güçlü bir devlet oluşturmada en önemli araç olduğu anlayışının yerleşmesi gibi nedenlerle bu dönemde hem alt düzeylerde hem de yükseköğretim alanında ciddi reformlara girişilmiştir. *Sıbyan* mekteplerinde ilk defa

⁷² Bozkurt GÜVENÇ, History of Turkish Education, <http://www.yok.gov.tr/webeng/histedu/histredu.html> 09.07.2006.

okumanın yanında yazma da müfredata girmiş ve ilköğretim herkes için zorunlu hale getirilmiştir. Bu okulların yanı sıra, orta öğretimin ilk kısmını oluşturan, dört yıllık bir eğitim süresine sahip olan ve pozitif bilimlerin de öğretildiği bir okul olan *Rüşdiye*; lise ve meslek liselerine hazırlık amaçlı olan ve dört yıllık bir eğitim süresine sahip olan *İdadiye* de dâhil olmak üzere 6 yıllık bir eğitim süresine sahip olan Osmanlı Devleti'nin ilk lisesi olan *Sultaniye* okulları oluşturuldu. Bu okulların devreye girmesi ile modern yükseköğretime öğrenci yetiştiren ilk ve orta öğretim kurumları meydana getirilmiştir.

Tanzimat döneminde Türk yükseköğretimi açısından önemli sayılabilecek girişimlerin başında devletin eğitim alanında kamusal mal ve hizmet üretiminde bulunmasını sağlamak ve modern bir üniversite eğitimini gerçekleştirmek amacıyla 1846'da kurulması planlanan *Darülfünûn* gelmektedir. Avrupa ülkelerine benzer nitelikte kurulan ilk Türk üniversitesi olarak nitelenebilecek bu kurum⁷³, mali sıkıntılar; yeterli nitelikte öğrenci, hoca ve ders materyalinin bulunmaması; plansız girişimler ve mevcut eğitim zihniyetinin etkisi gibi nedenlerle başarılı olamamış ve 1873'te kapanmıştır⁷⁴. Bu dönemde sivil yükseköğretim kurumları faaliyete geçmiştir. Bu kurumların ilki 1859'da kurulan, kaymakamlık ve müdürlük gibi bürokratların yetiştirilmesini amaçlayan ve ilk sivil yükseköğretim kurumu olan *Mekteb-i Mülkiye*'dir. Doktor yetiştirmek amacıyla 1867'de kurulan diğer sivil yükseköğretim kurumu ise *Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye*'dir.

Tanzimat dönemi meslekî ve teknik eğitimde de yenilik ve gelişmelerin sıkça yaşandığı bir dönemdir. Bu alanda yapılan çeşitli girişimler arasında 1842'de açılan *Askerî Baytar Mektebi*, 1847'de kurulan ve ilk uygulamalı tarım okulu olan *Ziraat Talimnamesi*; 1857'de önce kurs olarak açılan daha sonra orman mühendisi yetiştiren okula dönüşen *Orman Mektebi* ve 1874'te maden mühendisi yetiştirmek için açılan *Maâdin Mektebi* sayılabilir⁷⁵.

3. Mutlakîyet ve Meşrutîyet Dönemi (1878–1923)

Mutlakîyet döneminde yükseköğretim alanında görülen en önemli gelişme, yüksek tahsil çağına ulaşmış Türk gençlerinin yasağa rağmen Avrupa üniversitelerine gitmelerini önlemek amacıyla 1873'te kapatılan *Darülfünûn*'un 1900'de *Darülfünûn-ı*

73 İhsan DOĞRAMACI, "Yükseköğretimin Gelişimi-Üniversite Yönetiminde Özerklik ve Demokrasi", Yeni Türkiye, Sayı: 7, Ocak-Şubat, 1996, s. 341.

74 AKYÜZ, s.156.

75 AKYÜZ, s.158.

Şâhâne adıyla yeniden açılmasıdır. Yine aynı dönemde öğretim süresi dört yıl olan, açılış nizamnamesinde Osmanlı kanunlarının ve hukuk biliminin okutulacağı belirtilmiş mektebi hukuk-ı şahane kuruluşur. Ayrıca Askeri Tıbbiye bünyesinde kurulan Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye yine bu dönemde ayrı bir okul statüsüne kazandırılmıştır. 1889 yılında veteriner yetiştirilmek üzere Mülkiye Baytar Mektebi kurulmuştur. Son olarak bu dönemde Mekteb-i Harbiye içinde şehzade ve devletin ileri gelenlerinin çocuklarının eğitimi için Zadeğân sınıfları ile Arap, Kürt ve Arnavut aşiretlerinin çocuklarının subay olarak yetiştirilebilmeleri için Aşiret sınıfları açılmıştır⁷⁶.

Meşrutiyetin ilk yıllarında Maarif Nazırı Emrullah Efendi yükseköğretime yeniden şekil vermek ve geliştirmek maksadıyla bir nizamname hazırlamış ve darülfünunu ilimlerin ve fennin hem yayılmasına hem ilerlemesine hizmet eden yüksek ilim müessesesi olarak tanımlamıştır. Aynı zamanda Emrullah Efendi Tuba Ağacı nazariyesini de ortaya atarak Darülfünunları iyi olan memleketlerin tali ve iptidai mektepleri de o kadar iyi olur düşüncesiyle ilk ve orta öğretimin gelişmesini yüksek öğretimin kalitesine bağlamıştır.⁷⁷

Emrullah efendinin hazırladığı bu nizamname ile darülfünun Ulum-i Şer’iyye, Ulum-u Hukukiye, Ulum-u Tıbbiye, Fünun, Ulum-i Edebiye şeklinde beş ayrı şubeye ayrılmıştır. Yine bu zamanda ilk defa medrese hocalarına Müderris, şubelerine Fakülte denilmesi ile birlikte kurum içinde Darülmesai denen enstitülerin açılmasından da bahsedilebilir. Yine aynı dönem içerisinde alman ve Macarlardan oluşan hocalar yurt dışından ders vermek için getirilmiş olmakla birlikte, Batıda eğitim almış birçok Türk genci müderris muavinliği görevine getirilmiştir. Her şeye rağmen bu dönemde yapılan bu reformlar getirilen profesörlerin eğitimden çok teferruatlarla uğraşmasından dolayı başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bu başarısızlık ta hiç şüphesiz ki birçok gencin silâh altına alınmasını gerektiren I. Dünya savaşının payının büyük olduğunu söylemek mümkündür. Bu dönemde “araştırma ve bilim yönteminden” sık sık bahsedilmesine rağmen ortaya konan hiçbir esere rastlanılmamaktadır. Ekim 1915 yılında “İnas Darülfünunu” adında kızlara yönelik bir yüksek öğretim okulu açılmıştır. Üç yıl süreli ve üç şubesi bulunan bu okullar da ilk mezunlarını 1917 yılında vermiş 1920 yılında da kaldırılarak Darülfünuna devredilmiştir. Ekim 1919 yılında çıkarılan yeni bir

---

76 AKYÜZ, s.207.

77 AKYÜZ, s.208.

nizamname ile darülfünuna ilmi muhtariyet hakkı verilmiştir. Meşrutiyet döneminde Orman Mektebi Âlisi, Dişçi Mektebi ve Kadastro Mektebi Âlisi açılan başlıca meslek yüksek okulları olarak isimlendirilebilir⁷⁸.

4. Cumhuriyet Dönemi (1923–1981)

Kurtuluş savaşı zaferlerle sonuçlandıktan sonra 29 Ekim 1923 de Cumhuriyet ilan edilmiş ve yeni bir Türk Devleti kurulmuştur. Bu dönemde her yönde köklü değişiklikler yapıldığı gibi yükseköğretim alanında da değişikliklere gidilmiştir. Darülfünun “tüzel bir kişilik” kazanırken 1924 yılında çıkarılan Tevhidi Tedrisat Kanunu ile tüm okullar Maarif Vekilliğine bırakılmış ve medreseler kaldırılmıştır.⁷⁹ Tüm bunlarla birlikte cumhuriyet devrinde özetle, eğitim laikleştirilmiş, yeni Türk alfabesi kabul edilmiş, kadınların eğitimine önem verilip karma eğitime başlanmıştır.⁸⁰

Cumhuriyet döneminde siyasi, hukuk, kültür ve ekonomik anlamda köklü değişiklikler yapılırken yüksek öğretimde de köklü değişikliklerin yapıldığı bir dönemdir. Ekim 1919 yılında hazırlanan nizamname ile ilmi muhtariyet kazanmış olan darülfünun 1924 yılında tüzel bir kişilik özelliğini kazanmıştır.⁸¹

Cumhuriyet döneminin başında yükseköğretim kurumlarının yaygınlaştırılmasına, Ankara’dan başlanmıştır. Türkiye’nin başkenti olan Ankara’nın gelişmesi ve kültür merkezi haline gelmesi için 1923’de Harp Okulu, 1925’te Hukuk Mektebi ve Musiki Muallim Mektebi, 1927’de Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü kurulmuştur.⁸²

1930’lu yıllara gelindiğinde ise Dârülfünun sorunu gene gündeme gelmiş; öğretim üyeleri hakkında pek ağır ithamlarda bulunulmaya, kurumun Fakülte mi Mektep mi, statik mi dinamik mi olduğu tartışmaları yapılmaya başlanmıştır. Artık Dârülfünun’u daha iyi hale getirmek için bir şeyler yapılması gerektiğine herkes inanıyor, herkes bazı düşünceler ve projeler hazırlıyordu.⁸³

Tüm bu gelişmelere rağmen eğitimle ilgili sorunlara uygulanan çözüm yolları amacına ulaşmamış, siyasal etkenler, umursamazlık, geçmiş dönemlerin etkisi vb.

78 AKYÜZ, s.238.

79 DOĞRAMACI, s. 342.

80 DOĞRAMACI, s. 343.

81 AKYÜZ, s. 310.

82 Nurettin FİDAN ve Münire ERDEN, Eğitim Giriş , Ankara: Meteksan, 1993, s. 215.

83 Mustafa ERGÜN, “Atatürk Devri Türk Eğitim Tarihi”, <http://www.egitim.aku.edu.tr/ata3.htm> ,17.04.2006

nedenlerle eğitimin niteliği yeteri kadar yükseltilememiş, ezberciliğin etkisinden kurtulunamamıştır. 1933 yılına kadar çağdaş üniversite niteliğindeki yükseköğretim kurumları maalesef kendinden beklenen görevleri yerine getiremez hale gelmiştir.⁸⁴

Osmanlı'dan devralınan ve 1933 yılına kadar çağdaş üniversite niteliğindeki tek yüksek öğretim kurumumuz Darülfünunu kendisinden beklenen işlevi yerine getiremeyince kurumun ıslahı için 1932'de İsviçre'den Prof. Albert Malche ülkemize davet edilmiştir⁸⁵. 16 Ocak 1932'de İstanbul'a gelen Malche'in neler yapacağı pek bilinmiyordu. Hatta onun Dârülfünun'a yeni bir faaliyet plânı yapacağına inanılıyordu.⁸⁶ Nisan 1932'de Türkiye'ye döndüğünde, hastane ve liselerde incelemelerine devam etti. Öğrenciler arasında anketler yaptı, görüşmeler düzenledi. Bern Türk elçisi, Haziran başında incelemelerini bitirmek zorunda olduğunu bildirdiğinden, kendisine göre, incelemelerini çok mükemmel hale getirmeden raporunu verdi.⁸⁷

Fakültelerin laboratuvarlarını, enstitüleri ve okul binalarını inceleyen; rektörden asistanlara kadar tüm öğretim elemanlarıyla ve öğrencilerle görüşen Malche, Darülfünun'un, Avrupa'daki üniversitelerin şartlarına göre çok kötü şartlarda çalıştığını, öğrencilerin psikolojik, sosyal ve bilgi-beceri yönleriyle farklı düzeylerde olduklarını, uyum konusunda problemlerinin bulunduğunu belirtmiş ve bu şartlarda çalışan Darülfünun'un gayretlerinin takdirle karşılanması gerektiğini belirtmiştir.⁸⁸

1933 Martında, hazırladığı projeyi uygulaması için Prof. Dr. Malche ile tekrar mukavele yapıldı. Malche, artık Bakanlığın teknik danışmanı olarak çalışacaktı. Maarif Vekili Reşit Galip, Dârülfünun'da tedrici ıslahat yapmayacaklarını, sorunu bir devrim önlemi biçiminde kökünden halledeceklerini bildiriyor, tâ İmparatorluk zamanından beri tartışıla gelmekte olan "Tıp Fakültesinin nakli" konusunda da; bu Fakültenin İstanbul tarafına taşınacağını, Malche'in bu hususta yetkili olmadığını iddia edenler bulunursa, bunu Doktor olarak kendi üzerine alacağını açıklıyordu.⁸⁹

Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen 2252 sayılı kanunla 31 Temmuz 1933 gününde cumhuriyet döneminde birinci yüksek öğretim reformu olarak adlandırabileceğimiz gelişme olarak İstanbul Darülfünunu kaldırılmıştır. Kaldırılan

84 DOĞRAMACI, s. 342.

85 Yahya AKYÜZ, Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1993'e), 4. Baskı, İstanbul: Kolej Yayınları, 1993, s. 311.

86 Mustafa ERGÜN, "Atatürk Devri Türk Eğitim Tarihi", <http://www.egitim.aku.edu.tr/ata3.htm> ,17.04.2006.

87 Mustafa ERGÜN, "Atatürk Devri Türk Eğitim Tarihi", <http://www.egitim.aku.edu.tr/ata3.htm> ,17.04.2006.

88 Ülker AKKUTAY, Milli Eğitimde Yabancı Uzman Raporları, Ankara: Ümit Vakfı Yayınları , 2002, s. 58.

89 Mustafa ERGÜN, "Atatürk Devri Türk Eğitim Tarihi", <http://www.egitim.aku.edu.tr/ata3.htm> ,17.04.2006.

darülfünunun yerine 1 Ağustos 1933 gününden itibaren “İstanbul Üniversitesi” adı ile yeni bir üniversite faaliyete geçirilmiştir ve üniversite yönetimi rektöre devredilmiştir.⁹⁰

Darülfünunun kapatılmasının gerekçeleri konusunda fakültelerin diğer birimlerle arasındaki bilimsel işbirliğin sağlanamaması, öğretim üyelerinin üniversite dışındaki çalışmalarından dolayı eğitim ve öğretimle yeteri kadar ilgilenememeleri ve yayın sayılarının azalması olarak ifade edilmiştir⁹¹.

Atatürk’ün gerçekleştirdiği inkılâpların önemli bir kısmını 2252 sayılı kanun oluşturmaktadır. Bu kanunla aslında hedeflenen gerçek amaç, yükseköğretim kurumlarındaki eğitim-öğretim ve akademik çalışmaların çağdaş batı ülkelerinin seviyesine çıkarmak ve bu ülkelerdeki üniversite yönetim şekillerini ülkemize taşımak olmuştur.

1946 yılında 4936 sayılı kanun; 1960 yılında da 115 ve 119 sayılı kanunlar yürürlüğe konularak, üniversitelere “özerklik” getirilmeye çalışılmış; özerklik, 1961 Anayasası’nın 120. maddesi ile de güvence altına alınmıştır. Ancak bu güvence, üniversitelerden ziyade, öğretim üyelerine bir nevi dokunulmazlık getirmiştir. 1946’dan itibaren yürürlüğe giren 4936 sayılı kanun hükümlerine göre üniversiteler, “özerkliğin icabı olarak” kendi seçtikleri yöneticilerin denetimine bırakılmışlar; etkin bir denetimin dışında tutulmuşlardır⁹².

Genel olarak bakıldığında, 4936 sayılı Üniversiteler kanunu, ilim adamının araştırmalarına, derslerine ve kürsüsüne, üniversite idaresi de dâhil olmak üzere dışarıda her türlü müdahaleyi önleme gayesiyle tedvin olunmuştur. Hangisi olursa olsun, siyasi irade üniversitenin kürsüsüne hiçbir müdahalede bulunmuş değildir. Sadece Halk Partisi’nin militanları üniversitelerde yuvalanmak suretiyle kışkırtma mesleğini icra etmişler, milletin ve devletin huzurunu bozmuşlardır. Birer devlet memuru olan profesörleri kimse kaleye bile almamıştır⁹³.

---

90 DOĞRAMACI, s. 342.

91 DOĞRAMACI, s. 342.

92 Raşit SARI, Yükseköğretim Sistemimiz ve Üniversitelerimiz-1, <http://www.ilkadimdergisi.com/148/kapak-rasitsari.htm>, 29.06.2006.

93 KARATAŞ, s. 328.

1946 yılında çok partili sisteme geçilmesiyle birlikte Ankara ve İstanbul gibi kentlerin dışında da üniversiteler açılmaya başlanmıştır. Türk tarihinde ilk kez 1950'den sonra İstanbul ve Ankara dışındaki illerde üniversiteler açılmıştır⁹⁴.

1946'dan 1973'e kadar özel yasalar çıkartılarak Anadolu'ya birçok üniversite kurulmuş, Yeni kurulan üniversitelere Üniversiteler Kanunu'nun dışında kimi haklar ve konular verilmiştir. Bu yıllarda İstanbul, Ankara ve İstanbul Teknik Üniversitesine ek olarak altı üniversite kuruldu. Bunlar; Karadeniz Teknik, Ege, Ortadoğu Teknik, Atatürk, Hacettepe ve Boğaziçi Üniversiteleriydi. Yine bu yıllarda birçok bölgede, iktisadi ve ticari ilimler mühendislik ve mimarlık akademisi milli eğitim bakanlığı tarafından açılmış ve bu Akademiler, üniversiteye karşı bir seçimlik olarak kurulmuş ve 1981'de üniversitelerin bünyesine alınana kadar bu seçimlilik özelliğini devam ettirmiştir.⁹⁵

27 Mayıs 1960 askeri hareketinden birçok öğretim üyesi ve yardımcısı üniversiteden uzaklaştırılmış, daha önceden hazırlanan 1946 tarihli Kanun'da da bazı değişiklikler yapılmıştır. 1961 Anayasası'nda ilk defa üniversitelerle ilgili bir madde ilave edilmiş, bu maddede üniversitelerin devlet eliyle ve kanunla kurulan kamu tüzel kişiliği olan bilimsel ve idari özerkliğe sahip kurumlar olduğu, kendi öğretim üyelerince oluşturulan bir organ tarafından yönetileceği ve dış makamlardan birinin hiçbir surette müdahale edemeyeceği karara bağlanmıştır.⁹⁶ Bu Anayasanın; üniversitelerin kendi seçtiği organlar tarafından yönetileceği, öğretim üye ve yardımcılarının üniversite dışındaki makamlarca görevlerinden uzaklaştırılmayacağına ilişkin hükümler içeren 120. maddesi o güne kadar yapılanlardan daha geniş ve kapsamlı yapısal ve yönetsel değişikliklerin ifadesi olarak yorumlanabilir.⁹⁷ 1961' den sonra üniversitelerle ilgili temel olay ve gelişmeler özetle şunlardır:

- i. Mayıs 1968'de Fransa'da başlayan öğrenci olayları etkilerini Türkiye'de de göstermiş, Türk Üniversitelerinde masum öğrenci istekleri biçiminde başlayan olaylar 12 Mart 1971 öncesinde politik ve ideolojik mücadelelere dönüşmüştür.

---

94 KAYA, s. 239.

95 İ. Ethem BAŞARAN, Türkiye Eğitim Sistemi , Ankara: Gül Yayınevi, 1993, s. 95.

96 AKYÜZ, s.322.

97 N. İNAN, "Üniversite ve Yükseköğretim Kavramı Açısından Türkiye'deki Gelişmeler", Yükseköğretimde Gelişmeler, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara, 1988, s. 27.

- ii. 12 Mart 1971'den sonra Anayasanın üniversitelerle ilgili 120. maddesinde sözü edilen değişiklikler yapılmıştır.
- iii. 1965'de 625 sayılı çıkan Özel Okullar Kanunu ile özel yüksek okullar açılmaya başlamıştı. Yüksek öğrenim yapmak isteyen gençlerin sayılarının hızla artışı ve Üniversitelerin de aldıkları öğrenci sayılarını pek arttırmamaları nedeniyle özel yüksekokullar çoğaldı. Ocak 1971 'de Anayasa Mahkemesi , “ Üniversitelerin ancak Devlet eliyle kurulabileceği ” biçimindeki Anayasa hükmüne dayanarak, yüksekokul öğretimini de Üniversite öğretimi olarak yorumladı ve özel olarak bu düzeyde öğretim yapılmasına imkân veren Kanun maddesini iptal etti.

Bundan sonra yapılan 1971 Anayasası'nda ise bu maddede bazı değişiklikler yapılarak üniversitelerdeki bu özerklik kısmen engellenmiş ve devletin kontrol ve denetim altında işlerin yürütülebileceği ifade edilmiştir⁹⁸.

24.06.1973'te yayınlanan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda, yükseköğretimin en az iki yıllık yüksek öğrenim veren eğitim kurumlarının tümünü kapsadığını ve üniversite, fakülte, enstitü, yüksekokul, konservatuar, meslek yüksekokulları, uygulama ve araştırma merkezlerinin yükseköğretim kurumu olarak görüldüğü ifade edilmiştir. Ayrıca yine bu kanunda, yükseköğretimin paralı olduğu, ihtiyaç sahibi öğrencilere burs, kredi ve yurt gibi vesilelerle destek olunacağı, öğrencileri lisans öncesi, lisans ve lisansüstü seviyelerde yetiştirecek şekilde düzenleneceği belirtilmiştir⁹⁹.

Temmuz 1975'te 1750 sayılı Üniversiteler kanunu yayınlanmış, yayınlanan bu kanunla üniversitelerin görevleri ve amaçları açıkça ifade edilmiş, Üniversite Denetleme Kurulu'nun kurulmasını, üniversiteler arası koordinasyonu sağlamak için Üniversitelerarası Kurulu'nun kurulmasını, fakültelerin öğrenim süresini belirlemiş ve bunlarla ilgili bazı düzenlemelere gidilmiştir¹⁰⁰.

Yine bu dönemde; Anayasanın “iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmanın bir plana göre gerçekleştirileceği” ilkesine dayalı olarak planlı döneme geçilmiştir. Ancak, aradan geçen 11 yıl içinde, yükseköğretim alanında özellikle üniversitelerimiz

---

98 AKYÜZ, s. 32.

99 Raşit SARI, Yükseköğretim Sistemimiz ve Üniversitelerimiz-1, <http://www.ilkadimdergisi.com/148/kapak-rasitsari.htm>, 29.06.2006.

100 AKYÜZ, s. 322.

açısından plan dönemlerinin gerektiği gibi değerlendirilememiş olduğu gerçeğinden hareketle 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu 1973’de yürürlüğe konulmuştur.

1750 sayılı Üniversiteler Kanunu’nun dayandığı ilkeler şunlardır:

- i. Yükseköğretimin bütünlüğünün ve ortaöğretimle ilişkisinin kurulması,
- ii. Yükseköğretimde fırsat ve imkân eşitliği,
- iii. Kaynakların etkin bir biçimde kullanılması,
- iv. Yükseköğretim planlamasının örgütlenmesi,
- v. Öğretim ve öğrenim özgürlüklerinin güvence altına alınması,

Bu temel ilkelere dayalı olarak 1750 sayılı Yasanın getirdiği yenilikleri genelde şöyle sıralamak mümkündür:

- i. Yükseköğretimin bütünlüğü,
- ii. Yükseköğretime yön vermek amacıyla Yükseköğretim Kurulunun oluşturulması,
- iii. Öğretim sürelerinin sınırlandırılması,
- iv. ODTÜ ve Hacettepe Üniversitesinin kuruluş yasalarındaki bazı hükümler saklı kalmak koşuluyla bütün üniversitelerin bu yasa kapsamına alınması,
- v. Üniversiteleri dışardan denetlemeyi sağlayacak Üniversite Denetleme Kurulunun kurulması.

1750 sayılı Yasanın öngördüğü üniversiteler üstü bir kuruluş olan Yükseköğretim Kurulu ve bazı hükümler pek çok madde gibi Anayasa Mahkemesinin kararlarıyla iptal edilmiştir. Bu durum, üniversitelerin kalkınma planlarında öngörülen eğitilmiş insan gücünü yetiştirmek amacıyla işbirliğinin gerçekleştirilmesini ve yükseköğretimin bir çatı altında bütünleşmesini önlemiştir. Sonuç olarak, 1980’li yıllara girerken yükseköğretim sistemimizde reform kaçınılmaz bir ihtiyaç, merkezi bir kurum oluşturulması inkâr edilemez bir zorunluluk haline gelmiştir.¹⁰¹⁻¹⁰² 1981 yılında çıkarılan 2547 sayılı “Yükseköğretim Kanunu” ile Türk yükseköğretimi Kıta Avrupası Modelinden ayrılarak, Anglo-Sakson Modelinin temel ilkelerine dayandırılmıştır.¹⁰³ Yükseköğretimde son köklü değişiklik, 1981 yılında çıkarılan 2547 sayılı

101 Saim KAPTAN, Türkiye’de Yükseköğretim Reformu ve İnsan gücü Potansiyeli, DPT Yayın No.2026, 1986, s. 1.

102 KAPTAN, s. 1.

103 Ali Rıza ERDEM, “Türkiye’de Yükseköğretim ve Değişimi”, Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi, Haziran 2004, Cilt 4, Sayı 2,s.23

Yükseköğretim Kanunu ile gerçekleştirilmiştir. Bu kanunun yükseköğretimde meydana getirdiği önemli değişiklikler şunlardır:

- i. Ülkedeki tüm üniversite, fakülte, yüksekokul ve enstitüler YÖK'e bağlanmıştır.
- ii. Üniversitelere bilimsel özerklik ve kamu tüzel kişiliği tanınmıştır.
- iii. Fakültelerin kürsüleri kaldırılmış, bölüm sayısı azaltılmış, anabilim dalları oluşturulmuştur.
- iv. Öğretim üyelerinin haftalık ders yükü asgari 6 saatten 10 saate çıkarılmıştır.
- v. Asistanlık statüsü kaldırılıp, araştırma görevliliği ve yardımcı doçentlik statüleri getirilmiştir.
- vi. Tüm yükseköğretim kurumlarında Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, Türk Dili, Yabancı Dil zorunlu ders haline getirilmiş, Beden Eğitimi veya Güzel Sanat dallarından biri de zorunlu ders olarak konulmuştur¹⁰⁴.

2547 sayılı bu kanun, üniversitelerde öğretim üyelerinin tam gün çalışmasını teşvik etmiş, profesörlüğe atanmak için uluslararası düzeyde araştırma zorunluluğu getirilmiştir. 1981 sonrasında bilimsel araştırmalarda da büyük gelişmeler kaydedilmiştir. Akademik terfiler için ciddi araştırmalara ağırlık verilmiş olması, üniversite bütçelerinde ilk defa araştırma fonlarının yer alması ve YÖK bünyesinde eşine az rastlanan bir dokümantasyon merkezinin kurulması çeşitli gelişmelere imkân sağlamıştır.¹⁰⁵

1981 tarihli kanun ve uygulamalar çok tartışılmıştır. Bu kanun ve uygulamalara bakıldığında başlıca şu değerlendirmeler yapılabilir:

- i. YÖK, üniversitelerle ilgili merkezi bir düzenleme organı olduğu halde, bazı önemli meselelerin çözümünü bir üniversitenin yönetimine bırakmış, bu da farklı uygulamalara yol açmıştır.
- ii. Asistanlık kaldırılıp Araştırma Görevliliği getirilince öğretim üyesi kaynağının iyi yetişmesi güçlenmiştir. Usta çırak ilişkisini örselediği de negatiftir.
- iii. Doçentliğe yükselmede, doktoradan sonra en az 4 yıl araştırma yapma gibi bir süre, Doçentlik Tezi hazırlama, Doçentlik Bilim Sınavı ve Deneme Dersi gibi gerekler kaldırılmış, bu da bazı adaylarda çabucak Doçent olma hırısı oluşturmuştur. Sonuçta, bu yolla yükselen bazılarının niteliği zayıf kalmıştır.

104 FİDAN ve ERDEN, s. 222.

105 DOĞRAMACI, s. 347.

- iv. Öğretim üyesi, ders araç-gereçleri, bina vs. gibi öğretim ve araştırma gibi gerekli unsurları yeterli ölçüde sağlamadan ve hiçbir ihtiyaç araştırması planlama yapmadan; YÖK ve hükümetler çok sayıda üniversite açma yoluna gitmiştir. Bunun da kaçınılmaz sonucu niteliğin düşmesi olmuştur¹⁰⁶.

C) TÜRK YÜKSEKÖĞRETİMİNDE ANGLO-SAKSON DÖNEMİ (1981–2006)

Halen yürürlükte olan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 1981 yılında Türkiye'de lisansüstü eğitim-öğretim veren beş tür "yükseköğretim kurumu" olduğu söylenebilir. Bunlar;

- Üniversiteler,
- Akademiler,
- Bakanlıklara bağlı 2 yıllık meslek yüksekokulları ve konservatuarlar,
- Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 3 yıllık (1979' da, bazıları 4 yıla çıkarıldı) Eğitim Enstitüleri,
- Mektupla öğretim (1974)

1981 yılına gelindiğinde, yukarıda adı geçen bu beş tür lise-üstü öğretim kurumunda yaklaşık 21.000 öğretim elemanı (profesör, doçent, doktor asistan ve asistan) ve 240.000'e yakın öğrenci bulunmaktaydı. Öğrencilerin 117.000'i, öğretim elemanlarının ise 13.000'i üniversitelerde görev yapmaktaydı.

Aşağıdaki şekilde de görüldüğü üzere, bu tarihteki toplam 19 üniversitenin 3'ü İstanbul'da, 3'ü Ankara'da, 13'ü ise, kuruluş tarihlerine göre, Trabzon (Karadeniz Teknik), İzmir (Ege), Erzurum (Atatürk), Diyarbakır (Dicle), Adana (Çukurova), Eskişehir (Anadolu), Sivas (Cumhuriyet), Malatya (İnönü), Elazığ (Fırat), Samsun (Ondokuz Mayıs), Konya (Selçuk), Bursa (Uludağ) ve Kayseri (Erciyes)'de bulunuyordu.

Bu dağılıma bölgesel olarak bakıldığında, Karadeniz'de 2, Marmara'da 4, İç Anadolu'da 7, Ege'de 1, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da 5 üniversite bulunmaktadır. Bunların yanında, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin Gaziantep'te fen-edebiyat ve mühendislik alanlarına ağırlık veren bir kampusu tam faaliyet halindeydi. Bu dağılım, yükseköğretimi ülke sathına yayma politikasının 1981 yılından önce başladığını göstermektedir.

---

106 AKYÜZ, s. 321.

İstanbul ve Ankara dışındaki üniversiteler büyük ölçüde bu iki büyük şehirdeki üniversitelerin destekleri ile ayakta durmaktaydılar. Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne İstanbul Teknik Üniversitesi, Sivas, Kayseri ve Samsun'daki üniversitelere Hacettepe Üniversitesi'nin, Dicle Üniversitesi'ne Ankara Üniversitesi'nin, Fırat ve Anadolu üniversitelerine Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin sağladığı destek buna örnek olarak gösterilebilir.

2547 sayılı yasanın tüm yükseköğretim kurumlarını aynı çatı altında toplamasıyla akademiler ve eğitim enstitüleri, sırasıyla, üniversitelere ve eğitim fakültelerine dönüştürülmüş, meslek yüksekokulları ve konservatuarlar üniversitelere bağlanmış, bu uygulama çerçevesinde 1982 yılında, İstanbul'da 3 (Marmara, Mimar Sinan, Yıldız Teknik) ve Ankara (Gazi), Antalya (Akdeniz), İzmir (Dokuz Eylül) ve Edirne'de (Trakya) birer üniversite oluşturulmuş, ayrıca Van'da Yüzüncü Yıl adı ile yeni bir üniversite kurulmasıyla üniversite sayısı 27'ye ulaşmıştır.

20 Temmuz 1982'de On dokuz üniversite ve toplamı yüz yirmi altı olan akademi, eğitim enstitüsü ve yüksekokul yeniden örgütlenerek, yirmi yedi üniversite oluşturulmuştur. Daha sonra bunlara Gaziantep Üniversitesi de eklenerek üniversite sayısı yirmi sekize çıkarılmıştır¹⁰⁷.

7 Kasım 1982'de halk oylamasıyla kabul edilen Anayasa'nın 130, 131 ve 132. maddeleri yükseköğretime hasredilmiş ve bu maddelerde yükseköğretimin amaçlarının çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirme; bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapma, ülkeye ve insanlığa hizmet etme olduğu belirtilmiştir¹⁰⁸.

1984 yılında faaliyete geçen Bilkent Üniversitesi kâr amacı gütmeyen bir vakıf yükseköğretim kurumu olarak ilk örneği oluşturmuş üniversite statüsü ise 1992 yılında çıkarılan 3785 sayılı yasa ile belirginlik kazanmıştır. 1987 yılında da Gaziantep kampusu Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden ayrılmış ve Gaziantep Üniversitesi kurulmuştur.

Üniversite sayısındaki en büyük artış 1992 yılında yaşanmış, 21 yeni devlet üniversitesi ve iki yüksek teknoloji enstitüsü, bunlara ek olarak, Türkiye'nin ikinci vakıf üniversitesi olan Koç Üniversitesi kurulmuştur. 1993 yılında, Eskişehir'de

---

107 BAŞARAN, s. 99.

108 KAYA, s. 248.

Anadolu Üniversitesi ikiye bölünerek Osmangazi Üniversitesi oluşturulmuş, 1994 yılında Galatasaray Üniversitesi ve üçüncü vakıf üniversitesi olan Başkent Üniversitesi kurulmuştur. Bu gelişmeler sonucunda 1994 yılında Türkiye’deki toplam üniversite ve yüksek teknoloji enstitülerinin sayısı 56’ya ulaşmıştır. Bu tarihte 42 ilimize yayılmış olan bu yükseköğretim kuruluşlarının 17’si üç büyük kentte, İstanbul (8), Ankara (6) ve İzmir’de (3) toplanmıştır.

1981–1992 tarihleri arasında belli başlı şu gelişmeler olmuştur:

- i. Yükseköğretim Kanunu’nda -özellikle son yıllarda- birçok gelişmeler yapılarak, hükümleri yer yer daha ılımlı hale getirilmiştir.
- ii. 11 Temmuz 1992 tarih ve 3837 sayılı bir Kanun’la, illerde 23 üniversite daha açılması kararlaştırılmıştır.
- iii. 19 Kasım 1992 tarih ve 3843 sayılı bir Kanun’la bazı fakültelerde “ikinci öğretim” adıyla, üniversite giriş sınavını kazanamayan öğrenciler için harcı normal öğretimine göre daha fazla olan ikinci öğretim başlatılmıştır¹⁰⁹.

2547 sayılı Kanunda 1.7.1992 tarihinde, 3826 sayılı kanunla yapılan bir değişiklikle, üniversite rektör aday adaylarının, üniversite öğretim üyelerince belirlenmesi öngörülmüş ve bu yönetim ilk denemeleri sırasında üniversitelerde huzursuzluk baş göstererek, rakip adayların mahkemeye başvurmalarına kadar arzulanmayan huzursuzluk yaşanmıştır.¹¹⁰

Son haliyle, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nda saptanan yükseköğretimin amaçları, daha önce ifade edilmiş olan Milli Eğitim Temel Kanunu’ndakilerin benzeridir. Ancak, Yüksek-öğretim Kanunu, üniversitede öğrencilere kazandırılacak davranış modelini de göstermiştir. Üniversiteler öğrencilerini:

- i. Atatürk inkılâpları ve ilkeleri doğrultusunda Atatürk milliyetçiliğine bağlı,
- ii. Türk Milleti’nin millî, ahlakî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini taşıyan; Türk olmanın şeref ve mutluluğunu duyan,
- iii. Toplumun yararını kişisel çıkarının üstünde tutan,
- iv. T.C. Devleti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren,

109 AKYÜZ, s. 321.

110 DOĞRAMACI, s. 348.

- v. Hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı,
- vi. Beden, zihin, ruh, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş,
- vii. İlgi ve yetenekleri yönünde yurt kalkınmasını ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip vatandaşlar olarak yetiştirilecektir¹¹¹.

2547 sayılı Yasa yönetim boyutunda da önemli değişiklikleri içermiş rektörleri atama ile göreve getirilmeleri hükme bağlanmış ve atamanın Yükseköğretim Kurulunun önerisi ile Cumhurbaşkanı'nca yapılacağı ilgili düzenlemede belirtilmiştir.¹¹²

Rektörlerin görev süreleri 3 yıldan 5 yıla çıkarılmış, geniş yetki ve sorumluluklarla donatılmıştır. Yönetim açısından bu ve buna benzer değişiklikler nedeniyle yükseköğretim sevk ve idaresinde önyargı ve eksik bilgi ile yayın yapanlar ve tartışmalar sonucunda kamuoyu ve parlamento etkilenmiş ve 1.7.1992 tarih 3826 sayılı Yasa yürürlüğe konmuştur. Bu yasa ile rektör adaylarının üniversite öğretim üyeleri tarafından gizli oyla belirlenmesi hükme bağlanmış, görev süresi 5 yıldan 4 yıla indirilmiştir. Ancak 1992 de yapılan bu yasal düzenlemenin ilk olumsuz sonuçları 2000 yılı rektör seçim ve atamalarında görülmüştür¹¹³.

3 Temmuz 1992'de çıkarılan 3837 sayılı Kanunla, çoğu daha önce o illerde mevcut olan birimlerin teşkil ettiği, 21 yeni üniversite ile 2 yüksek teknoloji enstitüsünün Afyonkarahisar, Aydın, Balıkesir, Bolu, Çanakkale, Denizli, Hatay, Kars, Isparta, İzmir, Kahramanmaraş, Kırıkkale, Kocaeli, Kütahya, Manisa, Mersin, Muğla, Niğde, Sakarya, Şanlıurfa, Tokat ve Zonguldak illerimizde kurulması ile üniversite sayımız 53'e yükselmiştir.

Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlerde başlayan üniversite çalışmaları 1992 yılından itibaren Anadolu'nun her bir köşesine açılmaya başlanmıştır. Bunlara ilave olarak 1992 yılında ikinci vakıf üniversitesi olan Koç Üniversitesi, 1993'te Anadolu Üniversitesi'nin ikiye bölünmesi ile Eskişehir'deki ikinci üniversite olan Osmangazi

---

111 BAŞARAN, s. 100.

112, 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 18.07.2006.

113 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete, www.ajanstuba.com.tr, 18.07.2006.

Üniversitesi, 1994'te ülkemizin üçüncü vakıf üniversitesi olan Başkent Üniversitesi ile Fransızca eğitim yapan Galatasaray Üniversitesi kurulmuştur.

Bundan sonraki yıllarda özellikle özel üniversite ve vakıf üniversitelerine artan rağbet dolayısıyla 1996'da 5, 1997'de 8, 1998'de 2, 1999'da ise 2 vakıf üniversitesinin kurulması ile ülkemizdeki yükseköğretim kurumu sayısı 73'e yükselmiştir.

1994 ile 2006 yılları arasında kurulan ve faaliyete geçen 22 yeni vakıf üniversitesi (15'i İstanbul'da, dördü Ankara'da, ikisi İzmir'de, biri Mersin'de) ile üniversite ve yüksek teknoloji enstitülerinin sayısı 78'e ulaşmıştır.

1 Mart 2006 tarih ve 5467 sayılı yasayla 15 yeni devlet üniversitesi kurulması ile devlet üniversiteleri sayısı 68'e, toplam üniversite sayısı 93'e, üniversitesi bulunan il sayısı da 57'ye ulaşmıştır. Bu yeni üniversiteler Kırşehir, Kastamonu, Düzce, Burdur, Uşak, Rize, Tekirdağ, Erzincan, Aksaray, Giresun, Çorum, Yozgat, Adıyaman, Ordu ve Amasya illerinde açılmıştır. Ayrıca, her ilimizde, bir üniversiteye bağlı en az bir tane dört yıllık yükseköğretim kurumu, pek çok ilçemizde ise iki yıllık meslek yüksekokulu bulunmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYEDE YÜKSEK ÖĞRETİM FİNANSMAN POLİTİKALARI

I. YÜKSEKÖĞRETİMİN FİNANSMANI

Eğitim hizmetinin maliyetine kimlerin katlanacağı ve kimlerin yararlanacağı konusu eğitim-öğretim kapsamında değerlendirildiğinde en çok yükseköğretim düzeyi olarak tartışılmaktadır. Bu tartışmalar, yükseköğretimden nüfusun küçük bir diliminin yararlanması, maliyetinin oldukça yüksek olması ve kişisel getirisinin toplumsal getiri oranından fazla olması nedeniyle daha da alevlenmektedir.¹¹⁴

Yükseköğretim finansmanında uygulanacak finansman metoduyla ilgili bir önemli konu, uygulanacak finansman metodunun bütün ülkeler için aynı olamayacağıdır. Bu sebeple de dünya üzerinde - gelişmiş ya da az gelişmiş olsun - çeşitli ülkelerde yüksek öğretim finansmanı değişik şekillerde algılanmakta ve uygulanmaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerde uygulanan finansman metodunun gelişmişlik düzeyi farklı azgelişmiş ülkelerde de uygulanmasını ileri sürmek isabetli olmayacaktır. Çünkü ekonomik gelişme sürecine bağlı olarak yüksek öğretim mezunlarına talebin artması, yükseköğretime daha fazla kaynak ayrılmasını gerektirmekte ve gelişmeyle ortaya çıkan gelir artışı da, artan yüksek öğretim hizmetlerini finanse edebilecek kaynakları arttırmaktadır.¹¹⁵ Azgelişmiş ülkelerde gelir seviyesinin azlığı veya düşüklüğü kaynak problemini de beraberinde getirdiği için bahsedilen yapılanmayı da gerçekleştiremeyecektir.

Genel anlamda yükseköğretim finansman politikası olarak kimi ülkeler finansmanı tamamen öğrencilerden aldıkları harçlarla finanse etme yolunu seçerken, kimi ülkeler tamamen kamu kaynaklarından finanse yolunu seçmiş; kimileri de karma bir finansman modelini benimsemişlerdir. Bu açıdan konuya bakıldığında yüksek öğretimin finansmanını çok geniş bir çerçevede değerlendirmek gerekmektedir.

Özellikle 1980'lerden itibaren tüm dünya da eğitimin finansmanı konusunda yeni arayışlara girilmiş ve yükseköğretime kimlerin katılacağı, hangi yaygınlıkta hizmetin sunulacağı, yükseköğretimin hangi nitelikte ve kurumlarca arz edileceği,

114 Nejla Kurul TURAL, Eğitim Finansmanı, Anı Yayınları, Ankara, 2002., s.204.

115 Mahmut DURAN, "Yükseköğretim Harcamalarının Finansmanı ve Etkinliği.", III. Türkiye Maliye Eğitimi Sempozyumu, 24-26 Nisan 1987, Acar Matbaacılık, İstanbul, 1988, s. 122.

maliyetini kimlerin ye hangi miktarlarda karşılayacağı, faydanın kimler tarafından paylaşılacağı, gibi konularda düzenlemelere gidilmiştir. Böylece yükseköğretim finansmanında kamu kaynaklarının yanında, giderek daha fazla miktarda özel fon veya kaynakla kullanılmaya başlanmıştır.¹¹⁶

Yükseköğretimin genel amacı, topluma faydalı, sağlıklı düşünebilen etkin bireyler yetiştirmek olarak düşünüldüğünde yüksek öğretimin devlet tarafından finanse edilmesi gerektiği söylenebilir. Çünkü eğitim öğretim hizmetleri, mal ve hizmetlerin sınıflandırılmasında yarı kamusal hizmetler içerisinde yer almaktadır. Bunun nedeni, eğitim hizmetlerinin kişisel yarardan çok toplumsal yarara neden olmasındandır. Bu hizmetle pozitif bir dışsallık söz konusudur. Bir diğer neden, eğitim öğretim hizmetleri, eğitilmiş toplum yapısının oluşturulmasına yönelik olarak, ya devlet tarafından sunulmakta ya da devlet tarafından kontrol edilmektedir. Türkiye’de yükseköğretim yasa ile devlet tarafından kurulmakta ve YÖK tarafından da kontrol edilmektedir. Yükseköğretimin bu özellikleri yanında fiyatlandırılması da özel mallarda olduğu gibi değildir. Ancak yüksek öğretimin kendi içerisinde yeniden yapılanması olsun, devletin yüksek öğretime bakış açısının değişmesi, kamu mallarından yükseköğretimin finanse edilmesini zamanla güçleştirmiştir. Devletin kamu kaynaklarını kullanması mevcut siyasi durumuna göre yapılandırıldığından kaynak aktarımları diğer kuruluşlara da yapıldığından yükseköğretimin finansmanı mevcut duruma göre şekillendirilmeye çalışılmaktadır. İşte yükseköğretim kurumlarının devlet tarafından yeteri kadar finanse edilemeyen bu durumlarda yüksek öğretimde özel fonlar kullanılmaya başlanmıştır. Böylece ekonominin yükseköğretim mezunlarına doymuş olmasının da etkisiyle kişisel getiriler öne çıkarılmış ve yükseköğretim karma malının kişisel mal olma özellikleri vurgulanmıştır.¹¹⁷

Yükseköğretim finansmanının, hangi oranda devlet ve özel fonlarla karşılandığı ve bunun hangi araçlarla gerçekleştirildiği, yükseköğretimde kullanılan finansman modeliyle yakından ilgilidir.¹¹⁸

116 Ergin EKİNCİ, “Yükseköğretimin Finansmanına Öğrenci Katılımını Öngören Yaklaşımların Gerekçelerine İlişkin Öğrenci Görüşleri”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 1999, s.75.

117 EKİNCİ, s.80.

118 Işıl ÜNAL, “Yükseköğretimde Finansman Sorununun Nitelik ve İstihdam Sorunlarıyla Etkileşimi”, Eğitim Yönetimi, Yıl. 1, Sayı. 3, Güz, 1995, s. 308.

Eğitim hizmetlerinin ne ölçüde sunulabildiği, yeterince kaynak sağlanıp sağlanamaması ile ilgilidir. Bunu, eğitim için sağlanan kaynakların GSMH içindeki payı ve bütçenden eğitime ayrılan pay gibi göstergelerle belirlemek mümkündür. Etkin kaynak kullanımının göstergelerini belirlemek için ise maliyet fayda ve maliyet etkinlik analizlerinin yapılmasına ihtiyaç vardır.

Kaynakların düzenli ve eşit bir şekilde dağılımı konusunda ise, toplumsal kesimler arasındaki gelir dağılımı dikkatlice irdelendiğinde bu ölçütler uygulanan finansman modelinin başarısını yansıtabilir.¹¹⁹

Yukarda yapılan açıklamalar doğrultusunda çeşitli ülkelerde kullanılan yükseköğretim finansman modelleri veya yaklaşımlarını incelemek faydalı olacaktır.

II. YÜKSEK ÖĞRETİMDE FİNANSMAN YÖNTEMLERİ

Yukarıda belirtildiği gibi farklı ülkelerde devletin yükseköğretime bakış açısı olsun devletlerin yüksek öğretime yeniden yapılandırılması ile alakalı olsun farklı şekillerde finansman yaklaşımları uygulanmaktadır. Elbette ülkelerin gelişmişlik düzeyleri bu finansman yaklaşım modellerini etkilemiştir. Az gelişmiş bir ülke asla gelişmiş bir ülkenin, gelişmiş bir ülkenin de çok gelişmiş bir ülkenin finansman modelini benimsemesi mümkün olmamaktadır.

Eğitim sistemi için gerekli olan kaynakların nereden sağlanacağı ve nasıl dağıtılacağına ilişkin kararlar etkinlik ve eşitlik ölçütlerine göre değerlendirilmektedir.

Ülkeden ülkeye değişmekle birlikte, karma bir mal olan yükseköğretimin finansmanı yöntemleri genel olarak üç grupta toplanabilmektedir. Bu finansman türleri de doğrudan finansman, kısmi finansman ve dolaylı finansman olarak sıralanabilir.¹²⁰

Yükseköğretim hizmetinin finansmanında Anglo Sakson ülkelerinde doğrudan finansman, kısmi finansman ve dolaylı finansman şeklinde üçlü bir ayırım kabul edilmektedir¹²¹.

Ancak burada doğrudan finansman ile kısmi finansman arasındaki farkı belirlemedeki güçlükler yanında, yükseköğretimdeki doğrudan ve kısmi finansman

119 EKİNCİ, s. 38.

120 Muhsin HESAPÇIOĞLU, İnsan Kaynakları Yönetimi ve Ekonomisi, Beta Yayınları, İstanbul, 1994, s. 240-244.

121 EKİNCİ, s.78.

yönteminde hizmetin devlet tarafından sunulması nedeniyle, bu ayrımın, kamu kaynaklarından finansman, özel kaynaklardan finansman ve karma kaynaklardan finansman¹²² biçiminde ele alınmasının daha açıklayıcı olacağı düşünülmüştür.

Etkinlik ölçütü hem toplumsal etkinliği hem de teknik etkinliği kapsayacak biçimde ele alınabilir. Toplumsal etkinlik, toplumun gönencini en üste çıkarmak için toplumsal etkinlikte, kaynak dağılımında kayba yol açmamak için, eğitim hizmeti sunulurken, hem öğrenci ve ailelerin eğitim istemini (toplumsal eğitim istemi) hem de ekonominin insan gücü istemini göz önüne almak gerekir. Toplumsal eğitim istemi dikkate alındığında, eğitime ilişkin "kamu tercihleri"nin açıklanabilmesi için öğrenci ve ailelerin katılımına olanak veren bir sürecin başlatılması gerekir. Ekonominin insan gücü istemini karşılamak için, eğitim sürecinde öğrencilere kazandırılan eğitsel niteliklerle işgücü piyasasının istediği insan gücü nitelikleri arasında uyumun sağlanması (dış etkinlik) beklenir. Kuşkusuz, bu istemin gerçekleşmesi için taraflar bir araya gelmeli ve işbirliği yapmalıdır. Ayrıca toplumsal etkinlik, bugün ve gelecekte, eğitimin doğrudan öğrenciye sağlandığı yararları ile öğrenci aracılığıyla eğitimin çevreye ve topluma yönelik dışsal yararlarını da göz önüne alarak, eğitimden yarar sağlayanları (birey, aile, çevre, işyerleri, gönüllü kuruluşlar, toplum) eğitimin maliyetini paylaşmasını içeren bir kavramdır.¹²³

Teknik etkinlik, eğitim sistemi içinde en az girdi ile en çok çıktı üretme olanaklarını araştırmada kullanılan bir kavramdır. Kaynak kullanımında etkinlik, maliyeti en aza indiren üretim sürecinin kullanılmasını kaynak kaybının ve teknolojik geriliğin önlenmesini ifade eder. Böylece teknik etkinliği sağlamak için, eğitim kaynaklarının tam kullanımının teknolojik değişimleri de izlemesi gerekir.¹²⁴ Etkinlik, maliyet-yarar ve maliyet etkinlik çözümlenmeleriyle kısmen ölçülebilmektedir.¹²⁵

Eğitim sistemi için gerekli kaynakların nereden sağlanacağı ve nasıl dağıtılacağını değerlendirmede yararlanılan ikinci ölçüt fırsat ve olanak eşitliğidir. Bu ölçüte göre, eğitim olanaklarının, ırk, cinsiyet, etnik köken, yaşanan bölge, sosyo-ekonomik köken

122 Necla TURAL, "Çeşitli Ülkelerde Yükseköğretimin Parasal Kaynakları", Eğitim Yönetimi, Yıl: 1, Sayı: 2, Bahar-1995, s. 293.

123 R. Donald WINKLER, "Decentralization in Education: An Economic Perspective", Washington: The World Bank, Policy, Planning and Research Working Paper, March, WPS 143, 1989, s. 17.

124 WINKLER, 1989, s. 17.

125 C. BENSON, "Educational Financing", (Ed: G. Psacharopoulos) Economics of Education Research and Studies. Washington: Pergamon Press, 1987, s. 424.

gibi özelliklere bakılmaksızın herkese eşit olarak sunulması gerekir.¹²⁶ Eğitimde fırsat eşitliği eğitim çağına gelmiş her çocuğa ve eğitim isteyen kişiye elverişli durum ve zaman yaratmaktır. Eğitimde olanak eşitliği ise yurttaşlara ulaştırılan eğitimin hiçbir ayrıcalık gözetmeksizin denk olarak sunulması demektir. Bunun için eğitim programının, eğitim ortamının ve eğitim maliyetinin eşitlenmesi gerekir.¹²⁷

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin eğitim sisteminde gelirler genellikle kamusal olarak sağlanmakla birlikte son yıllarda kaynaklarda bir çeşitlenmenin olduğunu söylenebilir. Eğitimin gelir kaynaklarını farklı kılan unsurlardan biri de öğretim düzeyidir. Mesela birkaç ülke dışında zorunlu eğitim gelirlerinin büyük bir kısmı kamu bütçesinden sağlanırken ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında gelir kaynaklarında çeşitlenmeye gidilmektedir.¹²⁸

A) BÜTÇE SİSTEMİNE DAYALI FİNANSMAN YAKLAŞIMI

Osmanlı devletindeki finansman yapısı itibariyle vakıf kurumları yükseköğretimde söz sahibi olmuş iken, bugün Türkiye’ de yükseköğretimin finansmanı esas olarak devlet tarafından karşılanmaktadır. Osmanlı devleti döneminde eğitim-öğretim hizmetleri yüzyıllarca devlet bütçesinden karşılanması gereken bir kamu hizmeti olarak düşünülmediği için, vakıflar yoluyla fertler tarafından sağlanmıştır. 18. yy. da vakıf gelirlerinin devlet bütçesinin yarısına eşit olduğu tahmin edilmektedir¹²⁹

Bütün finans yöntemlerinin merkezinde eğitim isteyen vatandaşlarına bu hizmeti en iyi şekilde verme arzusunda olan devlet yatmaktadır. Dolayısıyla bu yaklaşım, yükseköğretimin en iyi şekilde yapılabilmesi için parasal kaynakların, devletin kamu yönetimi anlayışına bağlı olarak topladığı vergiler yoluyla üniversitelere verilerek yapılmasını öngören finansman yöntemidir.¹³⁰

Yükseköğretimin parasal kaynaklarının büyük bir kısmını da bu şekilde karşılayan devlet, yükseköğretim sisteminin örgütlenmesini de kendisi yapmaktadır. Bu finansman yönteminde de haliyle yükseköğretimin eğitim istemi içerisinde bulunanlara

¹²⁶ WINKLER, 1989, s. 17.

¹²⁷ İbrahim Ethem BAŞARAN, Eğitim Yönetimi, Ankara, 1993, s. 43-46.

¹²⁸ BENSON, s. 423.

¹²⁹ AKYÜZ, s. 90.

¹³⁰ TURAL, s. 293.

faydası ile topluma faydası arasında doğrudan bir ayırım yapma söz konusu olmamaktadır.¹³¹

Devletin kamu hizmetleri karşılığında topladığı vergiler yoluyla yapılan bu finansman modelinde toplumun eğitim sistemine bağlı olarak biri diğerinden daha fazla eğitim görmüş eğitilmiş bireyler, kendilerinden daha düşük düzeyde eğitim görmüş bireylerin, eğitim maliyetlerini, eğitim öğretimden sonra ödeyecekleri vergilerle adeta yüklenmektedirler. Bu sebeple bu finansman yönteminde toplumsal bir mal olarak değerlendirilen eğitimi alan bireyler isteklerine göre hiçbir ölçüte gerek duymaksızın bu imkandan yararlanmaktadırlar. İşte hiçbir ölçüte gerek kalmaksızın diledikleri gibi bu toplumsal maldan istifade eden bireyler arasında parasal bir rekabet bu yöntemde yok sayılmaktadır¹³².

Ülkemizdeki öğrenim ve katkı kredisinde olduğu gibi diğerlerinden daha önce ve daha uzun eğitim görmüş bireyler, eğitimini tamamladıktan belli bir süre sonra yapacakları geri ödemeler ile kendisinden sonra eğitim hayatına devam edenlerin eğitim maliyetini üstlenmektedirler.

Zorunlu eğitim ve yükseköğretim de dâhil olmak üzere kamuya ait eğitim kurumlarında, hiçbir eğitim öğretim ücretinin alınmadığı ülkelerde, yerel veya merkezi hükümetler bu hizmetleri karşılığında eğitim isteminde bulunan bireylerden herhangi bir öğrenim ücreti almamakta ve yükseköğretime bütçe yoluyla kaynak aktarımında bulunmaktadır.¹³³

Birçok OECD ülkesinde devlet okulları, kolejleri ve üniversiteleri verdikleri bu eğitim hizmeti karşılığı olarak hiçbir öğrenim ücreti almamaktadırlar.¹³⁴ Bunlara ilaveten bu öğrencilerin barınma, beslenme, kitap-kırtasiye vb. gereksinimleri de devletçe bedelsiz ya da çok düşük bir ücretle karşılanmaktadır.¹³⁵

Özellikle sosyalist rejimle yönetilen ülkelerde bütçe yoluyla doğrudan finansman yaklaşımı tercih edilen finansman yaklaşımlarından biri olmaktadır. Bunun

---

131 Güneri AKALIN, "Üniversite Harçları: Türkiye'de Yükseköğretim Hizmetinin Fiyatlandırılması.", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 30, Sayı: 3, Eylül-1997, s. 15-18., TURAL, s. 293.

132 AKALIN, s. 15-18.

133 M. WOODHALL, "Economics of Education A Review", *Economics of Education Research and Studies*, Oxford: Pergamon Pres, 1987, s. 413.

134 WOODHALL, s. 413.

135 G.PSACHAROPOULOS ve M. WOODHALL, *Education for Development*, The World Bank, 1985, s. 151-153.

yanında Türkiye, Norveç, Hollanda ve İsveç gibi birçok ülkelerde finansman modeli olarak bütçe yoluyla finansman yaklaşımı benimsemektedirler.¹³⁶

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin çoğunda yükseköğretim hizmetinden yararlananlar bir bedel ödemiyo ya da çok az bir bedel öderken aynı zamanda bu öğrencilerin barınma, beslenme, kitap-kırtasiye vb. gereksinimleri de devletçe bedelsiz ya da çok düşük bir ücretle karşılanmaktadır.¹³⁷

Her finansman yaklaşımı modelinde olduğu gibi bütçe destekli finansman yöntemini destekleyen ve devletin bu görevi yapması gerektiği savunan görüşlerin kendilerine ait bir takım varsayımları bulunmaktadır.

Eğitim istemini devletin karşılamasını bir zorunluluk olarak savunan temel dayanaklardan birincisi eğitim de bahsi geçen fırsat ve imkân eşitliği noktasında odaklanmaktadır. Eğer devlet eğitim istemini finanse etmezse ve eğitim hizmetine rekabet girerse fırsat ve imkân eşitliği bozulacak, rekabetçi bir ortamda sadece öğrenim harcını ödeyebilen bireyler eğitim öğrenimini sürdürüp tamamlayabilecektir. Bu durum insan sermayesinde azalmanın yanında gelir eşitsizliklerinin nesilden nesile aktarılması sonucunu ortaya çıkaracaktır¹³⁸.

Bütçe destekli finansman yöntemi yaklaşımını savunanların ikinci varsayımları, eğitimin sayesinde hem toplumun hem de bireyin kazanımlarıdır. Bu sebeple eğitim yoluyla sermaye kazanan bir birey hem kendi sermayesine hem de diğer bireylerin sermayelerine gelir katabilmektedir. Buda eğitimin topluma sağladığı dışsal bir yarar olarak nitelendirilebilir. Bu sebepten kaynaklanarak kamu bu finansman yöntemiyle eğitimin toplumsal getirisinin kişisel gelirlerden çok daha fazla olduğunu varsayarak yükseköğretimi finanse etmektedir.¹³⁹

Bu yaklaşımı savunanlar üçüncü dayanak olarak, bazı ailelerin işgücü sermayesi ve eğitim hakkında bilgi edinmeleri için gerekli maliyetleri bulamama ihtimallerinin olmasını göstermektedirler. Çünkü yaygın bir eğilim olarak bireylerin yükseköğretim aşamasına kadar eğitim öğretim kararlarını aileleri vermektedir. Bu noktada aile

136 Ramazan KILIÇ, "Türkiye'de Yükseköğretimin Finansmanı", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 1999, s. 59

137 PSACHAROPOULOS ve WOODHALL, s. 151-153.

138 GEORGE PSACHAROPOULAS VE MAUREEN WOODHALL, Education for Development: An Analysis of Investment Choices, Washington: Oxford University Press, 1985, 137-138.

139 B. G. TILAK JANDHYALA, "Financing Higher Education In India: Principles, Practice and policy Issues", Higher Education. 26: 43-67,1993, s. 46.

tarafından belirlenmiş bu eğitim öğretim hayatı çoğu zamanda bireyin ilgi, ihtiyaç ve yetenekleriyle uyumsuz olabilmektedir. İşte bu noktada ailelerin bilinçsiz bir şekilde çocuklarının hayatlarına yön vermemeleri amacıyla devlet eğitim için gerekli finansmanı sağlayarak aile ve öğrencilerin daha bilinçli tercihte bulunmalarına imkân sağlamalıdır.¹⁴⁰

Bu finansman yöntemini benimseyenler son varsayım olarak, eğitim için gerekli finansman devlet tarafından finanse edildiğinde daha çok okul açılacağından daha çok üretimin olacağı varsayımı düşünceleridir. Buna bağlı olarak da üretim artınca teknolojik yenilikler ortaya çıkacak eğitim öğretimde sonuç olarak verimlilik ya da kalite artacaktır. Bu durumda bu görüşü savunanlar ölçek ekonomisinin eğitimle olan ilişkisini vurgulamış olmaktadır¹⁴¹.

Bunlara ilaveten bu yöntemi savunanlar yükseköğretim hizmetini faydalı bir mal olarak nitelendirmiş buna bağlı olarak da topluma sosyal fayda sağlayan bu hizmetin kamu tarafından desteklenmesi gerektiğini de söylemişlerdir¹⁴².

Kamu yoluyla finansmanın, alt sosyal kesimlerden gelen öğrencilere okuma olanağı sağlayarak az da olsa gelir dağılımının iyileştirilmesine yardımcı olacağı söylenebilir. Söz konusu ülkelerde bu finansman yöntemi, gelir dağılımında adaleti sağlamanın yanında, yoksul fakat yetenekli gençlere okuma fırsatı vererek kalkınma hızını olumlu yönde etkiler.¹⁴³

Yükseköğretimin bütçe ya da kamu tarafından destelenmesinin bazı sakıncalı noktaları olduğunu da savunanlar bulunmaktadır. Örneğin yükseköğretimin kamu tarafından desteklenmesiyle verimlilik ve üretkenlik arasında bazen doğrusal bir ilişki kurulamayabilir. Çünkü öğrencilerin eğitim finansman bedelleri kamu tarafından sağlandığında öğrenciler yükseköğretimden maksimum yararlanma noktasında isteksiz olabilirler. Dolayısıyla bu öğrencilerin yükseköğretimden etkin bir şekilde yararlanmaları ancak geçmiş yaşantılarına bağlı olarak tezahür edebilir. Özellikle öğrencinin okuduğu bölüm ile elde ettiği diploma ile istediği işi yapma arasında somut

---

140 WISEMAN, 1987, s. 437.

141 PSACHOPOULOS, WOODHALL, s. 137-138.

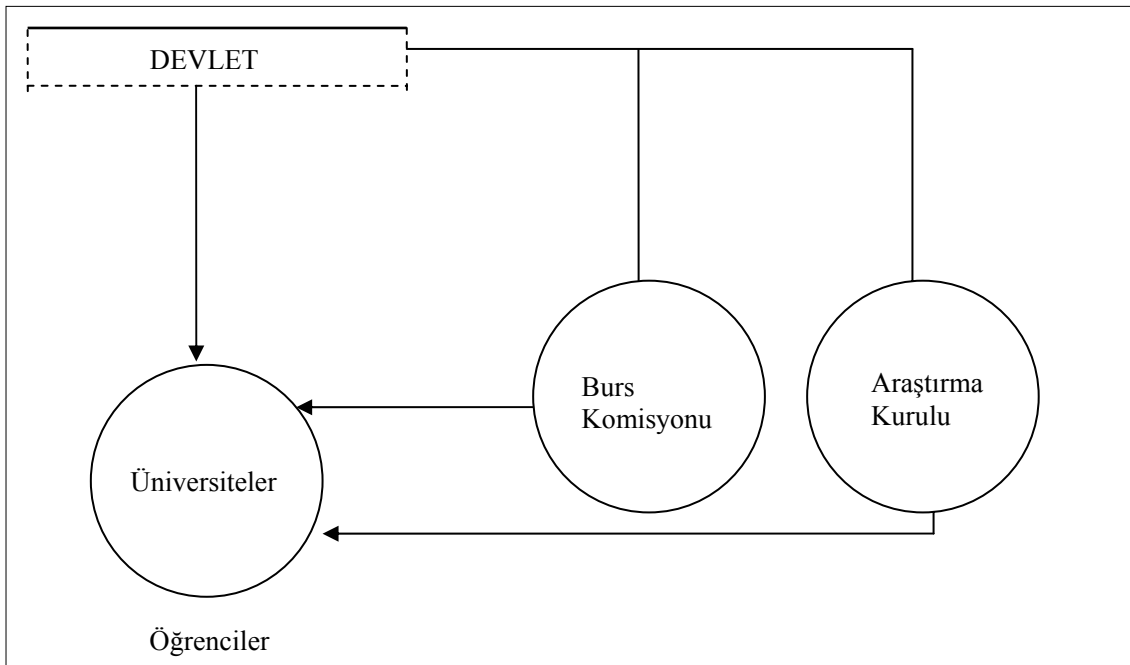
142 Güneri AKALIN, Yükseköğretim Karma Malına Maliyet- Fayda Analizinin Uygulanması, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, No: 444, 1980, s. 96.

143 DURAN, s. 136.

bir bağ kuramayan öğrenci yükseköğretimden maksimum faydalanma çabası içerisinde olmayabilir.¹⁴⁴

Bu finansman yönetiminin eleştirilen yönlerinden biri de yükseköğretimin sadece kamu tarafından karşılanması durumunda, kamuya olacak kaynak girişi kamu gelirlerinin miktarı ile sınırlandırılmış olabileceği yönündendir. Haliyle kamu bütçesinin büyüklüğüne bağlı olarak eğitime ayrılan kaynak buradan doğrudan etkileyecektir. Kamu gelirlerinde ortaya çıkabilecek bir kaynak sıkıntısına bağlı olarak eğitime ayrılan payda da bir azalma yaşanması muhtemel olacaktır. Bu da negatif yönde eğitimde fırsat eşitliğini bozma durumuna dönüşebilecektir.¹⁴⁵

Şekil 1 :Yükseköğretimde kaynakların kamu kesimince sağlanması durumunda elde edilen gelir akışı

Kaynak: Albrecht, Ziderman, 1992, s, 7. Aktaran: Tural,

Şekil 1'e göre hükümet, bir kamu örgütü, burs komisyonu ya da araştırma kurulu aracılığıyla yükseköğretime gelir aktarmaktadır. Yine eğitim bütçesinden, doğrudan yükseköğretim kurumlarına kaynak aktarılırken, aynı zamanda öğrencilere yönelik bir gelir akışı da söz konusu olabilmektedir.

144 DURAN, , s. 134-135.

145 TURAL, s. 294; AKALIN, s. 55-56.

Diğer taraftan yükseköğretimde fırsat ve imkân eşitliğini sağlamaya çalışırken diğer taraftan yüksek eğitim isteminin artmasına bağlı olarak hizmet durumunda bir sınırlılığın ortaya çıkabileceği ihtimali bu yöntemin eleştirilen diğer noktalarından biridir.¹⁴⁶

Bütçe yoluyla yükseköğretim finansman edilirken ailelerin sosyo ekonomik düzeyleri dikkate alınmamaktadır. Haliyle genelde yükseköğretime her türlü aile desteğini arkasına alan orta ve yüksek ekonomik düzeyine sahip olan bireylerin çocukları girmektedirler. Bu hem fırsat eşitliğini bozabileceğinden hem de vergiler yoluyla fakir ailelerden de alınan vergilerin zenginlere aktarılması sonucunu da ortaya çıkarabilir¹⁴⁷.

Bu durum özellikle gelişmekte olan ülkelerde yükseköğretime öğrenci almada karşılaşılan sınırlandırmalarla vergiler yoluyla yapılan finansmandan daha çok zenginlerin istifade ettikleri söylenmektedir.¹⁴⁸

Yükseköğretimin kamu kaynaklarından finansmanında etkin bir şekilde kullanılmayan denetim sisteminin yokluğu, verilecek bütçenin hazırlanmasında herhangi bir ölçütün göz önüne alınmasından çok ikili ilişkilerin öne çıkması ve devlet bürokrasisinin yükseköğretim kurumlarının bütçelerine tümüyle egemen olması sorununu beraberinde getirebilmektedir.¹⁴⁹

Bu finansman yaklaşımının bir sonucu olarak eğitim hizmetinin niteliğinin düşüklüğünden söz edilebilir. Fiyatın ve rekabetin olmadığı, sonuç olarak yararsız işletilen her sistemde olduğu gibi; üniversitelerde ürün geliştirmek için gerekli motivasyon da yoktur. Başarı göstergesinin bulunmaması, ödül ve ceza mekanizmasının işletilememesi, sunulan hizmetin niteliğini etkilemektedir.¹⁵⁰

B) ÖZEL FONLARLA FİNANSMAN YAKLAŞIMI

Özel fonlarla finansman yaklaşımı, yükseköğretim hizmeti için gerekli finansmanın büyük oranda hizmet alan aile ya da bireylere ödettirilmesi ilkesine dayanan finansman yaklaşımıdır. Özel olarak eğitim hizmeti veren yükseköğretim

¹⁴⁶ AKALIN, s. 56.

¹⁴⁷ M. BLAUG, "Distributional Effects of Higher Education Subsidies.", *Economics of Education Reviews*, Vol. 2, No. 3, 1983, s.121.

¹⁴⁸ W. L. HANSEN, ve B. A. WEISBORD, "The Distribution of the Cost and Benefits of Public Higher Education, The Case of California." *Journal of Human Resources*, Vol. 4, No. 2, 1969, s. 176-191.

¹⁴⁹ Kemal GÜRÜZ ve Diğerleri, "Türkiye'de ve Dünyada Yükseköğretim", *Bilim ve Teknoloji, TÜSİAD*, İstanbul, 1994, s, 112.

¹⁵⁰ EKİNCİ, s.79.

kurumları da azda olsa kamusal destek olsa da bu finansman yaklaşımının özünü öğrencilerden alınan öğretim harçları oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu finansman yaklaşımı yükseköğretim finansman yaklaşımları içerisinde dünya ülkelerince en fazla tercih edilen finansman yaklaşımıdır.¹⁵¹ Burada asıl nokta hizmet bedelinin hizmeti alana ödettilmesi serbest piyasada hizmetin üretilebilmesi ile yakından ilişkilidir.¹⁵² Bu finansman yöntemi özellikle Anglo Sakson ülkelerinde tercih edilmektedir.¹⁵³

Özel fonlarla finansman yaklaşımında her ne kadar eğitim hizmetinin toplumsal faydalarının olduğu düşünülse de finansman hizmeti oluşturulurken bireysel faydalar dikkate alınır ve yükseköğretim hizmetinin finansmanı ona göre belirlenmektedir. Buradan hareketle bu finansman yaklaşımında eğitim hizmeti alınıp satılabilen kişisel bir mal olarak değerlendirilebilir. Alacağı eğitim hizmetinin bedelini ödeme gücüne sahip olan bireyler rekabet ortamında rakipleriyle hizmetin en iyisini alma noktasında yarışarak eğitim hizmetini elde edebilirler.¹⁵⁴

Bireylerin eğitim hizmetinden sağladıkları bireysel faydalar dikkate alındığında eğitim görenlerin iş bulma, daha yüksek ücret elde etme, ileri eğitim düzeylerine devam edebilme, bilim, kültür ve teknolojiden yararlanma gibi yararlar sağlayacakları inancına bağlı olarak aldıkları eğitim hizmetinin bedelini ödemeye daha istekli olacakları söylenebilir.

Bu finansman yöntemini benimseyenler, bu sistemde öğrencinin bir müşteri olarak alacağı eğitimi bazı kriterleri dikkate alarak seçeceklerini ifade etmektedirler. Örneğin birey, alacağı eğitim kalitesi ve düzeyi, öğretim elemanlarına yönelik kalite ve gelişmişlik, mezuniyet sonrası iş bulmada etkinlik oranı gibi kriterler dikkate alınarak kendileri için en iyi olanı seçebileceklerdir. Böyle bir durumda yani seçici bir müşteriye karşıda, hizmeti sağlayan kuruluşlar kendi aralarında kıyasıya bir rekabet ortamına gireceklerdir.¹⁵⁵

---

151 Albrect DOUGLAS, Adrian ZİDERMAN, Financing Universities in Developing Countries, The World Bank, PHREE Background Paper Series, No: PHREE/9 2/61, August, 1992, s. 18.

152 EKİNCİ, s.79.

153 AKALIN, s. 60.

154 AKALIN, s.60.

154 AKALIN, s. 35-18.

155 EKİNCİ, s.80.

Özel fonlarla finansman yaklaşımı savunucularının dayandığı temel noktalardan birincisi kamusal destekli finansman yönteminde olduğu gibi aldığı ya da alacağı hizmet için hiçbir bedel ödemeyen bireyler eğitim hizmetinden yeteri kadar verimli yararlanma yolunu tercih etmeyebilirler.¹⁵⁶ Vergilerle finansman durumunda öğrenciler ve aileleri yükseköğretim hizmetini serbest mal gibi görüp gereken ilgiyi eğitim öğretim için göstermezler. Haliyle de öğrencilerin başarıları düşer buna bağlı olarak da, eğitim-öğretim hizmetinin niteliği düşer ve öğretim süresi uzar.¹⁵⁷

Ancak eğitim hizmetinin alacaklarında aldığı hizmetin bedelini ödeyeceklerini bilen bireyler öğretim alanlarını seçerken daha hassas davranabilecekler ve seçtikleri alanın öğrenimi en kısa zamanda bitirme arzusu içinde olacaklardır. Böylece özel fonlarla finansman yaklaşımı savunucuları bu finansman yaklaşımının kaynak kullanmada etkinlik ya da verimliliği artıracığına inanmaktadırlar. Özel yükseköğretim kurumları sadece öğrencilerden aldığı eğitim hizmeti bedeliyle yetinmeyip yapılan bağışlar, toplum ve araştırma hizmetlerinin satışı gibi gelir getiren etkinlikler aracılığı ile sağlanan kaynaklarla bütçesini zenginleştirebilir. Tüm bunlara ek olarak, bazı durumlarda devletten sağlanan kaynaklar da söz konusudur.¹⁵⁸ Örneğin, Türkiye’de bazen kamu tarafından yapılan yardımlarla vakıf üniversiteleri devlet üniversitelerine sağlanan kaynak miktarını geçebilmektedir.¹⁵⁹

Bu finansman yaklaşımının ikinci varsayımı, kamusal destek alamayan ve tek gelirleri öğrencilerinden aldıkları harçlar olan özel yükseköğretim kurumlarında olduğu gibi mal veya eğitim hizmetini satın alanların aldıkları hizmeti değerlendirme ya da yargılama hakkına sahip olabilecekleri inancına dayanmaktadır. Kendinde aldığı hizmeti yargılama hakkını elde eden bireylerin her türlü konuda eğitim hizmeti veren işletmenin aksayan yönlerini düzeltmede etkisinin olacağı ve işletmenin etkinliği artırmak için sürekli kendini yenileyeceği

---

156 EİCHER, CHEAİLLIER, s. 13.

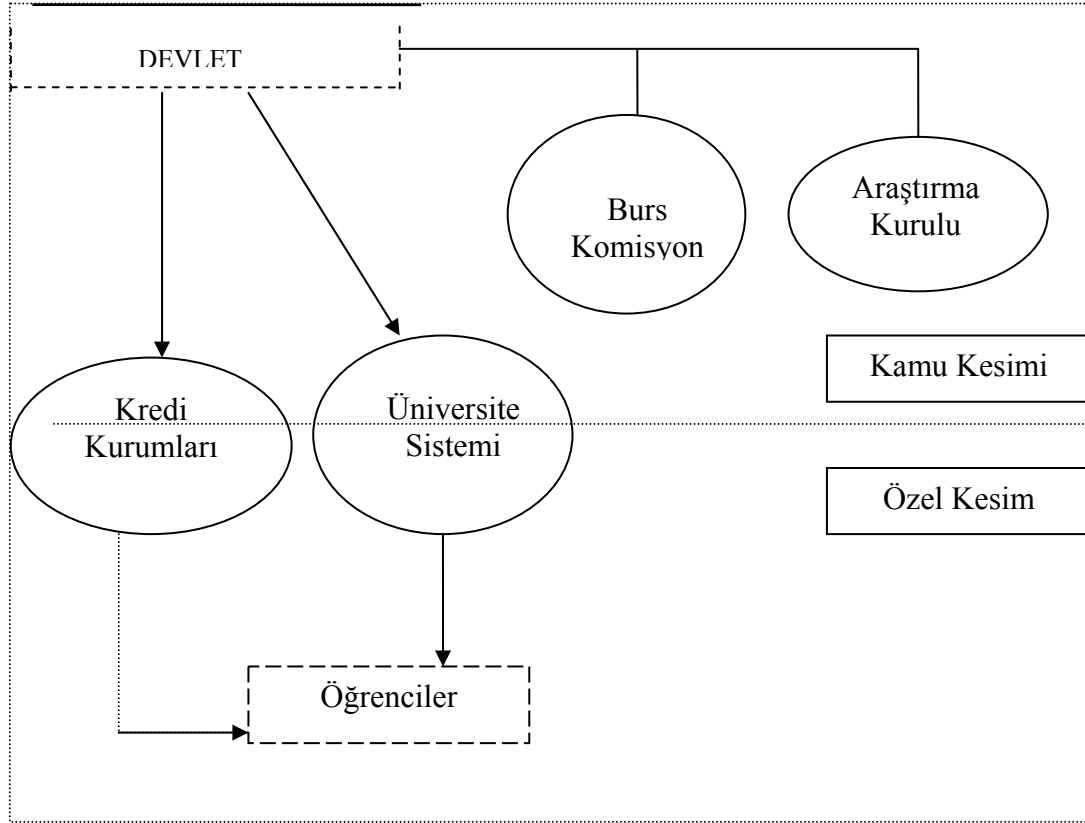
157 EKİNCİ, s.80.

158 R. L. GEIGER, “Public and Private Sectors in Higher Education: A Comparison of International Pattern.”, Higher Education. Vol. 17. , 1988, s. 167-168.

159 EKİNCİ, , s.83.

beklenmektedir.¹⁶⁰ Bu bağlamda, yükseköğretim kurumları kaynak sağlama bakımından bir esnekliğe sahip olurken, piyasa tarafından da denetlenmiş olmaktadır.¹⁶¹

Şekil 2 : Kamu ve Özel Yükseköğretim Kurumlarının Parasal Kaynakları

Eğitim hizmetinin finansmanını özel kesimin sağlaması gerektiğini destekleyenler öncelikli olarak kaynak kullanımındaki etkinliği dikkate almaktadırlar. Rekabet ortamında hem kamusal kaynaklı finansman desteğiyle, hem de özel fonlarla finansman gelir kaynakları olan yükseköğretim kurumları varlıklarını bir arada sürdürdüğünde, gelirleri yüksek olan aileler çocukları için yüksek nitelikli eğitimin verildiği özel yükseköğretim kurumlarını tercih etme eğilimi göstereceklerdir. Böyle bir durumda kamusal destekle eğitim hizmeti veren kuruluşların öğrencilerinin eğitim olanaklarında sınırlandırmalara kadar gitmekte ve işgücü piyasasında eşit olmayan koşullar ortaya çıkartabilecek niteliktedir.

¹⁶⁰ PSACHAROPOULOS, s. 145.

¹⁶¹ EKİNCİ, s.80.

Bu yönteme getirilen eleştiriler de bulunmaktadır. Yükseköğretim hizmetlerinin tümüyle özel kurumlarca sunulmasına yönelik eleştirilerin başında da, piyasanın toplumsal olarak gereken nitelik ve nicelik bakımından eğitim hizmetini sunamayacağı noktasında toplanmaktadır.¹⁶² Buna gerekçe olarak da piyasada sunulan ve verilen eğitim hizmetlerinde kamusal destekli yükseköğretim kurumlarında olan eğitimin dışsal faydalarının dikkate alınmamasıdır.¹⁶³

Bu finansman yönteminin eleştirildiği diğer noktalardan biri de ailelerin bilgi yetersizliği ile yükseköğretim kurumlarının yapacakları tanıtım etkinlikleri aileleri ve öğrencileri yanlış yönlendirebilecekleri haliyle de çocukları için yanlış tercihte bulunabilme ihtimalleridir. Ayrıca, daha çok talep olan bölgelerde birden fazla eğitim  ğretim için okulların olmaması durumunda, eğitim öğretimin nasıl yapılacağı netlik kazanmamıştır.¹⁶⁴

Dünya  zerindeki uygulamalara bakıldığında, yükseköğretim hizmetlerinin tümüyle özel fonlarla finanse edildiği ve tümüyle özel kurumlarca sunulduğu ve piyasa koşularının tam olarak işlediği bir sisteminin bulunduğu ülke bulunmamaktadır. Birçok ülkede yükseköğretim hizmeti hem kamu, hem de özel yükseköğretim kurumlarınca birlikte sunulmaktadır. Genellikle yükseköğretime olan aşırı talep sonucu kamu finansmanında meydana gelen tıkanıklığın özel kesim desteği ile açılması girişimi, bu hizmette özel kesime çeşitli düzeylerde giderek daha fazla yer verilmesine neden olmaktadır¹⁶⁵.

C) YÜKSEKÖĞRETİM FİNANSMANINDA ÇEŞİTLİLİK YAKLAŞIMI

Ekonomi literatüründe üç farklı mal olduğu ifade edilmektedir. Bunlardan birincisine yalnızca bedelini ödeyenler sahip olabilir ve faydası da o kimselerin olur. Bu tür mallara “ zel” ya da “kişisel” mallar denilmektedir. İkinci olarak bazı mallar, toplum üyelerinden, herhangi birisinin o malı tüketmesiyle diğer bireylerin de aynı malı tüketme olanağını azaltmayan ve herkesin birlikte eşit olarak tüketilen ve dışsal ekonomi yaratan mallardır.

---

162 GEIGER, s. 167-168.

163 EKİNCİ, s.83.

164 EKİNCİ, s.83.

165 J. B. G. TILAK, , “The Dilemma of Reforms in Financing Higher Education in India.” Higher Education Policy. Volume.10, No. 1, 1997, s. 13-14.

Bu mallara da “kamusal” ya da “toplumsal” mallar denilmektedir.¹⁶⁶ Son olarak da hem kişisel hem de toplumsal mal özelliği gösteren mallar ise “karma mal” ya da “yarı kamusal mal” olarak isimlendirilmektedir.¹⁶⁷

Yükseköğretim finansmanında çeşitlilik yaklaşımında, eğitim hizmetlerinden doğrudan ya da dolaylı olarak fayda sağlayan herkesin harcanan eğitim maliyetine katılmaları beklentisi bulunmaktadır. Bu durumda çeşitlilik yaklaşımında bireylerin eğitimden sağladığı toplumsal yararlar nedeniyle merkezi ve yerel yönetimlerin; vakıf, dernek ve benzeri kuruluşların yükseköğretime kaynak ayırması gerektiği görüşü savunulmaktadır.

Eğitim hizmetleri “bölünebilirlik” ve “pazarlanabilirlik” nitelikleri ile “özel mal” görünümünde iken, dışsallık niteliği ile bir “kamu malı” görünümündedir. Eğitim mallarının bu özellikleri yanında dışsal fayda sağlama niteliği onun “karma mal” olması sonucunu doğurmaktadır.¹⁶⁸

“Yarı kamusal mal” olarak ya da “karma bir mal” olarak düşünülen eğitim tam anlamıyla ne “kamusal bir mal” olarak değerlendirilir ne de “salt kişisel mal” olarak değerlendirilebilir. Çünkü birey kamu mallarına isteksiz bir şekilde ödeme yapma arzusundayken kendisi için kişisel getirisi fazla olduğundan karma mallara ödeme yapmada daha istekli davranmaktadırlar¹⁶⁹.

Ancak her ne kadar yükseköğretimin bireysel getirisi daha fazla gibi görünüyorsa da, dışsal yararlarını da göz ardı etmemek gerekmektedir. Çünkü yükseköğretimin bireye olduğu kadar o birey sayesinde o birey dışındaki kişilere de kişisel getirileri bulunmaktadır. Bu karma malların yararı hakkında “toplumsal yararları kişisel yararların toplamına eşit değildir” önermesi kullanılabilir.¹⁷⁰ Sonuç olarak, yükseköğretim finansmanına kaynak sağlamada kamu yararları denilen dışsal faydaları da düşündüğümüzde kamu kesimi de finansmana katkıda bulunmalıdır.

Özetle, bu açıklamalar eğitim hizmetlerinin “yarı kamusal” bir mal olarak düşünülmesi gereğini ortaya koymaktadır. Özel ve kamu kaynaklarına dayalı finansman yaklaşımlarının temel gerekçesi, yükseköğretim hizmetlerinin “yarı kamusal mal”

166 A. B. ATKINSON, *The Economics of Inequality*, Clarendon Pres, Oxford, 1975, s. 102-104.

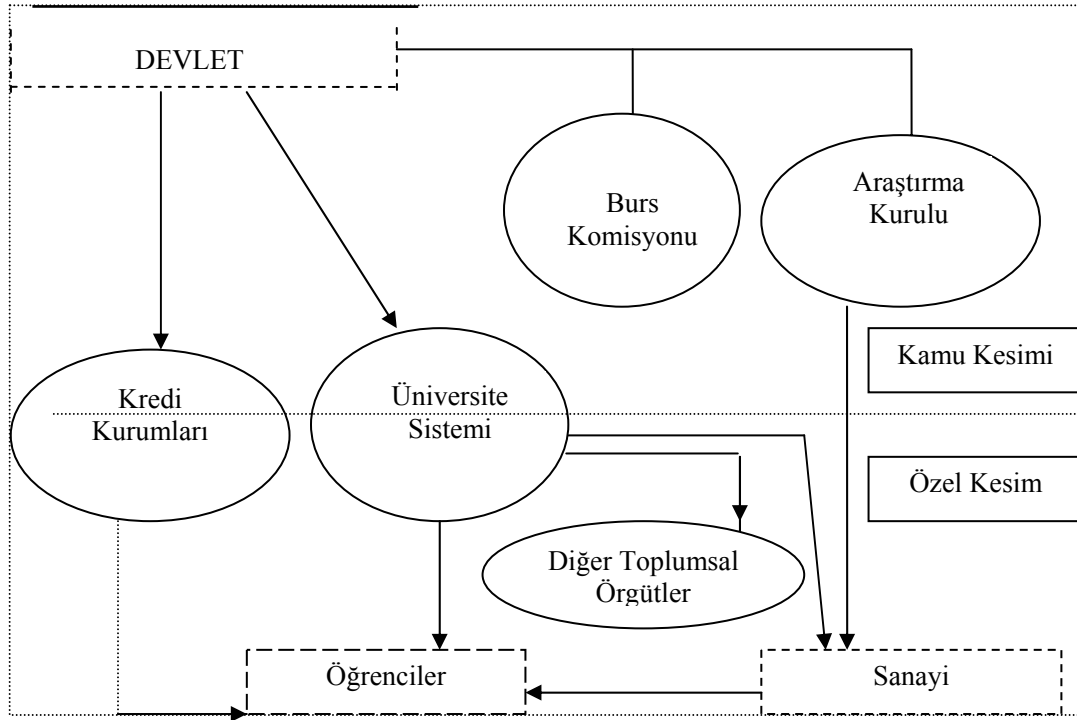
167 EKİNCİ, s.84.

168 AKALIN, s. 68.

169 Işıl ÜNAL, *Eğitim ve Yetiştirme Ekonomisi*, Ankara, Epar Yayınları, 1996, s. 305.

170 DEVRİM, TOSUNER, s. 86.

olarak kabul edilmesine ve hem bireye hem de topluma çeşitli türlerde getiri sağladığı görüşüne dayanmaktadır.¹⁷¹

Şekil 3: Kamu Ve Özel Yükseköğretim Parasal Kaynakları Çeşitlenmesi

Yaklaşımı

Kamu ve özel kaynaklara dayalı olarak finansmanı yaklaşımının hâkim olduğu ülkelerde yükseköğretim kurumları, devlet ya da özel üniversite ayrımı yapmaksızın kamu yardımlarını özel kurumlar içinde yapmaktadır.¹⁷² İşte burada asıl mesele eğitim hizmetinden yararlananların aldıkları hizmetin maliyetini paylaşmalarıdır.¹⁷³

Yükseköğretim kurumlarının kamu ve özel kaynaklara dayalı olarak finansmanı yaklaşımını savunanlar, bu yaklaşımın yararlarını şu noktalarda toplamaktadırlar.¹⁷⁴

Devlet ödeme gücünden yoksun olan öğrencilere bağış ya da **borçlanma** yoluyla bu kişilerin ekonomik bakımdan olumsuzluğunu gidererek adalet ve eşitlik sağlanmasına katkı sağlamaktadır. Kurumlar öğrencilerden öğrenim ücreti uygulamasını yaparlarsa ve hükümetler öğrencilere burslar gibi ekonomik açıdan

171 TİLAK, s. 45-46.

172 TİLAK, s. 46.

173 EKİNCİ, s.84.

174 WOODHALL, s. 413.

yardımda bulunursa, bu durum kurumsal özerkliği ve çeşitliliği artırıcı bir durum olabilir.¹⁷⁵

Kamu üniversitelerine işyerlerinin, gönüllü kuruluşlarının yanı sıra, bireylerin öğrenim harcı ödeyerek katkıda bulunmaları, kamu bütçesinden eğitime kaynak ayırma olanaklarının azaldığı dönemlerde, uygun düzenlemelerle bir süre eğitim hizmetinin kalite ve niteliğin düşmesi önlenebilecektir.¹⁷⁶

III. BAZI AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE YÜKSEKÖĞRETİM FİNANSMAN SİSTEMLERİ

Avrupa birliğine üye olma noktasında olan ülkemizde her alanda olduğu gibi yükseköğretim alanında bazı köklü değişikliklere gidilmektedir. Yükseköğretim kurumları elbette Avrupa birliği ülkelerinde olduğu gibi yenileşme sürecine girmektedir. Avrupa birliği ülkelerinde üniversiteler nasıl finanse ediliyorsa ülkemizde de bu yönde değişikliklere gidilmektedir.

Değişen demografik ve siyasi yapılar yüksek öğrenimin geçmişteki konumunu değiştirmiş ve önemli bir hale getirmiştir. Yüksek öğrenim kurumları daha fazla öğrenciye yüksek kaliteli ve çeşitlendirilmiş alanlarda hizmet sunabilmek için kaynaklarını geliştirebilme ve artırma çabalarına girmişlerdir. Bu çabalar devletlerce ulusal önceliği olan alanlara doğru yönlendirilmektedir. Çoğu Avrupa ülkesinde ihtiyaç ve açığın olduğu alanlarda özel girişimde yatırım yapmaya başlamıştır.

Yüksek öğrenimin finansmanı konusunda geçmişte çoğu ülkede öğretim tamamen ücretsiz yapılmakta iken, günümüzde öğrenci katkısı önemli bir etken haline gelmiştir. Bu katkıların sağlanması içinde kredi uygulamaları yaygınlık kazanmıştır. Öğrencilerden alınan katkı uygulamaları öğrencilerin eğitimin değerini anlamalarına yardımcı olmasına rağmen, diğer bir taraftan da eğitimde adalet ve eşitlik ilkesine ilişkin sorgulamaları doğurmuştur.

---

175 ÜNAL, s. 488.

176 TURAL, s. 291-302.

Tablo 2) Bazı OECD ülkelerindeki eğitim harcamaları

	Eğitim kurumlarına yapılan harcamalar				Öğrenci başına yıllık harcama USD	Öğrenci başına düşen harcamanın 1995 yılına göre değişimi %
	Kamu ve özel kurumların GSMH payı %	Kamu		Özel kurumlara düşen GSMH %		
		GSMH payı %	1995'e göre değişim %			
Avustralya	5,97	4,53	27	1,44	12 688	0,96
Avusturya	5,78	5,56	8	0,22	11 274	9
Belçika	6,36	5,97	..	0,39	11 589	..
Kanada	6,14	4,88	7	1,31	..	..
Çek Cumhuriyeti	4,58	4,21	0,97	0,38	5 555	0,63
Danimarka	7,10	6,82	30	0,28	14 280	24
Finlanda	5,84	5,74	17	0,10	10 981	1
Fransa	5,98	5,61	12	0,38	8 837	13
Almanya	5,26	4,28	6	0,98	10 504	11
Yunanistan	4,06	3,82	54	0,23	4 280	31
Macaristan	5,18	4,61	19	0,57	7 122	0,92
İzlanda	6,70	6,15	..	0,56	7 674	..
İrlanda	4,49	4,14	48	0,35	10 003	39
İtalya	5,31	4,87	13	0,44	8 347	20
Japonya	4,63	3,47	9	1,15	11 164	17
Meksika	5,87	5,12	40	0,75	4 341	0,90
Hollanda	4,90	4,51	23	0,39	12 974	5
Norveç	6,37	6,12	5	0,25	13 189	0,94
Polonya	..	5,56	32	..	3 579	0,89
Portekiz	5,85	5,77	35	0,09	5 199	11
Slovak Cumhuriyeti	4,11	3,99	7	0,12	5 285	1
İspanya	4,89	4,33	17	0,56	7 455	33
İsveç	6,46	6,25	21	0,21	15 188	1
İsviçre	..	5,43	12		20 230	28
Türkiye	3,51	3,46	67			59
Birleşik Krallık	5,48	4,66	15	0,82	10 753	0,96
A.B.D.	7,34	5,08	25	2,26	22 234	9

Kaynak: Education at a Glance - OECD Indicators 2004, OECD, Paris, 2004

Yukarıdaki tablo iki bakımdan incelenebilir. Birinci kısımda bazı ülkelerin yüksek öğrenim kurumlarına ayırdıkları GSMH payları verilmiştir. Bu yüzdeler kamu ve özel yüksek öğretim kurumları olmak üzere ikiye ayrılmış ve on yıllık dönemde artış oranları verilmiştir. 1995–2004 dönemindeki bu artış oranları incelendiğinde devletlerin yüksek öğrenime verdikleri önemin iki kat arttığı açıkça anlaşılmaktadır. Tabloda özel yüksek öğrenim kurumlarına ayrılan GSMH payı sadece 2004 yılı verilmiştir. Bu yüzdeler incelendiğinde pek çok ülkenin özel yüksek öğrenim kurumlarına destek olmadığı ya da özel yüksek öğrenim kurumlarının kamuya ait yüksek öğrenim kurumlarına göre oranının az olduğu anlaşılmaktadır.

Tablonun ikinci kısmında öğrenci başına düşen yıllık harcamalar gösterilmiştir. Bu kısımda verilen miktarlara göz önünde bulundurulup, A.B.D. gibi bir ülke ile Polonya gibi bir ülkedeki öğrenci harcamaları karşılaştırıldığında, iki ülkede verilen öğrenimin kalitesi hakkında belirgin çıkarımlar yapılabilir. Genel olarak Avrupa ülkelerine bakıldığında, AB üyesi ülkeler arasında bir homojenlik görülmektedir. Eski Doğu Bloğu ülkeleriyle, birliğe yeni katılan ülkelerdeki öğrenim harcamaları genel AB ortalamasının altındadır. Tablonun son kısmında verilen artış oranları, yüksek öğrenim kurumlarına GSMH’den ayrılan paydaki gibi artış göstermektedir.

Yukarıdaki tablo genel olarak yüksek öğrenimin durumunu ve verilen önemi açıkça göstermektedir. Devletler yüksek öğrenimin ekonomik ve kültürel hayatı etkilediğini ve desteklediğini fark etmişlerdir.

Bu verilerin yanında diğer önemli bir konu da verilen eğitimin çeşitliliğidir. Birçok ülkede yüksek öğrenim teriminin karşılığı farklı şekillerde anlam bulmaktadır. Terminolojide kullanılan terimler aynı bile olsalar içerik olarak farklı anlamlar taşımaktadırlar. Birçok ülkede yüksek öğrenim veren farklı adlar altında farklı amaçlara hizmet eden ve farklı birimlere bağlı kurumlar bulunmaktadır. Bu farklılığın sebeplerinden birisi eğitimin tarihinin eski olması ve duyulan ihtiyaçları karşılamak için yeniden sistem yapılandırması yerine yeni bir yapı kurulmasıdır.

Avrupa Birliği bu kargaşayı sonlandırmak ve küresel bir eğitim anlayışı oluşturmak için çalışmalar yapmaktadır. Avrupa ülkelerindeki yüksek öğrenim uygulamaları ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıkları ortadan kaldırmak için 1999 yılında ortaya konan Bologna Deklarasyonu’na imza atan 40 ülke 2010 yılına kadar Avrupa Yüksek Öğrenim Bölgesi oluşturmak için çalışmalar

yapmaktadır. Bologna Deklarasyonu, ayrıca, yaşam boyu öğrenmeyi, yüksek öğrenimde Avrupa boyutunu oluşturmayı ve çekiciliğini arttırmayı amaçlamaktadır¹⁷⁷.

Birçok ülkede yüksek öğrenim kurumları öğrenim ve araştırma faaliyetlerini harçlar, bağışlar ve diğer faaliyetlerinden karşılamaktadırlar. Fakat pek çok ülkede vergilerden ayrılan paylar, yüksek öğrenim kurumlarının artan taleplerini karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Yüksek öğrenimin ülkenin geleceğini ve yapısını etkilediği açıktır. Her ülke yüksek öğrenim kurumlarının finansmanını sağlamak için çeşitli uygulamalara gitmektedir.

Son olarak Bologna Deklarasyonu'nda da belirtildiği gibi ülkeler arasında verilen eğitimdeki finansal farklılıkların kapatılması gerekmektedir. Eğitimin alınan vergilerle sağlandığı ve öğrenciye hiçbir yük getirmeyen ülkelere öğrenci kaymasının kaçınılmaz olacağı açıktır. Bu bölümde incelenecek olan farklı yapıdaki Avrupa ülkeleri, Türk yüksek öğrenim sisteminin daha iyi kavramasına yardımcı olacaktır.

A) ALMANYA

1. Almanya Yüksek Öğretim Sisteminin Genel Görünümü

Almanya'da yüksek öğrenime girmeden önce öğrencilerin uzmanlık alanları az çok belirlidir. 4. sınıfta öğrenciler yeteneklerini belirleyen sınavlara girerler ve buna göre öğrenimlerine yön verilir. Başarılı öğrenciler liseye ya da teknik okula devam ederken, diğer öğrenciler meslek liselerine yönlendirilir. Normal liseye devam eden öğrenciler, 13. sınıfın sonunda lise bitirme sınavına girerler ve bu sınavdan aldıkları notlar ayrıca üniversiteye girişte de kullanılır. Üniversite ikinci sınıfın sonunda girilen sınavla lisans eğitimine devam edip edemeyecekleri belirlenir ve başarılı öğrenciler beş yıllık lisans programına devam ederler. Yüksek öğretime başlama yaş ortalamasının 22¹⁷⁸ olmasının nedeni öğrencilerin istedikleri programa girmek için birkaç yıl beklemeleri ya da ortaöğretimden yüksek öğretime geçişteki arayışları değerlendirmek istemeleridir. Öğrenciler okullarına sadece kırtasiye harcı öderler, bunun dışında eğitim için harç ödemezler. Yüksek öğrenimin ücretsiz olmasının sebebi sadece akademik yeterlilik sahibi öğrencilerin eğitim alabilmesidir. 2002 yılında bir öğrencinin iâşe ibate ve diğer tüm masrafları için harcadığı ortalama aylık tutar 917 \$ dır ve bu Avrupa

¹⁷⁷ The Bologna Process, http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna_en.html, 27.08.2006.

¹⁷⁸ Statistisches Bundesamt Deutschland, <http://www.destatis.de/basis/d/biwiku/hochtab3.htm>, 27.08.2006.

sıralamasında ortalarda bir rakamdır¹⁷⁹. Öğrenciler geçimlerini ya ailelerinden, ya çalışarak ya da devletin verdiği burs ya da sıfır faizli kredi yoluyla sağlamaktadır. Fakat yüksek öğrenimde kalma süresi 4 yıllık bölümler için 2002 yılı itibariyle 5,3 yıldır.¹⁸⁰ Öğrencilik güvencelerinin fazla olması bu süreyi artırmaktadır. Yüksek öğrenim almada ailenin yapısının da büyük önemi vardır. Ebeveynleri yüksek öğretim almış olanlarda eğitim seviyesi yüksek iken, işçi ailelerden gelen çocuklar erken yaşlarda hayata atılmaktadır. Ayrıca ailenin sosyo-ekonomik durumu da önemli bir faktördür. Üst gelir grubundan gelen öğrencilerde yüksek öğrenim alma oranı da yüksektir.

Yüksek öğretim kurumlarının finansmanında bağlı oldukları eyaletin büyük payı vardır. Finans miktarı kurumun performansına, yani eğitim ve araştırma bakımından durumuna göre belirlenir. Üniversiteler kendi bütçelerini belirleyemezler ve çok katı hiyerarşik bir düzenle hazırlanan bütçe eyalet meclisinde görüşülür. Onanırsa uygulamaya konulur. Yıl sonunda elinde kalan kaynakları gelecek yıla devredemezler.

Yüksek öğrenim Almanya için büyük önem teşkil etmektedir. Beyaz yakalı çalışan ihtiyacı dışardan kapatılmaya çalışılmaktadır. Bunun yanında yüksek öğrenime ayrılan pay kademeli olarak arttırılmaktadır. 1995–2002 yılları arasında eğitime ayrılan harcama payı %10 artmıştır. Bu değer öğrenci sayısındaki değişim göz önüne alındığında yüksek bir değerdir.¹⁸¹

2. Bologna Süreci

Almanya’da yüksek öğrenim en son 2004 yılında düzenlenen 1998 Yüksek Öğrenim Çerçeve Kanunu’na göre şekillendirilmektedir. İki kademeli sisteme yavaş yavaş geçilmektedir. Doktora programlarına başvurmak için yüksek lisans derecesi ya da iyi bir derecedeki lisans yeterli gelmektedir. Kalite güvencesi genel eğitim kanunlarıyla düzenlenmektedir. İki basamaklı sisteme geçişle birlikte, akreditasyon ve kalite değerlendirmeleri kalite güvencesini sağlamıştır. Değerlendirme, kurumları güçlü ve zayıf yanlarını belirlemek ve buna bağlı olarak kurumların kalite güvencesi sistemine uyarlanması ve kalite güvencesinin arttırılması temelleri üzerine kurulmuştur.

179 OECD Factbook 2006: Economic, Environmental and Social Statistics,

<http://stats.oecd.org/WBOS/ViewHTML.aspx?QueryName=182&QueryType=View&Lang=en>, 27.08.2006

180 Education at Glance, Average duration of tertiary studies, www.oecd.org/edu/eag2005, 27.08.2006.

181 OECD Factbook 2006: Economic, Environmental and Social Statistics,

<http://stats.oecd.org/WBOS/ViewHTML.aspx?QueryName=182&QueryType=View&Lang=en>, 27.08.2006.

Reform çabalarının odağında yüksek öğretimdeki etkinliğin artırılması bulunmaktadır. Kalite güvencesine bağlı olarak devlet onayı ve akreditasyon birbirinden ayrılmıştır. Devlet onayı verilecek olan programların finansmanını ve eyalet yüksek öğretim planlamasının içinde yer almayı sağlar. Ayrıca akreditasyon, akademik içerik bakımından minimum standartları sağlamak ve verilen mesleki derecelerin uygunluğunu belirlemek için kullanılır. Akreditasyon uluslararası yarışta ve işbirliğinde kaliteyi ve şeffaflığı sağlamak için kullanılmaktadır¹⁸².

3. Finansman Sistemi

Yüksek öğrenim kurumları bütçelerini yaparken belirli kanunlara uymak zorundadırlar. Bu kanunlar her eyalet tarafından ayrı ayrı konulmaktadır fakat ülke genelinde benzerdirler. Kurumlar bütçelerini bir yıl önce hazırlarlar ve kendilerine verilen bütçenin tamamını harcama kalemlerine harcayamazlar. Ayrıca yıllık tahsisatlarını sonraki yıllara aktaramazlar¹⁸³.

Yüksek öğrenim kurumlarına ödenek tahsisleri bağlı buldukları eyalet tarafından yapılır. Her eyaletin bu tahsisatlarla ilgili kanunları değişiktir. Verilen tahsisatlar harcama kategorilerine ve yerlerine göre ayrılmıştır. Eğitim ve araştırma ayrıca finanse edilmez. Genellikle bütçe kurumsal yapıya göre önceden bölünmüştür ve farklı amaçlar için kullanılamazlar. Kurumların tahsisatlarını alırken, bütçeleri harcama kalemlerini bazında yapılır. Bütçe isteklerini konuyla ilgili yetkililerle görüşerek yaparlar ve kurumsal değerlendirmeler bütçe anlaşmalarında önemli yer tutarlar. Bütçe yapılırken önceki yılın bütçesi göz önünde tutulur.

Yeni binalara, binaların malzeme ihtiyaçlarına ve belli bir seviye üzerindeki malzemelerin finansmanına Eyalet ve Federal Eğitim Bakanları tarafından ortak karar verilir. Genel olarak bütçelendirme eyaletler tarafından yapılır. Ancak gerekli görülürse federal hükümetten de destek istenebilir. Böyle bir durumda projeler, ulusal planlama prosedüründen geçmek zorundadır. Binaların yapım ve onarımına kurumlar kendileri karar veremezler, onların yerine eyaletlerin özel idare birimleri bu kararları verir. Sadece binaların işletimi kurumlar tarafından bütçelendirilir ve idare edilir.

182 Eurydice, Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2004/05, www.eurydice.org, 27.08.2006.

183 Higher Education Reform, Federal Ministry of Education and Research, http://www.bmbf.de/en/655.php, 30.08.2006.

Araştırmaların bütçelendirilmelerini kurumlar kendileri yaparlar ve kaynaklarını yardım ve anlaşmalarla finanse ederler. Araştırmaların finansmanı için ayrılan ödenekler, araştırmaların önemine göre artış ya da azalış göstermektedir.

Kamuya ait yüksek öğretim kurumları mali işlerini yürütürken anlaşmalara dayanan araştırma ve eğitimden elde ettikleri finansman kaynaklarını istedikleri gibi harcayamazlar. Gelir elde etmek ve ticari faaliyette bulunmak için izin almak zorundadırlar. Elde ettikleri geliri farklı amaçlar için kullanamazlar. Kendilerine ait fonlar oluşturamazlar. Bu zorunluluklara rağmen yüksek öğretim kurumlarının çoğunluğu ve bazı yerel yasa koyucular ticari muhasebe sistemini belirli seviyelerde kullanabilmektedir¹⁸⁴.

4. Öğrenim Ücretleri

Alman yüksek öğretim sisteminde lisans derecesinde yerli ya da yabancı olsun hiçbir öğrenciden kayıt ücreti, dönem parası, sınav ücreti vs. alınmaz. Fakat öğrenciler kurumların sosyal tesislerini kullanmak için küçük bir katılım ücreti öderler. Eğer kurumun öğrencilerin yönettiği kendi organları varsa buna da katkıda bulunurlar.

Özel yüksek öğretim kurumları öğrencilerinden ücret alabilirler ve bu ücretler bazen çok yüksek olabilmektedir. Tüm eyaletlerdeki kamu ve özel yüksek öğretim kurumları kısa vadeli eğitim programları için katılım ücreti alabilirler. Kamu yüksek öğretim kurumlarındaki katılım ücretleri belirli bir dereceye kadar denetlenmektedir.

2001 yılında düzenlenen Federal Eğitim Yardımları Yasası (BaföG) öğrencilerin daha kaliteli eğitim almalarına ve kendi ayakları üzerinde durmalarına yardımcı olmuştur. Eğitim yardımları düşük faizli ve yüksek miktarlarda maddi destek olarak sunulmaktadır. Günümüzde her dört öğrenciden biri bu yardımlardan yararlanmaktadır ve bunlardan üçte ikisi bu yardımlar olmaksızın eğitimlerine devam edemeyecek durumdadır. Federal Hükümet, bu yardımlar için yıllık 1.5 milyar dolar kaynak ayırmaktadır. Bu rakam eyaletlerle birlikte yıllık 2.3 milyar doları bulmaktadır¹⁸⁵.

B) AVUSTURYA

1. Avusturya Yüksek Öğretim Sisteminin Genel Görünümü

184 D. Schäferbarthold, "The financing and cost of studies in Germany", European Journal of Education 34(1), 1999.

185 Higher Education in Germany, Federal Ministry of Education and Research, <http://www.bmbf.de/en/892.php>, 30.08.2006.

Avusturya yüksek öğretim sisteminde üniversiteler, güzel sanatlar üniversiteleri, uygulamalı bilimler üniversiteleri (Fachhochschulen) ve diğer yüksek öğretim kurumları yer alır. Altı klasik üniversitenin yanında iki teknik, dört alan ve üç tıp eğitimi veren toplam olarak on beş devlet üniversitesinde 2003 verilerine göre yaklaşık olarak 184.000 kayıtlı öğrenci bulunmaktadır. Ayrıca bunların yanında daha önce kolej adı altında olan fakat 1998’de sanat üniversitesi konumunu alan altı devlet okulu bulunmaktadır. Bu okullarda 2003 verilerine göre 8.000 öğrenci kayıtlıdır. 1993 yılında eğitim vermeye başlayan uygulamalı bilimler üniversiteleri (Fachhochschulen) sistemdeki klasik eğitim veren okullara alternatif olarak açılmıştır. Genel olarak teknik, pratiğe dayalı mesleki eğitim vermektedirler. 1994–1995 öğretim yılında 695 olan öğrenci sayısı 2003–2004 öğretim yılına gelindiğinde 20.591’i bulmuştur¹⁸⁶.

Özel üniversiteler Avusturya’da 1999 yılından itibaren eğitim vermeye başlamışlardır ve 2005 itibariyle akredite olmuş yedi özel üniversite bulunmaktadır. Kar amacı gütmeyen bu okullar finansmanlarını öğrenci harçları ve sağlanan servislerden elde etmektedirler¹⁸⁷.

2002 Üniversiteler Kanunu, üniversitelere tamamen otonomluk sağlamasına rağmen, devlet üniversitelere çeşitli yollarla yardım etmeye devam etmektedir. Ayrıca yüksek öğretim kurumlarının bütçe planlamalarında 2006 yılından itibaren performansa dayalı bütçe sistemine geçilmeye karar verilmiştir¹⁸⁸.

2. Bologna Süreci

Üniversiteler ve bunun gibi yüksek öğretim kurumları tüm faaliyetlerini 2002 yılında yasalaşan ve 2004 yılında tam olarak yürürlüğe giren Üniversiteler Kanunu etrafında düzenlemektedirler. Uygulamalı Bilimler üniversiteleri 1993 yılında yürürlüğe giren Uygulamalı Bilim Üniversiteler Kanunu etrafında şekillenmişlerdir. 1999 yılından itibaren iki basamaklı eğitim sisteminde (Lisans/Y.Lisans) eğitim vermek mümkün olmuştur. 2002 yılındaki uygulamalı bilim üniversite kanunundaki

---

186 Higher Education in Austria, Federal Ministry for Education, Science and Culture,
http://www.bmbwk.gv.at/universitaeten/pm/publ/Higher_Education_in_Aust6820.xml, 27.08.2006.

187 Eric BEERKENS, Higher Education in Austria, Country Report, Center for Higher Education Policy Studies,
<http://www.utwente.nl/cheps/documenten/austria.pdf>, 27.08.2006.

188 Higher Education in Austria, Federal Ministry for Education, Science and Culture,
http://www.bmbwk.gv.at/universitaeten/pm/publ/Higher_Education_in_Aust6820.xml, 27.08.2006.

düzenlemeler Lisans ve Yüksek Lisans eğitiminin yasal dayanaklarını ortaya koymaktadır. 2002 Üniversiteler Kanunu Doktora çalışmaları için yasal dayanak sağlamaktadır. İçerik olarak ya 120 ECTS kredisinden ya da doktora tipi programların sunulduğu okullarda 240 ECTS kredisinden oluşmaktadırlar. Her programda zorunlu dersler (genellikle fen tabanlı dersler) ve tez çalışması bulunmaktadır. Doktora derecesi birkaç üniversite tarafından da verilmekte hatta yabancı kurumlarla birlikte ortak olarak ta verilmektedir. Yüksek öğretimdeki ulusal kalite güvencesini sağlamak çeşitli kurumlar işbirliği yapmaktadır. Avusturya Kalite Güvence Ajansı 2003 yılında kurulmuş ve 2004 yılında etkin hale gelmiştir. Ajansın sorumlulukları arasında standartların geliştirilmesi, eğitim programlarının ve kurumlarının değerlendirme süreçlerinin koordinesi, kurumların dâhili kalite sistemlerinin geliştirilmesinde ve uygulanmasında destek sağlamak ve kalite yönetim süreçlerinin sertifikasyonu yer almaktadır. Ajans uluslararası kalite güvence sistemleriyle bağlı olarak istatistikler tutmakta ve bunları yayımlamaktadır. Uygulamalı Bilimler üniversitelerinin akreditasyonunu Fachhochschule-Council yapmaktadır. Uygulamalı Bilimler Kanunuyla düzenlenen sorumlulukları akreditasyon, bakana danışmanlık, eğitim ve öğretim kalitesinin artırılması, araştırmalar yapmak ve FH sektörünün izlenmesidir. Özel üniversiteler ise benzer bir kurum tarafından ayrı olarak yapılmaktadır. Ayrıca sektörün %1'ini oluşturan özel üniversiteler yıllık gelişim raporu ve eğitim ve araştırma alanlarındaki istatistikî bilgilerini hazırlamakla yükümlüdürler.

Tüm akreditasyon kurumları ve değerlendirme organları tarafından uygulanan değerlendirme süreçleri üç ana aşamadan oluşmaktadır. Kişisel değerlendirme/dokümantasyon, dış değerlendirme ve tekrar gözden geçirme. Genel olarak tüm yüksek öğretim kurumları öğrenci anketleriyle programların ve eğitimin sürekli değerlendirmesini yapmaktadır. Dış değerlendirmeden önce öğrenciler iç değerlendirmeye katılmaktadırlar. Avusturya Öğrenci Derneği, Kalite Güvence Ajansının üyesidir ve yönetimde temsil edilmektedir. 2002 Üniversiteler Kanunu üniversitelere iç kalite denetiminin yapılması için sorumluluklar yüklemektedir. Performans anlaşmaları profillerin ve hizmetlerin geliştirilmesinde önemli bir kavramdır ve devlet üniversitelerinin finansmanında (yaklaşık olarak yüksek öğretimdeki öğrencilerin %90'ını bu kurumlarda eğitim almaktadır) temel teşkil

etmektedirler. Uzlaşma sürecinde üniversitelerin sorumlulukları ve belirlenmiş hedeflere ne kadar ulaştıkları göz önünde bulundurulmaktadır¹⁸⁹.

3. Finansman Sistemi

Yüksek öğretim kurumları genel olarak federal hükümet tarafından finanse edilmektedir. Yüksek öğretim bütçesi değişik kalemlerden oluşmaktadır ve üniversitelerdeki öğrenci sayıları bütçenin belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Üniversitelerin finansmanı 2004 yılından itibaren üç yıllık performans anlaşmalarıyla belirlenmeye başlamıştır. Her üniversite federal hükümetle bütçesi için uzlaşmak zorundadır. Bütçenin belirli bir kısmı eğer üniversite yükümlülüklerini yerine getirmezse kesilebilmektedir¹⁹⁰.

Uygulamalı bilimler okulları (Fachhochschule) ise kamu kaynaklarıyla desteklenmektedirler. Uygulamalı bilimler okulları gelişim ve finansman planlarında pay ayrımı, federal sübvansiyon ve sektörün gelişimi ölçüt olarak alınmaktadır. Federal hükümet her çalışma ortamı ve akademik yıl için yardım ayırmakta, yatırımlar yatırım sağlayıcıları tarafından yapılmaktadır. Federal yardımlarda içerik ve orta öğretim sistemi sonrası yapı ayarlamaları ölçüt alınmakta, bölgesel dengeli yüksek öğretim fırsatları sunulmaya çalışılmaktadır. İkinci Gelişim ve Finansman Planı'nda kadınlar ve yeterli eğitimi almamış öğrenciler hedef grubu olarak belirlenmiş ve uygulamalı bilimler okullarının yerleşimlerinde bunlara göre ayarlamalar yapılmaya çalışılmaktadır. Daha önce Federal Hükümet bu okulların finansmanında tek başına söz sahibiyken, artık Fachhochschule Kurulu'da bu planlamalarda tavsiyelerde bulunmaktadır.¹⁹¹

4. Öğrenim Ücretleri

1972 yılındaki Yüksek Öğrenim Ücretleri Kanunu'yla hiçbir şekilde öğrencilerden ücret alınmamaktaydı. 2000 yılına kadar üniversite öğrencileri üniversitelere ücretsiz girebilmekteydi. 2001 güzünden itibaren tüm yüksek öğrenim öğrencileri her dönem için 727 Euro¹⁹² ödemek zorundadırlar.

189 Eurydice, Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2004/05, www.eurydice.org, 27.08.2006.

190 A Brief Description of Austrian Higher Education System, International Comparative Higher Education Finance and Accessibility Project, <http://www.gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/>, 27.08.2006.

191 <http://www.bmbwk.gv.at/fremdsprachig/en/unit/English>, 27.08.2006.

192 IAU from ENIC NARIC Austria, BMBWK, Vienna, 2006.

Ayrıca durumu iyi olmayan öğrencilere devlet yardımı yapılmaktadır. 2004 yılında 47.000'den fazla öğrenci devletten finansal destek almış ve bunların 44.250'si burslardan yararlanmıştı. Burs almaya uygun öğrenciler eğer isterlerse banka kredisi alabilmektedir ve bu kredilerin faizinin %2'si devlet tarafından karşılanmaktadır.

C) İNGİLTERE

1. İngiltere Yüksek Öğretim Sisteminin Genel Görünümü

19. yüzyılda genel olarak özel girişimin elinde bulunan yüksek öğretim, 20. yüzyılda mali açıdan devlete bağımlı hale getirilmişlerdir ve artık bugün Britanya üniversiteleri kamu öğretim kurumları olarak benimsenmiş durumdadırlar. Mali açıdan devlete bağımlı olmalarına rağmen, Britanya üniversitelerinin kurumsal otonomileri vardır.¹⁹³

Politeknik üniversiteleri 20. yüzyılın ortalarında, eğitim sistemine yeni bir soluk ve anlayış getirmek üzere şekillendirilmiş, yerel hükümetlere bağlı kurumlar olarak ortaya çıkmıştır. Zaman içerisinde bu bağımlılıklarından kurtarılmış ve 90'ların başında politeknik okullarıyla üniversiteler arasındaki yapısal farklılıklar ortadan kaldırılmıştır.¹⁹⁴

Toplam 113 üniversitede bulunan öğrenci sayısı hızla artmaktadır¹⁹⁵. Bu hızlı artış, öğrenci başına düşen tahsisatın azalmasına sebep olmakta ve yüksek öğretim sisteminde değişiklikleri zorunlu kılmaktadır. Ayrıca öğrenci finansmanındaki bu azalma, eğitim kalitesi ve seviyesi konusunda önemli soru işaretleri ortaya çıkarmaktadır. Bu ve buna benzer sorunları çözmek ve planlamalar yapmak amacıyla 1996 yılında kurulan Yüksek Öğrenim Ulusal Araştırma Komisyonu'nun sorumlulukları arasında eğitimi şekillendirmek, amaç ve hedeflerin yeniden belirlenmesi ve gelecek 20 yılın eğitim planlaması üzerine tavsiyelerde bulunmak yer almaktadır.

¹⁹³ Education Systems, United Kingdom, International Association of Universities Database, <http://www.unesco.org/iau/onlinedatabases/>, 27.08.2006.

¹⁹⁴ OECD, "Thematic Review of the First Years of Tertiary Education, Country Note: United Kingdom", <http://www.oecd.org/dataoecd/0/5/1916564.pdf>, 27.08.2006.

¹⁹⁵ A Brief Description of UK Higher Education System, International Comparative Higher Education Finance and Accessibility Project, <http://www.gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/>, 27.08.2006.

1992 yılında İngiltere, Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda'da bölgesel olarak bağımsız olarak kurulan Yüksek Öğretim Finansman Kurullarının görevleri; öğretim ve araştırma ve daha önce idaresi yerel yetkililerde olan kütüphane, müze, galeri ve koleksiyonların harcamalarını düzenlemektedir. Yüksek Öğretim Finansman Kurulları, ayrıca, kurumların ellerindeki taşınmazlarını korumaları ve yeni malzemeler almaları için destekte bulunmaktadır.¹⁹⁶

2. Bologna Süreci

Birleşik Krallık, Bologna Süreci'nde yüksek öğretim kurumlarını gözden geçirmekte ve ölçütler koyarak akademik ortam kalitesini arttırmayı amaçlamaktadır. İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda'daki diploma sistemi üç basamaklıdır. İlk basamak genel olarak üç ya da dört yıllık programlar içerdiği için, genel olarak Bologna ölçütlerini karşılamaktadır. Doktora programlarına mastır programları bitirilmeden girilememesine rağmen, bazı bölümlerde eğer öğrenci lisans seviyesinde bir başarı göstermiş ve belli bir not ortalamasını tutturmuş ise doğrudan doktora başlayabilmektedir. Bazı doktora programlarında, doktora öncesi bir yıllık araştırma metotları öğretim programı uygulanmaktadır. Yasal olarak gerekli çalışmalar yapılmış ise birleşik ve çift diploma programları açılabilir. Unvanların verilmesinde yasal herhangi bir düzenleme yoktur; fakat belirleyici tanımlayıcılar konulmuştur.

Erasmus programlarına katılan üniversiteler kredi transfer sistemini kullanmakta ve diploma eki vermektedir. Önümüzdeki iki yıl içinde tüm üniversitelerin bu eki vermeleri planlanmaktadır.

Kalite güvencesi konusunda ise, kurumsal idarede kalite ve standartların yakalanmasına çalışılmaktadır. İç kalite mekanizmaları sağlam çalışan ve güvenli veriler sağlayan üniversitelerde dış kalite çalışmaları yapılmaktadır. 1997 yılında kurulan Kalite Güvence Ajansı bağımsız bir kuruluştur ve yüksek öğretim kurumlarından gelen ücretlerle ayakta durmaktadır. Ajansın görevleri; kalite konusunda kamu yararına olan standartları korumak, yüksek öğretim idaresinde sürekli gelişimi teşvik etmek ve yüksek öğretim kurumlarına hedeflerini belirlemelerinde açık ve kesin dış referanslar yayınlamak ve yardımcı olmaktır. Ajansın bir kurumu ya da programını kapatma yetkisi yoktur; fakat, Ajans güvensizlik sundu ise kurum gerekli düzenlemeleri

¹⁹⁶ OECD, "Thematic Review of the First Years of Tertiary Education, Country Note: United Kingdom", <http://www.oecd.org/dataoecd/0/5/1916564.pdf>, 27.08.2006.

bir yıl içinde yerine getirmek zorundadır. Bir yıl sonunda istenilen düzenlemeler yapılmadı ise, Ajans uygun finansman kurulunu haberdar ederek kurumun finansmanının kesilmesini sağlayabilir. Akreditasyon sistemi bulunmamasına rağmen, hükümet üniversiteler tarafından verilen unvanları takip etmektedir¹⁹⁷.

3. Finansman Sistemi

Birleşik Krallıktaki yüksek öğretim finansman kurullarının çalışma yöntemi birbirine benzemektedir. İngiltere Yüksek Öğrenim Finansman Kurulu (HEFCE) fonları, her yıl öğretim, araştırma ve özel finansman arasında dağıtılmaktadır. 1998'den bu yana kurumlara tahsis edilen çekirdek yatırımlarda mali yardımlar yer almaktadır. Üniversite ve kolejlere yapılan mali destek formüllerle hesaplanmaktadır. Bu yardımlar öğretim, araştırma ve bağıntılı faaliyetlerin yürütülmesini sağlar. Bu yardımlar blok hibeler şeklinde olur ve kurumlar bunları belirtilen amaçlar dâhilinde kurum içinde istedikleri gibi harcaabilirler. Öğretim, araştırma ve bağıntılı faaliyetlerin fonları birbirinden tamamen ayrıdır. Hesaplamalarının yapılmasında genellikle kurumların öğretim ve araştırma hacimleri göz önünde bulundurulur. HEFCE bu hesaplamaların yer aldığı bilgileri her yıl yayımlar ve bu sayede kurumlar sonuçları karşılaştırabilirler¹⁹⁸.

1998–1999 yılında ortaya konulan finansman hesaplama yönteminde kurumlara benzer faaliyetlerinde benzer oranların verilmesi esası üzerine kurulmuştur. Devlet tarafından Yüksek Öğrenim Finansman Kurullarına blok halinde verilen yardımların yüksek öğrenim kurumlarına dağıtılmasında bu kurullar sorumludur. Yardım alan kurumlar, bu yardımları istedikleri şekilde harcaabilirler; ancak, parlamento ve HEFCE denetimine açıktırlar. Bu kurullar yardımları ne kadar öğrenci için yapacaklarını belirlemekte serbesttirler; ancak, kurumlar isterlerse, ek yardım almadan, daha fazla sayıda öğrenci alabilmektedir.

HEFCE araştırma yardımlarının çoğu yüksek öğretim kurumlarından ulusal ve uluslararası standartlarda kendilerini kanıtlamış kurumlar arasında seçimle dağıtılır. Kalite düzenli olarak değerlendirilir. Bu yardımların içinde araştırma altyapısının

¹⁹⁷ Eurydice, Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2004/05, www.eurydice.org, 27.08.2006.

¹⁹⁸ Financing of Higher Education in Europe, European Commission Education and Culture DG, http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.html, 27.08.2006.

finansmanı ve sürekli akademik personelin maaşları, binaların, kütüphanelerin ve merkezi bilgisayar ağlarının masrafları yer almaktadır.

4. Öğrenim Ücretleri

Yüksek öğrenim kurumlarının gelir kaynakları arasında öğrencilerden alınan harçlar yer almaktadır. Öğrenciler harçlarını kendileri karşılamaktadırlar. Ancak öğrencinin maddi durumuna göre harçlarda belirli düşüşler olabilmekte, hatta ailelerin yıllık gelirleri belli bir orandan daha düşük öğrenciler hiç harç ödememektedir. Yüksek öğrenim kurumları 2004 yılı itibariyle yürürlüğe giren Yüksek Öğretim Yasası ile harç miktarlarını kendileri belirleyebilmektedirler. Ancak bu harç miktarlarının sınırları da aynı yasayla ortaya konmuştur¹⁹⁹.

D) BULGARİSTAN

1. Bulgar Yüksek Öğretim Sisteminin Genel Görünümü

Bulgar yüksek öğretim sisteminin tam oturmuş bir geçmişi yoktur. Yüksek öğretim, Bulgaristan'ı tarım devleti ve geleneklerine bağlı bir devlet olmaktan hızlı ekonomik gelişmelerin yer aldığı bir toplum olmasına ve Avrupa yaşam sisteminin benimsenmesine yönlendirmiştir. Yükseköğretim kurumları demokratik değerlerin benimsenmesinde aracılık etmiştir. Bulgaristan'da totaliter rejim döneminde sekiz üniversite bulunmaktaydı ve bu dönemde ulusal birliği sağlamak için yönetim yüksek öğretime karışmakta, öğretim elemanlarını görevlerinden uzaklaştırmakta, uygun görülmeyen içerik sistemden kaldırılmaktaydı. Üniversiteler ancak 1970'lerin ortalarında kendilerini entelektüel ve sosyal gelişim için ulusal merkezler olarak görmeye başlamışlardır. Ayrıca diğer önemli bir sorun totaliter rejim sırasında yüksek öğretimde aşırı uzmanlaşma üzerine olmuştur. Totaliter rejimin yıkılmasıyla birlikte yüksek öğretim kurum sayısında ciddi bir artış yaşanmış, özel üniversiteler kurulmuş ve sosyal talep gören alanlarda yeni disiplinler gelişmiştir. Sınırlı finansal bağımsızlık ve verilen eğitimin kalitesi üzerine endişeler öğretim harçlarının sisteme tanıtılmasına yol açmıştır. Önce özel, sonra devlet üniversitelerine konulan öğrenim harçları Bulgar yüksek öğrenim kurumlarına finansal stabilite ve bağımsızlık sağlamıştır. Ayrıca müfredat üzerindeki ideolojik baskıların kalkması, yeni çalışma alanlarının doğmasına

---

199 A Brief Description of UK Higher Education System, International Comparative Higher Education Finance and Accessibility Project, <http://www.gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/>, 27.08.2006.

ve buluşlara sebep olmuştur. Özetle, 20. yüzyılın son on yılında kurumsal ve yapısal anlamda çok büyük değişimler yaşamıştır²⁰⁰.

2. Bologna Süreci

2004 Haziranında Parlamento 1995 Yüksek Öğretim Kanununda değişiklikler yaptı. Buna göre diploma yapısı üç aşamadan oluşmaktadır. Bolonya Deklarasyonundan sonra lisans mezunlarına doktora hakkı tanındı. Bulgaristan'daki değerlendirme ve akreditasyon sistemi geçtiğimiz on yılda çok büyük değişimler geçirmiştir. 2004 yılındaki Yüksek Öğretim Kanunundaki değişiklikler ulusal gerekliliklerin değerlendirilmesinden kalitenin değerlendirilmesine doğru kaymıştır. Kurumsal akreditasyon doğrudan iç kalite güvence süreç ve yapılarıyla ilişkilendirilmiştir. Diğer bir yenilik ise akreditasyon sonrası izlemedir²⁰¹.

3. Finansman Sistemi

Bulgaristan'da yüksek öğretim finansmanında Hükümet, Parlamento, Yüksek Öğretim Bakanlığı, Ulusal Değerlendirme ve Akreditasyon Ajansı söz sahibidir. Parlamento yıllık bütçeden yüksek öğretime ayrılan desteği onaylamaktadır.

Finansal Kaynaklar İdaresi Başkanlığı'nın yüksek öğretim birimi yıllık bütçeden ayrılan devlet desteğini yüksek öğretim kurumlarına tahsis eder. Öğrenci başına ayrılmış masrafları ve yüksek öğretim kurumlarına tahsis edilecek yardımları hesaplar. Ayrıca kurumların finansal sorumluluk belirteçlerini ve kriterleri belirler. Öğretim ve araştırmaya yönelik kamu yardımları konusunda da farklı organlarla işbirliği içindedir. İlerisi için sağlanan eğitim ve yapılan araştırmalara dayalı bir kamu yardımı paylaşırma sistemi üzerinde çalışılmaktadır.

Yüksek öğretim kurumlarındaki bilimsel araştırmaları destekleyen kurullar, kamu desteği için gerekli yasal çerçeveyi hazırlar.

2000 yılının sonunda Bilim ve Eğitim Bakanlığı tarafından Rekabetçi Yüksek Öğretim İdaresi Merkezi kurulmuştur. Bu kurul kendisine destek için sunulmuş, Bulgar yüksek öğretim sisteminin modernizasyonu üzerine yapılan çalışmaları yarışma ortamında değerlendirir. Başvuran projelerin değerlendirme kriterleri bakanlık tarafından belirlenir.

200 Patricia GEORGIEVA, Higher Education in Bulgaria, UNESCO CEPES, 2002.

201 Eurydice, Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2004/05, www.eurydice.org, 27.08.2006

Bulgaristan'daki yüksek öğretim sisteminde özel ve devlet yüksek öğretim kurumları bulunmaktadır. Bu kurumların finansmanı birbirinden farklıdır. Özel yüksek öğretim kurumlarının finansmanı ve mali yönetimi tamamen yatırımcılarının inisiyatifindedir.

Kamuya ait yüksek öğretim kurumları devletten ve yerel hükümetlerden aldıkları finansal destek ve kendi kaynaklarından oluşan bütçeleri kullanırlar. Öğretim, araştırma, yayım ve araştırma ve sosyal faaliyetler konularında devlet destekte bulunmaktadır. Devlet desteği önceki yıllara orantılı olarak verilmektedir. Destek değerleri yüksek öğrenim kurumunun performansından daha büyük önem taşıyan enflasyon oranları üzerine belirlenir. Her yüksek öğretim kurumu bütçe fonlarından belirli oranlarda yararlanır. Artan destekleme yönteminin kullanımı yüksek öğretim kurumlarının kendilerini güvende hissetmesine yol açsa da, bağımsız araştırmayı, kalite ve etkinliklerinin artırımında eksik kalmaktadır. Devlet desteğinin, öğrenci sayısına ve açılan programlara göre belirlenmesinden dolayı bu finansman sisteminin değiştirilmesi için çeşitli teşebbüsler olmuştur. Hâlihazırda öğrenci başına destek çeşitli kriterle birlikte uygulanmaktadır. Bu kriterler öğrenci başına ayrılmış maliyet, öğrenci sayısı, devlet tarafından desteklenen lisansüstü öğrenci sayısı ve kurumsal akreditasyon sonuçlarıdır.

Kurumlar ayrı bütçe kalemleri oluşturma hakkına sahiptirler. Öğrenim harçları, özel sektörle yapılan anlaşmalardan doğan kazançlar, bağış, miras, danışmanlık ücretleri gibi kaynaklar yüksek öğrenim kurumlarına, devlet desteği yanında alternatif gelir kaynakları sunmaktadır²⁰².

Geçtiğimiz yıllarda eğilim alternatif kaynaklardan elde edilen fonların arttırılması ve kendi kaynaklarının geliştirilmesi üzerine olmuştur. 1990'ların başında bu kaynaklar %2-3 oranında iken bugün %20-30'ları bulmaktadır. Kısacası artık yüksek öğretim kurumları devletin bütçe kaynaklarının dışında diğer kaynaklardan da gelir elde etmektedir²⁰³.

4. Öğrenim Ücretleri

202 Financing of Higher Education in Europe, European Commission Education and Culture DG, http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.html, 27.08.2006.

203 Snjena DIMITROVA, Education in Bulgaria, http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/edu_in-bul-enl-t01.pdf, 27.08.2006.

Öğrenci kredilerinin pek tutulmaması, 1999 yılında tüm öğrenciler için zorunlu öğretim ücretlerinin uygulamaya konulmasına sebep olmuştur. Böylece öğrencilerin arasındaki farklılıklar azaltılmış oldu, öğrencilere sorumluluk yüklenmiş ve devlet bütçesinde önemli hafifleme meydana gelmiştir²⁰⁴. Bu şekilde eldeki finansal kaynaklar kurumların diğer ihtiyaçlarına ve araştırma geliştirme projelerine aktarılmıştır.

E) FRANSA

1. Fransız Yüksek Öğretim Sisteminin Genel Görünümü

Köklü bir geçmişe sahip Fransız yüksek öğretim sisteminin karmaşık bir sistemi vardır. İlk ve ortaokuldaki zorunlu temel eğitimden sonra öğrenciler liselere ya da meslek liselerine devam etmektedir. Teknik eğitimi seçen öğrenciler için bu liselerin meslek yüksekokulu seviyesinde bölümleri bulunmaktadır.

1968 yılından bu yana Fransız yüksek öğretim kurumları otonomi üzerine kurulu, katılıma önem veren çok disiplinli eğitimi benimsemişlerdir. 1970'lerdeki öğrenci sayısındaki artış az sayıdaki üniversitelerin bölünmelerine ve bu üniversitelerin farklı disiplinlere yönelmelerine sebep olmuştur. Lisans seviyesinde eğitim veren 89 üniversite ve 3 politeknik okulu bulunmaktadır. Her üniversitede eğitim ve araştırma için farklı bölümler bulunmaktadır. Kamu üniversitelerinin kendi içlerinde farklı amaçlar için kurulmuş enstitüleri bulunmaktadır. Bu enstitüler teknoloji enstitüleri, öğretmen yetiştirme enstitüleri ya da alan uzmanlığı olmak üzere üç farklı alanda branşlaşmışlardır. Öğretmen yetiştirme enstitüleri 1989'da kurulmuş ve ilk ve orta öğretim sahasında ihtiyaç duyulan personeli yetiştirmek amacıyla yapılandırılmıştır. Alan uzmanlığı enstitüleri memur ve yönetici kadrolarına kalifiye eleman sağlamak için kurulmuşlardır. Politeknik okullarının geçmişi diğer enstitü çeşitlerine göre daha uzundur ve bilim ve teknik alanında ülkenin ihtiyaçlarını karşılamayı hedeflemektedir²⁰⁵.

Özel üniversitelerden ayrı olarak çeşitli kategorilerde yüksek öğretim seviyesinde sertifikalar veren girişimler bulunmaktadır. Bunlar genellikle açık olan

204 The Education System in Bulgaria, 2002/03,

<http://www.eurydice.org/Eurydice/Application/frameset.asp?country=BG&language=EN>, 27.08.2006.

205 Frans KAISER, Higher Education in France, Center for Higher Education Policy Studies,

<http://www.utwente.nl/cheps/documenten/france.pdf>, 27.08.2006.

alanlarda uzman yetiştiren ve sertifika veren eğitim merkezleridir. Genellikle tıp, güvenlik ve eğitim alanlarında yardımcı hizmet elemanlarını yetiştirmektedirler.

1998 yılında yeniden uygulamaya koyulan mukavele planları üniversitelere gerçek otonomi sağlamayı, devlete sorumluluklarını tam olarak yerine getirmeyi ve yüksek öğretim faaliyetlerini düzenlemeyi amaçlamaktadırlar. Her kurum hem milli hedeflere, hem de yerel eğitim ihtiyaçlarına cevap veren 4 yıllık gelişim planı hazırlar. Plan kurumdaki eğitim araştırma, içselleştirme, yönetim gibi tüm faaliyetlerdeki öğrenciler, personel, yerel yetkililer ve dış katılımcılar gibi tüm aktörleri göz önünde bulundurarak hazırlanır. Plan uygun yetkiliye sunulur ve karşılıklı anlaşma sonucunda 4 yıllık bir kontrat imzalanır. Kontrat hedeflenen amaçların gerçekleştirilmesi için kullanılan bir yönetim aracıdır.

2. Bologna Süreci

Fransa 2002 yılında çıkarılan bir dizi yasa ile Bologna sürecine uyum sağlamaya çalışmaktadır. Hâlihazırdaki sistem üç basamaklı sistem üzerine dayanmaktadır ve uyum çalışmaları sayesinde eğitim kurumları ve seviyeleri arasındaki farklar belirginleşmiştir. Doktora ve yüksek lisans programları arasındaki çizgilerin yine aynı yıl içinde belirginleştirilmiş ve herhangi bir doktora programındaki bir yıllık bir çalışma yüksek lisans derecesine emsal sayılmıştır. Doktora çalışmalarında birinci yıldan sonra iki yıl daha eğitim alınır ve bu sürenin sonunda tez savunması verilir. 2005 yılından itibaren doktora programlarında uluslararası bir uyumluluk sağlanmaya çalışılmaktadır. Ayrıca kısa zaman içinde uluslararası birleşik derece verme çalışmaları da yapılmaya başlanmıştır. Tüm yüksek öğretim kurumlarının Bologna Süreci uyum çalışmalarının 2010 yılına kadar tamamlanması hedeflenmektedir. ECTS kredi sistemine tam uyumluluk ve tüm üniversitelerin ücretsiz diploma eki verme çalışmaları ise 2007 yılına kadar tamamlanacaktır.

Kalite değerlendirmesi de aynı şekilde 2002 yılında çıkarılan yasalarla zorunlu kılınmış ve hem tanınma hem de finansal destek alabilmek için gerekli kılınmıştır. Kalite değerlendirmesi uzmanlaşmış ulusal takımlar tarafından yapılmakta ve açıklanmaktadır. Yapılan dış faaliyetlerin tümünün dış değerlendirme sonuçları yüksek öğretim kurumu ve devlet arasında yapılan dört yıllık anlaşmalarda kullanılmaktadır. Bu sonuçlar ayrıca yetkilendirme verilirken de kullanılmaktadır. 1984 yılından beri faaliyette bulunan Ulusal Değerlendirme Kurulu raporlarını hazırlarken, kurum

tarafından hazırlanmış ve kendisine sunulmuş iç değerlendirme raporunu göz önünde bulundurur. Kurumların kendi iç değerlendirmelerine yardımcı olmak amacıyla bir referans kitabı dahi hazırlanmıştır. Değerlendirme Kurulu'nun üyeleri arasında yabancı akademisyenler de bulunur. Ayrıca öğrencilerde bu değerlendirmelere katkıda bulunurlar²⁰⁶.

3. Finansman Sistemi

Kamu yüksek kurumlarının büyük çoğunluğunda personel istihdamı ve finansal kaynaklar için girdi tabanlı finansman sistemi kullanılmaktadır. Yapılacak tahsisatların hesaplanması için önemli olan sayı kayıtlı öğrenci sayısıdır. Tüm programlar ağırlık tablosu olarak kullanılan bir çizelgede sınıflandırılmaktadır. Programların seviyesi ve türü, kurumların yerini belirlemektedir. Bu çizelge ayrıca, personel sayısının belirlenmesi içinde kullanılmaktadır. Finansal kaynakların dağılımı dört kriterle belirlenmektedir:

1. İlave personel çalışma saatleri ihtiyacı
2. Pedagojik fonksiyon tipi (teknik ya da genel)
3. Taban yüzey miktarı
4. Yardımcı hizmetler sınıfı ücretleri²⁰⁷

Öğrenciler tarafından verilen ücretler devlet desteğinden çıkartılmaktadır. Kalan desteğin bir kısmı boş öğretim elemanı kadrolarının dışardan doldurulmasında ve yarı zamanlı öğretim elemanlarının tutulmasında kullanılmaktadır. Devlet tarafından tanınmış özel yüksek öğretim kurumları finansal destek alabilirler. Desteğin boyutu ve ne amaçla kullanılacakları devlet ve kurum arasında yapılan sözleşmelerle belirlenir.

Kamu kurumları, girişimler ve dış kaynaklardan gelen destekler araştırma ve geliştirme projeleri kullanılmaktadır. Kamu araştırma yardımları devamlı değerlendirmeye ve eldeki çıktılara dayanan kriterlerle belirlenmektedir.

Grand Ecole'ler (Teknik eğitim veren yüksek öğrenim kurumları) ve kazanç amaçlamayan organizasyonlar devlet desteğinden diğer yüksek öğrenim kurumlarına göre daha küçük paylar almaktadırlar.

²⁰⁶ Eurydice, Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2004/05, www.eurydice.org, 27.08.2006

²⁰⁷ Frans KAISER, Higher Education in France, Center for Higher Education Policy Studies, <http://www.utwente.nl/cheps/documenten/france.pdf>, 27.08.2006.

U2000 adıyla uygulamaya konulan destek programı, yüksek öğretimdeki yeni öğrenci dalgalarını barındırmak için yüksek öğretim altyapısına yatırımı amaçlamaktadır ve 2000 yılında faaliyete geçirilmiştir. Bu projede merkezi yönetim ve yerel yetkililer arasındaki işbirliği önem teşkil etmektedir. Bu işbirlikleri sayesinde merkezi yönetim yerel idarelere finansal destekte bulunabilmektedir.

U2000 programından farklı olarak uygulamaya konulan U3M planı ise, devlet ve bölgesel idarelerinin ortak çabalarına dayanmaktadır ve yüksek öğretim ve araştırmaların ülke ve bölgelerin ekonomik gelişimine daha fazla katkıda bulunmalarını sağlamak amacıyla ortaya konulmuştur. Bu sebeple eğitim, araştırma ve sanayi arasındaki yakın ilişkiler önem taşımaktadır. U3M planı eğitim ve araştırma sisteminin gelecekteki yansımalarını oluşturmaktadır ve yüksek öğretimin programlanmasında önemli yer teşkil eder. Bu program için Avrupa Yapısal Fonlarından destek alınmaktadır.

4. Öğretim Ücretleri

Burs alan öğrenciler dışında kalan diğer öğrenciler kayıt ücreti öderler. Bu miktar kayıt olunan programa ve kurum tipine bağlıdır. Eğitim Bakanlığı kamu yüksek öğretim kurumlarında ödenecek ücret miktarını belirlemekle sorumludur. Özel yüksek öğretim kurumlarında bu ücretler kurum tarafından belirlenir.

F) HOLLANDA

1. Hollanda Yüksek Öğretim Sisteminin Genel Görünümü

Hollanda'da yüksek öğretim veren kurum sayısı az olmasına rağmen köklü bir geçmişi vardır. Toplam 13 üniversite bulunmaktadır ve bunların üçü özeldir. Akademik ve mesleki eğitimin yanında açık öğretimde verilmektedir. Tüm programlara giriş açıktır; fakat, tıp, diş hekimliği ve veterinerlik bölümlerine girmek için ön şartlar vardır. Akademik eğitim programlardaki öğrenci sayısı mesleki eğitim programlardaki öğrenci sayısına kıyasla, demografik nedenlerden dolayı daha az tutulmaktadır. Orta öğretim not ortalamaları bu tip programlara girişte etkili olmaktadır.

Üniversitelerin yanında mesleki eğitim veren yüksek öğretim kurumları da bulunmaktadır. Sayısı 54 olan bu kurumlar değişik sektörlerdeki yüksek mesleki eğitimi vermektedirler.

Üniversiteler ve mesleki eğitim veren yüksek öğretim kurumları Yüksek Öğretim ve Araştırma Kanunu'na tabidirler. Tüm yüksek öğretim kurumları, bu kanun çerçevesinde araştırma, planlama, yönetim ve organizasyon ve öğretim faaliyetlerini düzenlemekte ve yürütmektedirler. Kanun ayrıca eğitim ve öğretim faaliyetlerinde üniversitelere otonomluk sağlamaktadır²⁰⁸.

2. Bologna Süreci

Yüksek öğretim 1993 yılında yürürlüğü giren ve en son 2004 yılında tekrar düzenlenen Yüksek Öğretim ve Araştırma Yasası ile düzenlenmektedir. Üniversiteler tek basamaklı sistemlerini üç basamaklı sisteme dönüştürmektedirler. Doktora çalışmalarına başlayabilmek için mastır derecesine sahip olmak gerekmektedir ve doktora programları en az dört yıl sürmektedirler. Bu derece ayrıca Açık Üniversite'den de alınabilmektedir. ECTS kredi sistemi zorunlu olarak tüm yüksek öğretim kurumlarında uygulanmakta ve mezuniyetle beraber diploma eki zorunlu olarak verilmektedir. Hollanda Akreditasyon Organizasyonu 2002 yılından bu yana yüksek öğretim programlarını ders aşamasına kadar inerek incelemektedir. Bu örgüt ayrıca Belçika'daki Flaman topluluğunun eğitim çalışmalarını da değerlendirmektedir. Dış değerlendirme ise Hollanda hükümetinin ve Belçika Flaman topluluğunun ortak belirlediği üyeler ile yapılmaktadır. Ayrıca bu kurul kamu yüksek öğretim kurumlarını ve hükümet tarafından tanınan diğer programların akreditasyonunu da yapmaktadır. Dış değerlendirme yabancı ziyaret heyetleri tarafından yapılmakta ve iç değerlendirme için temel teşkil etmektedir. Dış komisyonlarca yapılan değerlendirmeler ve yerel değerlendirmeler kamuya açıklanır. Üniversitelerin kendi kalite güvence sistemlerini geliştirme serbestliği de bulunmaktadır²⁰⁹.

3. Finansman Sistemi

Kamuya ait yüksek öğrenim kurumlarının ödenek tahsisleri Eğitim, Bilim ve Kültür Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Bu tahsisatlar blok halinde olup, ne şekilde kullanılacakları tamamen yüksek öğrenim kurumunun kendi sorumluluğu içindedir. Dolayısıyla kurumlar nerelere yatırım yapacaklarına ya da hangi birimlere ne kadar bütçe ayıracıklarına kendileri karar vermektedirler. Eğitim, Bilim ve Kültür Bakanlığı

208 The Education System in the Netherlands, Netherlands Ministry of Education, Culture and Science, Information Department, <http://www.minocw.nl/english/publications/2004.html>, 27.08.2006.

209 Eurydice, Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2004/05, www.eurydice.org, 27.08.2006.

sadece verilecek tahsisatı öğrenci sayısına sınırlayarak yüksek öğrenim kurumlarının alacakları öğrenci sayısı üzerinde etkili olabilmektedir. Eğer kurumlar isterlerse bakanlıkça belirlenen öğrenci sayısından fazla öğrenci alabilmektedir fakat ortaya çıkacak sonuçlardan kendileri sorumludurlar ve böyle bir durumda iç kaynaklarını kullanabilirler.

Yüksek öğrenim kurumları finansal kaynak olarak öğretim, araştırma ve bağıntılı faaliyetleri için blok yardımlardan yararlanmakta, yaptıkları araştırmalar için tahsisatlar almakta ve piyasadan finansman desteği almaktadır. Öğretim ücretleri bunların içinde yer almaz.

Blok yardımlar öğretim faaliyetleri, bina yapım, bakım ve onarımları ve atıl konuma düşmüş personele verilen ödeneklerini kapsamaktadır. Blok yardımlarda kurumlar devlet tarafından yapılan tahsisattan fazlasını isteyemezler. Blok yardımların belirlenmesinde performans ve kalite önemli etkenlerdir. Bu tahsisatlar sonraki yıllara aktarılabilmektedir. Bu sebeple kurumlar isterlerse bu tahsisatları nemalandırma yoluna gidebilirler.

Araştırma yardımları, Hollanda Araştırma Organizasyonu vasıtasıyla tahsis edilmektedir. Bu tahsisat için kurumun araştırma kalitesi ile kamuyla ilgili alanlarda faaliyette bulunup bulunmadıkları önemli bir etkidir. Yapılacak tahsisatlar proje bazında olmaktadır ve bu projelerin organizasyon tarafından onanmış olması gerekmektedir. Çeşitli kurumlarda çalışan araştırmacıların ücretleri de bu kurum tarafından ödenir. Ayrıca bireysel araştırmacılara da rekabet şartları çerçevesinde fonlar tahsis edilmektedir.

Yüksek öğrenim kurumları ihtiyaçları durumunda piyasadaki kaynaklara başvurabilirler, ancak tüm sorumluluk kendileri üzerindedir. Eğer açıkları varsa, bu açıkları sonraki yıl yapılacak blok yardımlardan kapatabilirler. Aşırı borçlanmaları durumunda uyarılmaktadırlar²¹⁰.

4. Öğrenim Ücretleri

Öğrenim harçları tüm öğrenciler aynıdır ve Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenir. Eğitimlerini normal süreden iki fazla yıl içinde bitiremeyen öğrencilerin

---

210 A Brief Description of the Dutch Higher Education System, International Comparative Higher Education Finance and Accessibility Project, <http://www.gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/>, 27.08.2006.

öğrenim ücretleri okudukları okul tarafından belirlenir. Öğrenciler bu harçlar dışında verilen diğer hizmetler için ücret ödemezler.

G) İSPANYA

1. İspanyol Yüksek Öğretim Sisteminin Genel Görünümü

İspanya'daki yüksek öğrenim sistemi siyasi rejimin değişmesiyle beraber genişlemeye ve ilerlemeye başlamıştır. 1983 yılındaki Üniversite Reform Yasası, otonomi, işbirliği, araştırma ve öğrenim alanlarında yüksek öğrenim kurumlarına hareket serbestliği tanımıştır. Bu reformların uygulamaları merkezîyetçi sistemin yerleştirilmesiyle beraber uygulanmıştır. Bu dönemde, ayrıca, yerleşmeyle beraber yeni yüksek öğrenim kurumları kurulmuş ve öğrencilerin istediği yüksek öğrenim kurumuna devam etmesi hakkı sağlanmıştır. 1991 yılında özel yüksek öğrenim kurumları hakkındaki düzenlemeler, bu tip kurumların öğrenci yüzdelerini arttırmalarını sağlamıştır. Geçmişte eğitim kalitesi ve çeşitliliği öğrenci almaktan daha geri planda iken, artık günümüzde üniversiteler öğrenci sayısı bakımından dolgun hale geldikleri için kaliteye ve çeşitliliğe önem verir hale gelmiştir²¹¹.

2. Bologna Süreci

Bologna Süreci ile ilgili çalışmalar 2001 ve 2002 yıllarında yapılan yasal düzenlemeler çerçevesinde yapılmaktadır. Üçüncü basamakta yer alan doktora çalışmalarıyla ilgili düzenlemeler 1998 yılında çıkarılan Krallık Kararı ile yapılmaktadır. 2010 yılına kadar tüm yüksek öğretim programlarının Avrupa Yüksek Öğretim Bölgesi ile eşitleme çalışmaları sonuçlandırılacaktır. Doktora derecesi tam olarak tüm yüksek öğretim kurumlarınca verilmemektedir; bazıları ise birden fazla doktora programı sunmaktadır. Bu derecenin alınması için en az dört dönemlik ders aşaması bulunmaktadır. Dördüncü dönemden sonra tez aşamasına geçilir. Doktora programları yerli ya da yabancı yüksek öğretim kurumlarıyla ortak olarak düzenlenebilmektedir.

2005 yılında yapılan yasal düzenlemeler birinci basamak eğitim temel, genel ve mesleki eğitimi kapsayacağını belirlemiştir. İkinci basamağın ise akademik ya da

²¹¹ Financing of Higher Education in Europe, European Commission Education and Culture DG, http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.html, 27.08.2006.

mesleki uzmanlaşmayı ya da araştırma çalışmalarına girişi kapsayacağı belirlenmiştir. Üçüncü basamak ise araştırma tekniklerinde uzmanlaşmış eğitimi kapsamaktadır.

ECTS sistemi İspanyol yüksek öğretim kurumlarınca tam olarak kullanılmaktadır. Hala kendi yerel sistemlerini kullanmakta, ECTS sistemini sadece not dönüşümü için kullanmaktadırlar. Tüm yasal düzenlemelerin 2010 yılına kadar bitirilmesi planlanmıştır. Diploma Eki ise isteğe bağlı olarak verilmektedir.

Ulusal Kalite Güvencesi ve Akreditasyonu Ajansı 2002 yılında faaliyete geçmiştir. Ajansın sorumlulukları arasında sertifikasyon ve akreditasyon amaçlı kullanılacak raporlar hazırlamak, kamu hizmeti olarak verilen yüksek öğretim performansını ölçmek yer alır. Akreditasyon programında iç değerlendirme, dış değerlendirme ve final raporu olmak üzere üç aşama bulunmaktadır²¹².

3. Finansman Sistemi

Kamu üniversitelerinin fonksiyonlarını yerine getirebilmeleri için ekonomik ve finansal iradeleri vardır. Üniversitelerin yıllık bütçelerinin çıkartılmasında üniversite sosyal kurulları görev alırlar. Üniversitelerin bütçeleri bağımsız topluluklardan gelen transferlerden, akademik hizmet, diğer hizmet ve haklardan, kurslardan, kamu kesimindeki ya da özerk varlıklardan, verasetten, bağışlardan, ihale edildikleri işlerden oluşturulur.

Hâlihazırda üniversitelerin ana gelir kaynağını kamu kesiminden transferler ve öğrencilerden alınan öğrenim ücretleri oluşturmaktadır. Kamu kesiminden yapılan cari aktarımlar, öğrenci, kurum, öğretim görevlisi sayısı ve bunların ücretlerine bakılarak belirlenir²¹³.

4. Öğrenim Ücretleri

Kamu kesimindeki üniversitelerde, öğrenim masraflarının belli bir kısmı öğrencilerden alınan harçlarla karşılanmaktadır. Öğrencilerin ödeyecekleri ücretler, bağımsız yüksek öğretim koordinasyon kurulu tarafından belirlenir.

²¹² Eurydice, Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2004/05, www.eurydice.org, 27.08.2006

²¹³ Financing of Higher Education in Europe, European Commission Education and Culture DG, http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.html, 27.08.2006.

H) POLONYA

1. Polonya Yüksek Öğretim Sisteminin Genel Görünümü

1989 yılına kadar tamamen hükümetin kontrolünde olan yüksek öğretim sistemi, rejimin değişmesiyle yeni bir yola girmiştir. Yüksek öğrenime katılım %11 seviyesinden %30'lara fırlamıştır. Yüksek öğretimdeki değişiklikler akademik bağımsızlığı ve buna bağlı olarak müfredat değişikliğinin, yeni programların ve özel yüksek öğretim sektörünün doğmasına sebep olmuştur. Polonya yüksek öğretim sistemi içinde kamuya ya da özele ait üniversiteler, teknik üniversiteler, ziraat okulları, ekonomi okulları, öğretmen eğitim kurumları, tıp fakülteleri, denizcilik okulları, beden eğitimi okulları, güzel sanatlar okulları ve din okulları yer almaktadır. Kamu ya da özele ait olsun bu yüksek öğretim kurumları farklı bakanlıklara karşı sorumlu iken, sistemdeki kargaşayı düzenlemek amacıyla 1997 yılındaki bir yasayla tek bir bakanlığa karşı sorumlu hale getirilmiştirler. Hızla artan öğrenci sayısı ve bunların talep ve istekleri, yüksek öğretim veren kurumların sundukları programları da etkilemiş ve yapı ve içerik olarak daha esnek ve çeşitli hale getirmiştir²¹⁴.

2. Bologna Süreci

Polonya'daki yüksek öğretim veren kurumların kuruluşu, organizasyonu ve faaliyetleri 1990 yılında çıkarılan kanunla yapılmaktadır. Mesleki yüksek öğretim kurumları ise 1997 yılında çıkartılan yasa çerçevesinde faaliyette bulunmaktadır. Polonya'daki yüksek öğretim kurumları üç basamaklı eğitim sistemi üzerine kurulmuştur ve tüm yüksek öğretim kurumlarının otonomisi vardır. Doktora derecesi yüksek öğretim kurumlarının yanı sıra bu dereceyi verme hakkı bulunan araştırma ve geliştirme kurulları tarafından da verilmektedir. Doktora programı içeriğini yüksek öğretim kurumlarının kendileri belirlemektedir. Ayrıca doktora öğrencilerinin zorunlu ders verme yükümlülüğü de bulunmaktadır.

ECTS sistemine geçiş tam olarak yapılmamıştır ve bu sistemi kullanan kurumlar sadece kredi transferi ve ortalama için kullanmaktadır. Diploma Eki ise zorunlu olarak tüm yüksek öğretim kurumları tarafından verilmektedir. Devlet Akreditasyon Komitesi verilen öğretimin kalitesini değerlendirmekte ve genel standartlarda olması için

214 A Brief Description of the Polish Higher Education System, International Comparative Higher Education Finance and Accessibility Project, <http://www.gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/>, 27.08.2006.

çalışmalar yapmaktadır. Yüksek Öğretim Genel Konseyi ve Rektörler Kurulu'da kalite güvence sistemi içinde değerlendirmeler yapmaktadır. İç değerlendirme aşamasında genel olarak öğrencilere anket verilmekte ve buradan çıkan sonuçlar dış değerlendirme için temel teşkil etmektedir.

2003 yılında hazırlanan taslak yasa yüksek öğretim kurumları arasındaki rekabeti ve Bologna Süreci'nin uygulanmasını ve kurumlara tam otonomluk sağlanmasını amaçlamaktadır²¹⁵.

3. Finansman Sistemi

Yüksek öğretimin finansmanı yasalar çerçevesinde merkezi hükümet tarafından belirlenir. Yüksek öğretimin finansmanı devlet bütçesinden yapılmakta, gerektiğinde yerel idarelerde bağış adı altında katkıda bulunabilmektedir. Araştırma finansmanı ise rekabete dayalı desteklerle yapılmaktadır.

Öğretimin finansmanı lisans ve lisansüstü seviyedeki öğrenci sayısına ve yetkin öğretim elemanı sayısına göre belirlenmektedir.

Bir devlet organı olan Bilimsel Araştırma Komitesi, araştırmaların finansmanındaki yetkili kaynaktır. Bu komite merkezi sistemden pazar ekonomisine geçişte etkin rol oynamıştır. Komisyonda demokratik olarak seçilmiş 60 akademisyen bulunmaktadır ve her birinde 1 temsilci olmak kaydıyla 12 farklı akademik alana bölünmüştür. Bu komisyon kanunlar ve yatırımlar dahil olmak üzere araştırma finansmanı konusundaki tüm kararları verir. Ayrıca sorumlulukları arasında ülkenin bilimsel politikaları hakkında hükümete bilgi vermek, bilim ve teknoloji alanındaki gider bütçelerini hükümete sunmak, kurumlar ve araştırma merkezlerine fonlar sağlamak ve bunları denetlemek, bilim ve teknoloji alanında uluslararası anlaşmalar imzalamak bulunur.

Hükümet organı konumundaki Bilimsel Araştırma Komitesi bir araştırmanın finansmanına karar verirken alan uzmanlarının görüşlerine de başvurur. Konsey araştırma ve geliştirme bütçesinin dağıtılmasında önemli bir yere sahiptir ve bu dağılımı yaparken devlet politikalarını göz önüne almaktadır. Fonların dağıtılmasında

---

²¹⁵ Eurydice, Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2004/05, www.eurydice.org, 27.08.2006.

diğer bir önemli ölçüt kurumların son beş yıl içinde ortaya koydukları akademik yayınlarıdır²¹⁶.

4. Öğrenim Ücretleri

Yasalara göre kamu öğrenim kurumlarında eğitim ücretsizdir fakat yüksek öğrenim kurumları çeşitli kanunlara dayalı olarak bazı başlıklar altında harç almaktadırlar. Kaliteli ve prestijli yüksek öğrenim kurumları sınavla aldıkları öğrencilerden öğrenim ücreti almamaktadır. 1990 yılında düzenlenen Yüksek Öğrenim Yasası bilgi doğrulaması ve sertifikasyonu adı altında özel harçlar alınmasına da olanak tanımıştır.

Öğrenciler öğrenimlerini sürdürebilmek için ailelerine ve kendi kaynaklarına bağımlıdırlar. Durumları olmayan öğrencilere finansal destek sağlanır. Bu destek banka kredi olarak sunulmaktadır ve devlet garantisindedir. Ayrıca bu öğrencilere sosyal yardımlar sağlanmakta ve burslar verilmektedir²¹⁷.

IV. TÜRKİYE'DE YÜKSEK ÖĞRETİMİN FİNANSMAN YAPISI

Ülkemizde eğitim hizmetleri çoğu gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi daha ziyade kamusal bir mal olarak düşünülmekte ve finansmanında kamusal kaynaklar daha ağırlıklı olarak kullanılmaktadır. Ancak son yıllarda bilim ve teknolojide görülen gelişmeler karşısında eğitim hizmetlerinin daha etkin ve yaygın bir şekilde yürütülebilmesini sağlamak amacıyla eğitim karma malında özel sektörün nispi öneminin artırılmasına gayret edilmektedir.

Yükseköğretim hizmetlerinde de durum pek farklı değildir. Hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu üniversiteler, kendi öz gelirlerinin çok yetersiz olması nedeniyle genel bütçeden önemli oranda pay almak durumundadırlar. Bu bakımdan esasen yükseköğretim hizmetleri doğrudan finansman yöntemi ile finanse edilmektedir. Ancak yükseköğretim, pür kamu mal gibi konsolide bütçeden önemli yardımlar alırken, harç veya öğrenci katkı payı adıyla da hizmet, kısmen fiyatlandırılmakta ve kredi burs veya bağış adı altında dolaylı finansman araçlarıyla hizmet desteklenmektedir.

²¹⁶ Financing of R&D, Ministry of Science and Higher Education,

http://meinen.mnii.gov.pl/meinen/index.jsp?place=Menu06&news_cat_id=313&layout=2, 27.08.2006.

²¹⁷ Hans Vossensteyn, Student Financial Support, Center for Higher Education Policy Studies,

<http://www.utwente.nl/cheps/publications>, 27.08.2006.

Bu nedenle ülkemizde yükseköğretim hizmetlerinin finansmanında daha önce açıkladığımız üç finansman yönteminin karışımı (doğrudan + kısmen + dolaylı finansman) olan bir karma finansman yöntemi uygulanmaktadır. Türk yükseköğretim sisteminin finansman yapısı 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunuyla tespit edilmiştir. Buna göre kanunun 55. maddesinde yükseköğretim üst kuruluşları, yükseköğretim kurumları ve bunlara bağlı birimlerin gelir kaynakları şu şekilde sıralanmıştır.²¹⁸

- a. Genel bütçeden yükseköğretime ayrılan ödenekler,
- b. Döner sermaye ve hizmetlerinden elde edilen gelirler,
- c. Öğrencilerden alınan harçlar ve gelirler,
- d. Kişi ve kurumların yaptıkları bağış, yardım ve vasiyetler,
- e. Kitap satış ve yayın gelirleri,
- f. Üniversitelere ait taşınır ve taşınmaz malların gelirleri,²¹⁹

Yükseköğretim kurumları bu gelirlerini temin ederken ve kullanırken aynı kanunun 56. maddesinde belirtildiği üzere bazı vergi, resim, damga resmi ve harçlardan muaf tutulmuş, istisnai ihale hükümleri ile yöneticiye yetki genişliği tanınmıştır.

A) HAZİNE DEN SAĞLANAN YARDIM

Katma bütçeler devlet bütçe sisteminin önemli bir kısımlarını oluşturmaktadır. Ayrıca katma bütçe, devlet idare teşkilatı içerisinde farklı görev ve sorumlulukları yerine getiren kamu kuruluşları için gerekli finansmanın sistemidir. Kamu kuruluşları aynı zamanda "kamu tüzel kişiliğidir". Bu kamu kuruluşları "devlet kamu tüzel kişiliğinin" dışında, ancak devletin tabi olduğu kurallara tabi ve yine devletin bir organı olarak sorumluluk taşımaktadırlar.²²⁰

Katma bütçeli kuruluşlar özel gelir elde etmede yeteri kadar etkin olmadıklarından ve bu kuruluşlar birer kamu kuruluşu niteliği taşıdıklarından hizmetlerin yürütülmesinde konsolide bütçeden önemli yardımlar almaktadırlar.²²¹

Devletin yükseköğretim hizmeti için ayırdığı kaynaklar, yükseköğretimin tüm gelir kaynakları içerisinde önemli bir yere sahiptir. Konsolide bütçeden her yıl artarak

218 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu , 06.11 .1981 gün ve 17506 sayılı Resmi gazete, www.ajanstuba.com.tr, 28.07.2006.

219 KILIÇ, s. 63.

220 <http://www.ogm.gov.tr/APKBulten/Ayrinti.asp?BultenNo=3>, 26.09.2006

221 H.Ali ATA, Yükseköğretim Finansman Sorunu Ve Yeniden Yapılanma, Selcuk Universitesi. SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1998, KONYA, s. 49.

devam eden bu destek, yükseköğretim sistemi içerisinde kaynak açısından özellikle devlet üniversitelerinin kaynaklarının yarısını oluşturmaktadır.

Aşağıdaki tabloda üniversitelerin konsolide bütçeden aldıkları hazine yardımları ve bu yardımların üniversitelerin toplam gelirleri içerisindeki payları gösterilmektedir.

Tablo 3) Konsolide Bütçeden Üniversitelere Yapılan Hazine Yardımları (Milyon TL., Cari Fiyat)

Yıllar	Hazine Yardımları	Top. Gelir İçerisindeki Payı (%)
1983	77.650	VY
1984	112.305	VY
1985	148.711	VY
1986	225.286	VY
1987	357.171	VY
1988	599.893	75
1989	1.349.902	76
1990	2.780.753	79
1991	5.149.624	80
1992	8.617.127	80
1993	14.725.568	79
1994	28.834.345	77
1995	43.268.165	69
1996	87.564.113	65
1997	192.234.761	57
1998	422.656.899	61
1999	676.899.815	60
2000	1.054.610.700	57
2001	1.372.910.550	52
2002	2.495.967.700	52
2003	3.346.669.000	57
2004	3.894.070.670	56
2005	5.218.467.000	57
Kaynak: http://www.yok.gov.tr/egitim/raporlar/kasim_2005/kasim_2005.zip		

Tabloyu değerlendirdiğimizde Hazine yardımlarının toplam gelir içerisindeki payları 1992 yılına kadar sürekli artmış ve 1992 yılında % 80'e ulaşmıştır. Daha sonra ise gittikçe azalmaya başlamış ve 1996 yılında % 64,6'ya kadar gerilemiştir. 1996 yılından itibaren hazine yardımlarında ki düşüş devam etmiştir. 2001 yılında hazine yardımlarının toplam bütçe içerisindeki oranı % 52 olarak gözlenirken 2001 yılındaki bu düşüş son onbeş yılda alınan hazine yardım değerlerinden daha aşağıdadır. 2001 yılında yaşanan ekonomik krizin bu noktada etkisinin olduğunu söyleyebiliriz. 2002-2005 yılları arasında ekonomik krizin etkilerinin azalmasıyla birlikte % 57'lik oranla hazine yardımları tekrar 1997 yılının verilerine ulaşmıştır. Bunun nedeni son yıllarda

üniversitelerin diğer gelir kaynakları olan döner sermaye gelirleri ve katkı paylarındaki artış olduğu söylenebilir.

Ancak yine de yükseköğretimin finansmanında bütçeden yapılan yardımlar esas gelir kaynağı olmaya devam etmekte ve yükseköğretim finansmanına yön vermektedir.

B) DÖNER SERMAYEDEN ELDE EDİLEN GELİRLER

Yükseköğretimin finansman yapısı içerisinde yer alan ikinci büyük paya sahip olan gelir kaynağı döner sermaye işletmelerinden elde edilen gelirler olmaktadır. Yükseköğretim kurumları her ne kadar faaliyetlerini kamu hizmeti esasına göre yapmış olsalar da, esasen birer eğitim ve uygulama amaçlı olan birçok faaliyetlerini atıl kapasite yaratmamak üzere piyasada fiyatı bulunan bir mal veya hizmeti üreterek yerine getirmektedir.²²²

Üniversitelerde döner sermaye işletmeleri ilk defa, 1946 yılında çıkarılan 4936 sayılı Üniversiteler Kanununa göre kurulmuştur. Üniversiteler ve bunlara bağlı fakülte, enstitü, yüksekokul, konservatuar ile üniversiteyi oluşturan ve kapsamına giren birimlerin çalışma alanları ile ilgili olarak tek başına veya bir arada oluşturulacak eğitim-öğretim, araştırma ve uygulama faaliyetleri için 2547 sayılı Kanun'un 58. maddesi hükümleri ve bu Yönetmelik esasları çerçevesinde Döner Sermaye işletmeleri kurulabilir.²²³

Müteakip yasal düzenlemelerde de yer alan üniversite döner sermaye işletmelerinin başlıca faaliyet alanları;

- Her türlü tıbbi teşhis, tedavi bakım ve üretimi,
- Laboratuvar ve atölyelerde üretilen iş ve hizmetler,
- Çeşitli teçhizat, tesisat, alet ve araçların üretim, bakım ve onarımı,
- Tarımsal (Hayvani ve nebati) her türlü üretim, bakım, tedavi ve yan ürünleri imali,
- Araştırma faaliyetleri,
- Kitap, dergi ve her türlü basılı malzeme,
- Üniversite dışından gelecek proje, bilirkişilik, görüş, rapor organizasyon, analiz, deney ve benzeri hizmetler,

²²² Türkiye Diyanet Vakfı, Türkiye'de Eğitim Sistemi Alternatif Perspektif, TDV Yayınları, Ankara, 1996, s. 193.

²²³ 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Teşkilat Kanunu, 06.11.1981 gün ve 17506 sayılı Resmi gazete, www.ajanstuba.com.tr, 28.07.2006.

- Teknoloji üretimi,
- Sosyal tesisler olarak özetlenebilmektedir.²²⁴

Bu faaliyetlerden sağlanan gelirler ise döner sermaye geliri olarak yükseköğretim hizmetlerinin finansmanında kullanılmaktadır.

Döner sermaye işletmelerinin, faaliyet alanları, sermaye limitleri işletme ile ilgili yönetim işlerinin yürütülmesi esasları ve muhasebe usulleri, Maliye Bakanlığı'nın olumlu görüşü alınmak suretiyle Yükseköğretim Kurulu'nun Tespit edeceği esaslara göre ilgili kurumun veya birimin döner sermaye yönetmeliğinde belirtilir.

Döner sermayeden elde edilen ve her yıl sonunda kullanılmayan gelir ertesi yılın döner sermaye gelirin eklenir. Mali yılın bitiminden başlayarak dört ay içinde hazırlanacak bilânço ve ekleri ile bütün gelir ve gider belgeleri denetim için Sayıştay'a birer örneği de aynı süre içinde Maliye Bakanlığı'na verilir.

Her eğitim-öğretim, araştırma veya uygulama birimi veya bölümü ile ilgili öğretim elemanlarının katkısıyla toplanan döner sermaye gelirin en az yüzde otuzu o kuruluş veya birimin araç, gereç, araştırma ve diğer ihtiyaçlarına ayrılır. Kalan kısım ise üniversite yönetim kurulunun belirleyeceği oranlar çerçevesinde bağlı bulunduğu birimde görevli öğretim elemanları ve aynı birimde görevli 657 sayılı Devlet Memurları Kanuna tabi personel arasında paylaştırılmaktadır.

Kanunda da ifade edildiği gibi üniversitelerin döner sermaye gelirleri üç değişik amaçla kullanılmaktadır. Bunlar araştırma fonuna, araç-gereç alımına ve gelirden katkısı bulunan akademik ve idari personele yapılan harcamalar olmaktadır.

Tablo 4) Üniversitelerin döner sermaye gelirleri ve bu gelirlerin Üniversite gelirlerinin toplamı içerisindeki payları (1983-2005)

Yıllar	Döner Sermaye Geliri (Cari Fiyatlarla)	Toplam Gelir Kaynakları İçerisindeki % Oranı
1983	VY	VY
1984	VY	VY
1985	VY	VY
1986	VY	VY
1987	VY	VY
1988	159.992	22
1989	351.186	22
1990	618.036	19
1991	1.077.563	19
1992	1.786.108	18

224 KABASAKAL, s. 81.

1993	3.213.737	19
1994	7.189.873	20
1995	15.926.889	27
1996	35.486.478	28
1997	119.196.099	38
1998	216.364.661	34
1999	370.935.014	35
2000	646.272.899	38
2001	1.104.871.188	44
2002	2.041.637.912	44
2003	2.207.961.536	39
2004	2.642.872.594	40
2005	3.298.503.832	38
<u>Kaynak:</u> http://www.yok.gov.tr/egitim/raporlar/kasim_2005/kasim_2005.zip		

Tabloya baktığımızda 1983 yılından 2005 yılına kadar üniversitelerin döner sermaye gelirlerinde 2003 yılı hariç sürekli bir artış gözlenmektedir. 1988 yılından 1995 yılında kadar döner sermaye gelir oranları % 22 ila %27 arasındadır. Ancak bundan sonraki on yıllık periyoda bakıldığında döner sermaye gelirleri bu yılları neredeyse ikiye katlamıştır. 1995 ile 2002 yılları arasında sürekli artış gösteren döner sermaye gelirleri 2003, 2004, 2005 tarihlerinde ortalama %39 civarında kalmıştır. Gerçekten de bilhassa son iki yıl içerisinde döner sermaye bütçe ödeneklerinin katma bütçe içerisindeki payı % 40'lara kadar yükselmiştir. Bunun nedeni ise tabloda da görülebileceği gibi döner sermaye gelirleri içerisinde önemli bir paya sahip olan Araştırma ve Uygulama Hastaneleri olmaktadır.

Üniversitelerin döner sermaye gelirleri içerisinde en büyük pay ortalama olarak % 80'lik payla tıp ve diş hekimliği fakültelerinden elde edilmektedir. Bu durumun tek istisnası da açık öğretim üniversitesi hizmetini sunan Anadolu üniversitesidir. Anadolu üniversitesinde döner sermaye gelirinin neredeyse %60'lık kısmı buradan elde edilmektedir.²²⁵ Bu tablodan hareketle üniversitelerin döner sermaye gelirlerinin her yıl bir artış gösterdiğini ve göstereceğini, özellikle önümüzdeki yıllarda özel üniversitelerle ve yeni kurulacak üniversitelerle bu oranın daha da artacağını söyleyebiliriz.

225 T.C. Cumhurbaşkanlığı, "Bilim, teknoloji ve üniversiteler", Ankara, 23 Mart 1996, s. 131.

C) ÖĞRENCİ KATKI PAYLARI

Yükseköğretimin finansman yapısı içerisinde yer alan gelir kaynaklarından bir diğeri de öğrencilerden her yarıyıl başında alınan katkı payları oluşturmaktadır. Katkı payı, uygulaması yükseköğretim sistemine 2547 sayılı yükseköğretim kanununun 2880 sayılı kanunla değişik 46. maddesi uyarınca girmiş olup 1984- 85 eğitim - öğretim yılından itibaren Yükseköğretimde “*Öğrenim Harcı*” olarak uygulanmaya başlamıştır.²²⁶

1990-91 öğretim yılına kadar devam eden bu uygulamalarda öğrencilerden alınacak harçların her üniversite bütçesinde açılacak bir “Harçlar Fonu”nda toplanması düşünülmüş ise de 1990- 91 öğretim yılından itibaren bu uygulamaya son verilmiş ve harç yerine “**Cari Hizmet Maliyetlerine Öğrenci Katkısı**” olarak isimlendirilmiş ve 1992 yılında “Harçlar Fonu” kaldırılarak bu kalemler üniversite bütçelerinin içine alınmıştır.²²⁷

Yükseköğretim kurumlarında cari hizmet ödenekleri, öğrenim dallarının nitelikleri ve süreleri ile yükseköğretim kurumlarının özellikleri göz önünde tutularak, farklı miktarlarda tespit edilir. Bu miktarın her yıl Bakanlar Kurulunca belirlenecek kısmı Devletçe karşılanır ve yükseköğretim kurumu bütçesine ödenek olarak konulur.

Geri kalan kısmı öğrenci tarafından ödenir. Devletçe karşılanacak kısım cari hizmet maliyetlerinin yarısından az olamaz.²²⁸ Öğrenci katkı payı bizzat öğrenci tarafından karşılanır. Öğrenci tarafından ödenecek katkı payının bir kısmı veya tamamı öğrencinin talebi halinde öğrenim gördüğü yükseköğretim kurumunun normal öğretim süresi kadar süre ile Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumunca bütçe imkânları çerçevesinde katkı kredisi olarak verilebilir. Bu kredinin verilmesine ilişkin esas ve usuller ile kredi alan öğrencilerin yükümlülükleri Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Katkı Kredisi Yönetmeliğine göre belirlenir. Ancak herhangi bir yükseköğretimi bitirmiş öğrenciler ikinci bir yükseköğretim hakkını kazandıklarında öğrencilerin ödeyecekleri katkı payı kredi olarak kendilerine ödenmemektedir. Ancak, önlisans öğrenimini bitirdikten sonra ara vermeden lisans öğrenimine devam eden

---

226 KILIÇ, s. 69.

227 KILIÇ, s. 70.

228 “2005–2006 Öğretim Yılında Yükseköğretim Kurumlarında Cari Hizmet Maliyetlerine Öğrenci Katkısı Olarak Alınacak Katkı Payları ile İkinci Öğretim Ücretlerinin Tespitine Dair Esaslar” http://www.alomaliye.com/bkk_2005_8985_yok_ucret.htm , 29.08.2006.

öğrencilere intibak programı süresi hariç katkı payı kredi olarak verilebilir.²²⁹ Yabancı dille eğitim yapan yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerden (yabancı dille eğitim yapan eğitim fakülteleri hariç) öğrenci katkı payı iki katı olarak alınır.²³⁰

Tablo 5) Son dört yılda öğrencilerden alınan katkı payının harcama kalemlerine oransal dağılımı

Harcama Kalemi	2001 (%)	2002 (%)	2003 (%)	2004 (%)
Beslenme	35	34	33	34
Sağlık	11	11	10	9
Spor	7	7	8	6
Barınma	4	4	4	4
Kültür	4	4	4	3
Diğer Sosyal Hizmetler	8	8	8	7
Genel Yönetim	2	2	2	2
Transferler	4	4	4	4
Üniv. Cari ve Yat. Hiz.	25	26	27	31
TOPLAM	100	100	100	100

2001–2004 yılları arasında öğrencilerin ödediği harçların harcama kalemlerine yansımaları ortalama aynı rakamlarda seyretmiştir. Beslenme kalemi dört yılda ortalama %34 oranında, sağlık kalemi %10 civarında, spor kalemi %7 civarında, barınma, kültür, transfer kalemleri %4 oranında, genel yönetim kalemi 2 oranında gerçekleşmiştir. Cari ve yatırım hizmetlerinin oranı özellikle yeni kurulan üniversitelerinde artmasıyla öğrenci sayısına da bağlı olarak artma eğilimindedir. 2001 ve 2004 yılları arasında öğrencilerden alınan katkı paylarının ortalama % 28 civarındadır. 2004 yılında beslenme ve Cari ve yatırım hizmetlerine yatırılan para toplam öğrenci harçlarının yarısından fazladır.

Yükseköğretimin finansman yapısı içerisinde öğrencilerin ödediği katkı paylarının oranı çok düşük gerçekleşmektedir. Tablo 2.4.'te öğrencilerden alınan katkı payları ve bunların toplam gelirlere oranı gösterilmektedir. Tablodan da görüldüğü gibi son yıllarda toplam gelir içerisinde öğrencilerden alınan katkı paylarının oranında bir artış eğilimi söz konusudur.

229 http://www.alomaliye.com/bkk_2005_8985_yok_ucret.htm 28.08.2006.

230 http://www.alomaliye.com/bkk_2005_8985_yok_ucret.htm 28.08.2006.

Tablo 6) Cari Hizmet Maliyetlerine Öğrenci Katkısı ve Toplam gelirlere Oranı

Yıllar	Öğrenci Katkı Payı	Toplam Gelir arasındaki Oranı
1983	-	VY
1984	978	VY
1985	9.432	VY
1986	13.190	VY
1987	15.051	VY
1988	22.321	3
1989	24.349	2
1990	60.412	2
1991	65.718	1
1992	137.655	2
1993	425.157	2
1994	1.108.889	3
1995	2.214.730	4
1996	9.419.610	7
1997	17.019.333	5
1998	33.338.073	5
1999	51.198.604	5
2000	91.017.072	5
2001	113.783.097	4
2002	173.654.572	4
2003	245.729.959	4
2004	319.619.563	5
2005	391.134.188	4
Kaynak: http://www.yok.gov.tr/egitim/raporlar/kasim_2005/kasim_2005.zip		

Cari hizmet maliyetlerine öğrenci katkı paylarının etkisine baktığımızda 1996 yılı oranının oranına hala ulaşamadığı görülmektedir. Bu yıllarda öğrencilerden alınan katkı paylarındaki oranın artmasının temel nedeni o yıllarda hükümet partisinin harçlara yüzde yüzlük bir zam yapmasından kaynakladığını söyleyebiliriz. Bundan sonraki yıllarda da bu oran 2006 yılına kadar sabitlenmiş bir seyir halini almıştır. Oransal artış %4 ila %5 arasında gerçekleşmiştir.

D) DİĞER İŞLETMELERDEN ELDE EDİLEN GELİRLER

Üniversitelerin bütçe ödenekleri, döner sermaye yoluyla elde ettikleri gelirler ve öğrencilerden toplanan katkı payları gelirlerinden başka elde ettikleri gelirleri diğer İşletme Gelirleri olarak sınıflandırabiliriz.

Bu gelirleri, yükseköğretim kurumlarına yapılan bağış ve yardımlar, kantin, kafeterya ve yurt işletmelerinin gelirleri ile kira gelirleri ve taşınır taşınmaz mallardan elde edilen gelirler oluşturmaktadır. Bu gelirlerin oranı diğer gelirler oranına göre daha küçük olduğundan diğer gelirler olarak adlandırılmaktadır.

Üniversitelerin elde ettikleri bu gelirlerden her türlü bağış ve yardımlar vergi, resim, damga resmi ve harçlardan muaf tutulmaktadır.²³¹ Bu bağış ve yardımların kullanılmasında ise, bağış yapan kişilerin bağış yaparken koydukları şartlara ve bu kanun düzenlemelerinde geçerli sayılan kayıtlara uyulması zorunlu olmaktadır.

Yükseköğretimin finansman yapısı içerisinde çok küçük paya sahip olan işletme gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki oranları aşağıda tabloda gösterilmiştir. Tablodan da görüldüğü gibi bu gelirler üniversitelerin gelir kaynakları içerisinde önemsiz büyüklüğe sahiptirler.

Tablo 7) Devlet Üniversitelerinin Gelir Kaynakları (Cari Fiyatlarla, milyon TL)

Yıllar	Hazine Yardımı (BÜTÇE)	Dön. Ser. Geliri	Öğrenci Katkı Payı	Diğer Gelirler	Gelirler Toplamı	Gelir Kaynaklarının Payları%			
						Hazine	Döner Ser.	Öğr. Katkı	Diğer
1988	599.893	159.992	22.321	20.521	802.727	75	22	3	2,5
1989	1.349.902	351.186	24.349	46.850	1.772.287	76	22	2	2,6
1990	2.780.753	618.036	60.412	69.862	3.529.063	79	19	2	2,0
1991	5.149.624	1.077.563	65.718	182.203	6.475.108	80	19	1	2,8
1992	8.617.127	1.786.108	137.655	182.879	10.723.769	80	18	2	1,7
1993	14.725.568	3.213.737	425.157	381.079	18.745.541	79	19	2	2,0
1994	28.834.345	7.189.873	1.108.889	493.778	37.626.885	77	20	3	1,3
1995	43.268.165	15.926.889	2.214.730	1.310.330	62.720.114	69	27	4	2,0
1996	87.564.113	35.486.478	9.419.610	3.014.829	135.485.030	65	28	7	2,2
1997	192.234.761	119.196.099	17.019.333	7.792.874	336.243.067	57	38	5	2,3
1998	422.656.899	216.364.661	33.338.073	15.123.476	687.483.109	61	34	5	2,2
1999	676.899.815	370.935.014	51.198.604	25.342.819	1.124.376.252	60	35	5	2,2
2000	1.054.610.700	646.272.899	91.017.072	52.933.104	1.836.833.775	57	38	5	2,8
2001	1.372.910.550	1.104.871.188	113.783.097	65.256.011	2.648.851.046	52	44	4	2,4
2002	2.495.967.700	2.041.637.912	173.654.572	74.047.567	4.785.307.751	52	44	4	1,5
2003	3.346.669.000	2.207.961.536	245.729.959	97.262.919	5.897.623.414	57	39	4	1,6
2004	3.894.070.670	2.642.872.594	319.619.563	126.063.469	6.982.626.296	56	40	5	1,8
2005	5.218.467.000	3.298.503.832	391.134.188	193.290.538	9.101.395.558	57	38	4	2,1

Kaynak: http://www.yok.gov.tr/egitim/raporlar/kasim_2005/kasim_2005.zip, 29.09.2006

231 http://www.yok.gov.tr/egitim/raporlar/kasim_2005/kasim_2005.zip, 29.09.2006.

Tabloya baktığımızda üniversitelerin elde ettiği diğer gelirler olarak adlandırdığımız gelirlerinde 1983 yılından 2005 yılına kadar sürekli bir artış gözlenmektedir. Buna neden olarak her yıl üniversitelerin alt yapılarını tamamlayarak sosyal ve kültürel aktivitelere hız vermesini söyleyebiliriz. Oransal olarak bu yıllarda üniversite gelirleri içinde az bir orana sahip olmakla birlikte yıllara göre oranları %1,3 ila %2,8 arasında değişmektedir.

Kaynak yapısı içerisinde hazine yardımları ile döner sermaye gelirleri arasında yıllar itibariyle tersine bir paralellik olduğu görülmektedir. 1992 yılına kadar hazine yardımlarının payı artarken, döner sermaye gelirlerinin payı azalmış, 1992 yılından sonra bu durum tersine dönmüştür. Bu sefer döner sermaye gelirlerinin payı artarken, hazine yardımlarının payı azalmıştır. Öğrenci katkı payları ve diğer gelirler ise istikrarsız bir durum sergilemişlerdir. Ancak son yıllarda öğrenci katkı paylarında da gözle görülebilir artışlar meydana gelmiştir. Her ne kadar üniversiteler öz kaynak sağlama konusunda yeterli olmasalar da bu gelişmeler eğitimin kişisel faydalarının öne çıkarılmaya başlandığının göstergesi olarak kabul edilebilmektedir.

Üniversiteler, faaliyetlerini kamu hizmeti esasına göre devam ettirmelerine rağmen, eğitim ve uygulama amaçlı olan birçok faaliyetini, atıl kapasite yaratmamak üzere piyasada fiyatı bulunan bir mal veya hizmeti üreterek yerine getirmektedirler. Bu ise döner sermaye işletmeleri yoluyla gerçekleştirilmektedir.²³² Son yıllarda döner sermaye işletmeleri yoluyla sağlanan gelirler, toplam gelirler içerisinde önemli oranlara ulaşmıştır. 1995 ve 1996 yıllarında gelir kaynaklarının dörtte biri (1/4) döner sermaye gelirlerinden oluşmaktadır.

Bu gelişme, üniversitelerin döner sermaye bütçeleri incelendiğinde de görülebilmektedir. Tablo 7’de devlet üniversitelerin döner sermaye bütçeleri ve bunların katma bütçe içindeki yeri gösterilmektedir

Özellikle büyük merkezlerdeki tıp fakültelerinin döner sermaye gelirleri sayesinde 1996 yılında toplam döner sermaye gelirleri 35,4 trilyon TL’ye kadar yükselmiş ve bu gelirlerin yaklaşık % 80’i araştırma ve uygulama hastaneleri tarafından sağlanmıştır. Üniversitelerin kaynak yapısı içerisinde hazine yardımı dışındaki öz kaynaklarının payının % 30- 35’e kadar yükselmesinde etkili olan kaynaklardan birisi de cari hizmet maliyetlerine yapılan öğrenci katkı payları olmaktadır. İlk defa 1984-85

---

232 TDV, s. 194.

öğretim yılında uygulamaya konan cari hizmet maliyetine öğrenci katkısı (önceki ismiyle öğrenim harcı) Tablo 7’de görüldüğü gibi özellikle 1993 yılında sonra artmaya başlamıştır. Bunun nedeni ise 1993–94 ders yılından itibaren yükseköğretimde uygulanan ikinci öğretim programları olmuştur. Çünkü ikinci öğretime devam eden öğrenciler, bilim dallarına göre öğrenci başına maliyetin en az yarısı katkı payı olarak alınmaktadır. Ancak öğrenci katkılarının toplam gelir içerisindeki yerini belirleyen asıl unsur, her yıl Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen katkı payının miktarı olmaktadır. O halde 1993 yılına kadar öğrenci katkı payı oranının düşmesinin esas nedeni olarak Bakanlar Kurulu tarafından katkı payı miktarının düşük tespit edilmesi gösterilebilir.

Üniversitelerin katkı payı yoluyla elde ettikleri gelirlerin harcanma yerleri genellikle doğrudan eğitim faaliyetleri olmayıp öğrencilerin, kısaca mediko-sosyal olarak bilinen beslenme, sağlık kültür, barınma ve diğer sosyal hizmetlerine olmaktadır. Dolayısıyla öğrenciden alınan paralar, yine öğrenciye harcanmaktadır. Eğitim için yapılan harcamalar ise çok düşük oranda gerçekleşmektedir. Örneğin bu oran 1995 yılında % 6 olarak gerçekleşmiş olup, bu oranın üniversitelerin toplam gelirlerine oranı $(0,06 \times 0,035 = 0,0021)$ % 0,21’dir.²³³ Görüldüğü gibi, ülkemizde öğrencilerin ödediği katkı payı esas olarak mediko-sosyal hizmet giderlerine bir dizi katkıdan ibarettir. Yoksa yükseköğretim reel öğrenim ücretine tabi değildir.

Tablo 7’ den de izlendiği gibi, diğer işletme gelirleri (bağış, yardım, kantin kafeterya v.b) toplam gelirler içerisinde % 2- 2,5 oranında değişmektedir. Bu oran, toplam kaynak yapısına etki edebilecek büyüklükte değildir. Ancak sosyal tesislerin etkin ve verimli işletilmeleri, üniversiteler için kayda değer gelir kaynağı sağlama potansiyeline sahip bulunmaktadır.

V. 1981–2005 YILLARI ARASINDA YÜKSEK ÖĞRETİMİN TOPLAM BÜTÇEDEKİ PAYLARI VE GSMH İÇİNDEKİ ORANLARI

Türkiye’de üniversiteler bütçelerini kendileri hazırlamaktadırlar. Hazırlanan bu bütçeler yükseköğretim kurulu tarafından incelendikten sonra Milli Eğitim Bakanlığına gönderilir ve onay beklenmektedir. Daha sonra da genel ve katma bütçelerin bağlı olduğu çerçevede işlemekte ve onaylanan bütçe yürürlüğe girmektedir.²³⁴

²³³ YÖK, Türk Yükseköğretim Sistemi, Ankara 1996, s. 63.

²³⁴ 1982 Anayasası Madde 130.

Aşağıdaki tablolarda 1980 yılından 2005 yılına kadar yükseköğretime ayrılan bütçe ödenekleri, toplam eğitim bütçesi içindeki payı, GSMH içindeki oranı incelenmiştir.

Tablo 8) 1981- 2005 Yılı Yükseköğretime Ayrılan Bütçe Ve GSMH İçindeki Oranları

Yıl	Yükseköğretim Bütçesinin		
	Toplam Eğitim Bütçesi İçindeki Payı (%)	Toplam Bütçe İçindeki Payı (%)	GSMH İçindeki Payı (%)
1981	24,0	3,1	0,58
1982	22,6	3,1	0,52
1983	24,9	3,8	0,69
1984	25,7	3,7	0,53
1985	24,6	3,0	0,42
1986	26,5	3,0	0,42
1987	25,7	2,9	0,42
1988	25,5	2,9	0,47
1989	26,2	3,2	0,45
1990	24,8	3,9	0,56
1991	25,3	4,2	0,69
1992	23,1	4,3	0,84
1993	21,4	4,1	0,90
1994	25,0	3,8	1,10
1995	25,0	3,2	0,90
1996	26,4	2,6	0,80
1997	28,4	3,1	0,80
1998	25,4	2,9	0,86
1999	24,1	2,8	0,84
2000	23,9	2,2	0,84
2001	25,3	2,8	0,89
2002	25,1	2,5	0,89
2003	24,7	2,3	0,94
2004	23,2	2,6	0,93
2005	26,0	3,4	1,09

Kaynak: http://www.yok.gov.tr/egitim/raporlar/kasim_2005/kasim_2005.zip, 29.09.2006

1981 yılından 1982 yılında geçildiğinde yükseköğretim bütçesindeki değişikliklere baktığımızda, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı %24,0 dan %22,6 ya gerilemiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranı %3,1 olarak aynen kalmış, GSMH içindeki payının ise % 0,52'ye düştüğü görülmektedir. 1980 ihtilaline rağmen yükseköğretim bütçesinin yirmi beş yıllık süreçte çoğu yıllara bakıldığında oran olarak daha iyi gözükmemektedir.

1982 yılından 1983 yılına olan değişimlere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı %22,6 dan %24,9'a yükselme göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranı %3,1 den 3,8'e

yükselmiş, GSMH içindeki payının ise % 0,69'a yükselmiştir. GSMH oranına bakıldığında bu yıl oranı 1991 yılına kadar devam eden süreçte en yüksek noktaya ulaşmıştır. Toplam bütçe içerisindeki pay olarak da 1990 yılına kadar en yüksek bütçe ortalamasını yakalamıştır.

1983 yılından 1984 yılına olan değişimlere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı %24,9 dan %25,7'e yükselme göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranı %3,8 den 3,7'e düştüğü, GSMH içindeki payının ise % 0,53'e gerilemiştir. Bu yılda dikkati çeken yükseköğretim bütçe payının toplam bütçe içindeki oranında bir düşüş olsa da toplam eğitim bütçesinde bir artış olduğu gözlenmektedir. Burada asıl önemli nokta eğitim bütçesi içinde yükseköğretime ayrılan bütçe artsa da GSMH içindeki oranındaki gerileme olmaktadır.

1984 yılından 1985 yılına olan değişimlere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı %25,7 den %24,6 'ya düşüş göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranı %3,7 den %3,0'e düştüğü, GSMH içindeki payının ise % 0,42'ye düştüğü görülmektedir. 1985 yılı yükseköğretim bütçesi her açıdan düşüş kaydetmiştir.

1985 yılından 1986 yılına olan değişimlere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı %24,6 dan %26,5'e yükselme göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranın %3.00 da sabit kaldığı, GSMH içindeki payının ise % 0,42'de sabit kaldığı görülmektedir. 1986 yılı verilerine bakıldığında özellikle GSMH oranlarında sabit bir orana rastlamaktayız.

1986 yılından 1987 yılına olan değişimlere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı %26,5'den %25,7' ye düşüş göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranın %2,9 a düştüğü, GSMH içindeki payının ise % 0,42'de sabit kaldığı görülmektedir.

1987 yılından 1988 yılına olan değişimlere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı %25,7 den %25,5' e düşüş göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranın %2,9 da sabit kaldığı görülmüş, GSMH içindeki payının ise % 0,47'ye yükseldiği görülmektedir.

1988 yılından 1989 yılına olan değişimlere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı %25,5 den %26,2 'ye yükseliş

göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranının %3,2'ye yükseldiği görülmüş, GSMH içindeki payının ise % 0,45'e düştüğü görülmektedir...

1989 yılından 1990 yılına olan değişmelere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı %26,2 den %24,8' e düşüş göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranının %3,9 'a yükseldiği görülmüş, GSMH içindeki payının ise %0,56'ya yükseldiği görülmektedir.

1990 yılından 1991 yılına olan değişmelere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı % 24,8' den %25,3'e yükseliş göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranının %4,2'ye yükseldiği görülmüş, GSMH içindeki payının ise % 0,69'a yükseldiği görülmektedir.

1991 yılından 1992 yılına olan değişmelere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı % 25,3' den %23,1'e düşüş göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranının %4,3'e yükseldiği görülmüş, GSMH içindeki payının ise % 0,84'e yükseldiği görülmektedir.

1992 yılından 1993 yılına olan değişmelere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı % 23,1' den 21,4'e düşüş göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranının %4,1'e düşüş görülmüş, GSMH içindeki payının ise % 0,90'a yükseldiği görülmektedir.

1993 yılından 1994 yılına olan değişmelere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı % 21,4'den %25,0'e yükseliş göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranının %3,8'e düşüş görülmüş, GSMH içindeki payının ise % 1,10'a yükseldiği görülmektedir. 1991 yılından 1993 yılına kadar her üç açıdan yükseköğretim finansmanı değerlendirildiğinde özellikle toplam bütçe içinde yükseköğretimin aldığı paya hala ulaşamamıştır. Bunun yanı sıra 1993 yılındaki GSMH içerisindeki payına bakıldığında ulaşılan orana 2005 yılında bile ulaşamamıştır. 1993 yılından itibaren gerek siyasi gerek ekonomik olarak yükseköğretimin aldığı oranlara bir daha ulaşamamıştır.

1994 yılından 1995 yılına olan değişmelere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı % 25,0'de sabit kaldığı, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranının %3,2'ye düşüş görülmüş, GSMH içindeki payının ise %0,90'a düştüğü görülmektedir.

1995 yılından 1996 yılına olan değişmelere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı % 25,0'dan % 26,4'e yükseliş göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranının %2,6'ya düşüş görülmüş, GSMH içindeki payının ise %0,80'e düştüğü görülmektedir

1996 yılından 1997 yılına olan değişmelere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı % 26,4'den, %28,4'e yükseliş göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranının %3,1'e yükseldiği görülmüş, GSMH içindeki payının ise %0,80'de sabit kaldığı görülmüştür. 1997 yılında yükseköğretimin bütçesi toplam eğitim bütçesi içinde oran olarak en yüksek oran olarak gözükmemektedir. Bu yıldan sonra bu oran sürekli düşmüş bu oranı bir daha yakalayamamıştır.

1997 yılından 1998 yılına olan değişmelere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı % 28,4'den, 25,4'e düşüş göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranının %2,9' a düştüğü görülmüş, GSMH içindeki payının ise %0,86' ya yükseldiği görülmüştür.

1998 yılından 1999 yılına olan değişmelere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı % 25,4'den, %24,1'e düşüş göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranının %2,8'e düştüğü görülmüş, GSMH içindeki payının ise %0,84 ' e düştüğü görülmüştür

1999yılından 2000 yılına olan değişmelere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı % 24,1'den, %23,9'a düşüş göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranının %2,2'e düştüğü görülmüş, GSMH içindeki payının ise %0,84' de sabit kaldığı görülmüştür

2000 yılından 2001 yılına olan değişmelere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı % 23,9'dan, %25,3'e yükseliş göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranının %2,8'e yükseldiği görülmüş, GSMH içindeki payının ise %0,89' a yükseldiği görülmüştür

2001 yılından 2002 yılına olan değişmelere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı % 25,3' den, %25,1'e düşüş göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranının %2,5'e düştüğü görülmüş, GSMH içindeki payının ise %0,89'da sabit kaldığı görülmüştür

2002 yılından 2003 yılına olan değişmelere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı % 25,1' den, %24,7'ye düşüş göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranın %2,3'e düştüğü görülmüş, GSMH içindeki payının ise %0,94'e yükseldiği görülmüştür

2003 yılından 2004 yılına olan değişmelere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı % 24,7' den, %23,2'ye düşüş göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranın %2,6'ya yükseliş görülmüş, GSMH içindeki payının ise %0,93'e düştüğü görülmüştür

2004 yılından 2005 yılına olan değişmelere bakıldığında, yükseköğretim bütçesinin toplam eğitim bütçesi içindeki payı % 23,2' den, %26,0'a yükseliş göstermiş, yükseköğretim bütçesinin toplam bütçe içindeki oranın %3,4'e yükseliş görülmüş, GSMH içindeki payının ise %1,09'a yükseldiği görülmüştür. 2005 yılında yükseköğretimin bütçesi oranları değerlendirildiğinde oranlar 1994 yılı verilerine ulaşmıştır denilebilir. Özellikle 1993-94 yılında yakalanan GSMH içindeki oran neredeyse yakalanmıştır.

Yükseköğretim harcamalarının GSMH içindeki paylarının değişimi ülkelerin gelişmişlik düzeyinin değerlendirilmesinde dikkate alınmakta olup, GSMH' dan eğitime ayrılan pay artıca ülkelerin gelişmişlik düzeyinin artacağı kabul edilmektedir. Yükseköğretim harcamalarının destekli bütçe içerisindeki paylarının değişimi ise kamu kaynaklarından yükseköğretimde ne derece yararlandığının değerlendirilmesinde kullanılmaktadır. Ayrıca kamu kaynaklarından yükseköğretime yapılan harcamalar, yükseköğretimden devletin ne beklediğine bağlı olduğu kadar devlet anlayışına ve bununla ilişkili olarak da kamu politikasına bağlı olmaktadır.

VI. TÜRKİYE'DE YÜKSEK ÖĞRETİM FİNANSMAN POLİTİKALARI

Ülkemizde eğitimin finansmanı büyük ölçüde kamusal kaynaklarla finansman şeklinde finanse edilmektedir. Bu finansman yapısında bakıldığında eğitim harcamalarından özellikle yükseköğretim harcamalarının GSMH içindeki oranı 1980 yılından 2005 yılına kadar % 1.74 ile % 4.18 arasında değişmiştir. Nüfus artışının hızına bağlı olarak ve demokratikleşme süreci sonunda eğitim her geçen gün daha çok istem almaktadır. Kamusal kaynaklarla finanse edilen eğitim hizmetleri için yapılan

yatırımlar her seferinde eksik kalmıştır, kalmaktadır. 1980 yılından 2006 yılına kadar Türk Eğitim Sisteminin hep parasal sıkıntılar içinde olduğunu söyleyebiliriz.²³⁵

A) İLGİLİ YASALARDA DOĞRUDAN YÜKSEKÖĞRETİM FİNANSMANINA İLİŞKİN TEMEL HEDEFLER VE HÜKÜMLER

Bu durumda da zamanla eğitim yöneticileri ya da eğitim planlamacıları değişik kaynaklar arama yolunu seçmişler ancak bu kaynak arayışlarında eğitim etkinliği açısından tartışmalara yol açan özel finansman yollarını belirlemişlerdir. Bunun yanında da kaynaklar içerisinde özel finansman kaynaklarının eğitim kaynakları içerisindeki oranı bilinemediğinden araştırmacılar tarafından değerlendirilemeyen bir kalem olarak süregelmektedir.²³⁶

06.11.1981 tarih ve 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu ile yükseköğretimin gelir kaynakları ve finansmanına ait özel maddeler belirlenmiştir. Bunlar;

- Her yıl bütçeye konulacak kaynaklar
- Kurumlarca yapılacak yardımlar
- Alınacak harç ve ücretler
- Yayın ve satış gelirleri
- Taşınır ve taşınmaz malların gelirleri
- Döner sermaye gelirlerinden elde edilen kârlar
- Bağış, vasiyetler ve diğer gelirler vs. şeklinde ifade edilmiştir.

Yükseköğretim kurumlarında cari hizmet ödenekleri öğrenci başına olmak üzere belirlenir. Öğrenci başına düşen cari hizmet ödeneği, öğrenim dallarının nitelikleri süreleri ile yükseköğretim kurumlarının özellikleri göz önünde tutularak Yükseköğretim Kurulu'nca farklı miktarlarda tespit edilir. Bu miktarın her yıl Bakanlar Kurulu'nca belirlenecek kısmı Devletçe karşılanır ve öğrenci adına ilgili yükseköğretim kurumu bütçesine ödenek olarak kaydolunur. Geri kalan kısmı öğrenci tarafından ödenir. Devletçe karşılanacak kısım cari hizmet maliyetlerinin yarısından az olamaz. Devlet ve öğrenci tarafından yapılacak ödemelerin miktar ve bölgelere göre oranları, yabancı uyruklu öğrencilerden alınacak ücretlerin miktarı ile uygulamaya ilişkin esas ve usuller her yıl Bakanlar Kurulu'nca en geç Temmuz ayı içerisinde belirlenir.

---

²³⁵ TURAL, s. 320.

²³⁶ TURAL, s. 321.

Öğrenci tarafından ödenecek miktar, istekleri halinde ödeme gücüne olan öğrencilere Yükseköğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu'nca kredi olarak verilebilir.

Cari hizmet maliyetine öğrenci katkısı ve öğrenci sosyal tesis ve faaliyetlerinden elde edilen gelirler ile yükseköğretim kurumlarınca önceki yıllarda bastırılan ders kitapları ve tesislerin satışından elde edilen gelirler, üniversite veya ileri teknoloji enstitüsün adına milli bankalardan birinde açılacak hesaba yatırılır. Bu miktarlar rektörlerce en geç ilgili ayın sonuna kadar bütçe dairesi başkanlığı hesabına bir yandan gelir, diğer yandan özel ödenek kaydolunmak üzere aktarılır. Aktarılan bu miktarlar Maliye bakanlığı'nca özel ödenek kaydedilir.

Kaydolunan ödenekler, başta öğrencilerin beslenme, sağlık, spor, kültür ve diğer sosyal hizmetleri olmak üzere, üniversitenin cari, kalkınma plan ve programlarına uygun yatırım, transfer ve öğrencilerin kısmi zamanlı olarak geçici işlerde çalıştırılmasına ilişkin giderlerinde kullanılır. Kullanım ve harcamaya ilişkin esas ve usuller Maliye Bakanlığı'nın görüşü alınarak Yükseköğretim Kurulu'nca belirlenir.

B) KALKINMA PLANLARINDA EĞİTİM FİNANSMANINA İLİŞKİN İLKE VE POLİTİKALAR

Kalkınma planları politikalarının yükseköğretim finansmanına ilişkin hedefleri genel özellikleri açısından incelendiğinde, eğitimde parasal güçlüklerin planlı dönemle birlikte başladığı görülmektedir. Bu uzun süreçte hala eğitimde parasal sıkıntıların olduğu bir gerçektir. Beş yıllık süreç için hazırlanan kalkınma planları ile karşılaşılan bu güçlükler çözümlenmeye çalışılmaktadır.

1963–1967 yıllarını kapsayan **Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı** daha çok veli-öğrenci katkısı için vurgulanan öğretim tür ve düzeyi olarak ortaöğretim ve yükseköğretime ilgilendiren kararları barındırmaktadır. Birinci kalkınma planında buna bağlı olarak ilköğretim okulları dışındaki eğitim kurumlarında kendilerinin eğitimi için harcadıkları ölçü ve imkânları nispetinde ödemeleri esası hedeflenmiştir. Bu hedefle de birinci kalkınma planında ilköğretimin vergiler yoluyla finansmanından söz edildiği ve diğer eğitim kademelerinde harçlarla finansman edileceği ilkesinin ortaya çıktığı söylenebilir.²³⁷

Bu durumda finansman modeli olarak ilköğretim dışında eğitim öğretim ücretinin sağlanması için gelir durumu elverişli olmayan başarılı öğrencilerin

---

237 TURAL, s.335.

yükselmesine olanak tanıyacak geniş bir burs sistemi kurulacağı ifade edilmiştir. Her kademedeki eğitim kurumlarında seçmelerin yeteneğe göre yapılması ve olanağı olmayanlara geniş bir burs sistemi ile yükselme olanaklarının açık tutulması üzerine titizlikle durulacak bunun eğitim temel ilkelerine uygun biçimde uygulanması sağlanacaktır. Bu konudaki uygulamalara eğitimin yüksek düzeylerinden başlanacak ve bu aşamalı olarak gerekli ve mümkün olan diğer dallara yayılacaktır.²³⁸ Durum saptaması olarak, eğitimden yararlananların eğitim harcamalarına olanaklarına göre katılmayışı, parasız eğitimin gerçekten gereksinimi olanlara sağlanmasını önlediği gibi, eğitim harcamalarının daha yüksek bir düzeye çıkmasına da engel olabileceği ifade edilmiştir.²³⁹

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, veli-öğrenci katkısı için vurgulanan öğretim tür ve düzeyi olarak ortaöğretim ve yükseköğretimi ilgilendiren kararlar bulunmaktadır. Vatandaşların ilköğretim eğitim kademesinin üstündeki eğitim öğretimlerinde devletçe sağlanan eğitim imkânlarından yararlanması, fırsat ve imkân eşitliği ilkesine göre düzenlenecektir.

(...) Fırsat eşitliği imkânlarını genişletmek amacıyla ekonomik durumu iyi olanların kendileri için yapılan eğitim harcamalarına katılmaları sağlanacaktır şeklinde ifade edilmiştir.²⁴⁰

Ayrıca hedef olarak, ilköğretim dışındaki öğretim düzeylerinden olanakları yeterli olmayan öğrencilerin yetenekleri ve fırsat eşitliği içinde yararlanmaları, arttırılacak parasız yatılılık ve burs vermek yoluyla sağlanırken, ilerde ödeme koşulu olan kredi hacmi arttırılırken “imkânları yeterli olan öğrencilerin eğitim masraflarını sınırlı ölçüde de olsa katılmaları sağlanacaktır hedefi benimsenmiştir.”²⁴¹

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında genel liseler ve yükseköğretim için ifadelere yer verilmiştir. Genel liselerde öğrencilerin, öğretim giderlerine katılma yolları araştırılacaktır.²⁴² Yükseköğretimde uygulanan harç sistemi, gelir düzeyi düşük öğrencilere burs ve kredi sağlanması ile uyumlu olarak yükseköğretimin giderlerine

238 I.Beş Yıllık Kalkınma Planı, 03.12.1962 tarih ve 11272 sayılı Resmi Gazete , s. 442.

239 II.Beş Yıllık Kalkınma Planı, 21.08.1967 tarih ve 12679 sayılı Resmi Gazete, s. 449.

240 II.BYKP, s. 158.

241 II. BYKP, s. 176.

242 III.Beş Yıllık Kalkınma Planı, 27.11.1972 tarih ve 14374 sayılı Resmi Gazete, s.744.

katkıda bulunacak şekilde yeniden düzenlenecektir.²⁴³ Bu özelliği ile üçüncü planda diğer iki plana benzer özellikler taşımaktadır.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında eğitimle ilgili olarak daha önceden bahsedilmeyen konularda daha geniş çaplı açıklamalar dikkati çekmektedir. Planda çok açık bir ifade ile “eğitimin artan hızla ticari meta haline dönüşmesini engellemek” hedefi yer almıştır. Bu hedef eğitim finansmanında yeni arayışlara bir eleştiri olarak da değerlendirilebilir. Ekonomik ve toplumsal alanlarda alınacak diğer önlemlere paralel olarak eğitim sisteminde yapılacak düzenlemelerle eğitimin artan hızla ticari meta haline dönüşmesini engellemek, olanak eşitliğini sağlamak temel ilkelere dendir.²⁴⁴

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı tüm öğretim tür ve düzeyleri için eğitim hizmetinin maliyetine katılma hedefine ek olarak işçi ve işveren çevrelerinin de mesleki ve teknik eğitim finansmanına katkısı ilke olarak benimsenmiştir. Özel okulların özendirilmesi, bu plan döneminde konulmuş bir diğer hedefdir. Devlet, işçi ve işverenin katılacağı mesleki yaygın eğitim fonu kurulacaktır.²⁴⁵ Özel okullar teşvik edilecektir. Eğitim hizmetinin maliyetine katılma uygulamasına başlanacaktır.²⁴⁶

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı yükseköğretimin finansman yapısının geliştirileceği belirtilmiş; çok özel bir kaynak gösterilmemiş bununla birlikte, vergiler finansman dışı yollara ilişkin arayışlara gönderme yapılmıştır. Konsolide bütçeden eğitime ayrılan yatırım ödeneklerinin en az % 7,5’i yaygın eğitime ayrılacaktır. Özel kesimin okul açması ve vakıfların üniversite kurmaları teşvik edilecektir.²⁴⁷ Yükseköğretimin finansman yapısı geliştirilerek döner sermaye ve bütçe dışı destekler sağlanacaktır.²⁴⁸

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Toplumsal yararı nedeniyle zorunlu eğitimde kamu finansmanı; bireysel yararın daha büyük olduğu ileri öğretim düzeyleri için hizmetten yararlananların hizmet bedeli ödemesi benimsenecektir. Bu yapı, fırsat eşitliği açısından özellikle ödeme gücü olmayan öğrencileri desteklemek amacıyla

243 III.BYKP, s. 772.

244 IV.Beş Yıllık Kalkınma Planı, 12.12.1978 tarih ve 16478 sayılı Resmi Gazete, s.455.

245 V.Beş Yıllık Kalkınma Planı, 23.07.1984 tarih ve 18467 sayılı Resmi Gazete , s.143, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan5.pdf> , 29.06.2006.

246 V.BYKP, s.144.

247 VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı, 06.07.1989 tarih ve 20217 sayılı Resmi Gazete , s.294, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan6.pdf>, 29.06.2006.

248 VI.BYKP, s.295.

kredi ve burs sistemi ile güçlendirilecektir hedefi belirtilmiştir.²⁴⁹ Bu kalkınma planıyla da Eğitim finansmanını hedefleri içine bireysel ve toplumsal yarar gerekçesi girmiş, toplumsal yararı nedeniyle zorunlu eğitimde kamu finansmanının; bireysel yararın daha büyük olduğu ileri öğretim düzeyleri için ise hizmetten yaralananların hizmet bedeli ödemesi ilkesinin benimseneceği belirtilmiştir. Böylece tartışma ortamına “hizmetten toplum ya da birey kimin yararlanacağı” bakış açısı (öğrenci ve veli perspektifi) girmiştir. Ancak yaralananların toplumsal kökenlerine inilmemiş ya da eğitim talebinin çözümsel olarak incelenmesi perspektifi kaçırılmış; dolayısıyla hangi eğitim düzeyinden hangi toplumsal ve ekonomik kökenden gelen kimselerin yararlandığı ile eğitim maliyetini kimlerin üstlendiği (vergi yükümlüsü perspektifi) gözden kaçırılmıştır.²⁵⁰

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ortaöğretime değinilmeden, yükseköğretimde öğrenci katkısı ve kaynakları geliştirme hedefine yer verilmiş; fırsat ve olanak eşitliği sağlayacak eğitim siyasaları ile sistemin sınırlılıklarının giderileceği ileri sürülmektedir.²⁵¹ Eğitimin yaygınlaştırılmasında merkezi idarenin yanı sıra mahalli idareler, gönüllü kuruluşlar ve özel sektörün katkısı sağlanacaktır.²⁵² Yükseköğretim kurumlarında finansman kaynakları, geliştirilecek ve çeşitlendirilecek; etkin bir harç-burs-kredi sistemi kurularak ödeme gücüne bağlı olarak öğrencilerden alınan katkı paylarının yükseköğretimin finansmanında kaynaklardan biri haline gelmesi sağlanacaktır.²⁵³ Özel Öğretim Kurumları Kanunu, çeşitli teşvik imkânlarını kapsayacak şekilde yeniden düzenlenecektir.²⁵⁴

Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında Yükseköğretim kurumlarında finansman kaynakları geliştirilecek ve çeşitlendirilecek; öğrenci katkı paylarının, mali gücü olmayan başarılı öğrencilere burs ve kredi sağlanması şartıyla yükseköğretimin

249 VII.Beş Yıllık Kalkınma Planı, 25.07.1995 tarih ve 22354 sayılı Resmi Gazete ,s.30, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/vii/> , 29.09.2006.

250 TURAL, S. 333.

251 TURAL, S. 333

252 VIII.Beş Yıllık Kalkınma Planı, 05.07.2000 tarih ve 11272 sayılı Resmi Gazete, s. 83, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/viii/plan8str.pdf>, 29.09.2006.

253 VIII. BYKP, s. 84.

254 VIII. BYKP, s. 85.

finansmanındaki payının artırılmasına yönelik düzenlemeler yapılması hedeflenmektedir.²⁵⁵

Eğitime ayrılan özel kaynaklar eğitimde fırsat eşitliğine imkân sağlayacak şekilde yönlendirilecektir. Bütün eğitim kademelerinde özel sektörün payı artırılacak, kamu kaynaklarının en fazla ihtiyaç duyan kesimlere yönlendirilmesi sağlanacaktır. Etkin bir kalite değerlendirme ve denetim sistemi kurulması koşuluyla özel yükseköğretim kurumlarının açılabilmesine imkân sağlanacaktır.²⁵⁶

C) MİLLİ EĞİTİM ŞURALARINDA DOĞRUDAN YÜKSEK ÖĞRETİM FİNANSMANI İLE İLGİLİ KARARLAR/ ÖNERİLER

Milli Eğitim şuralarında genellikle kalkınma planları ile eşdeğer hedeflerin planlandığı ve gerçekleştirilmeye çalışıldığı söylenebilir. Eğitim finansmanı olarak özellikle on iki, on üç, on beş ve on altıncı Milli Eğitim şuralarında finansman konusu bağımsız bir madde olarak gündeme alınmıştır. Milli Eğitim Şuralarını incelendiğinde genel olarak yükseköğretimle ilgili aşağıdaki hedeflerin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

5–15 Şubat 1962 yılında toplanan yedinci milli eğitim şurasında Özel okulların teşvik edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. 23–26 Haziran 1981 tarihinde toplanan 10. Milli Eğitim şurasında Temel eğitimin yaygınlaştırılmasında başta finansman olmak üzere tüm kaynakların en etkili bir biçimde harekete geçirilmesi gerektiğinden bahsedilmektedir.²⁵⁷

Haziran 1988 tarihinde toplanan on ikinci milli eğitim şurasında eğitim finansmanı ile ilgili birçok karar alınmıştır. Bunlardan yükseköğretimle ilgili olarak; Konsolide bütçeden her yıl bütçe kanunları ile Milli Eğitim'e (Yükseköğretim dâhil) ayrılan payın % 15'in altına düşmemesi ile Özel idareden, bütçenin hazırlanma yılına göre iki yıl öncesinin geliri dikkate alınarak ayrılan % 20'lik payın artırılması için gerekli yasal değişikliğin yapılması gündem konularındandır.²⁵⁸

255 IX. Beş Yıllık Kalkınma Planı, 01.07.2006 tarih ve 26215 sayılı Resmi Gazete, s.88, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/ix/9kalkinmaplani.pdf>, 29.09.2006.

256 IX. BYKP, s.90.

257 TURAL, s..335.

258 TURAL, s. 336.

15–19 Ocak 1990 yılında toplanan on üçüncü milli eğitim şurasında daha çok yaygın eğitimde yatırım ve finansman üzerinde hedefler belirlenmiştir. Bu hedeflerden bazıları incelendiğinde yaygın eğitime ayrılan katkıların etkili dağılımını sağlayacak bir finansal organizasyon kurulması gerektiği vurgulanmıştır.

İstihdama yönelik insan gücü eğitim programlarına katılan kursiyerlerden belirli bir katılım ücretinin alınması, yerel yönetim bütçelerinden yaygın eğitim faaliyetlerine katkı sağlayacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır gibi hedefler bu şuranın önemli kararlarından bazılarıdır.

27–29 Eylül 1993 yılında toplanan on dördüncü milli eğitim şurasında okul öncesi kurumlarının finansmanına yönelik kararlar alınmıştır. Okul öncesi kurumlarının geliştirilmesi için belediye gelirlerinden, mevduat gelirlerinden, eğitim sektöründe kazanç elde eden özel kuruluşlardan alınacak paylar, gümrüklerdeki malların satışlarından elde edilen gelirler, konut fonundan sağlanan gelirlerin belli bir yüzdesi, eğitim vakıflarından sağlanacak katkıların toplanacağı “Okul Öncesi Eğitimi Fonu” kurulacağı ifade edilmiştir.

13–17 Mayıs 1996 yılında toplanan on beşinci milli eğitim şurasında eğitim finansmanı ile alınan bazı kararlar bulunmaktadır. Siyasal erklerin makro kamu kaynaklarının dağıtımında eğitime öncelik vermesi gerektiği, Eğitim kesimine kamu kaynaklarının dağıtımını proje bazında değil, makro düzeyde ele alınmalı; ödeneklerin öğretim düzeylerine göre toplu olarak ayrılmasına önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bunların yanı sıra gelir ve kurumlar vergisi yükümlülerinden en az % 2 oranında ek eğitim vergisi alınması hususu değerlendirilmeye alınması gerekliliği, kamu eğitim bütçesinin destekli bütçe içindeki payı en az % 20, GSMH içindeki payı en az % 8 düzeyine yükseltilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nun 76-b maddesine göre il özel idarelerinden ayrılan % 20’lik kısım sekiz yıllık ilköğretim okulları da dikkate alınarak en az % 30’a çıkarılmalıdır. Kaynakların etkin kullanımı ve kamu eğitim bütçesine karşın kaynakların eğitim gereksinimini karşılayamaması durumunda ailelerin eğitim giderlerine katılımı (zorunlu eğitim dışında) gündeme getirilmeli ve maliyetlere katılım payı ailelerin gelir düzeyi, eğitim kademeleri, okul türleri ve bilim alanlarına göre farklı olmalıdır. Yükseköğretimde ortaöğretimden daha yüksek pay alınmalıdır. Eğitim maliyetlerine katılımın düzenlenmesiyle eş zamanlı olarak tüm eğitim kademelerinde fırsat eşitliğini

sağlayıcı düzeyde etkin bir burs ve kredi sistemi oluşturulmalı, parasız yatılılık sistemi yaygınlaştırılmalıdır.²⁵⁹

1999 yılında toplanan on altıncı milli eğitim Şurasında genelde mesleki ve teknik eğitimde finansman ile ilgili seçilmiş kararlar alınmıştır. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları, tek bir yöntem çatısı altında toplanmalı ve böylece insan ve madde kaynaklarının etkin kullanımı sağlanmalıdır. Kaynak kullanımında yerleşme ve katılımcılık ilkesinin yaşama geçirilmesine özen gösterilmelidir.

2000–2010 yılları arasında kamu kaynaklarından eğitime ayrılacak payın GSMH içinde en az % 10, destekli bütçe ödenekleri içinde en az % 25 düzeyinde olması sağlanmalı, bu kaynaklardan mesleki ve teknik eğitime ayrılan pay yükseltilmelidir. Genel bütçeden eğitime ayrılan ödeneklerin eğitim düzeyi ve türlerine göre dağılımındaki dengesizlikleri gidermek için 2547 sayılı yasanın 46. maddesinde düzenlenen ve öğrenci başına düşen “cari hizmet ödeneği” benzeri bir ölçüt oluşturmalı ve kaynak tahsisi öğrenci sayısı, öğrenim dallarının nitelikleri ve öğretim kurumlarının özellikleri ile ilişkilendirilmelidir. Ailelerin eğitim giderleri, yıllık gelir vergisi matrahından düşürülmeli, KDV oranları indirilmesi gerektiği belirtilmiştir.²⁶⁰

---

259 On Beşinci Milli Eğitim Şurası “2000’li Yıllarda Türk Milli Eğitim Sistemi” Raporlar, Görüşmeler, Kararlar. İstanbul: Şura Genel Sekreterliği. MEB. (1999) s. 404-410.

260 On altıncı Milli Eğitim Şurası “2000’li Yıllarda Türk Milli Eğitim Sistemi” Raporlar, Görüşmeler, Kararlar. İstanbul: Şura Genel Sekreterliği. MEB. (1999) s. 391-395.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÜKSEK ÖĞRETİM FİNANSMAN POLİTİKALARININ KURUM BAŞARISINA ETKİSİ

I. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın amacı, fakültelerin kullandıkları finansman kaynakları ile fakülte başarısı arasında doğrusal bir ilişki olup olmadığını saptamaktır. Buradan hareketle fakülte bazında kullanılan bütçeler ile öğrencilerin lisans eğitimi sonrasında girmiş oldukları KPSS sınav sonuçları dikkate alınarak; öğrencilerin sınav sonuçları ile fakülte başarısının karşılaştırmalı bir analizi yapılmaktadır.

Araştırmanın amacı dikkate alındığında üniversitelerin toplam kaynakları, öğrencilerin ÖSS sınavından aldıkları yerleştirme puanları ve KPSS sınavından aldıkları puanlar yayınlanmış veri olduklarından, araştırma; nicel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizidir. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde; SPSS (Statistical Packages For Social Sciences) 13.1 paket programı kullanılmıştır. Verilerin değerlendirmesinde ANOVA (tukey), t testi, frekans analizleri ve REGRESYON (lineer) analizleri yapılmıştır.

II. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini ülkemizdeki devlet üniversitelerinin tamamı oluşturmaktadır. KPSS ilk olarak 2001 yılında uygulandığı için; araştırmada, 1997–2001 ÖSS taban ve tavan puanları, bunlara karşılık olarak da 2001–2005 KPSS puanları veri kaynağını oluşturmaktadır. Bu nedenle, örneklem, bu kapsama giren üniversitelerden oluşmaktadır. Örneklemi oluşturan üniversitelere karar verilirken bahsi geçen yıllarda, bölümler bazında ortak fakülteleri dikkate alınırken yanında KPSS sınavına giren öğrencilerinin de olması esas dikkate alınmıştır. Üniversitelerin bazı fakülte programlarının araştırmamıza konu olan yıllarda açık olmaması nedeniyle SPSS regresyon analizinde sorun olmuştur. Bu nedenle o yıllara ait fakülte mezunlarının sınav sonuçları, değerlendirme yapılırken göz ardı edilmiştir. Evreni oluşturan 53 üniversite, yukarıda bahsi geçen nedenlerle, 28 üniversiteden oluşan bir örnekleme dönüşmüştür.

Ayrıca üniversitelerin sadece üç fakültesi araştırma kapsamına alınmıştır. Bu fakülteler her üniversite için iktisadi ve idari bilimler fakültesi, eğitim fakültesi ve fen edebiyat fakülteleridir. Bu fakültelerin seçilme nedeni ise genelde üniversitelerde bu bölümlerin eğitim-öğretime ilk açılan fakülteler olmasıdır.

Fakültelerin her bir bölümü için, yıl yıl fakülteye giriş puanları olan ÖSS, KPSS puanları, eğitimleri için kullanılan fakülte bütçeleri hesaplanmış, SPSS ortamında analiz edilerek, başarıları hakkında karşılaştırmalı yorumlarda bulunulmuştur.

III. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı, modeli, evren ve örnekleme, veri kaynakları, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması konularına yer verilmektedir. Verilerin çözümlenmesinde SPSS (Statistical Packages For Social Sciences) 13.1 paket programı kullanılmıştır. Verilerin değerlendirmesinde ANOVA, t testi, frekans analizleri ve REGRESYON analizleri yapılmıştır. Anova testinin kullanılma amacı, araştırmada ikiden fazla bağımsız değişken kullanıldığından, değişkenler içindeki bir çok grup ortalamaları arasındaki anlamlı ilişkileri araştırılmaya çalışılmıştır. Regresyon analizi ile de bağımlı değişken olarak kullanılan fakülte bütçesinin diğer değişkenlere etkisinin olup olmadığı araştırılmaya çalışılmıştır. Çünkü regresyon analizinin amacı, aralarında ilişki olan iki yada daha fazla değişkenden birinin bağımlı değişken, diğerlerinin bağımsız değişkenler olarak ayrımı ile aralarındaki ilişkinin bir matematiksel eşitlik ile açıklanması sürecini ortaya koymaktadır.

IV. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma ile ilgili veriler toplanırken YÖK ve ÖSYM yayınları taranmış, ilgili rapor ve dokümanlar basılı kitaplar halinde elde edilmiştir. YÖK'ün her yıl yayınladığı raporlar yine YÖK'ün Internet veri tabanından alınmıştır. ÖSYM'nin her yıl sınavlardan sonra yayınladığı taban ve tavan puanlarının kitapçıkları ile KPSS sınav sonuçları kitapçıkları (1997, 1998, 1999, 2000, 2001) araştırmamıza konu olan yıllar itibariyle elde edilmiş; veriler aynen oradan aktarılmıştır. Ancak araştırmada daha sonradan 1999 ÖSYS yerleştirmesinde kullanılan minimum ve maksimum taban tavan puanlar bilgisine ulaşılmasına rağmen; ÖSYM'nin sadece 2003 yılı KPSS sınavını

öğretmen adaylarına uygulamış olmasından dolayı 2003 yılı KPSS sonuçları değerlendirmeye alınmamıştır.

Fakülte bütçeleri ise 1997, 1998, 1999, 2000 ve 2001 yıllarında yayınlanan Resmi Gazete²⁶¹lerden alınmıştır. KPSS sınav sonuçlarında araştırmamıza konu olan fakülte öğrencilerinin hepsinin ortak girdiği genel kültür ve genel yetenek testleri ortalama netleri ile özel alan netleri hesaplamıştır. Netler hesaplanırken araştırmaya konu olan yıllarda fakültelerin yıllar itibariyle mezunlarının yaptıkları toplam netler toplanmış ve yıl sayısına bölünmüştür. Elde edilen net ortalaması analiz edilmeye çalışılmıştır. Fakülte bütçeleri hesaplanırken de her bir üniversitenin fakülte bütçeleri ayrı ayrı Resmi Gazetelerden alınmıştır. Fakülte bütçeleri hesaplanırken her bir üniversitenin fakültelerinin 1999 yılı hariç dört yıl (1997-2001) süresince kullandığı fakülte bütçeleri toplanmış ve dörde bölünerek ortalama fakülte bütçesi hesaplanmıştır. Bunlarla birlikte özellikle eğitim fakülteleri ile fen edebiyat fakülteleri mezunlarının eğitim bilimleri sınavından elde etmiş oldukları netlerin ortalaması da çıkarılmış ve analiz edilmiştir. Karşılaştırmalı ve analitik bir değerlendirme yapabilmek amacıyla özellikle bölüm bazında üniversitelerde o yıllarda açık olan bölümlerin seçilmesine özen gösterilmiştir.

Araştırmanın değerlendirme kısmında SPSS değerlendirmeleri yapılırken bir takım sorunlarla karşılaşmıştır. Öncelikle değerlendirmede bazı fakültelerin belirtilen yıllarda öğrencileri olmadığından ortalama netleri çıkartılamamıştır. Bu nedenle o yıllara ait o fakültenin netleri hesaplanamamış; dolayısıyla değerlendirme yapılmamıştır.

V. BULGULAR VE YORUMLANMASI

Üniversitelerin eğitim, fen edebiyat ve iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının (2001- 2005) KPSS sınavı genel yetenek, genel kültür, eğitim bilimleri, iktisat, işletme ve maliye net ortalamaları arasında istatistiksel analizler sonucu farklılık bulunan üniversiteler tablolarında özetlenmiştir.

---

²⁶¹ 31 Aralık 1997 Mükerrer Sayı: 23217, 6 Ocak 2000 Mükerrer Sayı 23928, 26 Aralık 2001 Mükerrer Sayı 24622 Resmi Gazetelerden alınmıştır.

Tablo 9) Üniversitelerin Eğitim Fakültelerinin Kullanmış Oldukları Dört Yıllık (1997- 2001) Ortalama Fakülte Bütçesi olarak en fazla bütçe kullanan üniversiteden en düşük bütçe kullanan fakülte sıralaması (YTL Cinsinden)

1	Gazi Üniversitesi	1.893.020,25 YTL
2	Marmara Üniversitesi	1.443.640,50 YTL
3	Atatürk Üniversitesi	1.368.407,50 YTL
4	Dokuz Eylül Üniversitesi	1.176.125,00 YTL
5	Selçuk Üniversitesi	882.375,00 YTL
6	Uludağ Üniversitesi	762.962,50 YTL
7	Ankara Üniversitesi	683.274,25 YTL
8	Hacettepe Üniversitesi	678.170,00 YTL
9	Karadeniz Teknik Üniversitesi	636.637,50 YTL
10	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	635.912,50 YTL
11	Çukurova Üniversitesi	608.710,00 YTL
12	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	607.175,00 YTL
13	Anadolu Üniversitesi	578.785,00 YTL
14	Süleyman Demirel Üniversitesi	462.137,50 YTL
15	İnönü Üniversitesi	456.487,50 YTL
16	Balıkesir Üniversitesi	397.305,00 YTL
17	Çanakkale Üniversitesi	351.532,50 YTL
18	Niğde Üniversitesi	307.387,50 YTL
19	Celal Bayar Üniversitesi	284.242,50 YTL
20	Pamukkale Üniversitesi	214.157,50 YTL
21	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	189.502,50 YTL
22	İstanbul Üniversitesi	169.950,00 YTL
23	Cumhuriyet Üniversitesi	113.725,00 YTL
24	Sakarya Üniversitesi	104.970,00 YTL
25	Osmangazi Üniversitesi	54.785,00 YTL
26	Kocaeli Üniversitesi	24.000,00 YTL
27	Akdeniz Üniversitesi	21.275,00 YTL
Kaynak: 1997- 2001 yılları arasında yayınlanan Mükerrer Resmi Gazeteler.		

A) EĞİTİM FAKÜLTESİ MEZUNLARININ KPSS SINAV SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Tablo 10) Eğitim Fakülteleri Mezunlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları

Eğitim Fakülteleri	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı (KT)	Serbestlik Derecesi (sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F	p değeri
Genel Yetenek	Gruplar arası	800,414	26	30,785	7,110	,000
	Gruplar içi	320,394	74	4,330		
	Toplam	1120,807	100			
Genel Kültür	Gruplar arası	286,829	26	11,032	1,687	,042
	Gruplar içi	484,032	74	6,541		
	Toplam	770,862	100			
Eğitim Bilimleri	Gruplar arası	385,224	26	14,816	,342	,998
	Gruplar içi	3208,423	74	43,357		
	Toplam	3593,646	100			

Tablo 10’da Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık KPSS sınavlarında üç özel alanda göstermiş oldukları performanslarının karşılaştırılmaları görülmektedir. Eğitim Fakültesi mezunlarının KPSS sınav sonuçlarında sadece genel yetenek puanları arasında .05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. genel kültür ve eğitim bilimleri test sonuçları arasında gruplar arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 11) Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Uşak Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I) Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-8,93	1,80	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-9,80	1,47	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-9,08	1,80	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	-6,38	1,58	0,00

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık “Genel Yetenek Testi” net ortalaması (33,86)²⁶² dikkate alındığında, Akdeniz (42,80), Hacettepe (43,67), Kocaeli (42,95) ve Osmangazi (40,25) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi aleyhine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Uşak Eğitim Fakültesinin kullandığı dört yıllık ortalama fakülte bütçesi dikkate alındığında mezunlarının, Akdeniz, Kocaeli ve Osmangazi Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu görülmektedir. Oysa Akdeniz, Kocaeli ve Osmangazi Üniversiteleri Eğitim Fakültelerinin bütçeleri Kocatepe Üniversitesine nazaran daha az bütçe olarak dikkati çekmektedir.

Az bütçe almalarına rağmen bu üç üniversitenin Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesine nazaran daha başarılı olduklarını söyleyebiliriz. Burada başarıyı artıran temel unsur sadece kullanılan bütçelerin yanında kentleşmenin, sosyalleşmenin, akademik unvanı yüksek öğretim üyesi sayısının ve başarılı öğrencilerin bu üniversiteleri tercih etmeleri gibi etkenlerin olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 12) Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I) Üniversiteler	(J) Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
		Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	8,93	1,80	0,00
		Anadolu Üniversitesi	7,12	1,80	0,00
		Atatürk Üniversitesi	10,15	1,80	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	8,03	1,80	0,00

²⁶² Burada testlerden elde edilen net ortalamaları ilgili fakültelerinin öğrencilerinin dört yılda elde etmiş oldukları KPSS netleri toplanmış yıl sayısına bölünerek hesaplanmıştır.

Genel Yetenek	Akdeniz Üniversitesi	Celal Bayar Üniversitesi	8,69	1,80	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	8,46	1,80	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	8,73	1,80	0,00
		Gazi Üniversitesi	8,01	1,80	0,00
		İnönü Üniversitesi	8,53	1,80	0,00
		Karadeniz Teknik Üniversitesi	8,68	1,80	0,00
		Niğde Üniversitesi	8,89	1,80	0,00
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	9,05	1,80	0,00
		Pamukkale Üniversitesi	7,61	1,80	0,01
		Sakarya Üniversitesi	9,41	1,80	0,00
		Selçuk Üniversitesi	7,68	1,80	0,01
		Süleyman Demirel Üniversitesi	9,54	1,80	0,00
		Yüzüncü Yıl Üniversitesi	10,23	1,80	0,00

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (42,80) dikkate alındığında, Afyonkarahisar Kocatepe (33,86), Anadolu (35,68), Atatürk (32,65), Balıkesir (34,76), Celal Bayar (34,11), Cumhuriyet (34,33), Çanakkale Onsekiz Mart (34,07), Gazi (34,79), İnönü (34,26), Karadeniz Teknik (34,11), Niğde (33,90), 19 Mayıs (33,75), Pamukkale (35,19), Sakarya (33,38), Selçuk (35,12), Süleyman Demirel (33,26) ve Yüzüncü Yıl (32,57) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Akdeniz Üniversitesi lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının tabloda belirtilen üniversitelerin eğitim fakültesi mezunlarına göre genel yetenek testi ortalamasında daha başarılı olduklarını söyleyebiliriz. Aynı zamanda Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinin dört yıllık ortalama fakülte bütçesi tabloda verilen üniversitelerin eğitim fakültelerinin kullandığı fakülte bütçe ortalamasından daha az olmasına rağmen

mezunlarının başarıları dikkate alındığında Akdeniz Üniversitesi mezunlarının daha başarılı olduklarını söyleyebiliriz.

Burada kullanılan bütçeden ziyade Akdeniz Üniversitesinin konumluk yeri itibariyle turistik bölgede olması, kentleşme süreci, dersane sayısının fazla olması ve öğretim üyesi sayısındaki akademik unvan üstünlüğü vs gibi etkenlerin önemli olduğu söylenebilir.

Tablo 13) Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Anadolu Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-7,12	1,80	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-7,99	1,47	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-7,26	1,80	0,00

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (35,68) dikkate alındığında, Akdeniz (42,80), Hacettepe (43,67) ve Kocaeli (42,95) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Anadolu Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Anadolu Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Hacettepe ve Kocaeli Üniversitelerin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (587.785.00) dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az, Kocaeli ve Akdeniz Üniversitelerinin kullandığı dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak mezunlarının genel yetenek testi başarıları dikkate alındığında ise Kocaeli ve Akdeniz Üniversitelerinden daha başarısız olduğu söylenebilir. Hacettepe Üniversitesinin ise hem kullanılan dört yıllık ortalama fakülte bütçesi olarak

hem de mezunlarının göstermiş oldukları başarı olarak Anadolu Üniversitesine üstünlük sağladığı görülmektedir.

Tablo 14) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Ankara Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	-6,19	1,47	0,00

Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (37,48) dikkate alındığında sadece Hacettepe (43,67) Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Ankara Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Ankara Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (683.274.25)göz önüne alındığında Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Fakat Ankara Üniversitesi mezunlarının Hacettepe Üniversitesi mezunlarına göre daha başarısız olduğu görülmektedir.

Tablo 15) Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(D)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Atatürk Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-10,15	1,80	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-11,02	1,47	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-10,29	1,80	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	-7,60	1,58	0,00

Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (32,65) dikkate alındığında, Akdeniz (42,80), Hacettepe (43,67), Kocaeli (42,95) ve Osmangazi (40,25) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Atatürk Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Atatürk Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Hacettepe, Kocaeli ve Osmangazi Üniversitelerinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (1.368.407.50) dikkate alındığında Hacettepe, Akdeniz, Kocaeli ve Osmangazi Üniversitelerinin dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak mezunlarının genel yetenek testi başarıları dikkate alındığında ise Hacettepe, Akdeniz, Kocaeli ve Osmangazi Üniversitelerinden daha başarısız olduğu söylenebilir.

Tablo 16) Balıkesir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(D)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Balıkesir Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-8,03	1,80	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-8,90	1,47	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-8,18	1,80	0,00

Balıkesir Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (34,76) dikkate alındığında, Akdeniz (42,80), Hacettepe (43,67) ve Kocaeli (42,95) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Balıkesir Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Balıkesir Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri

mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Balıkesir Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Hacettepe ve Kocaeli Üniversitelerinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Balıkesir Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (397.305.00) göz önüne alındığında Akdeniz ve Kocaeli Üniversitelerinden daha fazla bütçe kullanmasına rağmen bütçe ile başarı arasında negatif bir ilişki olduğu dikkati çekmektedir. Fakat Hacettepe Üniversitesinin hem kullanmış olduğu dört yıllık fakülte bütçesi, hem de mezunlarının başarıları açısından Balıkesir Üniversitesine üstünlük sağladığı görülmektedir.

Tablo 17) Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(D)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Celal Bayar Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-8,69	1,80	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-9,56	1,47	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-8,84	1,80	0,00

Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (34,11) dikkate alındığında, Akdeniz (42,80), Hacettepe (43,67) ve Kocaeli (42,95) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Celal Bayar Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Celal Bayar Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Hacettepe ve Kocaeli Üniversitelerinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (284.242.50) dikkate alındığında Hacettepe

üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az, Kocaeli ve Akdeniz Üniversitelerinin kullandığı dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak mezunlarının genel yetenek testi başarıları dikkate alındığında ise Kocaeli ve Akdeniz Üniversitelerinden daha başarısız olduğu söylenebilir. Hacettepe Üniversitesi ise hem kullanılan dört yıllık ortalama fakülte bütçesi olarak hem de mezunlarının göstermiş oldukları başarı olarak Celal Bayar Üniversitesine üstünlük sağladığı görülmektedir.

Tablo 18) Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Cumhuriyet Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-8,46	1,80	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-9,33	1,47	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-8,61	1,80	0,00

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (34,33) dikkate alındığında, Akdeniz (42,80), Hacettepe (43,67) ve Kocaeli (42,95) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Cumhuriyet Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Cumhuriyet Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Hacettepe ve Kocaeli Üniversitelerinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (113.725.00) dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az, Kocaeli ve Akdeniz Üniversitelerinin kullandığı dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak mezunlarının genel yetenek testi başarıları dikkate alındığında ise Kocaeli ve Akdeniz Üniversitelerinden daha başarısız olduğu söylenebilir.

Hacettepe Üniversitesi ise hem kullanılan dört yıllık ortalama fakülte bütçesi olarak hem de mezunlarının göstermiş oldukları başarı olarak Cumhuriyet Üniversitesine üstünlük sağladığı görülmektedir.

Tablo 19) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-8,73	1,80	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-9,60	1,47	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-8,88	1,80	0,00

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (34,07) dikkate alındığında, Akdeniz (42,80), Hacettepe (43,67) ve Kocaeli (42,95) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Hacettepe ve Kocaeli Üniversitelerinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (351.532.50) dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az, Kocaeli ve Akdeniz Üniversitelerinin kullandığı dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak mezunlarının genel yetenek testi başarıları dikkate alındığında ise Kocaeli ve Akdeniz Üniversitelerinden daha başarısız olduğu söylenebilir. Hacettepe Üniversitesi ise hem kullanılan dört yıllık ortalama fakülte bütçesi olarak hem de mezunlarının göstermiş oldukları başarı olarak Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesine üstünlük sağladığı görülmektedir.

Tablo 20) Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Çukurova Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	-6,03	1,47	0,00

Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (37,64) dikkate alındığında, Hacettepe (43,67) Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Çukurova Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Çukurova Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (608.710.00) dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Hacettepe Üniversitesi hem kullanılan dört yıllık ortalama fakülte bütçesi olarak hem de mezunlarının göstermiş oldukları başarı olarak Çukurova Üniversitesine üstünlük sağladığı görülmektedir.

Tablo 21) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Dokuz Eylül Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	-6,76	1,47	0,00

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (36,91) dikkate alındığında, Hacettepe (43,67) Üniversitesi

Eğitim Fakóltesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Dokuz Eylül Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görölmektedir. Dokuz Eylül Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakóltesi mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakóltesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakóltesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakólte bütçesi ortalaması (1.176.125.00) dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakólte bütçesinden daha fazla olduğu görölmektedir. Ancak Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık fakólte bütçesini daha fazla kullanmasına rağmen, mezunlarının genel yetenek testi ortalama başarısı dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesinden daha başarısız olduğu görölmektedir.

Tablo 22) Gazi Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakóltesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Gazi Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-8,01	1,80	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-8,88	1,47	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-8,15	1,80	0,00

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakóltesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (34,79) dikkate alındığında, Akdeniz (42,80), Hacettepe (43,67) ve Kocaeli (42,95) Üniversitelerinin Eğitim Fakóltesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Gazi Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görölmektedir.

Gazi Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakóltesi mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Hacettepe ve Kocaeli Üniversitelerinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (1.893.020.25) dikkate alındığında Akdeniz, Hacettepe ve Kocaeli Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak mezunlarının genel yetenek testi başarıları dikkate alındığında ise Kocaeli, Akdeniz ve Hacettepe Üniversitesi mezunlarının göstermiş oldukları başarı Gazi Üniversitesi mezunlarına üstünlük sağladığı görülmektedir.

Tablo 23) Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J) Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Hacettepe Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	9,80	1,47	0,00
		Anadolu Üniversitesi	7,99	1,47	0,00
		Ankara Üniversitesi	6,19	1,47	0,00
		Atatürk Üniversitesi	11,0	1,47	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	8,90	1,47	0,00
		Celal Bayar Üniversitesi	9,56	1,47	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	9,33	1,47	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	9,60	1,47	0,00
		Çukurova Üniversitesi	6,03	1,47	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	6,76	1,47	0,00
		Gazi Üniversitesi	8,88	1,47	0,00
		İnönü Üniversitesi	9,40	1,47	0,00
		İstanbul Üniversitesi	5,51	1,80	0,00
		Karadeniz Teknik Üniversitesi	9,55	1,47	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	0,72	1,80	0,00

	Marmara Üniversitesi	7,19	1,47	0,00
	Niğde Üniversitesi	9,76	1,47	0,00
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	9,92	1,47	0,00
	Osmangazi Üniversitesi	3,41	1,58	0,00
	Pamukkale Üniversitesi	8,48	1,47	0,00
	Sakarya Üniversitesi	10,2	1,47	0,00
	Selçuk Üniversitesi	8,55	1,47	0,00
	Süleyman Demirel Üniversitesi	10,41	1,47	0,00
	Uludağ Üniversitesi	6,32	1,47	0,00
	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	11,10	1,47	0,00

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (42,80) dikkate alındığında, Afyonkarahisar Kocatepe (33,86), Anadolu (35,68), Ankara (37,48), Atatürk (32,65), Balıkesir (34,76), Celal Bayar (34,11), Cumhuriyet (34,33), Çanakkale Onsekiz Mart (34,07), Çukurova (37,64), Dokuz Eylül (36,91), Gazi (34,79), İnönü (34,26), İstanbul (36,21), Karadeniz Teknik (34,11), Marmara (36,48), Niğde (33,90), Ondokuz Mayıs (33,75), Pamukkale (35,19), Sakarya (33,38), Selçuk (35,12), Süleyman Demirel (33,26), Uludağ (37,35), ve Yüzüncü Yıl (32,57) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Hacettepe Üniversitesi lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir.

Hacettepe Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında diğer üniversitelerin eğitim fakültelerine göre daha başarılı oldukları söylenebilir.

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalamasının tabloda görülen diğer üniversitelere nazaran daha fazla olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi bütçesinin diğer üniversitelerin eğitim fakültelerinin kullanmış oldukları fakülte bütçelerinden

fazla olması, genel yetenek testi ortalaması olarak diğer üniversitelerin eğitim fakültesi mezunlarının başarılarına göre daha olumlu olduğu görülmektedir.

Tablo 24) İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	İnönü Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-8,53	1,80	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-9,40	1,47	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-8,68	1,80	0,00

İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (34,26) dikkate alındığında, Akdeniz (42,80), Hacettepe (43,67) ve Kocaeli (42,95) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında İnönü Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. İnönü Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Hacettepe ve Kocaeli Üniversitelerinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (456.487.50) dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az, Kocaeli ve Akdeniz Üniversitelerinin kullandığı dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak mezunlarının genel yetenek testi başarıları dikkate alındığında ise Kocaeli ve Akdeniz Üniversitelerinden daha başarısız olduğu söylenebilir.

Hacettepe Üniversitesi ise hem kullanılan dört yıllık ortalama fakülte bütçesi olarak hem de mezunlarının göstermiş oldukları başarı olarak İnönü Üniversitesine üstünlük sağladığı görülmektedir.

Tablo 25) İstanbul Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	İstanbul Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	-5,51	1,80	0,00

İstanbul Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (36,21) dikkate alındığında, Hacettepe (43,67) Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında İstanbul Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. İstanbul Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

İstanbul Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

İstanbul Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (169.950.00) dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Buna paralel olarak İstanbul Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalama başarısı dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Tablo 26) Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(D)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-8,68	1,80	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-9,55	1,47	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-8,83	1,80	0,00

Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (34,11) dikkate alındığında, Akdeniz (42,80), Hacettepe

(43,67) ve Kocaeli (42,95) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Karadeniz Teknik Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Karadeniz Teknik Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Hacettepe ve Kocaeli Üniversitelerinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (636.637,50) dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az, Kocaeli ve Akdeniz Üniversitelerinin kullandığı dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak mezunlarının genel yetenek testi başarıları dikkate alındığında ise Kocaeli ve Akdeniz Üniversitelerinden daha başarısız olduğu söylenebilir.

Hacettepe Üniversitesi ise hem kullanılan dört yıllık ortalama fakülte bütçesi olarak hem de mezunlarının göstermiş oldukları başarı olarak Karadeniz Teknik Üniversitesine üstünlük sağladığı görülmektedir.

Tablo 27) Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Kocaeli Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	9,08	1,80	0,00
		Anadolu Üniversitesi	7,26	1,80	0,00
		Atatürk Üniversitesi	10,29	1,80	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	8,18	1,80	0,00
		Celal Bayar Üniversitesi	8,84	1,80	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	8,61	1,80	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	8,88	1,80	0,00
		Gazi Üniversitesi	8,15	1,80	0,00

	İnönü Üniversitesi	8,68	1,80	0,00
	Karadeniz Teknik Üniversitesi	8,83	1,80	0,00
	Niğde Üniversitesi	9,04	1,80	0,00
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	9,20	1,80	0,00
	Pamukkale Üniversitesi	7,76	1,80	0,00
	Sakarya Üniversitesi	9,56	1,80	0,00
	Selçuk Üniversitesi	7,83	1,80	0,00
	Süleyman Demirel Üniversitesi	9,68	1,80	0,00
	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	10,38	1,80	0,00

Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (42,95) dikkate alındığında, Afyonkarahisar Kocatepe (33,86), Anadolu (35,68), Atatürk (32,65), Balıkesir (34,76), Celal Bayar (34,11), Cumhuriyet (34,33), Çanakkale Onsekiz Mart (34,07), Gazi (34,79), İnönü (34,26), Karadeniz Teknik (34,11) , Niğde (33,90), Ondokuz Mayıs (33,75), Pamukkale (35,19), Sakarya (33,38), Selçuk (35,12), Süleyman Demirel (33,26), Yüzüncü Yıl (32,57) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Kocaeli Üniversitesi lehine anlamlı farklar olduğu görülmektedir. Kocaeli Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında diğer üniversitelerin eğitim fakültelerine göre daha başarılı oldukları söylenebilir.

Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalamasının tabloda görülen diğer üniversitelere nazaran daha fazla olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi bütçesinin diğer üniversitelerin eğitim fakültelerinin kullanmış oldukları fakülte bütçelerinden fazla olması, genel yetenek testi ortalaması olarak diğer üniversitelerin eğitim fakültesi mezunlarının başarılarına göre daha olumlu yansımakta olduğu görülmektedir.

Tablo 28) Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Marmara Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	-7,19	1,47	0,00

Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (34,11) dikkate alındığında, Hacettepe (43,67) Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Marmara Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Marmara Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesinin mezunlarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (1.443.640.50) dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Marmara Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalama başarısı dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Tablo 29) Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(D)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Niğde Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-8,89	1,80	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-9,76	1,47	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-9,04	1,80	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	-6,34	1,58	0,00

Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (33,86) dikkate alındığında, Akdeniz (42,80), Hacettepe (43,67), Kocaeli (42,95) ve Osmangazi (40,25) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Niğde Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Niğde Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Hacettepe, Kocaeli ve Osmangazi Üniversitelerinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (307.387,50) dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az, Kocaeli, Akdeniz ve Osmangazi Üniversitelerinin kullandığı dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak mezunlarının genel yetenek testi başarıları dikkate alındığında ise Kocaeli, Akdeniz ve Osmangazi Üniversitelerinden daha başarısız olduğu söylenebilir. Hacettepe Üniversitesi ise hem kullanılan dört yıllık ortalama fakülte bütçesi olarak hem de mezunlarının göstermiş oldukları başarı olarak Niğde Üniversitesine üstünlük sağladığı görülmektedir.

Tablo 30) Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-9,05	1,80	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-9,92	1,47	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-9,20	1,80	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	-6,50	1,58	0,00

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (33,86) dikkate alındığında, Akdeniz (42,80), Hacettepe

(43,67), Kocaeli (42,95) ve Osmangazi (40,25) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Ondokuz Mayıs Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Ondokuz Mayıs Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Hacettepe, Kocaeli ve Osmangazi Üniversitelerinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (635.912,50) dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az, Kocaeli, Akdeniz ve Osmangazi Üniversitelerinin kullandığı dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak mezunlarının genel yetenek testi başarıları dikkate alındığında ise Kocaeli, Akdeniz ve Osmangazi Üniversitelerinden daha başarısız olduğu söylenebilir. Hacettepe Üniversitesi ise hem kullanılan dört yıllık ortalama fakülte bütçesi olarak hem de mezunlarının göstermiş oldukları başarı olarak Ondokuz Mayıs Üniversitesine üstünlük sağladığı görülmektedir.

Tablo 31) Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(D)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Osmangazi Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	6,38	1,58	0,00
		Atatürk Üniversitesi	7,60	1,58	0,00
		Niğde Üniversitesi	6,34	1,58	0,00
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	6,50	1,58	0,00
		Sakarya Üniversitesi	6,86	1,58	0,00
		Süleyman Demirel Üniversitesi	6,99	1,58	0,00
		Yüzüncü Yıl Üniversitesi	7,68	1,58	0,00

Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (34,11) ile dikkate alındığında, Afyonkarahisar Kocatepe (42,80),

Atatürk (32,65), Niğde (33,90), Ondokuz Mayıs (33,75), Sakarya (33,38), Süleyman Demirel (33,26), ve Yüzüncü Yıl (32,57) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Osmangazi Üniversitesi lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir.

Osmangazi Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Atatürk, Niğde, Ondokuz Mayıs, Sakarya, Süleyman Demirel ve Yüzüncü Yıl Üniversitelerinin mezunlarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (54.785,00) dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Atatürk, Niğde, Ondokuz Mayıs, Sakarya, Süleyman Demirel ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az bütçe kullandığı görülmektedir.

Tablo 32) Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Pamukkale Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-7,61	1,80	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-8,48	1,47	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-7,76	1,80	0,00

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (35,19) dikkate alındığında, Akdeniz (42,80), Hacettepe (43,67) ve Kocaeli (42,95) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Pamukkale Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Pamukkale Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Hacettepe ve Kocaeli Üniversitelerinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (214.157,50) dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az, Kocaeli ve Akdeniz Üniversitelerinin kullandığı dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak mezunlarının genel yetenek testi başarıları dikkate alındığında ise Kocaeli ve Akdeniz Üniversitelerinden daha başarısız olduğu söylenebilir. Hacettepe Üniversitesi ise hem kullanılan dört yıllık ortalama fakülte bütçesi olarak hem de mezunlarının göstermiş oldukları başarı olarak Pamukkale Üniversitesine üstünlük sağladığı görülmektedir.

Tablo 33) Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Sakarya Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-9,41	1,80	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-10,28	1,47	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-9,56	1,80	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	-6,86	1,58	0,00

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (33,86) dikkate alındığında, Akdeniz (42,80), Hacettepe (43,67), Kocaeli (42,95) ve Osmangazi (40,25) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Sakarya Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir.

Sakarya Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Hacettepe, Kocaeli ve Osmangazi Üniversitelerinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (104.970,00) dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az, Kocaeli, Akdeniz ve Osmangazi Üniversitelerinin kullandığı dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak mezunlarının genel yetenek testi başarıları dikkate alındığında ise Kocaeli, Akdeniz ve Osmangazi Üniversitelerinden daha başarısız olduğu söylenebilir. Hacettepe Üniversitesi ise hem kullanılan dört yıllık ortalama fakülte bütçesi olarak hem de mezunlarının göstermiş oldukları başarı olarak Sakarya Üniversitesine üstünlük sağladığı görülmektedir.

Tablo 34) Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(D)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Selçuk Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-7,68	1,80	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-8,55	1,47	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-7,83	1,80	0,00

Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (34,11) dikkate alındığında, Akdeniz (42,80), Hacettepe (43,67) ve Kocaeli (42,95) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Selçuk Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Selçuk Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Hacettepe ve Kocaeli Üniversitelerinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (882.375,00) dikkate alındığında Akdeniz, Hacettepe ve Kocaeli Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak mezunlarının genel yetenek testi başarıları dikkate alındığında ise Kocaeli, Akdeniz ve Hacettepe Üniversitesi mezunlarının göstermiş oldukları başarı Selçuk Üniversitesi mezunlarına üstünlük sağladığı görülmektedir.

Tablo 35) Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Süleyman Demirel Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-9,54	1,80	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-10,41	1,47	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-9,68	1,80	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	-6,99	1,58	0,00

Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (34,11) dikkate alındığında, Akdeniz (42,80), Hacettepe (43,67), Kocaeli (42,95) ve Osmangazi (40,25) Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Süleyman Demirel Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir.

Süleyman Demirel Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Hacettepe, Kocaeli ve Osmangazi Üniversitelerinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (462.137,50) dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az, Kocaeli, Akdeniz ve Osmangazi Üniversitelerinin kullandığı dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla

olduğu görülmektedir. Ancak mezunlarının genel yetenek testi başarıları dikkate alındığında ise Kocaeli, Akdeniz ve Osmangazi Üniversitelerinden daha başarısız olduğu söylenebilir. Hacettepe Üniversitesi ise hem kullanılan dört yıllık ortalama fakülte bütçesi olarak hem de mezunlarının göstermiş oldukları başarı olarak Süleyman Demirel Üniversitesine üstünlük sağladığı görülmektedir

Tablo 36) Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Uludağ Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	-6,32	1,47	0,00

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (37,35) dikkate alındığında, Hacettepe (43,67) Üniversitesinin Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Uludağ Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Uludağ Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Hacettepe üniversitesinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (762.962,50) dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Uludağ Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalama başarıları dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Tablo 37) Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel	Yüzüncü Yıl	Akdeniz Üniversitesi	-10,23	1,80	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-11,10	1,47	0,00

Yetenek	Üniversitesi	Kocaeli Üniversitesi	-10,38	1,80	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	-7,68	1,58	0,00

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (32,57) dikkate alındığında, Akdeniz (42,80), Hacettepe (43,67), Kocaeli (42,95) ve Osmangazi (40,25) Üniversiteleri Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Yüzüncü Yıl Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Yüzüncü Yıl Üniversitesi ile diğer üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Hacettepe, Kocaeli ve Osmangazi Üniversitelerinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (607.175,00) dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az, Kocaeli, Akdeniz ve Osmangazi Üniversitelerinin kullandığı dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak mezunlarının genel yetenek testi başarıları dikkate alındığında ise Kocaeli, Akdeniz ve Osmangazi Üniversitelerinden daha başarısız olduğu söylenebilir. Hacettepe Üniversitesi ise hem kullanılan dört yıllık ortalama fakülte bütçesi olarak hem de mezunlarının göstermiş oldukları başarı olarak Yüzüncü Yıl Üniversitesine üstünlük sağladığı görülmektedir

Tablo 38) Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültelerinin Kullanmış Oldukları Dört Yıllık (1997-2001) Ortalama Fakülte Bütçesi olarak en fazla bütçe kullanan üniversiteden en düşük bütçe kullanan fakülte sıralaması

1	Ankara Üniversitesi	2.014.108,25 YTL
2	İstanbul Üniversitesi	1.750.675,00 YTL
3	Atatürk Üniversitesi	1.575.137,50 YTL
4	Hacettepe Üniversitesi	1.251.880,00 YTL
5	Gazi Üniversitesi	1.247.255,25 YTL
6	Selçuk Üniversitesi	1.024.270,00 YTL
7	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	904.695,00 YTL
8	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	847.950,00 YTL
9	Cumhuriyet Üniversitesi	739.362,50 YTL
10	Osmangazi Üniversitesi	712.937,50 YTL
11	Marmara Üniversitesi	684.473,00 YTL
12	Karadeniz Teknik Üniversitesi	680.230,00 YTL
13	İnönü Üniversitesi	666.737,50 YTL
14	Erciyes Üniversitesi	662.008,25 YTL
15	Çukurova Üniversitesi	618.550,00 YTL
16	Sakarya Üniversitesi	547.925,00 YTL
17	Uludağ Üniversitesi	533.075,00 YTL
18	Celal Bayar Üniversitesi	504.995,00 YTL
19	Kocaeli Üniversitesi	481.025,00 YTL
20	Akdeniz Üniversitesi	466.572,50 YTL
21	Süleyman Demirel Üniversitesi	463.750,00 YTL
22	Balıkesir Üniversitesi	414.500,00 YTL
23	Niğde Üniversitesi	356.897,50 YTL
24	Dokuz Eylül Üniversitesi	339.175,00 YTL
25	Pamukkale Üniversitesi	330.152,50 YTL
26	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	269.972,50 YTL
27	Çanakkale Üniversitesi	259.627,50 YTL
28	Anadolu Üniversitesi	209.610,00 YTL
Kaynak: 1997- 2001 yılları arasında yayınlanan Mükerrer Resmi Gazeteler.		

B) FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ MEZUNLARININ KPSS SINAV SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Tablo 39) Fen Edebiyat Fakülteleri Genel Anova Test Sonuçları

F.E.F.	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı (KT)	Serbestlik Derecesi (sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F-oranı	p değeri
Genel Yetenek	Gruplar arası	1305,289	27	48,344	22,799	,000
	Gruplar içi	178,120	84	2,120		
	Toplam	1483,409	111			
Genel Kültür	Gruplar arası	327,321	27	12,123	1,244	,223
	Gruplar içi	818,537	84	9,744		
	Toplam	1145,858	111			
Eğitim Bilimleri	Gruplar arası	110690,257	27	4099,639	,990	,491
	Gruplar içi	347773,833	84	4140,165		
	Toplam	458464,091	111			

Tablo 39’da Fen Edebiyat Fakülteleri mezunlarının dört yıllık KPSS sınavlarında üç özel alanda göstermiş oldukları performanslarının karşılaştırılmaları görülmektedir. Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının KPSS sınav sonuçlarında sadece genel yetenek puanları arasında anlamlı fark çıkmış, genel kültür ve eğitim bilimleri test sonuçları arasında gruplar arasında anlamlı fark çıkmamıştır.

Tablo 40) Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-4,46	1,02	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	-4,84	1,02	0,00
		Çukurova Üniversitesi	-6,64	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-17,68	1,02	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-5,64	1,02	0,00

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (36,17) dikkate alındığında, Akdeniz (40,28), Balıkesir (40,66), Çukurova (42,46), Dokuz Eylül (53,50) ve Kocaeli (41,46) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net

ortalamları ile aralarında Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Balıkesir, Çukurova, Dokuz Eylül ve Kocaeli Üniversitelerinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (269.972.50) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 41) Akdeniz Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Akdeniz Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	4,46	1,02	0,00
		Atatürk Üniversitesi	4,56	1,02	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	4,51	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-13,21	1,02	0,00
		Karadeniz Teknik Üniversitesi	3,96	1,02	0,00
		Niğde Üniversitesi	4,11	1,02	0,00
		Süleyman Demirel Üniversitesi	4,40	1,02	0,00
		Yüzüncü Yıl Üniversitesi	5,41	1,02	0,00

Akdeniz Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (40,28) dikkate alındığında, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi (36,17), Atatürk (35,72), Cumhuriyet (35,77), Karadeniz Teknik (36,32), Niğde (36,17), Süleyman Demirel (35,88), Yüzüncü Yıl (34,87) Üniversiteleri Fen

Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Akdeniz Üniversitesi lehine; Dokuz Eylül (53,50) Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Akdeniz Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Akdeniz Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Atatürk, Cumhuriyet, Karadeniz Teknik, Niğde, Süleyman Demirel ve Yüzüncü Yıl Üniversitelerinin mezunlarından daha başarılı olduğu söylenebilir. Ancak Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarından daha başarısız olmuştur.

Akdeniz Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (466.572.50) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Akdeniz Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 42) Anadolu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Anadolu Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	-14,95	1,02	0,00

Anadolu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (38,54) dikkate alındığında, Dokuz Eylül (53,50) Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Anadolu Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Anadolu Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Anadolu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

Anadolu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (209.610,00) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Anadolu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi bütçesinin Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinin kullanmış olduğu fakülte bütçesinden az olması, genel yetenek testi ortalaması olarak Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının başarılarına göre olumsuz yansımakta olduğu görülmektedir.

Tablo 43) Ankara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(D)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Ankara Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	-14,51	1,02	0,00
		Yüzüncü Yıl Üniversitesi	4,11	1,02	0,00

Ankara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (38,98) dikkate alındığında, Dokuz Eylül (53,50) Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Ankara Üniversitesi aleyhine; Yüzüncü Yıl (34,87) Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Ankara Üniversitesi lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Ankara Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Ankara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Ankara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (2.014.,108.25) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle Ankara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi bütçesinin Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinin kullanmış olduğu fakülte bütçesinden fazla olduğu görülmektedir. Ancak genel yetenek testi ortalaması olarak Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının daha başarılı olduğu görülmektedir.

Tablo 44) Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Atatürk Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-4,56	1,02	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	-4,93	1,02	0,00
		Çukurova Üniversitesi	-6,74	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-17,77	1,02	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-3,98	1,02	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-5,73	1,02	0,00

Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (35,72) dikkate alındığında, Akdeniz (40,28), Balıkesir (40,66), Çukurova (42,46), Dokuz Eylül (53,50), Hacettepe (39,70) ve Kocaeli (41,46) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Atatürk Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Atatürk Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Balıkesir, Çukurova, Dokuz Eylül, Hacettepe ve Kocaeli Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (1.575.137.50) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Atatürk Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi

fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 45) Balıkesir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Balıkesir Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	4,84	1,02	0,00
		Atatürk Üniversitesi	4,93	1,02	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	4,88	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-12,84	1,02	0,00
		Karadeniz Teknik Üniversitesi	4,34	1,02	0,00
		Niğde Üniversitesi	4,48	1,02	0,00
		Süleyman Demirel Üniversitesi	4,77	1,02	0,00
		Yüzüncü Yıl Üniversitesi	5,79	1,02	0,00

Balıkesir Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (40,66) dikkate alındığında, Afyonkarahisar Kocatepe (36,17), Atatürk (35,72), Cumhuriyet (35,77), Karadeniz Teknik (36,32), Niğde (36,17), Süleyman Demirel (35,88) ve Yüzüncü Yıl (34,87) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Balıkesir Üniversitesi lehine; Dokuz Eylül (53,50) Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Balıkesir Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir.

Balıkesir Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Balıkesir Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Atatürk, Cumhuriyet, Karadeniz Teknik, Niğde, Süleyman Demirel ve Yüzüncü yıl Üniversiteleri

mezunlarından daha başarılı olduğu söylenebilir. Ancak Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarından başarısız olduğu görülmektedir.

Balıkesir Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (414.500.00) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Balıkesir Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 46) Celal Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Celal Bayar Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi	-5,54	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-16,58	1,02	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-4,54	1,02	0,00

Celal Bayar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (36,92) dikkate alındığında, Çukurova (42,46), Dokuz Eylül (53,50) ve Kocaeli (41,46) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Celal Bayar Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir.

Celal Bayar Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Celal Bayar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Çukurova, Dokuz Eylül ve Kocaeli Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Celal Bayar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması(504.995.00) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Celal Bayar Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte

bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 47) Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Cumhuriyet Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-4,51	1,02	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	-4,88	1,02	0,00
		Çukurova Üniversitesi	-6,69	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-17,73	1,02	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-5,69	1,02	0,00

Cumhuriyet Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (35,77) dikkate alındığında, Akdeniz (40,28), Balıkesir (40,66), Çukurova (42,46), Dokuz Eylül(53,50) ve Kocaeli (41,46) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Cumhuriyet Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Cumhuriyet Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Cumhuriyet Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Balıkesir, Çukurova, Dokuz Eylül ve Kocaeli Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Cumhuriyet Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (739.362.50) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Cumhuriyet Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 48) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi	-4,72	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-15,76	1,02	0,00

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (37,73) dikkate alındığında, Çukurova (42,46) ve Dokuz Eylül (53,50) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Çukurova ve Dokuz Eylül Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (259.627.50) dikkate alındığında Dokuz Eylül üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 49) Çukurova Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
		Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	6,64	1,02	0,00
		Atatürk Üniversitesi	6,74	1,02	0,00
		Celal Bayar Üniversitesi	5,54	1,02	0,00

Genel Yetenek	Çukurova Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	6,69	1,02	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	4,72	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-11,03	1,02	0,00
		Erciyes Üniversitesi	5,56	1,02	0,00
		İnönü Üniversitesi	4,96	1,02	0,00
		İstanbul Üniversitesi	4,26	1,02	0,00
		Karadeniz Teknik Üniversitesi	6,14	1,02	0,00
		Niğde Üniversitesi	6,29	1,02	0,00
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	4,58	1,02	0,00
		Pamukkale Üniversitesi	5,04	1,02	0,00
		Sakarya Üniversitesi	5,63	1,02	0,00
		Selçuk Üniversitesi	5,62	1,02	0,00
		Süleyman Demirel Üniversitesi	6,58	1,02	0,00
		Uludağ Üniversitesi	4,66	1,02	0,00
		Yüzüncü Yıl Üniversitesi	7,59	1,0	0,00

Çukurova Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (42,46) dikkate alındığında, Afyonkarahisar Kocatepe (36,17), Atatürk (35,72), Celal Bayar (36,92), Cumhuriyet (35,77), Çanakkale Onsekiz Mart (37,73), Erciyes (36,90), İnönü (37,50), İstanbul (38,20), Karadeniz Teknik (36,32), Niğde (36,17), Ondokuz Mayıs (37,88), Pamukkale (37,42), Sakarya (36,83), Selçuk (36,84), Uludağ (37,80) ve Yüzüncü Yıl (34,87) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Çukurova Üniversitesi lehine, Dokuz Eylül (53,50) Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Çukurova Üniversitesi aleyhine anlamlı farklar olduğu görülmektedir. Çukurova Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çukurova Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Atatürk, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, Erciyes, İnönü, İstanbul, Karadeniz Teknik,

Niğde, Ondokuz Mayıs, Pamukkale, Sakarya ,Selçuk, Uludağ ve Yüzüncü Üniversiteleri mezunlarından daha başarılı olduğu söylenebilir. Ancak Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarından başarısız olduğu görülmektedir

Çukurova Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (618.550.00) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Çukurova Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 50) Dokuz Eylül Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I) Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Dokuz Eylül Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	17,68	1,02	0,00
		Akdeniz Üniversitesi	13,21	1,02	0,00
		Anadolu Üniversitesi	14,95	1,02	0,00
		Ankara Üniversitesi	14,51	1,02	0,00
		Atatürk Üniversitesi	17,77	1,02	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	12,84	1,02	0,00
		Celal Bayar Üniversitesi	16,58	1,02	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	17,73	1,02	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	15,76	1,02	0,00
		Çukurova Üniversitesi	11,03	1,02	0,00
		Erciyes Üniversitesi	16,60	1,02	0,00
		Gazi Üniversitesi	14,47	1,02	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	13,79	1,02	0,00
		İnönü Üniversitesi	16,00	1,02	0,00
		İstanbul Üniversitesi	15,30	1,02	0,00

	Karadeniz Teknik Üniversitesi	17,18	1,02	0,00
	Kocaeli Üniversitesi	12,04	1,02	0,00
	Marmara Üniversitesi	14,64	1,02	0,00
	Niğde Üniversitesi	17,32	1,02	0,00
	Ondokuz Mayıs üniversitesi	15,61	1,02	0,00
	Osmangazi Üniversitesi	14,76	1,02	0,00
	Pamukkale Üniversitesi	16,08	1,02	0,00
	Sakarya Üniversitesi	16,66	1,02	0,00
	Selçuk Üniversitesi	16,66	1,02	0,00
	Süleyman Demirel Üniversitesi	17,62	1,02	0,00
	Uludağ Üniversitesi	15,70	1,02	0,00
	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	18,63	1,0	0,00

Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (53,50) dikkate alındığında, Afyonkarahisar Kocatepe (36,17), Akdeniz (40,28), Anadolu (38,54), Ankara (38,98), Atatürk (35,72), Balıkesir (40,66), Celal Bayar (36,92), Cumhuriyet (35,77), Çanakkale Onsekiz Mart (37,73), Çukurova (42,46), Erciyes (36,90), Gazi (39,03), Hacettepe (39,70), İnönü (37,50), İstanbul (38,20), Karadeniz Teknik (36,32), Kocaeli (41,46), Marmara (38,85), Niğde (36,17), Ondokuz Mayıs(37,88), Osmangazi (38,73), Pamukkale (37,42), Sakarya (36,83), Selçuk (36,84), Süleyman Demirel (35,88), Uludağ (37,80) ve Yüzüncü Yıl (34,87) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Dokuz Eylül Üniversitesi lehine anlamlı farklar olduğu görülmektedir. Dokuz Eylül Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Akdeniz, Anadolu, Ankara, Atatürk,Balıkesir, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, Çukurova Erciyes, Gazi, Hacettepe, İnönü, İstanbul, Karadeniz Teknik,Kocaeli,

Marmara, Niğde, Ondokuz Mayıs, Osmangazi, Pamukkale, Sakarya, Selçuk, Süleyman Demirel, Uludağ ve Yüzüncü Üniversitelerinin mezunlarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (339.175.00) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinin Pamukkale, Afyonkarahisar Kocatepe, Çanakkale ve Anadolu Üniversitelerinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak diğer üniversitelerden daha az bütçe kullanmıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamalarına bakıldığında tablodaki mevcut üniversitelerden daha başarılı olduğu görülmektedir.

Tablo 51) Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Erciyes Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi	-5,56	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-16,60	1,02	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-4,56	1,02	0,00

Erciyes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (36,90) dikkate alındığında, Çukurova (42,46), Dokuz Eylül (53,50) ve Kocaeli (41,46) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının Genel Yetenek Testi net ortalamaları ile aralarında Erciyes Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Erciyes Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Erciyes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Çukurova, Dokuz Eylül ve Kocaeli Üniversitelerinin mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir

Erciyes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (662.008.25) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir.

Ancak Erciyes Üniversitesi'nin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 52) Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Gazi Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	-14,47	1,02	0,00
		Yüzüncü Yıl Üniversitesi	4,16	1,02	0,00

Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (39,03) dikkate alındığında, Dokuz Eylül (53,50) Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Gazi Üniversitesi aleyhine, Yüzüncü Yıl (34,87) Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Gazi Üniversitesi lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Gazi Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir. Ancak Yüzüncü Yıl Üniversitesi mezunlarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (1.247.255.25) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Gazi Üniversitesi'nin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 53) Hacettepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Hacettepe Üniversitesi	Atatürk Üniversitesi	3,98	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-13,79	1,02	0,00
		Yüzüncü Yıl Üniversitesi	4,83	1,02	0,00

Hacettepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (39,70) dikkate alındığında, Dokuz Eylül (53,50) üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Hacettepe Üniversitesi aleyhine, Atatürk (35,72) ve Yüzüncü Yıl (34,87) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Hacettepe lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir.

Hacettepe Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Hacettepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir. Ancak Atatürk ve Yüzüncü Yıl Üniversiteleri mezunlarından daha başarılı olduğu görülmektedir.

Hacettepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (1.251.880.00) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Hacettepe Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 54) İnönü Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	İnönü Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi	-4,96	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-16,00	1,02	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-3,96	1,02	0,00

İnönü Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (37,50) dikkate alındığında, Çukurova (42,46), Dokuz Eylül (53,50) ve Kocaeli (41,46) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında İnönü Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. İnönü Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

İnönü Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Çukurova, Dokuz Eylül ve Kocaeli Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

İnönü Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (666.737.50) dikkate alındığında Dokuz Eylül üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak İnönü Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 55) İstanbul Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	İstanbul üniversitesi	Çukurova Üniversitesi	-4,26	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-15,30	1,02	0,00

İstanbul Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (38,20) dikkate alındığında, Çukurova (42,46) ve Dokuz Eylül (53,50) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında İstanbul Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. İstanbul Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

İstanbul Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Çukurova ve Dokuz Eylül Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

İstanbul Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (1.750.675.00) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak İstanbul Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 56) Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-3,96	1,02	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	-4,34	1,02	0,00
		Çukurova Üniversitesi	-6,14	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-17,18	1,02	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-5,14	1,02	0,00

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (36,32) dikkate alındığında, Akdeniz (40,28), Balıkesir (40,66), Çukurova (42,46), Dokuz Eylül (53,50) ve Kocaeli (41,46) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net

ortalamları ile aralarında Karadeniz Teknik Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Karadeniz Teknik Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Balıkesir, Çukurova, Dokuz Eylül ve Kocaeli Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (680.230.00) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Karadeniz Teknik Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 57) Kocaeli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Kocaeli Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	5,64	1,02	0,00
		Atatürk Üniversitesi	5,73	1,02	0,00
		Celal Bayar Üniversitesi	4,54	1,02	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	5,69	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-12,04	1,02	0,00
		Erciyes Üniversitesi	4,56	1,02	0,00
		İnönü Üniversitesi	3,96	1,02	0,00
		Karadeniz Teknik Üniversitesi	5,14	1,02	0,00
		Niğde Üniversitesi	5,28	1,02	0,00
		Pamukkale Üniversitesi	4,04	1,02	0,00
		Sakarya Üniversitesi	4,62	1,02	0,00

		Selçuk Üniversitesi	4,62	1,02	0,00
		Süleyman Demirel Üniversitesi	5,58	1,02	0,00
		Yüzüncü Yıl Üniversitesi	6,59	1,02	0,00

Kocaeli Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (41,46) dikkate alındığında, Afyonkarahisar Kocatepe (36,17), Atatürk (35,72), Celal Bayar (36,92), Cumhuriyet (35,77), Erciyes (36,90), İnönü (37,50), Karadeniz Teknik (36,32), Niğde (36,17), Pamukkale (37,42), Sakarya (36,83), Selçuk (36,84), Süleyman Demirel (35,88) ve Yüzüncü Yıl (34,87) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Kocaeli Üniversitesi lehine, Dokuz Eylül (53,50) Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Kocaeli Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Kocaeli Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Kocaeli Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Atatürk, Celal Bayar, Cumhuriyet, Erciyes, İnönü, Karadeniz Teknik, Niğde, Pamukkale, Sakarya, Selçuk, Süleyman Demirel ve Yüzüncü Yıl Üniversiteleri mezunlarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

Kocaeli Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (481.025.00) dikkate alındığında Dokuz Eylül üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Kocaeli Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 58) Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı	Standart Hata	Sig.
------------------	------------------	------------------	-------------------	---------------	------

			(I-J)		
Genel Yetenek	Marmara Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	-14,64	1,02	0,00
		Yüzüncü Yıl Üniversitesi	3,98	1,02	0,00

Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (38,85) dikkate alındığında, Dokuz Eylül (53,50) Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Marmara Üniversitesi aleyhine, Yüzüncü Yıl (34,87) üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Marmara Üniversitesi lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Marmara Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir. Ancak Yüzüncü Yıl Üniversitesi mezunlarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (684.473.00) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Marmara üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 59) Niğde Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Niğde Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-4,11	1,02	0,00
		Bahkesir Üniversitesi	-4,4	1,02	0,00
		Çukurova Üniversitesi	-6,29	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-17,32	1,02	0,00

		Kocaeli Üniversitesi	-5,28	1,02	0,00
--	--	-------------------------	-------	------	------

Niğde Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (36,17) dikkate alındığında, Akdeniz (40,28), Balıkesir (40,66), Çukurova (42,46), Dokuz Eylül (53,50) ve Kocaeli (41,46) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Niğde Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Niğde Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Niğde Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Balıkesir, Çukurova, Dokuz Eylül ve Kocaeli Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Niğde Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (356.897.50) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Niğde Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 60) Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	On Dokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi	-4,58	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-15,61	1,02	0,00

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (37,88) dikkate alındığında, Çukurova (42,46) ve Dokuz Eylül (53,50) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Ondokuz Mayıs Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Ondokuz Mayıs Üniversitesi ile diğer

üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Çukurova ve Dokuz Eylül üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (847.950.00) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Ondokuz Mayıs Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 61) Osmangazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Osmangazi Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	-14,76	1,02	0,00

Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (29,79) dikkate alındığında, Dokuz Eylül (53,50) Üniversitesinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Osmangazi Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Osmangazi Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (712.937.50) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Osmangazi Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi

fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 62) Pamukkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Pamukkale Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi	-5,04	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-16,08	1,02	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-4,04	1,02	0,00

Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (37,42) dikkate alındığında, Çukurova (42,46), Dokuz Eylül (53,50) ve Kocaeli (41,46) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Pamukkale Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Pamukkale Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Çukurova, Dokuz Eylül ve Kocaeli Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (330.152.50) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha azdır. Bununla birlikte Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 63) Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel	Sakarya	Çukurova Üniversitesi	-5,63	1,02	0,00

Yetenek	Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	-16,66	1,02	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-4,62	1,02	0,00

Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (36,83) dikkate alındığında, Çukurova (42,46), Dokuz Eylül (53,50) ve Kocaeli (41,46) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Sakarya Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Sakarya Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Çukurova, Dokuz Eylül ve Kocaeli Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (547.925.00) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Sakarya Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 64) Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Selçuk Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi	-5,62	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-16,66	1,02	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-4,62	1,02	0,00

Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (36,84) dikkate alındığında, Çukurova (42,46), Dokuz Eylül (53,50) ve Kocaeli (41,46) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının Genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Selçuk Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir.

Selçuk Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Çukurova, Dokuz Eylül ve Kocaeli Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (1.024.270.00) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Selçuk Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 65) Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Süleyman Demirel Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-4,40	1,02	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	-4,77	1,02	0,00
		Çukurova Üniversitesi	-6,58	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-17,62	1,02	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-5,58	1,02	0,00

Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (35,88) dikkate alındığında, Akdeniz (40,28), Balıkesir (40,66), Çukurova (42,46), Dokuz Eylül (53,50) ve Kocaeli (41,46) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Süleyman Demirel Üniversitesi aleyhine anlamlı farklar olduğu görülmektedir. Süleyman Demirel Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Balıkesir, Çukurova, Dokuz Eylül ve Kocaeli Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (1463.750.00) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Süleyman Demirel Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 66) Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Uludağ Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi	-4,66	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-15,70	1,02	0,00

Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (37,80) dikkate alındığında, Çukurova (42,46) ve Dokuz Eylül (53,50) Üniversitelerinin Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Uludağ Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Uludağ Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır. Uludağ Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Çukurova ve Dokuz Eylül Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (533.075.00) dikkate alındığında Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir.

Ancak Uludağ Üniversitesi'nin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 67) Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversiteler	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-5,41	1,02	0,00
		Ankara Üniversitesi	-4,11	1,02	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	-5,79	1,02	0,00
		Çukurova Üniversitesi	-7,59	1,02	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-18,63	1,02	0,00
		Gazi Üniversitesi	-4,16	1,02	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-4,83	1,02	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-6,59	1,02	0,00
		Marmara Üniversitesi	-3,98	1,02	0,00

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testi net ortalaması (34,87) dikkate alındığında, Akdeniz (40,28), Ankara (38,98), Balıkesir (40,66), Çukurova (42,46), Dokuz Eylül (53,50), Gazi (39,03), Hacettepe (39,70), Kocaeli (41,46) ve Marmara (38,85) Üniversiteleri Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi net ortalamaları ile aralarında Yüzüncü Yıl Üniversitesi aleyhine anlamlı farklar olduğu görülmektedir. Yüzüncü Yıl Üniversitesi ile diğer üniversitelerin fen edebiyat fakülteleri mezunlarının genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri testi ortalamaları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır.

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Ankara, Balıkesir, Çukurova, Dokuz Eylül, Gazi, Hacettepe, Kocaeli ve Marmara Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (904.695.00) dikkate alındığında Dokuz

Eylül Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak Yüzüncü Yıl Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık ortalama fakülte bütçesi fazla olmasına rağmen Dokuz Eylül Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 68) Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin Kullanmış Oldukları Dört Yıllık (1997-2001) Ortalama Fakülte Bütçesi olarak en fazla bütçe kullanan üniversiteden en düşük bütçe kullanan fakülte sıralaması

1	Marmara Üniversitesi	1.354.748,00 YTL
2	Gazi Üniversitesi	1.187.532,75 YTL
3	İstanbul Üniversitesi	1.070.650,00 YTL
4	Ankara Üniversitesi	979.769,50 YTL
5	Dokuz Eylül Üniversitesi	712.700,00 YTL
6	Uludağ Üniversitesi	691.812,50 YTL
7	Hacettepe Üniversitesi	626.227,50 YTL
8	Anadolu Üniversitesi	444.732,50 YTL
9	Cumhuriyet Üniversitesi	399.162,50 YTL
10	Atatürk Üniversitesi	399.030,00 YTL
11	Çukurova Üniversitesi	392.845,00 YTL
12	Karadeniz Teknik Üniversitesi	392.795,00 YTL
13	Sakarya Üniversitesi	379.162,50 YTL
14	İnönü Üniversitesi	358.437,50 YTL
15	Kocaeli Üniversitesi	327.112,50 YTL
16	Erciyes Üniversitesi	321.304,50 YTL
17	Celal Bayar Üniversitesi	269.550,00 YTL
18	Süleyman Demirel Üniversitesi	267.425,00 YTL
19	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	265.862,50 YTL
20	Akdeniz Üniversitesi	209.975,00 YTL
21	Niğde Üniversitesi	205.637,50 YTL
22	Selçuk Üniversitesi	183.767,50 YTL
23	Pamukkale Üniversitesi	143.362,50 YTL
24	Balıkesir Üniversitesi	141.112,50 YTL
25	Osmangazi Üniversitesi	130.644,00 YTL
26	Çanakkale Üniversitesi	119.157,50 YTL
27	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	6.750,00 YTL
Kaynak: 1997- 2001 yılları arasında yayınlanan Mükerrer Resmi Gazeteler.		

C) İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ MEZUNLARININ KPSS SINAV SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Tablo 69) İktisadi Ve İdari Bilimler Fakülteleri Genel Anova Test Sonuçları

İ.İ.BF.	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı (KT)	Serbestlik Derecesi (sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F-oranı	p değeri
Genel Yetenek	Gruplar arası	1671,985	26	64,307	23,733	,000
	Gruplar içi	216,771	80	2,710		
	Toplam	1888,756	106			
Genel Kültür	Gruplar arası	579,797	26	22,300	4,345	,000
	Gruplar içi	410,565	80	5,132		
	Toplam	990,362	106			
İktisat	Gruplar arası	892,381	26	34,322	4,399	,000
	Gruplar içi	624,155	80	7,802		
	Toplam	1516,536	106			
İşletme	Gruplar arası	62,323	26	2,397	2,725	,000
	Gruplar içi	70,371	80	,880		
	Toplam	132,694	106			
Maliye	Gruplar arası	612,402	26	23,554	12,139	,000
	Gruplar içi	155,233	80	1,940		
	Toplam	767,635	106			

Tabloyu incelediğimizde üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri KPSS sınavından elde edilen, genel yetenek, genel kültür, iktisat, işletme ve maliye testi sınav sonuçları ortalamaları arasındaki performans karşılaştırmaları görülmektedir. Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek, genel kültür, iktisat, işletme ve maliye sınav sonuçları ortalamaları arasında önemli farklar olduğu görülmektedir. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının KPSS sınav sonuçlarında eğitim bilimleri test sonuçları arasında gruplar arasında anlamlı fark çıkmamıştır.

Tablo 70) Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
		Akdeniz Üniversitesi	-6,60	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-13,99	1,16	0,00

Genel Yetenek	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi	-5,21	1,16	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-6,65	1,16	0,00
		Gazi Üniversitesi	-7,82	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-13,09	1,16	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-9,28	1,16	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-5,17	1,16	0,00
		Marmara Üniversitesi	-9,06	1,16	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	-4,53	1,16	0,00
Genel Kültür	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-9,41	1,60	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-6,63	1,60	0,00
İktisat	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-11,12	1,97	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-8,89	1,97	0,00
İşletme	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-2,62	0,66	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-2,75	0,66	0,00
Maliye	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-7,83	0,98	0,00
		Gazi Üniversitesi	-4,62	0,98	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-5,25	0,98	0,00

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının dört yıllık genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (34,22) ile Akdeniz (40,82), Ankara (48,21), Çukurova (39,43), Dokuz Eylül (40,87), Gazi (42,05), Hacettepe (47,32), İstanbul (43,50), Kocaeli (39,39), Marmara (43,28) ve Osmangazi (38,75) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri mezunlarının genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi aleyhine anlamlı farklar bulunmaktadır. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Ankara, Çukurova, Dokuz Eylül, Gazi, Hacettepe, İstanbul, Kocaeli, Marmara ve Osmangazi Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (265.862,50) dikkate alındığında Hacettepe, İstanbul, Marmara ve Gazi Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Hacettepe, İstanbul, Marmara ve Gazi Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (25,88) ile Ankara (35,29) ve Hacettepe (32,51) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri mezunlarının genel kültür testinden elde ettiği ortalamaları arasında Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi aleyhine anlamlı fark görülmektedir. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (265.862,50) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir.

İktisat testi dört yıllık net ortalamasıyla (5,18) , Ankara (7,81) ve Hacettepe (7,93) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri mezunlarının iktisat testinden elde ettiği ortalamaları arasında Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (265.862,50) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte iktisat testi ortalamasına

bakıldığında Ankara ve Hacettepe Üniversitesi mezunlarının daha başarılı olduğu söylenebilir.

İşletme testi dört yıllık net ortalaması ile (7,22), Ankara (18,34) ve Hacettepe (16,11) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin mezunlarının İşletme testinden elde ettiği ortalamaları arasında Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının işletme testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının işletme testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (265.862,50) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir.

Maliye testi dört yıllık net ortalaması ile (11,62), Ankara (19,45), Gazi (16,24) ve Hacettepe (16,88) Üniversiteleri İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin mezunlarının maliye testinden elde ettiği ortalamalar arasında Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi ile diğer üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara, Gazi ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (265.862,50) dikkate alındığında Ankara Hacettepe ve Gazi Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara Üniversitesi mezunlarının maliye testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 71) Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Akdeniz Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	6,60	1,16	0,00
		Anadolu Üniversitesi	7,63	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-7,39	1,16	0,00
		Atatürk Üniversitesi	6,96	1,16	0,00
		Celal Bayar Üniversitesi	4,51	1,16	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	7,07	1,16	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	4,90	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-6,49	1,16	0,00
		İnönü Üniversitesi	7,12	1,16	0,00
		Karadeniz Teknik Üniversitesi	5,14	1,16	0,00
		Niğde Üniversitesi	6,73	1,16	0,00
		Selçuk Üniversitesi	4,53	1,16	0,00
		Süleyman Demirel Üniversitesi	5,13	1,16	0,00
Genel Kültür	Akdeniz Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-7,63	1,60	0,00
Maliye	Akdeniz Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-5,87	0,98	0,00
		Niğde Üniversitesi	4,47	0,98	0,00

Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının dört yıl için Genel Yetenek testinden elde ettiği ortalama net (40,82) ile Afyonkarahisar Kocatepe (34,22), Anadolu (33,18), Atatürk (33,86), Celal Bayar (36,30), Cumhuriyet (33,74), Çanakkale Onsekiz Mart (35,92), İnönü (33,69), Karadeniz Teknik (35,68), Niğde (34,08), Selçuk (36,28) ve Süleyman Demirel (35,68) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri mezunlarının genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Akdeniz Üniversitesi lehine anlamlı fark bulunmaktadır.

Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (40,82) ile Ankara (48,21) ve

Hacettepe (47,32) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri mezunlarının genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Akdeniz Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Akdeniz Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, İnönü, Karadeniz Teknik, Niğde, Selçuk ve Süleyman Demirel Üniversiteleri mezunlarından daha başarılı olduğu söylenebilir. Ancak Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olmuştur.

Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (209.975,00) dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, İnönü, Karadeniz Teknik, Süleyman Demirel, Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Niğde ve Selçuk Üniversitelerinden dört yıllık ortalama fakülte bütçesi daha fazladır.

Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testinden elde ettiği ortalama netle (27,66) Ankara (35,29) Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri mezunlarının genel kültür testinden elde ettiği ortalaması arasında Akdeniz Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Akdeniz Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara Üniversitesi mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir. Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (205.637.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesinin dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha azdır.

İktisat ve işletme testi dört yıllık net ortalaması ile hiçbir üniversitenin dört yıllık iktisat ve işletme testi başarı ortalamasıyla aralarında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Maliye testi dört yıllık net ortalaması (13,58) ile Ankara (19,45) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri mezunlarının Maliye testinden elde ettiği ortalama arasında Akdeniz Üniversitesi aleyhine anlamlı farklılıklar görülmekte iken; Niğde (9,10) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri mezunlarının maliye testinden elde ettiği ortalamalar arasında Akdeniz Üniversitesi lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Akdeniz Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Niğde üniversitesi mezunlarından daha başarılı olduğu söylenebilir. Bununla beraber Ankara üniversitesi mezunlarından başarısız olduğu görülmektedir.

Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (205.637.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha azdır. Ancak Akdeniz Üniversitesinin kullanmış olduğu dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması Niğde Üniversitesinden daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 72) Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Anadolu Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-7,63	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-15,03	1,16	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	-4,76	1,16	0,00
		Çukurova Üniversitesi	-6,24	1,16	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-7,68	1,16	0,00
		Gazi Üniversitesi	-8,86	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-14,13	1,16	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-10,31	1,16	0,00

		Kocaeli Üniversitesi	-6,20	1,16	0,00
		Marmara Üniversitesi	-10,09	1,16	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	-5,57	1,16	0,00
		Pamukkale Üniversitesi	-4,72	1,16	0,00
		Sakarya Üniversitesi	-5,37	1,16	0,00
		Uludağ Üniversitesi	-5,12	1,16	0,00
Genel Kültür	Anadolu Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-10,04	1,60	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-7,26	1,60	0,00
İktisat	Anadolu Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-11,23	1,97	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-9,01	1,97	0,00
İşletme	Anadolu Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-2,84	0,66	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-2,96	0,66	0,00
Maliye	Anadolu Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-7,66	0,98	0,00
		Gazi Üniversitesi	-4,45	0,98	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-5,08	0,98	0,00

Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için Genel Yetenek testinden elde ettiği ortalama net (33,18) ile Akdeniz (40,82), Ankara (48,21), Balıkesir(37,94) ,Çukurova (39,43), Dokuz Eylül (40,87), Gazi (42,05), Hacettepe (47,32), İstanbul (43,50), Kocaeli (39,39), Marmara (43,28), Osmangazi (38,75), Pamukkale (37,90), Sakarya (38,55) ve Uludağ (38,31) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri mezunlarının genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Anadolu Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Anadolu Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Ankara, Balıkesir, Çukurova, Dokuz Eylül, Gazi, Hacettepe, İstanbul, Kocaeli, Marmara, Osmangazi, Pamukkale, Sakarya ve Uludağ Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (444.732,50) dikkate alındığında Ankara,

Hacettepe, Uludağ, Dokuz Eylül, İstanbul, Gazi ve Marmara Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha azdır. Bununla birlikte mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Hacettepe, Dokuz Eylül, Ankara, İstanbul, Gazi ve Marmara Üniversiteleri mezunlarının daha başarılı olduğu söylenebilir.

Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması Akdeniz, Balıkesir, Çukurova, Kocaeli, Osmangazi, Pamukkale ve Sakarya Üniversitelerinden daha fazla olduğu görülmektedir.

Genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (25,25) ile Ankara (35,29) ve Hacettepe (32,51) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalaması arasında Anadolu Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Anadolu Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (444.732,50) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha azdır. Bununla birlikte Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

İktisat testi dört yıllık net ortalamasıyla (4,97) ile Ankara (7,81) ve Hacettepe (7,93) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin iktisat testinden elde ettiği ortalamaları arasında Anadolu Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Anadolu Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (444.732,50) dikkate alındığında Ankara ve

Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha azdır. Bununla birlikte Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

İşletme testi dört yıllık net ortalaması (7,10) ile, Ankara (18,34) ve Hacettepe (16,11) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri mezunlarının işletme testinden elde ettiği ortalamalar arasında Anadolu Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Anadolu Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının işletme testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının işletme testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (444.732,50) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha azdır.

Maliye testi dört yıllık net ortalaması (11,79) ile, Ankara (19,45), Gazi (16,24) ve Hacettepe (16,88) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri mezunlarının Maliye testinden elde ettiği ortalaması arasında Anadolu Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır . Anadolu Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara, Gazi ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (444.732,50) dikkate alındığında Ankara, Gazi ve Hacettepe Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha azdır.

Tablo 73) Ankara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Ankara Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	13,99	1,16	0,00
		Akdeniz Üniversitesi	7,39	1,16	0,00
		Anadolu Üniversitesi	15,03	1,16	0,00
		Atatürk Üniversitesi	14,35	1,16	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	10,27	1,16	0,00
		Celal Bayar Üniversitesi	11,91	1,16	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	14,47	1,16	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	12,29	1,16	0,00
		Çukurova Üniversitesi	8,78	1,16	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	7,34	1,16	0,00
		Erciyes Üniversitesi	11,67	1,16	0,00
		Gazi Üniversitesi	6,16	1,16	0,00
		İnönü Üniversitesi	14,52	1,16	0,00
		İstanbul Üniversitesi	4,71	1,16	0,00
		Karadeniz Teknik Üniversitesi	12,53	1,16	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	8,82	1,16	0,00
		Marmara Üniversitesi	4,93	1,16	0,00
		Niğde Üniversitesi	14,13	1,16	0,00
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	12,17	1,25	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	9,46	1,16	0,00
		Pamukkale Üniversitesi	10,31	1,16	0,00
Sakarya Üniversitesi	9,66	1,16	0,00		
Selçuk Üniversitesi	11,93	1,16	0,00		
Süleyman Demirel Üniversitesi	12,53	1,16	0,00		
Uludağ Üniversitesi	9,90	1,16	0,00		
Genel	Ankara	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	9,41	1,60	0,00
		Akdeniz Üniversitesi	7,63	1,60	0,00
		Anadolu Üniversitesi	10,04	1,60	0,00
		Atatürk Üniversitesi	9,10	1,60	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	9,85	1,60	0,00
		Celal Bayar Üniversitesi	10,00	1,60	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	8,99	1,60	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	9,51	1,60	0,00
		Çukurova Üniversitesi	7,97	1,60	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	7,22	1,60	0,00
		Erciyes Üniversitesi	7,06	1,60	0,00

Kültür	Üniversitesi	İnönü Üniversitesi	8,60	1,60	0,00
		Karadeniz Teknik Üniversitesi	9,16	1,60	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	8,99	1,60	0,00
		Marmara Üniversitesi	6,31	1,60	0,00
		Niğde Üniversitesi	10,08	1,60	0,00
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	10,20	1,73	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	8,61	1,60	0,00
		Pamukkale Üniversitesi	9,62	1,60	0,00
		Sakarya Üniversitesi	9,36	1,60	0,00
		Selçuk Üniversitesi	8,39	1,60	0,00
		Süleyman Demirel Üniversitesi	9,58	1,60	0,00
		Uludağ Üniversitesi	8,48	1,60	0,00
		İktisat	Ankara Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	11,12
Anadolu Üniversitesi	11,23			1,97	0,00
Atatürk Üniversitesi	10,90			1,97	0,00
Balıkesir Üniversitesi	8,947			1,97	0,00
Celal Bayar Üniversitesi	10,67			1,97	0,00
Cumhuriyet Üniversitesi	11,03			1,97	0,00
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	11,67			1,97	0,00
Dokuz Eylül Üniversitesi	7,66			1,97	0,00
Erciyes Üniversitesi	8,68			1,97	0,00
İnönü Üniversitesi	11,24			1,97	0,00
Karadeniz Teknik Üniversitesi	10,01			1,97	0,00
Kocaeli Üniversitesi	9,79			1,97	0,00
Niğde Üniversitesi	11,85			1,97	0,00
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	12,74			2,13	0,00
Osmangazi Üniversitesi	8,94			1,97	0,00
Pamukkale Üniversitesi	9,81			1,97	0,00
Sakarya Üniversitesi	9,66			1,97	0,00
Selçuk Üniversitesi	10,91			1,97	0,00
Süleyman Demirel Üniversitesi	10,95	1,97	0,00		
Uludağ Üniversitesi	9,09	1,97	0,00		
İşletme	Ankara Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	2,62	0,66	0,00
		Anadolu Üniversitesi	2,84	0,66	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2,56	0,66	0,00
		Süleyman Demirel Üniversitesi	2,54	0,66	0,00

Maliye	Ankara Üniversitesi	A.K.Ü.	7,83	0,98	0,00
		Akdeniz Üniversitesi	5,87	0,98	0,00
		Anadolu Üniversitesi	7,66	0,98	0,00
		Atatürk Üniversitesi	9,24	0,98	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	8,27	0,98	0,00
		Celal Bayar Üniversitesi	8,46	0,98	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	9,06	0,98	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	8,85	0,98	0,00
		Çukurova Üniversitesi	5,92	0,98	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	6,12	0,98	0,00
		Erciyes Üniversitesi	6,02	0,98	0,00
		İnönü Üniversitesi	9,62	0,98	0,00
		İstanbul Üniversitesi	4,84	0,98	0,00
		Karadeniz Teknik Üniversitesi	6,87	0,98	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	8,51	0,98	0,00
		Marmara Üniversitesi	5,08	0,98	0,00
		Niğde Üniversitesi	10,35	0,98	0,00
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	9,73	1,06	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	5,10	0,98	0,00
		Pamukkale Üniversitesi	8,61	0,98	0,00
Sakarya Üniversitesi	8,67	0,98	0,00		
Selçuk Üniversitesi	8,65	0,98	0,00		
Süleyman Demirel Üniversitesi	8,50	0,98	0,00		
Uludağ Üniversitesi	6,67	0,98	0,00		

Ankara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için Genel Yetenek testinden elde ettiği ortalama net (48,21) ile Afyonkarahisar Kocatepe (34,22), Akdeniz (40,82), Anadolu (33,18), Atatürk (33,86), Balıkesir (37,94), Celal Bayar (36,30), Cumhuriyet (33,74), Çanakkale Onsekiz Mart (35,92), Çukurova (39,43), Dokuz Eylül (40,87), Erciyes (36,54), Gazi (42,05), İnönü (33,69), İstanbul (43,50), Karadeniz Teknik (35,68), Kocaeli (39,39), Marmara (43,28), Niğde (34,08), Ondokuz Mayıs (36,04), Osmangazi (38,75), Pamukkale (37,90), Sakarya (38,55), Selçuk (36,28), Süleyman Demirel (35,68) ve Uludağ (38,31) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamaları arasında Ankara Üniversitesi lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Ankara Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Ankara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Akdeniz, Anadolu, Atatürk, Balıkesir, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, Çukurova, Dokuz Eylül, Erciyes, Gazi, İnönü, İstanbul, Karadeniz Teknik, Kocaeli, Marmara, Niğde, Ondokuz Mayıs, Osmangazi, Pamukkale, Sakarya, Selçuk, Süleyman Demirel ve Uludağ Üniversiteleri mezunlarından başarılı olduğu görülmektedir.

Ankara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (979.769.50) dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Balıkesir, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, Çukurova, Erciyes, İnönü, Karadeniz Teknik, Kocaeli, Niğde, Ondokuz Mayıs, Osmangazi, Pamukkale, Sakarya, Selçuk, Süleyman Demirel ve Uludağ Üniversiteleri dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Genel Kültür testinden elde ettiği ortalama net (35,29) ile Afyonkarahisar Kocatepe (25,88), Akdeniz (27,66), Anadolu (25,25), Atatürk (26,19), Balıkesir (25,44), Celal Bayar (25,29), Cumhuriyet (26,30) Çanakkale Onsekiz Mart (25,78), Çukurova (27,32), Dokuz Eylül (28,07), Erciyes (28,23), İnönü (26,69), Karadeniz Teknik (26,13), Kocaeli (26,30), Marmara (28,98), Niğde Üniversitesi (25,21), Ondokuz Mayıs (25,09), Osmangazi Üniversitesi (26,68), Pamukkale (25,67), Sakarya (25,93), Selçuk (26,90), Süleyman Demirel (25,71) ve Uludağ (26,81) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalaması arasında Ankara Üniversitesi lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Ankara Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Ankara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Akdeniz, Anadolu, Atatürk, Balıkesir, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, Çukurova, Dokuz Eylül, Erciyes, İnönü, Karadeniz Teknik, Kocaeli, Marmara, Niğde, Ondokuz Mayıs, Osmangazi, Pamukkale, Sakarya, Selçuk, Süleyman Demirel ve Uludağ Üniversiteleri mezunlarından başarılı olduğu görülmektedir.

Ankara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (979.769.50) dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Balıkesir, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, İnönü, Karadeniz Teknik, Kocaeli, Niğde, Ondokuz Mayıs, Osmangazi, Pamukkale, Sakarya, Selçuk, Süleyman Demirel ve Uludağ üniversiteleri dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara Üniversitesi mezunlarının genel kültür testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

İktisat testi dört yıllık net ortalamasıyla (7,81) ile Afyonkarahisar Kocatepe (5,18), Anadolu (4,97), Atatürk (5,59), Balıkesir (6,74), Celal Bayar (5,66), Cumhuriyet (5,50), Çanakkale Onsekiz Mart (5,25), Dokuz Eylül (6,87), Erciyes (6,13), İnönü (5,31), Karadeniz Teknik (5,83), Kocaeli (6,65), Niğde (5,32), Ondokuz Mayıs (6,34), Osmangazi (5,73), Pamukkale (5,97), Sakarya (7,02), Selçuk (6,40), Süleyman Demirel (5,26) ve Uludağ (5,71) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri mezunlarının iktisat testinden elde ettiği ortalamalar arasında Ankara Üniversitesi lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Ankara Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Ankara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Balıkesir, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, Dokuz Eylül, Erciyes, İnönü, Karadeniz Teknik, Kocaeli, Niğde, Ondokuz Mayıs, Osmangazi, Pamukkale, Sakarya, Selçuk, Süleyman Demirel ve Uludağ Üniversiteleri mezunlarından başarılı olduğu görülmektedir.

Ankara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (979.769.50) dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Balıkesir, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, Erciyes, İnönü, Karadeniz Teknik, Kocaeli, Niğde, Ondokuz Mayıs, Osmangazi, Pamukkale, Sakarya, Selçuk, Süleyman Demirel ve Uludağ Üniversiteleri dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara Üniversitesi mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Ankara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının işletme testi dört yıllık net ortalaması (18,34) ile Afyonkarahisar Kocatepe (7,22), Anadolu

(7,10), Çanakkale Onsekiz Mart (6,66) ve Süleyman Demirel (7,39) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin İşletme testinden elde ettiği ortalamaları arasında Ankara Üniversitesi lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Ankara Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının işletme testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Ankara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının işletme testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Çanakkale Onsekiz Mart ve Süleyman Demirel Üniversiteleri mezunlarından başarılı olduğu görülmektedir.

Maliye testi dört yıllık net ortalaması (19,45) ile Afyonkarahisar Kocatepe (11,62), Akdeniz (13,58), Anadolu (11,79), Atatürk (10,21), Balıkesir (11,18), Celal Bayar (10,99), Cumhuriyet (10,39), Çanakkale Onsekiz Mart (10,60), Çukurova (13,52), Dokuz Eylül (13,33), Erciyes (13,42), İnönü (9,82), İstanbul (14,61), Karadeniz Teknik (12,58), Kocaeli (10,94), Marmara (14,37), Niğde Üniversitesi (9,10), Ondokuz Mayıs (9,72), Osmangazi (14,34), Pamukkale (10,84), Sakarya (10,78), Selçuk (10,79), Süleyman Demirel (10,95) ve Uludağ (12,77) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri mezunlarının Maliye testinden elde ettiği ortalamalar arasında Ankara Üniversitesi lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Ankara Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Ankara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Balıkesir, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, Çukurova, Dokuz Eylül, Erciyes, İnönü, İstanbul, Karadeniz Teknik, Kocaeli, Marmara, Niğde, Ondokuz Mayıs, Osmangazi, Pamukkale, Sakarya, Selçuk, Süleyman Demirel ve Uludağ Üniversiteleri mezunlarından başarılı olduğu görülmektedir.

Ankara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (979.769.50) dikkate alındığında Atatürk, Balıkesir, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, İnönü, Kocaeli, Niğde, Ondokuz Mayıs, Pamukkale, Sakarya, Selçuk ve Süleyman Demirel üniversiteleri dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara Üniversitesi mezunlarının maliye testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 74) Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Atatürk Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-6,96	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-14,35	1,16	0,00
		Çukurova Üniversitesi	-5,57	1,16	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-7,01	1,16	0,00
		Gazi Üniversitesi	-8,19	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-13,46	1,16	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-9,64	1,16	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-5,53	1,16	0,00
		Marmara Üniversitesi	-9,42	1,16	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	-4,89	1,16	0,00
		Sakarya Üniversitesi	-4,69	1,16	0,00
Genel Kültür	Atatürk Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-9,10	1,60	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-6,31	1,60	0,00
İktisat	Atatürk Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-10,90	1,97	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-8,67	1,97	0,00
		Ankara Üniversitesi	-9,24	0,98	0,00
		Gazi Üniversitesi	-6,03	0,98	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-6,66	0,98	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-4,40	0,98	0,00
		Marmara Üniversitesi	-4,15	0,98	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	-4,13	0,98	0,00

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (33,86) ile Akdeniz (40,82), Ankara (48,21), Çukurova (39,43), Dokuz Eylül (40,87), Gazi Üniversitesi (42,05), Hacettepe (47,32), İstanbul (43,50), Kocaeli (39,39), Marmara (43,28), Osmangazi (38,75), Sakarya (38,55) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamaları arasında Atatürk Üniversitesi aleyhine anlamlı farklar bulunmaktadır. Atatürk Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Ankara, Çukurova, Dokuz Eylül, Gazi, Hacettepe, İstanbul, Kocaeli, Marmara, Osmangazi ve Sakarya Üniversiteleri mezunlarından başarısız olduğu görülmektedir.

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (399.030.00) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe üniversiteleri dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunlarının genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (26,19) ile Ankara (35,29) ve Hacettepe (32,51) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalaması arasında Atatürk Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Atatürk Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe üniversiteleri mezunlarından başarısız olduğu görülmektedir.

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (399.030.00) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunlarının İktisat testi dört yıllık net ortalaması (5,59) ile, Ankara (7,81) ve Hacettepe (7,93) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin İktisat testinden elde ettiği ortalamaları arasında Atatürk Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Atatürk Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe üniversiteleri mezunlarından başarısız olduğu görülmektedir.

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (399.030.00) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe üniversiteleri dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları İşletme testi dört yıllık net ortalaması (7,44) ile hiçbir üniversite ile dört yıllık net ortalama arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları Maliye testi dört yıllık net ortalaması (10,21) ile Ankara (19,45), Gazi Üniversitesi (16,24), Hacettepe (16,88), İstanbul (14,61), Marmara (14,37), Osmangazi (14,34) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin Maliye testinden elde ettiği ortalama arasında Atatürk Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Atatürk Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara, Gazi, Hacettepe, İstanbul, Marmara ve Osmangazi Üniversiteleri mezunlarından başarısız olduğu görülmektedir

Tablo 75) Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(D)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Balıkesir Üniversitesi	Anadolu Üniversitesi	4,76	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-10,27	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-9,37	1,16	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-5,55	1,16	0,00
		Marmara Üniversitesi	-5,33	1,16	0,00
Genel Kültür	Balıkesir Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-9,85	1,60	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-7,06	1,60	0,00
İktisat	Balıkesir	Ankara Üniversitesi	-8,94	1,97	

	Üniversitesi				0,00
Maliye	Balıkesir Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-8,27	0,98	0,00
		Gazi Üniversitesi	-5,06	0,98	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-5,69	0,98	0,00

Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (37,94) ile Anadolu (33,18) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin Genel Yetenek testinden elde ettiği ortalamaları arasında Balıkesir Üniversitesi lehine; Ankara (48,21), Hacettepe (47,32), İstanbul (43,50) ve Marmara (43,28) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalaması arasında Balıkesir Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır.

Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Anadolu Üniversitesi mezunlarından başarılı; Ankara, Hacettepe, İstanbul ve Marmara Üniversitelerinden başarısız olduğu görülmektedir. Balıkesir Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (141.112.50) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara ve Hacettepe Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Genel Kültür testinden elde ettiği ortalama net (25,44) ile Ankara (35,29) ve Hacettepe (32,51) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalaması arasında Balıkesir Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Balıkesir Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversitelerinden başarısız olduğu görülmektedir.

Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (141.112.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara üniversitesi mezunlarının genel kültür testi başarı ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları İktisat testi dört yıllık net ortalaması (6,74) ile Ankara (7,81) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin İktisat testinden elde ettiği ortalamaları arasında Balıkesir Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Balıkesir Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversitelerinden başarısız olduğu görülmektedir.

Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (141.112.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara üniversitesi mezunlarının genel kültür testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları İşletme testi dört yıllık net ortalaması (9,39) ile hiçbir üniversite ile dört yıllık net ortalama arasında anlamlı fark bulunmaktadır.

Maliye testi dört yıllık net ortalaması (11,18) ile Ankara (19,45), Gazi (16,24) ve Hacettepe (16,88) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalaması arasında Balıkesir Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Balıkesir Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara, Gazi ve Hacettepe Üniversitelerinden başarısız olduğu görülmektedir.

Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (141.112.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara Üniversitesi mezunlarının maliye testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 76) Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Celal Bayar Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-4,51	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-11,91	1,16	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-4,56	1,16	0,00
		Gazi Üniversitesi	-5,74	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-11,01	1,16	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-7,19	1,16	0,00
		Marmara Üniversitesi	-6,97	1,16	0,00
Genel Kültür	Celal Bayar Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-10,00	1,60	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-7,21	1,60	0,00
İktisat	Celal Bayar Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-10,67	1,97	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-8,44	1,97	0,00
Maliye	Celal Bayar Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-8,46	0,98	0,00
		Gazi Üniversitesi	-5,25	0,98	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-5,89	0,98	0,00

Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (36,30) ile Akdeniz (40,82), Ankara (48,21), Dokuz Eylül (40,87), Gazi (42,05), Hacettepe (47,32), İstanbul (43,50) ve Marmara (43,28) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamaları arasında Celal Bayar Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır.

Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Ankara, Dokuz Eylül, Gazi, Hacettepe, İstanbul ve Marmara Üniversitelerinden başarısız olduğu görülmektedir. Celal Bayar Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (269.550.00) dikkate alındığında Akdeniz ve Ankara Üniversiteleri dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Akdeniz ve Ankara üniversiteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (25,29) ile Ankara (35,29) ve Hacettepe (32,51) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalaması arasında Celal Bayar Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Celal Bayar Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe üniversitelerinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (269.550.00) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara Üniversitesi mezunlarının genel kültür testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları İktisat testi dört yıllık net ortalaması (5,66) ile Ankara (7,81) ve Hacettepe (7,93) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin iktisat testinden elde ettiği ortalamaları arasında Celal Bayar aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Celal Bayar Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe üniversitelerinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (269.550.00) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe üniversiteleri dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara ve Hacettepe Üniversitesi mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları işletme testi dört yıllık net ortalaması (7,67) ile hiçbir üniversite ile anlamlı fark bulunmamaktadır.

Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları Maliye testi dört yıllık net ortalaması (10,99) ile Ankara (19,45), Gazi (16,24) ve Hacettepe (16,88) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalaması arasında Celal Bayar Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Celal Bayar Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara, Gazi ve Hacettepe Üniversitelerinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (269.550.00) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara Üniversitesi mezunlarının maliye testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 77) Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
		Akdeniz Üniversitesi	-7,07	1,16	0,00

Genel Yetenek	Cumhuriyet Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-14,47	1,16	0,00
		Çukurova Üniversitesi	-5,685	1,16	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-7,1275	1,16	0,00
		Gazi Üniversitesi	-8,3025	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-13,5725	1,16	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-9,755	1,16	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-5,645	1,16	0,00
		Marmara Üniversitesi	-9,5375	1,16	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	-5,01	1,16	0,00
		Sakarya Üniversitesi	-4,81	1,16	0,00
		Uludağ Üniversitesi	-4,5625	1,16	0,00
		Genel Kültür	Cumhuriyet Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-8,995
Hacettepe Üniversitesi	-6,21			1,60	0,00
İktisat	Cumhuriyet Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-11,0375	1,97	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-8,81	1,97	0,00
Maliye	Cumhuriyet Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-9,06	0,98	0,00
		Gazi Üniversitesi	-5,85	0,98	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-6,485	0,98	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-4,2175	0,98	0,00
		Marmara Üniversitesi	-3,975	0,98	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	-3,9525	0,98	0,00

Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (33,74) ile Akdeniz (40,82), Ankara (48,21), Çukurova (39,43), Dokuz Eylül (40,87), Gazi (42,05), Hacettepe (47,32), İstanbul (43,50), Marmara (43,28), Osmangazi (38,75), Sakarya (38,55) ve Uludağ (38,31) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamaları arasında Cumhuriyet Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Cumhuriyet Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari

bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Ankara, Çukurova, Dokuz Eylül, Gazi, Hacettepe, İstanbul, Marmara, Osmangazi, Sakarya ve Uludağ Üniversitelerinden başarısız olduğu görülmektedir.

Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (399.162.50) dikkate alındığında Ankara, Gazi, Hacettepe ve Marmara Üniversiteleri dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara, Gazi, Hacettepe ve Marmara Üniversiteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (26,30) ile Ankara (35,29) ve Hacettepe (32,51) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalaması arasında Cumhuriyet Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Cumhuriyet Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversitelerinden başarısız olduğu görülmektedir.

Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (399.162.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara Üniversitesi mezunlarının genel kültür testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları iktisat testi dört yıllık net ortalaması (5,50) ile Ankara (7,81) ve Hacettepe (7,93) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin iktisat testinden elde ettiği ortalamaları arasında Cumhuriyet Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Cumhuriyet Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversitelerinden başarısız olduğu görülmektedir.

Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (399.162.50) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bu iki üniversite mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir

Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları İşletme testi dört yıllık net ortalaması (7,30) ile hiçbir üniversite ile anlamlı fark bulunmamaktadır.

Maliye testi dört yıllık net ortalaması (10,39) ile Ankara (19,45), Gazi (16,24), Hacettepe (16,88), İstanbul (14,61), Marmara (14,37) ve Osmangazi (14,34) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalaması arasında Cumhuriyet Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Cumhuriyet Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara, Gazi, Hacettepe, İstanbul, Marmara ve Osmangazi üniversitelerinden başarısız olduğu görülmektedir.

Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (399.162.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Ankara Üniversitesi mezunlarının maliye testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 78) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
		Akdeniz Üniversitesi	-4,90	1,16	0,00

Genel yetenek	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-12,29	1,16	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-4,95	1,16	0,00
		Gazi Üniversitesi	-6,12	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-11,39	1,16	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-7,57	1,16	0,00
		Marmara Üniversitesi	-7,36	1,16	0,00
Genel Kültür	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-9,51	1,60	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-6,73	1,60	0,00
İktisat	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-11,67	1,97	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-9,45	1,97	0,00
İşletme	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-2,56	0,66	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-2,68	0,66	0,00
Maliye	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-8,85	0,98	0,00
		Gazi Üniversitesi	-5,64	0,98	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-6,27	0,98	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-4,00	0,98	0,00

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (35,92) ile Akdeniz (40,82), Ankara (48,21), Dokuz Eylül (40,87), Gazi (42,05), Hacettepe (47,32), İstanbul (43,50) ve Marmara (43,28) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamaları arasında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Ankara, Dokuz Eylül, Gazi, Hacettepe, İstanbul ve Marmara Üniversitelerinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (119.157.50) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe üniversiteleri dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Ankara ve Hacettepe üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla; Çanakkale Onsekiz Mart üniversitesinin mezunlarının genel yetenek testinin az olduğu söylenebilir

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (25,78) ile Ankara (35,29) ve Hacettepe (32,51) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalaması arasında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversitelerinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (119.157.50) dikkate alındığında Ankara üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Ankara Üniversitesi mezunlarının genel kültür testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları iktisat testi dört yıllık net ortalaması (5,25) ile Ankara (7,81) ve Hacettepe (7,93) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin iktisat testinden elde ettiği ortalamaları arasında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe üniversitelerinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (119.157.50) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe üniversiteleri dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Ankara ve Hacettepe üniversiteleri mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları işletme testi dört yıllık net ortalaması (6,66) ile, Ankara (18,34) ve Hacettepe (16,11) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin işletme testinden elde ettiği ortalaması arasında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının işletme testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının işletme testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe üniversitelerinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Maliye testi dört yıllık net ortalaması (10,60) ile, Ankara (19,45), Gazi (16,24), Hacettepe (16,88) ve İstanbul (14,61), Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalaması arasında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara, Gazi, Hacettepe ve İstanbul Üniversitelerinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (119.157.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Ankara Üniversitesi mezunlarının maliye testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir

Tablo 79) Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Çukurova Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	5,21	1,16	0,00
		Anadolu Üniversitesi	6,24	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-8,78	1,163	0,00
		Atatürk Üniversitesi	5,57	1,16	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	5,68	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-7,88	1,16	0,00
		İnönü Üniversitesi	5,73	1,16	0,00
		Niğde Üniversitesi	5,34	1,16	0,00
Genel Kültür	Çukurova Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-7,97	1,60	0,00
Maliye	Çukurova Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-5,92	0,98	0,00
		Niğde Üniversitesi	4,42	0,98	0,00

Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (39,43) ile Afyonkarahisar Kocatepe (34,22), Anadolu (33,18), Atatürk (33,86), Cumhuriyet (33,74) ve İnönü (33,69) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamaları arasında Çukurova Üniversitesi lehine; Ankara (48,21) ve Hacettepe (47,32) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamaları arasında Çukurova Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Çukurova Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Cumhuriyet ve İnönü Üniversitelerinden daha başarılı olduğu görülmektedir. Bununla beraber Ankara ve Hacettepe Üniversitesi mezunlarından da başarısız olduğu görülmektedir.

Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (392.845.00) dikkate alındığında Ankara

Üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Ankara Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir

Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (27,32) ile Ankara (35,29) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testinden elde ettiği başarı ortalaması arasında Çukurova Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Çukurova Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara üniversitesinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat testi dört yıllık net ortalaması (5,98) ile hiçbir üniversite ile anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi işletme testi dört yıllık net ortalaması (10,95) ile hiçbir üniversite ile anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye testi dört yıllık net ortalaması (13,52) ile Ankara (19,45) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalaması arasında Çukurova Üniversitesi aleyhine, Niğde (9,10) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin Maliye testinden elde ettiği ortalamaları arasında Çukurova Üniversitesi lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Çukurova Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara Üniversitesinden daha başarısız; Niğde üniversitesinden başarılı olduğu görülmektedir.

Tablo 80) Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
------------------	---------------	------------------	-------------------------	---------------	------

Genel Yetenek	Dokuz Eylül Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	6,65	1,16	0,00
		Anadolu Üniversitesi	7,68	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-7,34	1,16	0,00
		Atatürk Üniversitesi	7,01	1,16	0,00
		Celal Bayar Üniversitesi	4,56	1,16	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	7,12	1,16	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	4,95	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-6,44	1,16	0,00
		İnönü Üniversitesi	7,17	1,16	0,00
		Karadeniz Teknik Üniversitesi	5,19	1,16	0,00
		Niğde Üniversitesi	6,78	1,16	0,00
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	4,83	1,25	0,00
		Selçuk Üniversitesi	4,58	1,16	0,00
		Süleyman Demirel Üniversitesi	5,18	1,16	0,00
Genel Kültür	Dokuz Eylül Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-7,22	1,60	0,00
İktisat	Dokuz Eylül Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-7,66	1,97	0,00
Maliye	Dokuz Eylül Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-6,12	0,98	0,00
		Niğde Üniversitesi	4,23	0,98	0,00

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (40,87) ile Afyonkarahisar Kocatepe (34,22), Anadolu (33,18), Atatürk (33,86), Celal Bayar (36,30), Cumhuriyet (33,74), Çanakkale Onsekiz Mart (35,92), İnönü (33,69), Karadeniz Teknik (35,68), Niğde (34,08), Ondokuz Mayıs (36,04), Selçuk (36,28) ve Süleyman Demirel (35,68) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamaları arasında Dokuz Eylül Üniversitesi lehine anlamlı fark bulunurken; Ankara (48,21) ve Hacettepe (47,32) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin Genel Yetenek testinden elde ettiği ortalamaları arasında Dokuz Eylül

Üniversitesi aleyhine anlamlı farklar bulunmaktadır. Dokuz Eylül Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, İnönü, Karadeniz Teknik, Niğde, Ondokuz Mayıs, Selçuk ve Süleyman Demirel Üniversitelerinden daha başarılı olduğu görülmektedir. Bununla beraber Ankara ve Hacettepe Üniversitesi mezunlarından da başarısız olduğu görülmektedir.

Genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (28,07) ile Ankara (35,29) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalaması arasında Dokuz Eylül Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır.

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara Üniversitesinden daha başarısız olduğu görülmektedir. Dokuz Eylül Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

İktisat testi dört yıllık net ortalaması (6,87) ile Ankara (7,81) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin iktisat testinden elde ettiği ortalaması arasında Dokuz Eylül Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Dokuz Eylül Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara üniversitesinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının işletme testi dört yıllık net ortalaması (10,68) ile hiçbir üniversite ile anlamlı fark bulunmamaktadır.

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının Maliye testi dört yıllık net ortalaması (13,33) ile Ankara (19,45) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalaması arasında

Dokuz Eylül Üniversitesi aleyhine, Niğde (9,10)) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin Maliye testinden elde ettiği ortalaması arasında Dokuz Eylül Üniversitesi lehine anlamlı fark bulunmaktadır.

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının Dokuz Eylül Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara Üniversitesinden daha başarısız; Niğde Üniversitesinden ise daha başarılı olduğu söylenebilir.

Tablo 81) Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Erciyes Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-11,67	1,16	0,00
		Gazi Üniversitesi	-5,51	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-10,78	1,16	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-6,96	1,16	0,00
		Marmara Üniversitesi	-6,74	1,16	0,00
Genel Kültür	Erciyes Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-7,06	1,60	0,00
İktisat	Erciyes Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-8,68	1,97	0,00
Maliye	Erciyes Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-6,02	0,98	0,00
		Niğde Üniversitesi	4,32	0,98	0,00

Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (36,54) ile Ankara (48,21), Gazi (42,05), Hacettepe (47,32), İstanbul (43,50) ve Marmara (43,28) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamaları arasında Erciyes Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Erciyes Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Ankara, Gazi, Hacettepe, İstanbul ve Marmara Üniversitelerinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (321.304.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Ankara Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir

Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (28,23) ile Ankara (35,29) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalaması arasında Erciyes Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Erciyes Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara Üniversitesinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları iktisat testi dört yıllık net ortalaması (6,13) ile Ankara (7,81) Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin iktisat testinden elde ettiği ortalaması arasında Erciyes Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Erciyes Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara üniversitesinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (321.304.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Ankara Üniversitesi mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir

Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları işletme testi dört yıllık net ortalaması (10,68) ile hiçbir üniversite ile anlamlı fark bulunmamaktadır.

Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları Maliye testi dört yıllık net ortalaması (13,42) ile Ankara (19,45) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalaması arasında Erciyes Üniversitesi aleyhine, Niğde Üniversitesi (9,10) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin Maliye testinden elde ettiği ortalaması arasında Erciyes Üniversitesi lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Erciyes Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara Üniversitesinden başarısız; Niğde Üniversitesinden başarılı olduğu görülmektedir.

Tablo 82) Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Gazi Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	7,82	1,16	0,00
		Anadolu Üniversitesi	8,86	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-6,16	1,16	0,00
		Atatürk Üniversitesi	8,19	1,16	0,00
		Celal Bayar Üniversitesi	5,74	1,16	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	8,30	1,16	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	6,12	1,16	0,00
		Erciyes Üniversitesi	5,51	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-5,27	1,16	0,00
		İnönü Üniversitesi	8,35	1,16	0,00
		Karadeniz Teknik Üniversitesi	6,36	1,16	0,00
		Niğde Üniversitesi	7,96	1,16	0,00
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	6,01	1,25	0,00

		Selçuk Üniversitesi	5,76	1,16	0,00
		Süleyman Demirel Üniversitesi	6,3	1,16	0,00
Maliye	Gazi Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	4,62	0,98	0,00
		Anadolu Üniversitesi	4,45	0,98	0,00
		Atatürk Üniversitesi	6,03	0,98	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	5,06	0,98	0,00
		Celal Bayar Üniversitesi	5,25	0,98	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	5,85	0,98	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	5,64	0,98	0,00
		İnönü Üniversitesi	6,41	0,98	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	5,30	0,98	0,00
		Niğde Üniversitesi	7,14	0,98	0,00
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	6,52	1,06	0,00
		Pamukkale Üniversitesi	5,40	0,98	0,00
		Sakarya Üniversitesi	5,46	0,98	0,00
		Selçuk Üniversitesi	5,44	0,98	0,00
		Süleyman Demirel Üniversitesi	5,29	0,98	0,00

Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (42,05) ile Afyonkarahisar Kocatepe (34,22), Anadolu (33,18), Atatürk (33,86), Celal Bayar (36,30), Cumhuriyet (33,74), Çanakkale Onsekiz Mart (35,92), Erciyes (36,54), İnönü (33,69), Karadeniz Teknik (35,68), Niğde (34,08), Ondokuz Mayıs (36,04), Selçuk (36,28) ve Süleyman Demirel (35,68) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamaları arasında Gazi Üniversitesi lehine, Ankara (48,21) ve Hacettepe (47,32) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamaları arasında Gazi Üniversitesi aleyhine anlamlı farklar bulunmaktadır. Gazi Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler

fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, Erciyes, İnönü, Karadeniz Teknik, Niğde, Ondokuz Mayıs, Selçuk ve Süleyman Demirel Üniversitelerinden daha başarılı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara ve Hacettepe Üniversitelerinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (1.187.532.75) dikkate alındığında Anadolu ve Cumhuriyet Üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Gazi Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir

Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (29,53) ile hiçbir üniversite ile anlamlı fark bulunmamaktadır.

Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları iktisat testi dört yıllık net ortalaması (6,36) ile hiçbir üniversite ile anlamlı fark bulunmamaktadır.

Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları işletme testi dört yıllık net ortalaması (12,35) ile hiçbir üniversite ile anlamlı fark bulunmamaktadır.

Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları Maliye testi dört yıllık net ortalaması (16,24) ile Afyonkarahisar Kocatepe (11,62), Anadolu (11,79), Atatürk (10,21), Balıkesir (11,18), Celal Bayar (10,99), Cumhuriyet (10,39), Çanakkale Onsekiz Mart (10,60), İnönü (9,82), Kocaeli (10,94), Niğde (9,10), Ondokuz Mayıs (9,72), Pamukkale (10,84), Sakarya (10,78), Selçuk (10,79) ve Süleyman Demirel (10,95) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalaması arasında Gazi Üniversitesi lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Gazi Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Balıkesir, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, İnönü, Kocaeli, Niğde, Ondokuz

Mayıs, Pamukkale, Sakarya, Selçuk ve Süleyman Demirel Üniversitelerinden daha başarılı olduğu görülmektedir.

Tablo 83) Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Hacettepe Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	13,09	1,16	0,00
		Akdeniz Üniversitesi	6,49	1,16	0,00
		Anadolu Üniversitesi	14,13	1,16	0,00
		Atatürk Üniversitesi	13,46	1,16	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	9,37	1,16	0,00
		Celal Bayar Üniversitesi	11,01	1,16	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	13,57	1,16	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	11,39	1,16	0,00
		Çukurova Üniversitesi	7,88	1,16	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	6,44	1,16	0,00
		Erciyes Üniversitesi	10,78	1,16	0,00
		Gazi Üniversitesi	5,27	1,16	0,00
		İnönü Üniversitesi	13,62	1,16	0,00
		Karadeniz Teknik Üniversitesi	11,63	1,16	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	7,92	1,16	0,00
		Niğde Üniversitesi	13,23	1,16	0,00
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	11,28	1,25	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	8,56	1,16	0,00
		Pamukkale Üniversitesi	9,41	1,16	0,00
		Sakarya Üniversitesi	8,76	1,16	0,00
Selçuk Üniversitesi	11,03	1,16	0,00		

		Süleyman Demirel Üniversitesi	11,63	1,16	0,00		
		Uludağ Üniversitesi	9,01	1,16	0,00		
Genel Kültür	Hacettepe Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	6,63	1,60	0,00		
		Anadolu Üniversitesi	7,26	1,60	0,00		
		Atatürk Üniversitesi	6,31	1,60	0,00		
		Balıkesir Üniversitesi	7,06	1,60	0,00		
		Celal Bayar Üniversitesi	7,21	1,60	0,00		
		Cumhuriyet Üniversitesi	6,21	1,60	0,00		
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	6,73	1,60	0,00		
		Karadeniz Teknik Üniversitesi	6,38	1,60	0,00		
		Kocaeli Üniversitesi	6,20	1,60	0,00		
		Niğde Üniversitesi	7,30	1,60	0,00		
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	7,42	1,73	0,00		
		Pamukkale Üniversitesi	6,84	1,60	0,00		
		Sakarya Üniversitesi	6,58	1,60	0,00		
		Süleyman Demirel Üniversitesi	6,80	1,60	0,00		
		İktisat	Hacettepe Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	8,89	1,97	0,00
				Anadolu Üniversitesi	9,01	1,97	0,00
Atatürk Üniversitesi	8,67			1,97	0,00		
Celal Bayar Üniversitesi	8,44			1,97	0,00		
Cumhuriyet Üniversitesi	8,81			1,97	0,00		
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	9,45			1,97	0,00		
İnönü Üniversitesi	9,02			1,97	0,00		
Karadeniz Teknik Üniversitesi	7,78			1,97	0,00		

		Kocaeli Üniversitesi	7,57	1,97	0,00
		Niğde Üniversitesi	9,62	1,97	0,00
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	10,52	2,13	0,00
		Pamukkale Üniversitesi	7,58	1,97	0,00
		Selçuk Üniversitesi	8,69	1,97	0,00
		Süleyman Demirel Üniversitesi	8,72	1,97	0,00
İşletme	Hacettepe Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	2,75	0,66	0,00
		Anadolu Üniversitesi	2,96	0,66	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2,68	0,66	0,00
		İnönü Üniversitesi	2,62	0,66	0,00
		Niğde Üniversitesi	2,61	0,66	0,00
		Süleyman Demirel Üniversitesi	2,67	0,66	0,00
				Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	5,25
Maliye	Hacettepe Üniversitesi	Anadolu Üniversitesi	5,08	0,98	0,00
		Atatürk Üniversitesi	6,66	0,98	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	5,69	0,98	0,00
		Celal Bayar Üniversitesi	5,89	0,98	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	6,48	0,98	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	6,27	0,98	0,00
		İnönü Üniversitesi	7,05	0,98	0,00
		Karadeniz Teknik Üniversitesi	4,29	0,98	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	5,94	0,98	0,00
		Niğde Üniversitesi	7,77	0,98	0,00
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	7,16	1,06	0,00
		Pamukkale Üniversitesi	6,03	0,98	0,00

		Sakarya Üniversitesi	6,09	0,98	0,00
		Selçuk Üniversitesi	6,08	0,98	0,00
		Süleyman Demirel Üniversitesi	5,92	0,98	0,00
		Uludağ Üniversitesi	4,10	0,98	0,00

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (47,32) ile Afyonkarahisar Kocatepe (34,22) Akdeniz (40,82), Anadolu (33,18), Atatürk (33,86), Balıkesir (37,94), Celal Bayar (36,30), Cumhuriyet (33,74), Çanakkale Onsekiz Mart (35,92), Çukurova (39,43), Dokuz Eylül (40,87), Erciyes (36,54), Gazi (42,05), İnönü (33,69), Karadeniz Teknik (35,68), Kocaeli (39,39), Niğde (34,08), Ondokuz Mayıs (36,04), Osmangazi (38,75), Pamukkale (37,90), Sakarya (38,55), Selçuk (36,28), Süleyman Demirel (35,68) ve Uludağ (38,31) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamaları arasında Hacettepe Üniversitesi lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Hacettepe Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Akdeniz, Anadolu, Atatürk, Balıkesir, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, Çukurova, Dokuz Eylül, Erciyes, Gazi, İnönü, Karadeniz Teknik, Kocaeli, Niğde, Ondokuz Mayıs, Osmangazi, Pamukkale, Sakarya, Selçuk, Süleyman Demirel ve Uludağ Üniversitelerinden daha başarılı olduğu görülmektedir.

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (626.227.50) dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Balıkesir, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, Erciyes, İnönü, Karadeniz Teknik, Niğde, Ondokuz Mayıs, Osmangazi, Pamukkale, Sakarya, Selçuk, Süleyman Demirel ve Uludağ Üniversiteleri dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Hacettepe üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (32,51) ile Afyonkarahisar Kocatepe (25,88), Anadolu (25,25), Atatürk (26,19), Balıkesir (25,44), Celal Bayar (25,29), Cumhuriyet (26,30), Çanakkale Onsekiz Mart (25,78), Karadeniz Teknik (26,13), Kocaeli (26,30), Niğde (25,21), Ondokuz Mayıs (25,09), Pamukkale (25,67), Sakarya (25,93) ve Süleyman Demirel (25,71) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel Kültür testinden elde ettiği ortalamaları arasında Hacettepe Üniversitesi lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Hacettepe Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Balıkesir, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, Karadeniz Teknik, Kocaeli, Niğde, Ondokuz Mayıs, Pamukkale, Sakarya ve Süleyman Demirel Üniversitelerinden daha başarılı olduğu görülmektedir.

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları iktisat testi dört yıllık net ortalaması (7,93) ile Afyonkarahisar Kocatepe (5,18), Anadolu (4,97), Atatürk Üniversitesi (5,59), Celal Bayar (5,66), Cumhuriyet (5,50), Çanakkale Onsekiz Mart (5,25), İnönü (5,31), Karadeniz Teknik (5,83), Kocaeli (6,65), Niğde (5,32), Ondokuz Mayıs (6,34), Pamukkale (5,97), Selçuk (6,40), Süleyman Demirel (5,26) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin iktisat testinden elde ettiği ortalamaları arasında Hacettepe Üniversitesi lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Hacettepe Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Balıkesir, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, İnönü, Karadeniz Teknik, Kocaeli, Niğde, Ondokuz Mayıs, Pamukkale, Selçuk ve Süleyman Demirel Üniversitelerinden daha başarılı olduğu görülmektedir.

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (626.227.50) dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, İnönü, Niğde,

Ondokuz Mayıs, Selçuk ve Süleyman Demirel Üniversiteleri dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Hacettepe Üniversitesi mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları işletme testi dört yıllık net ortalaması (16,11) ile Afyonkarahisar Kocatepe (7,22), Anadolu (7,10), Çanakkale Onsekiz Mart (6,66), İnönü (7,09), Niğde (6,49) ve Süleyman Demirel (7,39) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin işletme testinden elde ettiği ortalamaları arasında Hacettepe Üniversitesi lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Hacettepe Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının işletme testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının işletme testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Çanakkale Onsekiz Mart, İnönü, Niğde ve Süleyman Demirel Üniversitelerinden daha başarılı olduğu görülmektedir.

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları maliye testi dört yıllık net ortalaması (16,88) ile Afyonkarahisar Kocatepe (11,62), Anadolu (11,79), Atatürk (10,21), Balıkesir (11,18), Celal Bayar (10,99), Cumhuriyet 10,39), Çanakkale Onsekiz Mart (10,60), İnönü (9,82), Karadeniz Teknik (12,58), Kocaeli (10,94), Niğde (9,10), Ondokuz Mayıs (9,72), Pamukkale (10,84), Sakarya (10,78), Selçuk (10,79), Süleyman Demirel (10,95) ve Uludağ (12,77) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalaması arasında Hacettepe Üniversitesi lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Hacettepe Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Balıkesir, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, İnönü, Karadeniz Teknik, Kocaeli, Niğde, Ondokuz Mayıs, Pamukkale, Sakarya, Selçuk, Süleyman Demirel ve Uludağ Üniversitelerinden daha başarılı olduğu görülmektedir.

Tablo 84) İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	İnönü Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-7,12	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-14,52	1,16	0,00
		Çukurova Üniversitesi	-5,73	1,16	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-7,17	1,16	0,00
		Gazi Üniversitesi	-8,35	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-13,62	1,16	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-9,80	1,16	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-5,69	1,16	0,00
		Marmara Üniversitesi	-9,58	1,16	0,00
		Pamukkale Üniversitesi	-4,21	1,16	0,00
		Sakarya Üniversitesi	-4,86	1,16	0,00
		Uludağ Üniversitesi	-4,61	1,16	0,00
		Genel Kültür	İnönü Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-8,60
İktisat	İnönü Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-11,24	1,97	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-9,02	1,97	0,00
İşletme	İnönü Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	-2,62	0,66	0,00
Maliye	İnönü Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-9,62	0,98	0,00
		Gazi Üniversitesi	-6,41	0,98	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-7,05	0,98	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-4,78	0,98	0,00
		Marmara Üniversitesi	-4,54	0,98	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	-4,52	0,98	0,00

İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (33,69) ile Akdeniz (40,82), Ankara (48,21), Çukurova (39,43), Dokuz Eylül (40,87), Gazi (42,05), Hacettepe (47,32), İstanbul (43,50), Kocaeli (39,39), Marmara (43,28), Osmangazi (38,75), Sakarya (38,55) ve Uludağ (38,31) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek

testinden elde ettiği ortalamalar arasında İnönü Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. İnönü Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Ankara, Çukurova, Dokuz Eylül, Gazi, Hacettepe, İstanbul, Kocaeli, Marmara, Osmangazi, Sakarya ve Uludağ Üniversitelerinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (358.437.50) dikkate alındığında Ankara, Gazi, Hacettepe, İstanbul ve Marmara üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Buradan hareketle İnönü Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha az olduğu söylenebilir.

İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (26,69) ile Ankara (35,29) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalamalar arasında İnönü Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. İnönü Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara üniversitesinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (358.437.50) dikkate alındığında Ankara üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Ankara Üniversitesi mezunlarının genel kültür testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için iktisat testinden elde ettiği ortalama net (5,31) ile Ankara (7,81) ve Hacettepe (7,93) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin İktisat testinden elde ettiği ortalamalar arasında İnönü Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. İnönü

Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe üniversitesinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (358.437.50) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için işletme testinden elde ettiği ortalama net (7,09) ile Hacettepe (16,11) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin İşletme testinden elde ettiği ortalamalar arasında İnönü Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. İnönü Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının işletme testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının işletme testi ortalaması dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için maliye testinden elde ettiği ortalama net (9,82) ile Ankara (19,45), Gazi (16,24), Hacettepe (16,88), İstanbul (14,61), Marmara (14,37) ve Osmangazi (14,34) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin Maliye testinden elde ettiği ortalamalar arasında İnönü Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. İnönü Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara, Gazi, Hacettepe, İstanbul, Marmara ve Osmangazi Üniversitelerinden daha başarısız olduğu görülmektedir

İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (358.437.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört

yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Ankara Üniversitesi mezunlarının maliye testi ortalamasının daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 85) İstanbul Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I) Üniversite	(J) Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	İstanbul Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	9,28	1,16	0,00
		Anadolu Üniversitesi	10,31	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-4,71	1,16	0,00
		Atatürk Üniversitesi	9,64	1,16	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	5,55	1,16	0,00
		Celal Bayar Üniversitesi	7,19	1,16	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	9,75	1,16	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	7,57	1,16	0,00
		Erciyes Üniversitesi	6,96	1,16	0,00
		İnönü Üniversitesi	9,80	1,16	0,00
		Karadeniz Teknik Üniversitesi	7,82	1,16	0,00
		Niğde Üniversitesi	9,41	1,16	0,00
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	7,46	1,25	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	4,74	1,16	0,00
		Pamukkale Üniversitesi	5,59	1,16	0,00
		Sakarya Üniversitesi	4,94	1,16	0,00
		Selçuk Üniversitesi	7,21	1,16	0,00
		Süleyman Demirel Üniversitesi	7,81	1,16	0,00
		Uludağ Üniversitesi	5,19	1,16	0,00
				Ankara Üniversitesi	-4,84

Maliye	İstanbul Üniversitesi	Atatürk Üniversitesi	4,40	0,98	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	4,21	0,98	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	4,00	0,98	0,00
		İnönü Üniversitesi	4,78	0,98	0,00
		Niğde Üniversitesi	5,51	0,98	0,00
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	4,89	1,06	0,00
		Sakarya Üniversitesi	3,82	0,98	0,00
		Selçuk Üniversitesi	3,81	0,98	0,00

İstanbul Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (43,50) ile Afyonkarahisar Kocatepe (34,22), Anadolu (33,18), Atatürk (33,86), Balıkesir (37,94), Celal Bayar (36,30), Cumhuriyet (33,74), Çanakkale Onsekiz Mart (35,92), Erciyes (36,54), İnönü (33,69), Karadeniz Teknik (35,68), Niğde (34,08), Ondokuz Mayıs (36,04), Osmangazi (38,75), Pamukkale (37,90), Sakarya (38,55), Selçuk (36,28), Süleyman Demirel (35,68) ve Uludağ (38,31) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında İstanbul Üniversitesi lehine anlamlı; Ankara (48,21) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında İstanbul Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. İstanbul Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

İstanbul Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe ,Anadolu, Atatürk, Balıkesir, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, Erciyes, İnönü, Karadeniz Teknik, Niğde, Ondokuz Mayıs, Osmangazi, Pamukkale, Sakarya, Selçuk, Süleyman Demirel ve Uludağ Üniversitelerinden daha başarılı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara üniversitesinden daha başarısız olduğu söylenebilir.

İstanbul Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (1.070.650.00) dikkate alındığında Afyonkarahisar

Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Cumhuriyet, İnönü ve Niğde Üniversiteleri dört yıllık fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Buradan hareketle İstanbul üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha çok olduğu söylenebilir.

İstanbul Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (30,08) ile tabloda belirtilen hiçbir üniversite arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

İstanbul Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için iktisat testinden elde ettiği ortalama net (6,71) ile hiçbir üniversite ile anlamlı fark bulunmamaktadır.

İstanbul Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için işletme testinden elde ettiği ortalama net (12,45) ile hiçbir üniversite ile anlamlı fark bulunmamaktadır.

İstanbul Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için maliye testinden elde ettiği ortalama net (14,61) ile Atatürk (10,21) , Cumhuriyet (10,39), Çanakkale Onsekiz Mart (10,60) , İnönü (9,82), Niğde (9,10), Ondokuz Mayıs (9,72), Sakarya (10,78) ve Selçuk (10,79) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalamalar arasında İstanbul Üniversitesi lehine anlamlı; Ankara (19,45) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalamalar arasında İstanbul Üniversitesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. İstanbul Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

İstanbul Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Atatürk, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, İnönü, Niğde, Ondokuz Mayıs, Sakarya ve Selçuk Üniversitelerinden daha başarılı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara Üniversitesinden daha başarısız olduğu söylenebilir.

Tablo 86) Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-5,14	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-12,53	1,16	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-5,19	1,16	0,00
		Gazi Üniversitesi	-6,36	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-11,63	1,16	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-7,82	1,16	0,00
		Marmara Üniversitesi	-7,60	1,16	0,00
Genel Kültür	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-9,16	1,60	0,00
İktisat	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-10,01	1,97	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-7,78	1,97	0,00
Maliye	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-6,87	0,98	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-4,29	0,98	0,00

Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (35,68) ile Akdeniz (40,82), Ankara (48,21), Dokuz Eylül (40,87), Gazi (42,05), Hacettepe (47,32), İstanbul (43,50) ve Marmara (43,28) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Karadeniz Teknik Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Ankara, Dokuz Eylül, Gazi, Hacettepe, İstanbul ve Marmara Üniversitelerinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (392.795.00) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Karadeniz Teknik Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha düşük olduğu söylenebilir.

Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (26,13) ile Ankara (35,29) ve Hacettepe (32,51) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalamalar arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Karadeniz Teknik Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversitelerinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (392.795.00) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Karadeniz Teknik üniversitesi mezunlarının genel kültür testi ortalamasının daha az olduğu söylenebilir.

Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için iktisat testinden elde ettiği ortalama net (5,83) ile Ankara (7,81) ve Hacettepe (7,93) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin iktisat testinden elde ettiği ortalamalar arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Karadeniz Teknik Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversitelerinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan fakülte bütçesi ortalaması (392.795.00) dikkate alındığında Ankara

Üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Karadeniz Teknik Üniversitesi mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha az olduğu söylenebilir.

Karadeniz Teknik İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için işletme testinden elde ettiği ortalama net (8,33) ile tabloda belirtilen hiçbir üniversite arasında anlamlı fark görülmemektedir.

Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için maliye testinden elde ettiği ortalama net (12,58) ile Ankara (19,45) ve Hacettepe (16,88) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalamalar arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Karadeniz Teknik Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversitelerinden daha başarısız olduğu görülmektedir.

Tablo 87) Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Kocaeli Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	5,17	1,16	0,00
		Anadolu Üniversitesi	6,20	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-8,82	1,16	0,00
		Atatürk Üniversitesi	5,53	1,16	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	5,64	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-7,92	1,16	0,00
		İnönü Üniversitesi	5,69	1,16	0,00
		Niğde Üniversitesi	5,30	1,16	0,00
	Kocaeli	Ankara Üniversitesi	-8,99	1,60	0,00

Genel Kültür	Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	-6,20	1,60	0,00
İktisat	Kocaeli Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-9,79	1,97	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-7,57	1,97	0,00
Maliye	Kocaeli Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-8,51	0,98	0,00
		Gazi Üniversitesi	-5,30	0,98	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-5,94	0,98	0,00

Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (39,39) ile Afyonkarahisar Kocatepe (34,22), Anadolu (33,18), Atatürk (33,86), Cumhuriyet (33,74), İnönü (33,69) ve Niğde (34,08) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Kocaeli Üniversitesi lehine; Ankara (48,21) ve Hacettepe (47,32) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Kocaeli Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Kocaeli Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Cumhuriyet, İnönü ve Niğde Üniversiteleri mezunlarından daha başarılı olduğu söylenebilir. Bununla beraber Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından başarısız olduğu görülmektedir.

Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (205.637.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha azdır. Bununla birlikte Ankara Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (26,30) ile Ankara (35,29) ve Hacettepe (32,51) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalamalar arasında Kocaeli Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır.

Kocaeli Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması(205.637.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara Üniversitesi mezunlarının genel kültür testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için iktisat testinden elde ettiği ortalama net (5,83) ile Ankara (7,81) ve Hacettepe (7,93) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin İktisat testinden elde ettiği ortalamalar arasında Kocaeli Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Kocaeli Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (205.637.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara Üniversitesi mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için işletme testinden elde ettiği ortalama net (8,54) ile belirtilen hiçbir üniversite arasında anlamlı fark görülmemektedir.

Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için maliye testinden elde ettiği ortalama net (10,94) ile Ankara (19,45), Gazi (16,24) ve Hacettepe (16,88) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin Maliye testinden elde ettiği ortalamalar arasında Kocaeli Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır.

Kocaeli Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara, Gazi ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (205.637.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara Üniversitesi mezunlarının maliye testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 88) Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Marmara Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	9,06	1,16	0,00
		Anadolu Üniversitesi	10,09	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-4,93	1,16	0,00
		Atatürk Üniversitesi	9,42	1,16	0,00
		Balıkesir Üniversitesi	5,33	1,16	0,00
		Celal Bayar Üniversitesi	6,97	1,16	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	9,53	1,16	0,00
		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	7,36	1,16	0,00
		Erciyes Üniversitesi	6,74	1,16	0,00
		İnönü Üniversitesi	9,58	1,16	0,00
		Karadeniz Teknik Üniversitesi	7,60	1,16	0,00
		Niğde Üniversitesi	9,19	1,16	0,00
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	7,24	1,25	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	4,52	1,16	0,00

		Pamukkale Üniversitesi	5,37	1,16	0,00
		Sakarya Üniversitesi	4,72	1,16	0,00
		Selçuk Üniversitesi	6,99	1,16	0,00
		Süleyman Demirel Üniversitesi	7,59	1,16	0,00
		Uludağ Üniversitesi	4,97	1,16	0,00
Genel Kültür	Marmara Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-6,31	1,60	0,00
Maliye	Marmara Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-5,08	0,98	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	3,97	0,98	0,00
		İnönü Üniversitesi	4,54	0,98	0,00
		Niğde Üniversitesi	5,26	0,98	0,00
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	4,65	1,06	0,00

Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (43,28) ile Afyonkarahisar Kocatepe (34,22), Anadolu (33,18), Atatürk (33,86), Balıkesir (37,94), Celal Bayar (36,30), Cumhuriyet (33,74), Çanakkale Onsekiz Mart (35,92), Erciyes (36,54), İnönü (33,69), Karadeniz Teknik (35,68), Niğde (34,08), Ondokuz Mayıs (36,04), Osmangazi (38,75), Pamukkale (37,90), Sakarya (38,55), Selçuk (36,28), Süleyman Demirel (35,68) ve Uludağ (38,31) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Marmara Üniversitesi lehine; Ankara (48,21) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Marmara Üniversitesi aleyhine anlamlı farklar bulunmaktadır. Marmara Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Balıkesir, Celal Bayar, Cumhuriyet, Çanakkale Onsekiz Mart, Erciyes, İnönü, Karadeniz Teknik, Niğde, Ondokuz Mayıs, Osmangazi, Pamukkale, Sakarya, Selçuk, Süleyman Demirel ve Uludağ Üniversiteleri mezunlarından daha başarılı olduğu

söylenbilir. Bununla birlikte Ankara üniversitesi mezunlarının daha başarılı olduğu söylenbilir.

Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması(1.354.748.00) dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Cumhuriyet, İnönü ve Niğde Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha fazla olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Marmara Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için Genel Kültür testinden elde ettiği ortalama net (28,98) ile Ankara (35,29) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalamalar arasında Marmara Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Marmara Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara Üniversitesi mezunlarından daha başarısız olduğu söylenbilir.

Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için iktisat testinden elde ettiği ortalama net (6,75) ile hiçbir üniversite ile anlamlı fark görülmemektedir.

Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için işletme testinden elde ettiği ortalama net (12,02) ile tabloda belirtilen hiçbir üniversite arasında anlamlı fark görülmemektedir.

Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için maliye testinden elde ettiği ortalama net (14,37) ile Cumhuriyet (10,39), İnönü (9,82), Niğde (9,10) ve Ondokuz Mayıs (10,72) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalamalar arasında Marmara Üniversitesi lehine, Ankara (19,45) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin Maliye testinden elde ettiği ortalamalar arasında Marmara Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Marmara Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Cumhuriyet, İnönü, Niğde ve Ondokuz Mayıs üniversiteleri mezunlarından daha başarılı olduğu söylenebilir. Bununla birlikte Ankara Üniversitesi mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Tablo 89) Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Niğde Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-6,73	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-14,13	1,16	0,00
		Çukurova Üniversitesi	-5,34	1,16	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-6,78	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-13,23	1,16	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-9,41	1,16	0,00
		Kocaeli Üniversitesi	-5,30	1,16	0,00
		Marmara Üniversitesi	-9,19	1,16	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	-4,67	1,16	0,00
		Sakarya Üniversitesi	-4,47	1,16	0,00
Genel Kültür	Niğde Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-10,08	1,60	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-7,30	1,60	0,00
İktisat	Niğde Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-11,85	1,97	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-9,62	1,97	0,00
İşletme	Niğde Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	-2,61	0,66	0,00
Maliye	Niğde Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-4,47	0,98	0,00
		Ankara Üniversitesi	-10,35	0,98	0,00
		Çukurova Üniversitesi	-4,42	0,98	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-4,23	0,98	0,00
		Erciyes Üniversitesi	-4,32	0,98	0,00

	Gazi Üniversitesi	-7,14	0,98	0,00
	Hacettepe Üniversitesi	-7,77	0,98	0,00
	İstanbul Üniversitesi	-5,51	0,98	0,00
	Marmara Üniversitesi	-5,26	0,98	0,00
	Osmangazi Üniversitesi	-5,24	0,98	0,00

Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (34,08) ile Akdeniz (40,82), Ankara (48,21), Çukurova (39,43), Dokuz Eylül (40,87), Hacettepe (47,32), İstanbul (43,50), Kocaeli (39,39), Marmara (43,28), Osmangazi (38,75) ve Sakarya (38,55) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Niğde Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Niğde Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Ankara, Çukurova, Dokuz Eylül, Hacettepe, İstanbul, Kocaeli, Marmara, Osmangazi ve Sakarya Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (205.637.50) dikkate alındığında Ankara, Hacettepe, İstanbul Marmara Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Niğde Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir.

Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (25,21) ile Ankara (35,29) ve Hacettepe (32,51) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalamalar arasında Niğde Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Niğde Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (205.637.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Niğde Üniversitesi mezunlarının genel kültür testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir.

Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için iktisat testinden elde ettiği ortalama net (5,32) ile Ankara (7,81) ve Hacettepe (7,93) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin İktisat testinden elde ettiği ortalamalar arasında Niğde Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Niğde Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (205.637.50) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Niğde Üniversitesi mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir.

Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için işletme testinden elde ettiği ortalama net (6,49) ile, Hacettepe (16,11) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin İşletme testinden elde ettiği ortalamalar arasında Niğde Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Niğde Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının işletme testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının işletme testi ortalaması dikkate alındığında Hacettepe Üniversitesi mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için maliye testinden elde ettiği ortalama net (9,10) ile Akdeniz (13,58), Ankara (19,45), Çukurova (13,52), Dokuz Eylül (13,33), Erciyes (13,42), Gazi (16,20), Hacettepe (16,88), İstanbul (14,61), Marmara (14,37), Osmangazi (14,34) Üniversitesinin İktisadi ve İdari

Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalamalar arasında Niğde Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Niğde Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Ankara, Çukurova, Dokuz Eylül, Erciyes, Gazi, Hacettepe, İstanbul, Marmara ve Osmangazi Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir

Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (205.637.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Niğde Üniversitesi mezunlarının maliye testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir.

Tablo 90) Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-12,17	1,25	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-4,83	1,25	0,00
		Gazi Üniversitesi	-6,01	1,25	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-11,28	1,25	0,00
		Marmara Üniversitesi	-7,24	1,257	0,00
Genel Kültür	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-10,20	1,73	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-7,42	1,73	0,00
İktisat	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-12,74	2,13	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-10,52	2,13	0,00
Maliye	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-9,73	1,06	0,00
		Gazi Üniversitesi	-6,52	1,06	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-7,16	1,06	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-4,89	1,06	0,00

		Marmara Üniversitesi	-4,65	1,06	0,00
		Osmangazi Üniversitesi	-4,62	1,06	0,00

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (36,04) ile Ankara (48,21), Dokuz Eylül (40,87), Gazi (42,05), Hacettepe (47,32), İstanbul (43,50) ve Marmara (43,28) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Ondokuz Mayıs Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Ankara, Dokuz Eylül, Gazi, Hacettepe, İstanbul ve Marmara Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (6.750.00) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ondokuz Mayıs Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (25,09) ile Ankara (35,29) ve Hacettepe (32,51) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalamalar arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Ondokuz Mayıs Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (6.750.00) dikkate alındığında

Ankara üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ondokuz Mayıs Üniversitesi mezunlarının genel kültür testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için iktisat testinden elde ettiği ortalama net (6,34) ile Ankara (7,81) ve Hacettepe (7,93) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin iktisat testinden elde ettiği ortalamalar arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Ondokuz Mayıs Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (6.750.00) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ondokuz Mayıs Üniversitesi mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için işletme testinden elde ettiği ortalama net (5,59) ile tabloda belirtilen hiçbir üniversite arasında anlamlı fark görülmemektedir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için maliye testinden elde ettiği ortalama net (9,72) ile Ankara (19,45), Gazi (16,24), Hacettepe (16,88), İstanbul (14,61), Marmara (14,37) ve Osmangazi (14,34) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalamalar Ondokuz Mayıs Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Ondokuz Mayıs Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara , Hacettepe, İstanbul, Marmara ve Osmangazi Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (6.750.00) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ondokuz Mayıs üniversitesi mezunlarının maliye testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir.

Tablo 91) Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Osmangazi Üniversitesi	Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi	4,53	1,16	0,00
		Anadolu Üniversitesi	5,57	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-9,46	1,16	0,00
		Atatürk Üniversitesi	4,89	1,16	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	5,01	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-8,56	1,16	0,00
		İnönü Üniversitesi	5,06	1,16	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-4,74	1,16	0,00
		Marmara Üniversitesi	-4,52	1,16	0,00
		Niğde Üniversitesi	4,67	1,16	0,00
Genel Kültür	Osmangazi Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-8,61	1,60	0,00
İktisat	Osmangazi Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-8,94	1,97	0,00
Maliye	Osmangazi Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-5,10	0,98	0,00
		Atatürk Üniversitesi	4,13	0,98	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	3,95	0,98	0,00
		İnönü Üniversitesi	4,52	0,98	0,00
		Niğde Üniversitesi	5,24	0,98	0,00
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	4,62	1,06	0,00

Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (38,75) ile Afyonkarahisar Kocatepe (34,22), Anadolu (33,18), Atatürk (33,86), Cumhuriyet (33,74), İnönü (33,69) ve Niğde (34,08) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Osmangazi Üniversitesi lehine ; Ankara (48,21), Hacettepe (47,32), İstanbul (43,50) ve Marmara (43,28) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Osmangazi Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Osmangazi Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Afyonkarahisar Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Cumhuriyet, İnönü ve Niğde Üniversiteleri mezunlarından daha başarılı olduğu söylenebilir. Bununla beraber Ankara, Hacettepe, İstanbul ve Marmara üniversiteleri mezunlarından başarısız olduğu görülmektedir.

Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (130.644.00) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Osmangazi Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir

Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (26,68) ile Ankara (35,29) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalamalar arasında Osmangazi Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Osmangazi Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara Üniversitesi mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (130.644.00) dikkate alındığında Ankara

Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Osmangazi Üniversitesi mezunlarının genel kültür testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir

Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için iktisat testinden elde ettiği ortalama net (5,73) ile Ankara (7,81) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin İktisat testinden elde ettiği ortalamalar arasında Osmangazi Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Osmangazi Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara Üniversitesi mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (130.644.00) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Osmangazi Üniversitesi mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir.

Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için işletme testinden elde ettiği ortalama net (9,40) ile belirtilen hiçbir üniversite arasında anlamlı fark görülmemektedir

Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için maliye testinden elde ettiği ortalama net (14,34) ile Atatürk (10,21), Cumhuriyet (10,39), İnönü (9,82), Niğde (9,10) ve Ondokuz Mayıs (9,72) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalamalar arasında Osmangazi Üniversitesi lehine; Ankara (19,45) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalamalar arasında Osmangazi Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Osmangazi Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Atatürk, Cumhuriyet, İnönü, Niğde ve Ondokuz

Mayıs Üniversiteleri mezunlarından daha başarılı olduğu söylenebilir. Bununla birlikte Ankara Üniversitesi mezunlarından daha başarısız olduğu görülmektedir.

Tablo 92) Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Pamukkale Üniversitesi	Anadolu Üniversitesi	4,72	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-10,31	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-9,41	1,16	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-5,59	1,16	0,00
		Marmara Üniversitesi	-5,37	1,16	0,00
Genel Kültür	Pamukkale Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-9,62	1,60	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-6,84	1,60	0,00
İktisat	Pamukkale Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-9,81	1,97	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-7,58	1,97	0,00
Maliye	Pamukkale Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-8,61	0,98	0,00
		Gazi Üniversitesi	-5,40	0,98	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-6,03	0,98	0,00

Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (37,90) ile Anadolu (33,18) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Pamukkale Üniversitesi lehine; Ankara (48,21), Hacettepe (47,32), İstanbul (43,50), Marmara (43,28) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Pamukkale Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Pamukkale Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Anadolu Üniversitesi mezunlarından daha

başarılı olduğu söylenebilir. Bununla beraber Ankara, Hacettepe, İstanbul ve Marmara üniversiteleri mezunlarından başarısız olduğu görülmektedir.

Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (143.362.50) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Pamukkale Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir

Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (25,67) ile Ankara (35,29) ve Hacettepe (32,51) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin Genel Kültür testinden elde ettiği ortalamalar arasında Pamukkale Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Pamukkale Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (143.362.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Pamukkale Üniversitesi mezunlarının genel kültür testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir.

Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için iktisat testinden elde ettiği ortalama net (5,97) ile Ankara (7,81) ve Hacettepe (7,93) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin iktisat testinden elde ettiği ortalamalar arasında Pamukkale Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Pamukkale Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (143.362.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Pamukkale Üniversitesi mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir.

Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için işletme testinden elde ettiği ortalama net (8,53) ile hiçbir üniversite arasında anlamlı fark görülmemektedir.

Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için maliye testinden elde ettiği ortalama net (10,84) ile Ankara (19,45), Gazi (16,24) ve Hacettepe (16,88) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalamalar arasında Pamukkale Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Pamukkale Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara, Gazi ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (143.362.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Pamukkale üniversitesi mezunlarının maliye testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir.

Tablo 93) Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
		Anadolu Üniversitesi	5,37	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-9,66	1,16	0,00
		Atatürk Üniversitesi	4,69	1,16	0,00

Genel Yetenek	Sakarya Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	4,81	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-8,76	1,16	0,00
		İnönü Üniversitesi	4,86	1,16	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-4,94	1,16	0,00
		Marmara Üniversitesi	-4,72	1,16	0,00
		Niğde Üniversitesi	4,47	1,16	0,00
Genel Kültür	Sakarya Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-9,36	1,60	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-6,58	1,60	0,00
İktisat	Sakarya Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-9,66	1,97	0,00
Maliye	Sakarya Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-8,67	0,98	0,00
		Gazi Üniversitesi	-5,46	0,98	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-6,09	0,98	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-3,82	0,98	0,00

Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (38,55) ile Anadolu (33,18), Atatürk (33,86), Cumhuriyet (33,74), İnönü (33,69) ve Niğde (34,08) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Sakarya Üniversitesi lehine ; Ankara (48,21), Hacettepe (47,32), İstanbul (43,50) ve Marmara (43,28) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Sakarya Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Sakarya Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Anadolu, Atatürk, Cumhuriyet, İnönü ve Niğde Üniversiteleri mezunlarından daha başarılı olduğu söylenebilir. Bununla beraber Ankara, Hacettepe, İstanbul ve Marmara Üniversiteleri mezunlarından başarısız olduğu görülmektedir.

Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (379.162.50) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Sakarya Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir.

Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (25,93) ile Ankara (35,29) ve Hacettepe (32,51) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalamalar arasında Sakarya Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Sakarya Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (379.162.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Sakarya Üniversitesi mezunlarının genel kültür testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir.

Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için iktisat testinden elde ettiği ortalama net (7,02) ile Ankara (7,81) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin iktisat testinden elde ettiği ortalamalar arasında Sakarya Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Sakarya Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara üniversitesi mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (379.162.50) dikkate alındığında Ankara üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu

görülmektedir. Bununla birlikte Sakarya Üniversitesi mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir.

Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için işletme testinden elde ettiği ortalama net (8,67) ile hiçbir üniversite ile anlamlı fark görülmemektedir.

Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için maliye testinden elde ettiği ortalama net (10,78) ile Ankara (19,45), Gazi (16,24), Hacettepe (16,88) ve İstanbul (14,61) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalamalar arasında Sakarya Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Sakarya Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara, Gazi, Hacettepe ve İstanbul Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (379.162.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Sakarya Üniversitesi mezunlarının maliye testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir.

Tablo 94) Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Selçuk Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-4,53	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-11,93	1,16	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-4,58	1,16	0,00
		Gazi Üniversitesi	-5,76	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-11,03	1,16	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-7,21	1,16	0,00
		Marmara Üniversitesi	-6,99	1,16	0,00
Genel Kültür	Selçuk Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-8,39	1,60	0,00

İktisat	Selçuk Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-10,91	1,97	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-8,69	1,97	0,00
Maliye	Selçuk Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-8,65	0,98	0,00
		Gazi Üniversitesi	-5,44	0,98	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-6,08	0,98	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-3,81	0,98	0,00

Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (36,28) ile Akdeniz (40,82), Ankara (48,21), Dokuz Eylül (40,87), Gazi (42,05), Hacettepe (47,32), İstanbul (43,50) ve Marmara (43,28) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Selçuk Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Selçuk Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Ankara, Dokuz Eylül, Gazi, Hacettepe, İstanbul ve Marmara Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (183.767.50) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Selçuk Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir.

Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (26,90) ile Ankara (35,29) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalamalar arasında Selçuk Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Selçuk Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara Üniversitesi mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir

Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması(183.767.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir.Bununla birlikte Selçuk Üniversitesi mezunlarının genel kültür testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir

Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için iktisat testinden elde ettiği ortalama net (6,40) ile Ankara (7,81) ve Hacettepe (7,93) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin İktisat testinden elde ettiği ortalamalar arasında Selçuk Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Selçuk Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (183.767.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Selçuk Üniversitesi mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir

Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için işletme testinden elde ettiği ortalama net (7,42) ile belirtilen hiçbir üniversite arasında anlamlı fark görülmemektedir.

Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için maliye testinden elde ettiği ortalama net (10,79) ile Ankara (19,45), Gazi (16,24), Hacettepe (16,88) ve İstanbul (14,61) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalamalar arasında Selçuk Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Selçuk Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara, Gazi, Hacettepe ve İstanbul Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir

Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (183.767.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Selçuk Üniversitesi mezunlarının maliye testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir.

Tablo 95) Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Süleyman Demirel Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	-5,13	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-12,53	1,16	0,00
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-5,18	1,16	0,00
		Gazi Üniversitesi	-6,36	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-11,63	1,16	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-7,81	1,16	0,00
		Marmara Üniversitesi	-7,59	1,16	0,00
Genel Kültür	Süleyman Demirel Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-9,585	1,60	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-6,80	1,60	0,00
İktisat	Süleyman Demirel Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-10,95	1,97	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-8,72	1,97	0,00
İşletme	Süleyman Demirel Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-2,54	0,66	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-2,67	0,66	0,00
Maliye	Süleyman Demirel Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-8,50	0,98	0,00
		Gazi Üniversitesi	-5,29	0,98	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-5,92	0,98	0,00

Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (35,68) ile Akdeniz (40,82), Ankara (48,21), Dokuz Eylül (40,87), Gazi (42,05), Hacettepe (47,32), İstanbul (43,50) ve Marmara (43,28) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel

yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Süleyman Demirel Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Süleyman Demirel Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Akdeniz, Ankara, Dokuz Eylül, Gazi, Hacettepe, İstanbul ve Marmara Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (267.425.00) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Süleyman Demirel Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir

Süleyman Demirel İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (25,71) ile Ankara (35,29) ve Hacettepe (32,51) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalamalar arasında Süleyman Demirel Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Süleyman Demirel Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (267.425.00) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Süleyman Demirel Üniversitesi mezunlarının genel kültür testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir

Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için iktisat testinden elde ettiği ortalama net (5,26) ile Ankara (7,81) ve Hacettepe (7,93) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin iktisat testinden elde ettiği ortalamalar arasında Süleyman Demirel Üniversitesi aleyhine anlamlı fark

bulunmaktadır. Süleyman Demirel Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (267.425.00) dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ankara ve Hacettepe Üniversitesi mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha fazla olduğu görülmektedir.

Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için işletme testinden elde ettiği ortalama net (7,39) ile Ankara (18,34) ve Hacettepe (16,11) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin işletme testinden elde ettiği ortalamalar arasında Süleyman Demirel Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Süleyman Demirel Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının işletme testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının işletme testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için maliye testinden elde ettiği ortalama net (10,95) ile Ankara (19,45), Gazi (16,24) ve Hacettepe (16,88) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalamalar arasında Süleyman Demirel Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Süleyman Demirel Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara, Gazi ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (267.425.00) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Süleyman Demirel Üniversitesi mezunlarının maliye testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir

Tablo 96) Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	(I)Üniversite	(J)Üniversiteler	Ortalamalar Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Genel Yetenek	Uludağ Üniversitesi	Anadolu Üniversitesi	5,12	1,16	0,00
		Ankara Üniversitesi	-9,90	1,16	0,00
		Cumhuriyet Üniversitesi	4,56	1,16	0,00
		Hacettepe Üniversitesi	-9,01	1,16	0,00
		İnönü Üniversitesi	4,61	1,16	0,00
		İstanbul Üniversitesi	-5,19	1,16	0,00
		Marmara Üniversitesi	-4,97	1,16	0,00
Genel Kültür	Uludağ Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-8,48	1,60	0,00
İktisat	Uludağ Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	-9,09	1,97	0,00
		Ankara Üniversitesi	-6,67	0,98	0,00
Maliye	Uludağ Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	-4,10	0,98	0,00

Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel yetenek testinden elde ettiği ortalama net (38,31) ile Anadolu (33,18), Cumhuriyet (33,74) ve İnönü (33,69) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Uludağ Üniversitesi lehine; Ankara (48,21), Hacettepe (47,32), İstanbul (43,50) ve Marmara (43,28) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel yetenek testinden elde ettiği ortalamalar arasında Uludağ Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Uludağ Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel yetenek testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının genel yetenek testi ortalaması dikkate alındığında Anadolu, Cumhuriyet ve İnönü Üniversiteleri mezunlarından daha başarılı olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra

Ankara, Hacettepe, İstanbul ve Marmara Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (691.812.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az, Hacettepe Üniversitesi dört yıllık fakülte bütçesinde ise fazla olduğu görülmektedir. Ancak bütçesi Hacettepe üniversitesine göre fazla olmasına rağmen genel yetenek testi ortalaması Hacettepe Üniversitesine göre daha azdır. Bununla birlikte Ankara Üniversitesine göre de Uludağ Üniversitesi mezunlarının genel yetenek testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir

Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için genel kültür testinden elde ettiği ortalama net (26,81) ile Ankara (35,29) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin genel kültür testinden elde ettiği ortalamalar arasında Uludağ Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Uludağ Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının genel kültür testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının genel kültür testi ortalaması dikkate alındığında Ankara Üniversitesi mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (691.812.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Uludağ Üniversitesi mezunlarının genel kültür testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir

Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için iktisat testinden elde ettiği ortalama net (5,71) ile Ankara (7,81) Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin iktisat testinden elde ettiği ortalamalar arasında Uludağ Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Uludağ Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının iktisat testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi mezunlarının iktisat testi ortalaması dikkate alındığında Ankara Üniversitesi mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler mezunları için kullanılmış olan dört yıllık fakülte bütçesi ortalaması (691.812.50) dikkate alındığında Ankara Üniversitesi dört yıllık ortalama fakülte bütçesinden daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Uludağ Üniversitesi mezunlarının iktisat testi ortalamasının daha az olduğu görülmektedir

Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için işletme testinden elde ettiği ortalama net (9,24) ile belirtilen hiçbir üniversite arasında anlamlı fark görülmemektedir.

Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin dört yıl için maliye testinden elde ettiği ortalama net (12,77) ile Ankara (19,45) ve Hacettepe (16,88) Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin maliye testinden elde ettiği ortalamalar arasında Uludağ Üniversitesi aleyhine anlamlı fark bulunmaktadır. Uludağ Üniversitesi ile diğer üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakülteleri mezunlarının maliye testi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının maliye testi ortalaması dikkate alındığında Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri mezunlarından daha başarısız olduğu söylenebilir.

D) ÜNİVERSİTELERİN FAKÜLTELERİNİN REGRESYON ANALİZ DEĞERLENDİRMELERİ

Tablo 97) Fakülte Bütçelerinin Korelasyon Tablosu

		Fakülte Bütçesi	Genel Yetenek	Genel Kültür	Eğitim Bilimleri	İktisat	İşletme	Maliye
Fakülte Bütçesi	Pearson Korelasyonu	1	,253(**)	,438(**)	-,173(*)	,337(**)	,304(**)	,675(**)
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,012	,000	,001	,000
	N	321	317	317	210	107	107	107
Genel Yetenek	Pearson Korelasyonu	,253(**)	1	-,004	-,206(**)	,650(**)	,569(**)	,862(**)
	Sig. (2-tailed)	,000		,950	,003	,000	,000	,000
	N	317	317	317	210	107	107	107
Genel Kültür	Pearson Korelasyonu	,438(**)	-,004	1	,129	,333(**)	,179	,799(**)
	Sig. (2-tailed)	,000	,950		,062	,000	,066	,000
	N	317	317	317	210	107	107	107
Eğitim Bilimleri	Pearson Korelasyonu	-,173(*)	-,206(**)	,129	1	.(a)	.(a)	.(a)
	Sig. (2-tailed)	,012	,003	,062		.	.	.
	N	210	210	210	210	0	0	0
İktisat	Pearson Korelasyonu	,337(**)	,650(**)	,333(**)	.(a)	1	,761(**)	,609(**)
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	.		,000	,000
	N	107	107	107	0	107	107	107
İşletme	Pearson Korelasyonu	,304(**)	,569(**)	,179	.(a)	,761(**)	1	,439(**)
	Sig. (2-tailed)	,001	,000	,066	.	,000		,000
	N	107	107	107	0	107	107	107
Maliye	Pearson Korelasyonu	,675(**)	,862(**)	,799(**)	.(a)	,609(**)	,439(**)	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	.	,000	,000	
	N	107	107	107	0	107	107	107

** 0.01 düzeyinde çift yönlü ilişki anlamlı

* 0.05 düzeyinde çift yönlü ilişki anlamlı

(a) hesaplanamadı.

Başarı puanları ile fakülte bütçesi arasında kurulan istatistiksel modelin ve fakülte bütçesinde meydana gelecek bir birimlik değişikliğin başarı üzerinde ne kadar değişime sebep olduğunu belirleyebilmek için regresyon analizi yapılmıştır.

Dikkate alınan üniversite bütçeleri ile genel yetenek, genel kültür, eğitim bilimleri, iktisat, işletme ve maliye başarıları arasındaki ilişkiye bakılmış olup bunlar sırasıyla % 25.3 (p<0,01), % 43.8 (p<0,01), % 17.3 (p<0,01), % 33.7 (p<0,01), % 30.4 (p<0,01), % 67.5 (p<0,01) olarak hesaplanmıştır.

Bu değerlere göre Fakülte bütçesi ile başarı arasında doğru orantılı ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir. Fakültelerin kullanmış oldukları bütçeler ile başarıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Alınan yada kullanılan bütçe arttıkça öğrencilerin test başarılarının da arttığı söylenebilir.

Tablo 98) Fakülte Bütçesinin Genel Yetenek Testi Başarısına Etkisi

Model Özeti

Model	R	R Kare	Uyarlanmış R Kare	Standart hesaplama hatası
1	,253(a)	,064	,061	3,81284

a: Belirteçler : (Sabit), Fakülte Bütçesi

Başarı puanları ile fakülte bütçesi arasında kurulan istatistiksel modelin ve Fakülte bütçesinde meydana gelecek bir birimlik değişikliğin başarı üzerinde ne kadar değişime sebep olduğunu belirleyebilmek için regresyon analizi yapılmış olup buna göre fakülte bütçenin tek başına genel yetenek başarısındaki değişimin % 6.4' nü açıkladığı tespit edilmiştir. Kullanılan bütçe ile genel yetenek testi başarısı arasındaki anlamlı fark diğer test türlerine göre en az etkisi olan test olarak dikkati çekmektedir.

Tablo 99) Genel Yetenek Testi Model Varyans Analizi

Model		Kareler toplamı	Df	Ortalama kare	F	Sig.
1	Regresyon	313,181	1	313,181	21,543	,000(a)
	Artan	4579,399	315	14,538		
	Toplam	4892,580	316			

a: Belirteçler : (Sabit), Fakülte Bütçesi

b: Bağımlı Değişken: Genel Yetenek

Modelin geçerli olup olmadığının belirlenebilmesi için varyans analizi yapılmış modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p=0,000). Kurulan genel yetenek testi başarısına fakülte bütçesinin etkisi var mıdır? modelinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 100) Genel Yetenek Testi Katsayı Anlamlılığı

Model		Standart olmayan katsayılar		Standartlaştırılmış katsayılar	t	Sig.
		B	Standart Hata	Beta		
1	Sabit	36,592	,294	,253	124,600	,000
	Fakülte Bütçesi	1,56E-006	,000		4,641	,000

a Bağımlı Değişken : Genel Yetenek

Kurulan modelde yer alan katsayıların anlamlılığı için “t” testinden yararlanılmış, hem sabit sayının hem de bağımsız değişkenin (fakülte bütçesi) modele katkısının anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p=0,000).

Tablo 101) Fakülte Bütçesinin Genel Kültür Testi Başarısına Etkisi

Model Özeti

Model	R	R Kare	Uyarlanmış R Kare	Standart hesaplama hatası
1	,438(a)	,192	,189	3,45585

a: Belirteç: (Sabit), Fakülte Bütçesi

Başarı puanları ile fakülte bütçesi arasında kurulan istatistiksel modelin ve Fakülte bütçesinde meydana gelecek bir birimlik değişikliğin başarı üzerinde ne kadar değişime sebep olduğunu belirleyebilmek için regresyon analizi yapılmış olup buna göre fakülte bütçenin tek başına genel kültür başarısındaki değişimin % 19.2’ nü açıkladığı tespit edilmiştir.

Tablo 102) Genel Kültür Testi Model Varyans Analizi

Model	Kareler toplamı	df	Ortalama kare	F	Sig.
1 Regresyon	892,661	1	892,661	74,744	,000(a)
Artan	3762,018	315	11,943		
Toplam	4654,679	316			

a Belirteç: (Sabit),Fakülte Bütçesi

b Bağımlı Değişken:genel kültür

Modelin geçerli olup olmadığının belirlenebilmesi için varyans analizi yapılmış modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p=0,000). Yani bağımsız değişken olarak fakülte bütçesinin genel kültür testi başarısına etkisinin olduğu söylenebilir.

Tablo 103) Genel Kültür Testi Katsayı Anlamlılığı

Model	Standart olmayan katsayılar		Standartlaştırılmış katsayılar		
	B	Standart Hata	Beta	t	Sig.
1 Sabit	28,116	,266		105,629	,000
Fakülte Bütçesi	2,63E-006	,000	,438	8,645	,000

a Bağımlı Değişken: Genel Kültür

Kurulan modelde yer alan katsayıların anlamlılığı için “t” testinden yararlanılmış, hem sabit sayının hem de bağımsız değişkenin (fakülte bütçesi) modele katkısının anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p=0,000).

Tablo 104) Fakülte Bütçesinin Eğitim Bilimleri Testi Başarısına Etkisi

Model	R	R Kare	Uyarlanmış R Kare	Standart hesaplama hatası
1	,173(a)	,030	,025	9,63072

a: Belirteç: (Sabit),Fakülte Bütçesi

Başarı puanları ile fakülte bütçesi arasında kurulan istatistiksel modelin ve Fakülte bütçesinde meydana gelecek bir birimlik değişikliğin başarı üzerinde ne kadar değişime sebep olduğunu belirleyebilmek için regresyon analizi yapılmış olup buna göre fakülte bütçenin tek başına eğitim bilimleri başarısındaki değişimin % 3’ünü açıkladığı tespit edilmiştir.

Tablo 105) Eğitim Bilimleri Testi Model Varyans Analizi

Model		Kareler toplamı	df	Ortalama kare	F	Sig.
1	Regresyon	594,001	1	594,001	6,404	,012(a)
	Artan	19292,149	208	92,751		
	Toplam	19886,150	209			

a: Belirteç: (Sabit),Fakülte Bütçesi

b: Bağımlı Değişken:Eğitim Bilimleri

Modelin geçerli olup olmadığının belirlenebilmesi için varyans analizi yapılmış modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p=0,000).

Tablo 106) Eğitim Bilimleri Testi Katsayı Anlamlılığı

Model		Standart olmayan katsayılar		Standartlaştırılmış katsayılar	t	Sig.
		B	Standart Hata	Beta		
1	Sabit	74,719	,931		80,232	,000
	Fakülte Bütçesi	-2,44E-006	,000	-,173	-2,531	,012

Kurulan modelde yer alan katsayıların anlamlılığı için “t” testinden yararlanılmış, hem sabit sayının hem de bağımsız değişkenin (fakülte bütçesi) modele katkısının anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p=0,000).

Tablo 107) Fakülte Bütçesinin İktisat Testi Başarısına Etkisi

Model	R	R Kare	Uyarlanmış R Kare	Standart hesaplama hatası
1	,337(a)	,114	,105	3,57805

a : Belirteç: (Sabit),Fakülte Bütçesi

Başarı puanları ile fakülte bütçesi arasında kurulan istatistiksel modelin ve Fakülte bütçesinde meydana gelecek bir birimlik değişikliğin başarı üzerinde ne kadar değişime sebep olduğunu belirleyebilmek için regresyon analizi yapılmış olup buna göre fakülte bütçenin tek başına iktisat testi başarısındaki değişimin % 11.4' ünü açıkladığı tespit edilmiştir.

Tablo 108) İktisat Testi Model Varyans Analizi

Model		Kareler toplamı	df	Ortalama kare	F	Sig.
1	Regresyon	172,278	1	172,278	13,457	,000
	Artan	1344,258	105	12,802		
	Toplam	1516,536	106			

a: Belirteç: (Sabit),Fakülte Bütçesi

b: Bağımlı Değişken:iktisat

Modelin geçerli olup olmadığının belirlenebilmesi için varyans analizi yapılmış modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p=0,000). İktisat testi başarısına bağımsız değişken olarak fakülte bütçesinin etkisi vardır denilebilir.

Tablo 109) İktisat Testi Katsayı Anlamlılığı

Model		Standart olmayan katsayılar		Standartlaştırılmış katsayılar	t	Sig.
		B	Standart Hata	Beta		
1	Sabit	8,276	,468		17,690	,000
	Fakülte Bütçesi	2,58E-006	,000	,337	3,668	,000

Kurulan modelde yer alan katsayıların anlamlılığı için “t” testinden yararlanılmış, hem sabit sayının hem de bağımsız değişkenin (fakülte bütçesi) modele katkısının anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p=0,000).

Tablo 110) Fakülte Bütçesinin İşletme Testi Başarısına Etkisi

Model	R	R Kare	Uyarlanmış R Kare	Standart hesaplama hatası
1	,304(a)	,093	,084	1,07079

a: Belirteç: (Sabit),Fakülte Bütçesi

Başarı puanları ile fakülte bütçesi arasında kurulan istatistiksel modelin ve Fakülte bütçesinde meydana gelecek bir birimlik değişikliğin başarı üzerinde ne kadar değişime sebep olduğunu belirleyebilmek için regresyon analizi yapılmış olup buna göre fakülte bütçenin tek başına İşletme testi başarısındaki değişimin % 9.3' ünü açıkladığı tespit edilmiştir.

Tablo 111) İşletme Testi Model Varyans Analizi

Model		Kareler toplamı	df	Ortalama kare	F	Sig.
1	Regresyon	12,303	1	12,303	10,730	,001
	Artan	120,391	105	1,147		
	Toplam	132,694	106			

a : Belirteç: (Sabit),Fakülte Bütçesi

b : Bağımlı Değişken:iktisat

Modelin geçerli olup olmadığının belirlenebilmesi için varyans analizi yapılmış modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p=0,000).

Tablo 112) İşletme Testi Katsayı Anlamlılığı

Model		Standart olmayan katsayılar		Standartlaştırılmış katsayılar	t	Sig.
		B	Standart Hata	Beta		
1	Sabit	5,824	,140		41,60	,000
	Fakülte Bütçesi	6,89E-007	,000	,304	1 3,276	,001

Kurulan modelde yer alan katsayıların anlamlılığı için "t" testinden yararlanılmış, hem sabit sayının hem de bağımsız değişkenin (fakülte bütçesi) modele katkısının anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p=0,000).

Tablo 113) Fakülte Bütçesinin Maliye Testi Başarısına Etkisi

Model	R	R Kare	Uyarlanmış R Kare	Standart hesaplama hatası
1	,675(a)	,456	,451	1,99387

a Belirteç: (Sabit),Fakülte Bütçesi

Başarı puanları ile fakülte bütçesi arasında kurulan istatistiksel modelin ve Fakülte bütçesinde meydana gelecek bir birimlik değişikliğin başarı üzerinde ne kadar değişime sebep olduğunu belirleyebilmek için regresyon analizi yapılmış olup buna göre fakülte bütçenin tek başına maliye testi başarısındaki değişimin % 45.6'sını açıkladığı tespit edilmiştir.

Tablo 114) Maliye Testi Model Varyans Analizi

Model		Kareler toplamı	df	Ortalama kare	F	Sig.
1	Regresyon	350,207	1	350,207	88,091	,000
	Artan	417,428	105	3,976		
	Toplam	767,635	106			

a : Belirteç: (Sabit),Fakülte Bütçesi

b : Bağımlı Değişken:Maliye

Modelin geçerli olup olmadığının belirlenebilmesi için varyans analizi yapılmış modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p=0,000).

Tablo 115) Maliye Testi Katsayı Anlamlılığı

Model		Standart olmayan katsayılar		Standartlaştırılmış katsayılar	
		B	Standart Hata	Beta	t sig.
1	Sabit	10,782	,261		41,359 ,000
	Fakülte Bütçesi	3,68E-006	,000	,675	9,386 ,000

Kurulan modelde yer alan katsayıların anlamlılığı için “t” testinden yararlanılmış, hem sabit sayının hem de bağımsız değişkenin (fakülte bütçesi) modele katkısının anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p=0,000).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, fakültelerde öğrenciler için kullanılan fakülte bütçesinin öğrenci başarısına etkisinin olup olmadığı araştırılmaktadır. Fakülte bütçesi öğrenci başarısında etkili bir faktör ise başarıyı etkileyen diğer faktörlere göre etkililik düzeyi nedir? Bu amaca cevap vermek için ülkemizde objektif bir sınav olarak görülen ve yapılan KPSS sınavı içerisinde genel kültür, genel yetenek, eğitim bilimleri, iktisat, işletme ve maliye testlerinin başarı puan ortalamaları ile kullandıkları fakülte bütçeleri kullanılmıştır.

Bu özel alanların her biri için,

- ❖ Kullanılan fakülte bütçesi genel kültür testi başarısında etkilidir,
- ❖ Kullanılan fakülte bütçesi genel yetenek testi başarısında etkilidir,
- ❖ Kullanılan fakülte bütçesi eğitim bilimleri testi başarısında etkilidir,
- ❖ Kullanılan fakülte bütçesi işletme testi başarısında etkilidir,
- ❖ Kullanılan fakülte bütçesi iktisat testi başarısında etkilidir,
- ❖ Kullanılan fakülte bütçesi maliye testi başarısında etkilidir şeklinde varsayımlar kurulmuştur.

Araştırma verileri, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemleriyle çözümlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın evrenini tüm devlet üniversiteleri oluşturmakta iken sonraları yirmi sekiz devlet üniversitesi örneklimi ile sınırlandırılmıştır. Sınırlandırma yapılmasında araştırmaya konu olan üniversitelerde aynı yıllarda aynı fakülte programlarının açık olmaması o fakülteye ait fakülte bütçe verilerinin bulunamaması, bulunanların da eksik olması gibi nedenler etkili olmuştur.

Verilerin çözümlenmesinde tek yönlü basit regresyon analizi ve çoklu varyans analizi karşılaştırma yöntemleri kullanılacağı için SPSS 13.1 paket programı kullanılmıştır. Özellikle araştırmanın amacı düşünüldüğünde kurulan modellerin geçerli olup olmadığının araştırılması için basit doğrusal regresyon analizi tercih edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular kullanılan fakülte bütçelerinin mezun öğrencilerin başarılarına kısmen de olsa etkili olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Ayrıca araştırma sadece fakülte bütçelerinin ya da öğrencilerin eğitim öğretimi için kullanılan paranın başarı için tek unsur olamayacağını sadece öğrenci başarısına etki eden faktörlerden biri olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle genel sonucu daha ayrıntılı bir şekilde ifade etmek için sonuçlar mezun öğrencilerin mezuniyet sonrası girmiş oldukları KPPS sınavı test türlerine fakülte bütçesinin etkisi adları altında değerlendirilmeye çalışılmıştır.

İncelemeye alınan üniversite bütçeleri ile genel yetenek, genel kültür, eğitim bilimleri, iktisat, işletme ve maliye başarıları arasındaki ilişki için varyans analizi yapılmıştır. Yapılan varyans analizi sonuçları genel yetenek için 0,25 , genel kültür için 0,43, eğitim bilimleri için 0,17 , iktisat için 0,33, işletme için 0,30 ve maliye için 0,67 olarak tespit edilmiştir.

Bu değerlere göre, fakülte bütçesi ile başarı arasında doğru orantılı ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir. Fakültelerin kullandıkları bütçeler ile öğrenci başarıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Alınan ya da kullanılan bütçe arttıkça öğrencilerin test başarılarının da arttığı söylenebilir.

Araştırma kapsamı içine alınan fakültelerin genel yetenek başarı puanları ile fakülte bütçesi arasında kurulan istatistiksel modelin ve fakülte bütçesinde meydana gelecek bir birimlik değişikliğin başarı üzerinde ne kadar değişime sebep olduğunu belirleyebilmek için regresyon analizi yapılmış olup buna göre fakülte bütçesinin tek başına genel yetenek başarısındaki değişimin % 6.4' nü açıkladığı tespit edilmiştir.

Kullanılan fakülte bütçesi genel yetenek testi başarısında etkilidir varsayımının geçerli olup olmadığının belirlenebilmesi için varyans analizi yapılmış modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p=0,000$). Bununla birlikte kurulan modelde yer alan katsayıların anlamlılığı için "t" testinden yararlanılmış, hem sabit sayının hem de bağımsız değişkenin (Fakülte bütçesi) modele katkısının anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p=0,000$).

Araştırma kapsamı içine alınan fakültelerin fakülte bütçeleriyle genel yetenek testinden elde edilen başarı puanları arasındaki doğrusal orantı dikkate alındığında, sadece fakülte bütçesinin başarı puanlarının elde edilmesinde çok fazla etkisinin olduğu söylenemez. genel yetenek testinin içeriği dikkate alındığında Matematik ve Türkçe testlerinin üniversite mezunları tarafından cevaplandırılmasında diğer testlere nazaran

kullanılan maliyetin çok etkisinin olmadığı da söylenebilecektir. Genel yetenek testi başarımın fakülte bütçesinden etkilenme oranı %6.4 dikkate alındığında elde edilen başarı puanlarına %94 den daha fazla oranda diğer faktörlerin etkisinin olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamı içine alınan fakültelerin genel kültür başarı puanları ile fakülte bütçesi arasında kurulan istatistiksel modelin ve fakülte bütçesinde meydana gelecek bir birimlik değişikliğin başarı üzerinde ne kadar değişime sebep olduğunu belirleyebilmek için regresyon analizi yapılmış olup buna göre kullanılan fakülte bütçelerinin tek başına genel kültür başarısındaki değişimin % 19.2' nü açıkladığı tespit edilmiştir.

“Kullanılan fakülte bütçesi genel kültür testi başarısında etkilidir.” şeklinde kurulan varsayımın geçerli olup olmadığı belirlenebilmesi için yine varyans analizi yapılmış modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p=0,000$). Yani bağımsız değişken olarak fakülte bütçesinin genel kültür testi başarısına etkisinin olduğu söylenebilir. Yukarıdaki modelde yer alan katsayıların anlamlılığı için “t” testinden yararlanılmış, hem sabit sayının hem de bağımsız değişkenin (fakülte bütçesi) modele katkısının anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p=0,000$).

Genel kültür testinin içeriği dikkate alındığında tarih ve coğrafya testlerinin yine üniversite mezunları tarafından cevaplandırılmasında diğer testlere nazaran kullanılan maliyetin çok etkisinin olmadığı da söylenebilecektir. Genel yetenek testi başarımın fakülte bütçesinden etkilenme oranı %19.2 dikkate alındığında, elde edilen başarı puanlarına %80 den daha fazla oranda diğer faktörlerin etkisinin olduğu söylenebilir.

Bu noktada dikkati çeken husus, araştırmaya konu olan üniversite mezunlarının genel sosyal dersler içerikli sorulardan elde ettikleri başarı oranlarının Matematik ve Türkçe sorularına göre daha çok maliyetten etkilendiği gerçeğidir.

Araştırma kapsamı içine alınan fakültelerin eğitim bilimleri başarı puanları ile fakülte bütçesi arasında kurulan istatistiksel modelin ve fakülte bütçesinde meydana gelecek bir birimlik değişikliğin başarı üzerinde ne kadar değişime sebep olduğunu belirleyebilmek için regresyon analizi yapılmış olup buna göre fakülte bütçenin tek başına eğitim bilimleri başarısındaki değişimin % 3'ünü açıkladığı tespit edilmiştir.

Eğitim Fakültelerinin kullanmış oldukları ortalama btcenin mezun öğrencilerin başarı ortalamalarına etkisi dikkate alındığında çok öneminin olmadığı söylenebilir. Bunun sebebi de eğitim fakültelerinde okutulan ortak ders programı ve öğrencilerin dershaneler gibi yaygın eğitim kurumlarından yararlanmaları olabilir.

“Kullanılan fakülte btcesi eğitim bilimleri testi başarisında etkilidir” varsayımının geçerli olup olmadığının belirlenebilmesi için varyans analizi yapılmış modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p=0,000$). Yukarıdaki kurulan varsayımda yer alan katsayıların anlamlılığı için “t” testinden yararlanılmış, hem sabit sayının hem de bağımsız değişkenin (fakülte btcesi) modele katkısının anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p=0,000$).

Araştırma kapsamı içine alınan iktisadi ve idari bilimler fakülteleri işletme testi başarı puanları ile fakülte btcesi arasında kurulan istatistiksel modelin ve fakülte btcesinde meydana gelecek bir birimlik değişikliğin başarı üzerinde ne kadar değişime sebep olduğunu belirleyebilmek için regresyon analizi yapılmış olup buna göre fakülte btcenin tek başına iktisat testi başarisındaki değişimin % 11.4’ n açıkladığı tespit edilmiştir.

Varsayımın geçerli olup olmadığının belirlenebilmesi için varyans analizi yapılmış modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p=0,000$). İşletme testi başarisına bağımsız değişken olarak fakülte btcesinin etkisi vardır denilebilir. Kurulan varsayımda yer alan katsayıların anlamlılığı için “t” testinden yararlanılmış, hem sabit sayının hem de bağımsız değişkenin (fakülte btcesi) modele katkısının anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p=0,000$).

Araştırma kapsamı içine alınan iktisadi ve idari bilimler fakülteleri iktisat testi başarı puanları ile fakülte btcesi arasında kurulan istatistiksel modelin ve fakülte btcesinde meydana gelecek bir birimlik değişikliğin başarı üzerinde ne kadar değişime sebep olduğunu belirleyebilmek için regresyon analizi yapılmış olup buna göre fakülte btcenin tek başına iktisat testi başarisındaki değişimin % 9.3’ n açıkladığı tespit edilmiştir.

“Kullanılan fakülte btcesi iktisat testi başarisında etkilidir.” varsayımının geçerli olup olmadığının belirlenebilmesi için varyans analizi yapılmış modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p=0,000$). Kurulan varsayımda yer alan katsayıların anlamlılığı için “t” testinden yararlanılmış, hem sabit sayının hem de

bağımsız değişkenin (fakülte bütçesi) modele katkısının anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p=0,000$).

Araştırma kapsamı içine alınan iktisadi ve idari bilimler fakülteleri maliye testi başarı puanları ile fakülte bütçesi arasında kurulan istatistiksel modelin ve fakülte bütçesinde meydana gelecek bir birimlik değişikliğin başarı üzerinde ne kadar değişime sebep olduğunu belirleyebilmek için regresyon analizi yapılmış olup buna göre fakülte bütçesinin tek başına maliye testi başarısındaki değişimin % 45.6'sını açıkladığı tespit edilmiştir.

“Kullanılan fakülte bütçesi maliye testi başarısında etkilidir.” varsayımının geçerli olup olmadığının belirlenebilmesi için varyans analizi yapılmış modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p=0,000$). Kurulan modelde yer alan katsayıların anlamlılığı için “t” testinden yararlanılmış, hem sabit sayının hem de bağımsız değişkenin (fakülte bütçesi) modele katkısının anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p=0,000$).

Genel olarak bakıldığında fakülte bütçesinin tek başına mezun öğrencilerin başarı ortalamalarına doğrudan etkisinin olduğunu söylemek mümkün değildir. Burada üniversitelerin kuruldukları şehirden, öğrenci başına düşen öğretim elemanı sayısı, üniversitenin bulunduğu şehrin iklimi, kütüphane verileri, kentsel doku, öğretim elemanı sayısı, eğitim öğretim yapılan binaların fiziksel durumları, öğrencilerin kampüslere ulaşım kolaylığı ve üniversitelerin bulunduğu şehirlerdeki sosyal yaşam olguları öğrenci başarısında etkili olabilecek faktörlerden bazılarıdır. Bu faktörlerinde her birinin tek tek araştırılması gerektiği ileri sürülebilir.

Araştırma sadece kurum başarısı ya da öğrenci başarısını kullanılan “bütçe” etkilemekte midir? sorusuna cevap aradığından öğrenci başarısını etkileyen diğer unsurlarla ilgili farklı araştırmalar yapılmalıdır. Bu araştırmanın da bu konuda yapılacak farklı araştırmalara ışık tutması umut edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akalın, G., 1980, Yükseköğretim Karma Malına Maliyet- Fayda Analizinin Uygulanması, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Akalın, G., 1981, Kamu Ekonomisi, Akçağ Yayınları, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi, Ankara.
- Akalın, G., 1997, Üniversite Harçları: Türkiye’de Yükseköğretim Hizmetinin Fiyatlandırılması, Amme İdaresi Dergisi, 30(3), s. 15-18.
- Akkutay, Ü., 2002, Milli Eğitimde Yabancı Uzman Raporları, Ümit Vakfı Yayınları, Ankara.
- Akyüz, Y., 1993, Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1993’e), 4. Baskı, Kolej Yayınları, İstanbul.
- Akyüz, Y., 2001, Türk Eğitim Tarihi, Genişletilmiş 8. Baskı, Alfa, İstanbul.
- Ata, H. A., 1998, Yükseköğretim Finansman Sorunu ve Yeniden Yapılanma, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya, (Yayınlanmamış).
- Atkinson, A. B., 1975, The Economics of Inequality, Clarendon Pres, Oxford.
- Başaran, İ. E., 1993, Türkiye Eğitim Sistemi, Gül Yayınevi, Ankara.
- Başaran, İ. E., 1993, Eğitim Yönetimi, Gül Yayınevi, Ankara.
- Beerkens, E., Higher Education in Austria, Country Report, Center for Higher Education Policy Studies, (27.08.2006).
- Benson, C. ve G. Psacharopoulos (Ed.) , 1987, Educational Financing, Economics of Education Research and Studies, s. 424.
- Blaug, M., 1983, Distributional Effects of Higher Educational Subsidies, Economics of Education Reviews 2(3), s. 121.
- Bowles, F., 1976, Yükseköğretime Giriş, Çev.: N. Sarı, Ankara.
- Çetinkaya, T., Yükseköğretimin Amacı, <http://www.fem.com.tr/haberler/goster/asp?yaziid=3325> (12,07.2006).
- Dimitrova, S., Education in Bulgaria, http://see-educoop.net/education_in/pdf/edu_in-bul-en1-t01.pdf (27.08.2006).
- Doğramacı, İ., 1996, Yükseköğretimin Gelişimi- Üniversite Yönetiminde Özerklik ve Demokrasi, Yeni Türkiye, (7), s. 341.
- Douglas, A. ve Ziderman, A., 1992, Financing Universities in Developing Countries, The World Bank, The Falmer Press.
- Duran, M., 1988, Yükseköğretim Harcamalarının Finansmanı ve Etkinliği, III. Türkiye Maliye Eğitimi Sempozyumu, Acar Matbaacılık, İstanbul, s. 122.

- Education at Glance, Average Duration of Tertiary Studies, www.oecd.org/edu/eag2005 (27.08.2006)
- Ekinci, E., 1999, Yükseköğretimin Finansmanına Öğrenci Katılımını Öngören Yaklaşımların Gerekçelerine İlişkin Öğrenci Görüşleri, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, (Yayınlanmamış).
- Erdem, A. R., 2004, Türkiye’de Yükseköğretim ve Değişimi, Bilim- Eğitim ve Düşünce Dergisi, 4(2), <http://www.universite-toplum.org/text.php3?id=190> (23.07.2006)
- Ergün, M., Atatürk Devri Türk Eğitim Tarihi, <http://www.egitim.aku.edu.tr/ata3.htm> (17.04.2006).
- Eurydice, Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2004/05, www.eurydice.org (27.08.2006).
- Fidan, N. ve Erden M., 1993, Eğitime Giriş, Meteksan, Ankara.
- Geiger, R. L., 1988, Public and Private Sectors in Higher Education: A Comparison of International Pattern, Higher Education, 17, s. 167- 168.
- Georgieva, P., 2002, Higher Education in Bulgaria, UNESCO.
- Gürüz, K. vd., 1994, Türkiye’de ve Dünyada Yükseköğretim, TÜSİAD, İstanbul.
- Güvenç, B., History of Turkish Education, <http://www.yok.gov.tr/webeng/histoedu/histtredu.html> (09.07.2006).
- Hesapçıoğlu, M., 1994, İnsan Kaynakları Yönetimi ve Ekonomisi, Beta Yayınları, İstanbul.
- Hansen, W. L. ve Weisbord B. A., 1969, The Distribution of the Cost and Benefits of Public Higher Education: The Case of California, Journal of Human Resources, 4(2), s. 176 - 191.
- Higher Education in Austria, Federal Ministry for Education, Science and Culture, http://www.bmbwk.gv.at/universitaeten/pm/pub1/Higher_Education_in_Aust6820.xml (27.08.2006).
- Higher Education Reform, Federal Ministry of Education and Research, <http://bmbf.de/en/655.php> (30.08.3006).
- Higher Education in Germany, Federal Ministry of Education and Research, <http://bmbf.de/en/892.php> (30.08.3006).
- İnan, N., 1988, Üniversite ve Yükseköğretim Kavramı Açısından Türkiye’deki Gelişmeler, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara.
- Kaiser, F., Higher Education in France, Center for Higher Education Policy Studies, <http://www.utwente.nl/cheps/documenten/france.pdf> (27.08.2006).
- Kaptan, S., 1986, Türkiye’de Yükseköğretim Reformu ve İnsan Gücü Potansiyeli,

Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.

Karacaoğlu, Ö. C. ve Çabuk, B., 2002, İngiltere ve Türkiye Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması, Milli Eğitim Bakanlığı Dergisi, sayı 155-156. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/karacaoğlu.htm> (21.06.2006)

Karataş, Ş., 1996, Bugünden Yarına Üniversiteler, Yeni Türkiye, 96 (7), s. 327.

Kılıç, R., 1999, Türkiye’de Yükseköğretimin Finansmanı, Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF Dergisi, s. 59.

Korkut, H., 1984, Türk Üniversiteleri ve Üniversite Araştırmaları, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara.

Meray, S., 1971, Üniversite Kavramları ve Modelleri, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 26(1), s. 13.

OECD Factbook 2006: Economic, Environmental and Social Statistics, <http://stats.oecd.org/WBOS/ViewHTML.aspx?QueryName=182&QueryType=View&Lang=en> (27.08.2006).

OECD, Thematic Review of the First Years of Tertiary Education, Country Note: United Kingdom, <http://www.oecd.org/dataoecd/0/5/1916564.pdf> (27.08.2006).

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 1997, 1997- ÖSYS Yükseköğretim Programlarının Merkezi Yerleştirmedeki En Küçük ve En Büyük Puanları: ÖSS Puanlarının Dağılımları (Yıgınsal), ÖSYM Yayınları, Ankara.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 1998, 1998- ÖSYS Yükseköğretim Programlarının Merkezi Yerleştirmedeki En Küçük ve En Büyük Puanları: ÖSS Puanlarının Dağılımları (Yıgınsal), ÖSYM Yayınları, Ankara.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 2000, 2000- ÖSYS Yükseköğretim Programlarının Merkezi Yerleştirmedeki En Küçük ve En Büyük Puanları: ÖSS Puanlarının Dağılımları (Yıgınsal), ÖSYM Yayınları, Ankara.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 2001, 2001- ÖSYS Yükseköğretim Programlarının Merkezi Yerleştirmedeki En Küçük ve En Büyük Puanları: ÖSS Puanlarının Dağılımları (Yıgınsal), ÖSYM Yayınları, Ankara.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 2001, Yükseköğretim Programlarına Göre Kamu Personel Seçme Sınavı Sonuçları Lisans Mezunları (2001- KPSS Temmuz Dönemi), ÖSYM Yayınları, Ankara.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 2002, Yükseköğretim Programlarına Göre Kamu Personel Seçme Sınavı Sonuçları Lisans Mezunları (2002- KPSS Temmuz Dönemi), ÖSYM Yayınları, Ankara.

- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 2004, Yükseköğretim Programlarına Göre Kamu Personel Seçme Sınavı Sonuçları Lisans Mezunları (2004- KPSS Temmuz Dönemi), ÖSYM Yayınları, Ankara.
- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 2005, Yükseköğretim Programlarına Göre Kamu Personel Seçme Sınavı Sonuçları, ÖSYM Yayınları, Ankara.
- Öztaş, İ., Üniversitelerin Yeni Öğretim Döneminde Eğitim Modelleri Sorgulanmalıdır, <http://www.netyorum.com/sayi/162/20050406-08> (22.02.2006).
- Psacharopoulos, G. ve Woodhall M., 1985a, Education for Development, The World Bank.
- Psacharopoulos, G. ve Woodhall M., 1985b, Education for Development: An Analysis of Investment Choices, World Bank Press, 1986, Washington.
- Resmi Gazete, 2547 Sayılı Yükseköğretim Teşkilat Kanunu, 16.11.1981 gün ve 17506 sayılı, <http://www.ajanstuba.com.tr> (14.07.2006)
- Resmi Gazete, 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu, 12.06.1937 gün ve 3629 sayılı, <http://www.ajanstuba.com.tr> (20.04.2006).
- Sarı, R., Yükseköğretim Sistemimiz ve Üniversitelerimiz-1, <http://www.ilkadimdergisi.com/148/kapak-rasitsari.htm> (29.06.2006).
- Serbest, F., 1997, Türk Yükseköğretiminde Finansman Politikaları (1984- 1994); Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, (yayınlanmamış).
- Schaferbarthold, D., 1999, The Financing and Cost of Studies in Germany, European Journal of Education, 34(1).
- T. C. Maliye Bakanlığı, 1996, 1997 Yılı Bütçe Gerekçesi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- T. C. Maliye Bakanlığı, 1997, 1998 Yılı Bütçe Gerekçesi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- T. C. Maliye Bakanlığı, 1998, 1999 Yılı Bütçe Gerekçesi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- T. C. Maliye Bakanlığı, 1999, 2000 Yılı Bütçe Gerekçesi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- T. C. Maliye Bakanlığı, 2000, 2001 Yılı Bütçe Gerekçesi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- T. C. Maliye Bakanlığı, 2001, 2002 Yılı Bütçe Gerekçesi, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- T. C. Maliye Bakanlığı, 2002, 2003 Yılı Bütçe Gerekçesi, Türk Tarih Kurumu

Basımevi, Ankara.

- Türkiye Diyanet Vakfı, 1996, Türkiye’de Eğitim Sistemi Alternatif Perspektif, Ankara.
- Tilak Jandhyala B. G., 1993, Financing Higher Education in India: Principles ,Practice and Policy Issues, Higher Education, (26), s. 43- 67.
- Tilak, J. B. G., 1997, The Dilemma of Reforms in Financing Higher Education in India, Higher Education Policy, 10(1), s. 13-14.
- Tural, N., 1995, Çeşitli Ülkelerde Yükseköğretimin Parasal Kaynakları, Eğitim Yönetimi, 1(2), s. 293.
- Tural, N. K., 2002, Eğitim Finansmanı, Anı Yayınları, Ankara.
- Türk Yükseköğretiminin Bugünkü Durumu, (2004), Ankara, Yükseköğretim Kurulu, <http://www.yok.gov.tr> (16.05.2006).
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, 1996, Bilim Teknoloji ve Üniversiteler, Ankara.
- Ülken, H. Z., 1969, Eğitim Krizinin Kökleri, Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(1-4), s. 9.
- Ünal, I., 1995, Yükseköğretimde Finansman Sorununun Nitelik ve İstihdam Sorunlarıyla Etkileşimi, Eğitim Yönetimi, 1(3), s. 308.
- Ünal, I., 1996, Eğitim ve Yetiştirme Ekonomisi, Epar Yayınları, Ankara.
- Vossensteyn, H., Student Financial Support, Center for Higher Education Policy Studies <http://www.utwente.nl/cheps/publications> (27.08.2006).
- Woodhall, M., 1987, Economics of Education a Review, Economics of Education Researchvand Studies, s. 413.
- Winkler, D. R., 1989, Decentralization in Education: An Economic Perspective, The World Bank, Policy, Planning and Research Working Paper, March, WPS 143, Washington.
- YÖK (Yükseköğretim Kurumu), 1996, Türk Yükseköğretim Sistemi, Ankara.
- Yükseköğretim Kanunu, <http://www.hukuki.net/kanun/2547.15.text.asp> (28.09.2006).
- http://www.alomaliye.com/bkk_2005_8985_yok_ucret.htm (28.08.2006)
- <http://www.bmbwk.gv.at/fremdsparchig/en/unit/English> (27.08.2006).
- <http://www.destatis.de/basis/d/biwiki/hochtab3.htm> (27.08.2006).
- http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna_en.html (27.08.2006).
- http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.html (27.08.2006).
- <http://www.egitimciyiz.com/modules/sections/index.php?op=viewarticle&artid=22> (22.02.2006).

<http://www.eurydice.org/Eurybase/Application/frameset.asp?country=BG&language=EN> (27.08.2006)

<http://www.eyturkgencligi.com/detay.asp?hid=1707> (22.06.2006).

<http://www.gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/> (27.08.2006).

http://www.harpak.tsk.mil.tr/sol_menu/SKA.htm (22.06.2006).

http://www.harpak.tsk.mil.tr/sol_menu/MGA.htm (27.06.2006).

http://www.harpak.tsk.mil.tr/sol_menu/KHA.htm (06.06.2006).

http://www.harpak.tsk.mil.tr/sol_menu/DHA.htm (22.06.2006).

http://www.harpak.tsk.mil.tr/sol_menu/HHA.htm (22.06.2006).

http://www.harpak.tsk.mil.tr/sol_menu/enstitu.htm (23.06.2006).

<http://www.kho.edu.tr/khobilgi/index1.htm> (23.06.2006).

http://meinen.mnii.gov.pl/meinen/index.jsp?place=Menu06&news_cat_id=313&layout=2 (27.08.2006).

<http://www.minocw.nl/english/publications/2004.html> (27.08.2006).

<http://www.ogm.gov.tr/APKBulten/Ayrinti.asp?BultenNo=3> (27.08.2006)

<http://www.pa.edu.tr/tr/baskanlik/index.php?sayfa=1> (22.06.2006).

<http://www.tdk.org.tr/tdksozluk/sozbul.asp?kelime=%FCniversite> (12.06.2006).

<http://www.unesco.org/iau/onlinedatabases/> (27.08.2006).

TÜRKİYEDE YÜKSEKÖĞRETİM FİNANSMAN POLİTİKALARI VE
KURUM BAŞARISINA ETKİSİ

Süleyman KARATAŞ

DOKTORA TEZİ

İşletme Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Hasan Hüseyin BAYRAKLI

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü

Afyonkarahisar

2006

DOKTORA TEZ ÖZETİ**YÜKSEKÖĞRETİM FİNANSMAN POLİTİKALARI VE KURUM BAŞARISINA ETKİSİ****Süleyman KARATAŞ****İşletme Anabilim Dalı****Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü****Ekim 2006****DANIŞMAN: Prof. Dr. Hasan Hüseyin BAYRAKLI**

Bu çalışmada, fakültelerin kullandıkları finansman ile fakültelerin mezun öğrencilerinin başarısı arasında doğrusal bir ilişki olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmaktadır. Buradan hareketle fakülte bazında kullanılan bütçeler ile öğrencilerin lisans eğitimi sonrasında girmiş oldukları KPSS sınav sonuçları dikkate alınarak; öğrencilerin sınav sonuçları ile fakülte başarısının karşılaştırmalı bir analizi yapılmaktadır.

Araştırmanın amacı dikkate alındığında üniversitelerin toplam kaynakları, öğrencilerin ÖSS sınavından aldıkları yerleştirme puanları ve KPSS sınavından aldıkları puanlar yayınlanmış veri olduklarından araştırma; nicel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizidir.

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde; SPSS (Statistical Packages For Social Sciences) 13.1 paket programı kullanılmıştır. Verilerin değerlendirmesinde ANOVA, t testi, frekans analizleri ve REGRESYON (lineer) analizleri yapılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, Yükseköğretim kavramı ve kurumsal çerçevesi, ülkemizde yükseköğretim kurumu ve türleri, yükseköğretimin amaç, görev ve işlevleri ve Türkiye’de yükseköğretimin tarihi gelişimi ele alınmıştır.

İkinci bölümde ise Türkiye’de yükseköğretim finansman politikaları ve yöntemleri, bazı Avrupa Birliği ülkelerinde yükseköğretimin finansmanı ve işleyişi,

Türkiye’de yükseköğretimin finansman yapısı, 1980 yılından 2005 yılına kadarki süreçte yükseköğretimin toplam bütçe içerisindeki payları ve yükseköğretim finansmanı ile ilgili kanunlar, kalkınma planlarındaki hükümler ve Milli Eğitim Şuralarındaki hedefler özetlenmeye çalışılmıştır.

Son bölümde ise fakülte bütçelerinin KPSS sınav sonuçlarına etkisi araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye’de yükseköğretim, yükseköğretimin finansmanı, finans politikaları, Kurum başarısı

ABSTRACT**HIGHER EDUCATION FINANCE POLICIES AND THEIR EFFECTS ON
INSTITUTIONAL SUCCESS****Süleyman KARATAŞ****Department of Management****Afyonkarahisar Kocatepe University, The Institute of Social Sciences****October 2006****Advisor: Prof. Dr. Hasan Hüseyin BAYRAKLI**

This dissertation aims at exploring the linear correlation between finance policies used by faculties and faculty success rates. From this point, the relation between individual budgets of the faculties and success rates of undergraduate students at KPSS (Civil Servants Selection Exam) have been taken into consideration and a comparative analysis has been made.

By taking into consideration the published data related to the total resources of universities, placement grades of students taken from ÖSS (Student Selection Exam) and KPSS grades, this study can be classified as descriptive from the quantitative research methods, and document analysis from the qualitative analysis methods. SPSS (Statistical Packages For Social Sciences)13.1 package program has been used for the decoding of the data. ANOVA, t test, frequency analysis and REGRESSION (linear) analysis have been used for the analysis of data.

In the first section of this dissertation, the concept of higher education and its institutional frames, higher education institutes in Turkey and its types, aims, responsibilities and functions and historical development of higher education in Turkey has been studied.

In the second section, higher education finance policies and methods in Turkey, financing and operating higher education in some European countries, financial

structure of higher education in Turkey, higher education allocations of the total budget from 1980 to 2005 and legal acts about financing higher education, decisions in the development plans ve National Education Advisory Board Assembly aims have summarized.

In the final section, gathered data is analyzed and it is seen that faculty budgets influence KPSS (Civil Servants Selection Exam) success.

Key words: Higher education in Turkey, financing higher education, finance policies, success of institutions

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ	İMZA
Prof. Dr. Hasan Hüseyin BAYRAKLI	.....
Prof. Dr. Kemalettin ÇONKAR	.....
Prof Dr. Mustafa ERGÜN	.....
Yrd. Doç. Dr. Mehmet ERKAN	.....
Yrd. Doç. Dr. Cemil YÜCEL	.....

Süleyman KARATAŞ'ın “Türkiye’de Yükseköğretim Finansman Politikaları Ve Kurum Başarısına Etkisi” Başlıklı Tezi ...../...../..... Tarihinde, Yukarıdaki Jüri Tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim Ve Sınav Yönetmeliğinin İlgili Maddeleri Uyarınca, İşletme Anabilim Dalında, Doktora Tezi Olarak Değerlendirilerek Kabul Edilmiştir.

Enstitü Müdürü
Prof. Dr. M. Ali ÖZDEMİR

ÖNSÖZ

Bu çalışmada öncelikle doktora programına başlayış gününden son anına kadar hep yanımda maddi ve manevi desteğini hissettiğim danışman hocam Prof. Dr. Hasan Hüseyin BAYRAKLI hocama saygı ve şükranlarımı sunmayı üzerime borç bilirim.

Bu çalışmanın hazırlık, veri toplama ve değerlendirme süreçlerinde desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Mustafa ERGÜN, Prof. Dr. Kemalettin ÇONKAR, Doç. Dr. İsmet DOĞAN, Yrd. Doç. Dr. Yüksel TERZİ ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet ERKAN hocalarıma teşekkür ederim.

Burada özellikle araştırmanın veri toplama sürecinde yardımlarını esirgemeyen sayın Ö.Yavuz KARAGÖZ, Hasan AKKOÇ, Ahmet TÜFEKÇİ, M.Abdullah KÜNDEYİ, İhsan CERAN, Eralp Ekrem GEÇE, Ahmet ŞEN, Erkan BERBER, Oğuzhan KALKAN'a teşekkür ederim.

Sabırlarından dolayı eşim Fikriye ve kızlarım Dilara ve Atike Ceyda'ya , ve emeklerinden dolayı aileme teşekkürü borç bilirim.

ÖZGEÇMİŞ

Süleyman KARATAŞ

İşletme Anabilim Dalı

Doktora

EĞİTİM

Yüksek Lisans: Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

İlköğretim Sınıf Öğretmenliği

Lisans: Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi – İslam Felsefesi

İŞ / İSTİHDAM

1999 AKÜ Uşak Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Araştırma Görevlisi

2001 AKÜ Teknik Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Araştırma Görevlisi

2002 AKÜ Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Görevlisi

MESLEKİ BİRLİK /DERNEK/ KURULUŞ ÜYELİKLERİ

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Öğretim Elemanları Derneği, 2001

KİŞİSEL BİLGİLER

Doğum Yeri Ve Yılı: Birecik- 02.02.1976 .

Cinsiyet : Erkek

Yabancı Dil: İngilizce

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iv
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	vi
ÖNSÖZ.....	vii
ÖZGEÇMİŞ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xxv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xxvi
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
YÜKSEKÖĞRETİM KAVRAMI VE KURUMSAL YAPISI	3
I. YÜKSEKÖĞRETİMİN TANIMI	3
II. YÜKSEK ÖĞRETİMİN KURUMSAL YAPISI	5
A) YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARI	5
B) YÜKSEK ÖĞRETİM ÜST KURULUŞLARI	6
1. Yükseköğretim Kurulu (YÖK).....	6
2. Yükseköğretim Denetleme Kurulu.....	10
3. Üniversitelerarası Kurul	11
III. TÜRKİYEDE YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMU TÜRLERİ	12
A) YÜKSEKÖĞRETİM KURUMU KAPSAMINDAKİ ÜNİVERSİTELER VE ORGANLARI	12
1. Üniversiteler	12
2. Üniversite Organları.....	13
a) Rektör	13
b) Senato.....	13
c) Üniversite Yönetim Kurulu.....	13
d) Fakülte	14
e) Enstitü	14
f) Yüksekokullar	15
g) Meslek Yüksek Okulları.....	15

h) Uygulama Araştırma Merkezleri	15
i) Bölüm.....	15
B) YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARI KAPSAMI DIŞINDAKİ	
KURUMLAR	15
1. Harp Okulları.....	15
2. Harp Akademileri	16
a) Silahlı Kuvvetler Akademisi.....	16
b) Milli Güvenlik Akademisi.....	17
c) Kara Harp Akademisi	18
d) Deniz Harp Akademisi.....	18
e) Hava Harp Akademisi.....	20
f) Stratejik Araştırmalar Enstitüsü.....	21
3. Polis Akademisi	21
IV. YÜKSEKÖĞRETİMİN AMAÇ VE GÖREVLERİ	22
V. YÜKSEK ÖĞRETİMİN İŞLEVLERİ.....	25
VI. TÜRKİYE’DE YÜKSEK ÖĞRETİMİN TARİHİ.....	27
A) TÜRK YÜKSEKÖĞRETİMİNDE KLASİK DÖNEM	28
B) TÜRK YÜKSEKÖĞRETİMİNDE KITA AVRUPASI MODELİ DÖNEMİ	29
1. Askerî Okullar Dönemi (1773–1839).....	29
2. Tanzimat Dönemi (1839–1876)	30
3. Mutlakıyet ve Meşrutiyet Dönemi (1878–1923)	31
4. Cumhuriyet Dönemi (1923–1981).....	33
C) TÜRK YÜKSEKÖĞRETİMİNDE ANGLO-SAKSON DÖNEMİ (1981–	
2006)	40
İKİNCİ BÖLÜM.....	45
TÜRKİYEDE YÜKSEK ÖĞRETİM FİNANSMAN POLİTİKALARI.....	45
I. YÜKSEKÖĞRETİMİN FİNANSMANI.....	45
II. YÜKSEK ÖĞRETİMDE FİNANSMAN YÖNTEMLERİ.....	47
A) BÜTÇE SİSTEMİNE DAYALI FİNANSMAN YAKLAŞIMI	49
B) ÖZEL FONLARLA FİNANSMAN YAKLAŞIMI.....	54
C) YÜKSEKÖĞRETİM FİNANSMANINDA ÇEŞİTLİLİK YAKLAŞIMI ...	58

III. BAZI AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE YÜKSEKÖĞRETİM	
FİNANSMAN SİSTEMLERİ	61
A) ALMANYA	64
1. Almanya Yüksek Öğretim Sisteminin Genel Görünümü	64
2. Bologna Süreci.....	65
3. Finansman Sistemi.....	66
4. Öğrenim Ücretleri.....	67
B) AVUSTURYA	67
1. Avusturya Yüksek Öğretim Sisteminin Genel Görünümü	67
2. Bologna Süreci.....	68
3. Finansman Sistemi.....	70
4. Öğrenim Ücretleri.....	70
C) İNGİLTERE	71
1. İngiltere Yüksek Öğretim Sisteminin Genel Görünümü	71
2. Bologna Süreci.....	72
3. Finansman Sistemi.....	73
4. Öğrenim Ücretleri.....	74
D) BULGARİSTAN	74
1. Bulgar Yüksek Öğretim Sisteminin Genel Görünümü	74
2. Bologna Süreci.....	75
3. Finansman Sistemi.....	75
4. Öğrenim Ücretleri.....	76
E) FRANSA	77
1. Fransız Yüksek Öğretim Sisteminin Genel Görünümü	77
2. Bologna Süreci.....	78
3. Finansman Sistemi.....	79
4. Öğretim Ücretleri.....	80
F) HOLLANDA	80
1. Hollanda Yüksek Öğretim Sisteminin Genel Görünümü	80
2. Bologna Süreci.....	81
3. Finansman Sistemi.....	81
4. Öğrenim Ücretleri.....	82

G) İSPANYA	83
1. İspanyol Yüksek Öğretim Sisteminin Genel Görünümü	83
2. Bologna Süreci.....	83
3. Finansman Sistemi.....	84
4. Öğrenim Ücretleri.....	84
H) POLONYA	85
1. Polonya Yüksek Öğretim Sisteminin Genel Görünümü	85
2. Bologna Süreci.....	85
3. Finansman Sistemi.....	86
4. Öğrenim Ücretleri.....	87
IV. TÜRKİYE’DE YÜKSEK ÖĞRETİMİN FİNANSMAN YAPISI	87
A) HAZİNE DEN SAĞLANAN YARDIM	88
B) DÖNER SERMAYEDEN ELDE EDİLEN GELİRLER	90
C) ÖĞRENCİ KATKI PAYLARI	93
D) DİĞER İŞLETMELERDEN ELDE EDİLEN GELİRLER	95
V. 1981–2005 YILLARI ARASINDA YÜKSEK ÖĞRETİMİN TOPLAM BÜTÇEDEKİ PAYLARI VE GSMH İÇİNDEKİ ORANLARI	98
VI. TÜRKİYE’DE YÜKSEK ÖĞRETİM FİNANSMAN POLİTİKALARI İLE İLGİLİ YASA VE YÖNETMELİKLER	103
A) İLGİLİ YASALARDA DOĞRUDAN YÜKSEK ÖĞRETİM FİNANSMANINA İLİŞKİN TEMEL HEDEFLER VE HÜKÜMLER	104
B) KALKINMA PLANLARINDA EĞİTİM FİNANSMANINA İLİŞKİN İLKE VE POLİTİKALAR	105
C) MİLLİ EĞİTİM ŞURALARINDA DOĞRUDAN YÜKSEK ÖĞRETİM FİNANSMANI İLE İLGİLİ KARARLAR/ ÖNERİLER	109
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	112
YÜKSEK ÖĞRETİM FİNANSMAN POLİTİKALARININ KURUM BAŞARISINA ETKİSİ	112
I. ARAŞTIRMANIN AMACI	112
II. EVREN VE ÖRNEKLEM	112
III. YÖNTEM	113
V. BULGULAR VE YORUMLANMASI	114

A) EĞİTİM FAKÜLTESİ MEZUNLARININ KPSS SINAV SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	116
B) FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ MEZUNLARININ KPSS SINAV SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	143
C) İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ MEZUNLARININ KPSS SINAV SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	171
D) ÜNİVERSİTELERİN FAKÜLTELERİNİN REGRESYON ANALİZ DEĞERLENDİRMELERİ	253
SONUÇ VE ÖNERİLER	260
KAYNAKÇA.....	265

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1) İlk Askerî Mühendislik Okulu'nun Kuruluşundaki Ders Programı.....	30
Tablo 2) Bazı OECD ülkelerindeki eğitim harcamaları.....	62
Tablo 3) Konsolide Bütçeden Üniversitelere Yapılan Hazine Yardımları	89
Tablo 4) Üniversitelerin döner sermaye gelirleri ve bu gelirlerin Üniversite gelirlerinin toplamı içerisindeki payları (1983-2005).....	91
Tablo 5) Son dört yılda öğrencilerden alınan katkı payının harcama kalemlerine oransal dağılımı.....	94
Tablo 6) Cari Hizmet Maliyetlerine Öğrenci Katkısı ve Toplam Gelirlere Oranı (1983-2005), Cari Fiyatlarla, milyon TL)	95
Tablo 7) Devlet Üniversitelerinin Gelir Kaynakları (Cari Fiyatlarla, milyon TL)	96
Tablo 8) 1981- 2005 Yılı Yükseköğretime Ayrılan Bütçe Ve GSMH İçindeki Oranları.....	99
Tablo 9) Üniversitelerin Eğitim Fakültelerinin Kullanmış Oldukları Dört Yıllık (1997- 2001) Ortalama Fakülte Bütçesi olarak en fazla bütçe kullanan üniversiteden en düşük bütçe kullanan fakülte sıralaması	115
Tablo 10) Eğitim Fakülteleri Mezunlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları	116
Tablo 11) AKÜ Uşak Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	116
Tablo 12) Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	117
Tablo 13) Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	119
Tablo 14) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin	

Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	120
Tablo 15) Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	120
Tablo 16) Balıkesir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	121
Tablo 17) Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	122
Tablo 18) Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	123
Tablo 19) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	124
Tablo 20) Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	125
Tablo 21) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	125
Tablo 22) Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin	

Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	126
Tablo 23) Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	127
Tablo 24) İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	129
Tablo 25) İstanbul Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	130
Tablo 26) Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	130
Tablo 27) Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	131
Tablo 28) Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	133
Tablo 29) Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	133
Tablo 30) Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer	

Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	134
Tablo 31) Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	135
Tablo 32) Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	136
Tablo 33) Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	137
Tablo 34) Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	138
Tablo 35) Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	139
Tablo 36) Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	140
Tablo 37) Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	140

Tablo 38) Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültelerinin Kullanmış Oldukları Dört Yıllık (1997–2001) Ortalama Fakülte Bütçesi olarak en fazla bütçe kullanan üniversiteden en düşük bütçe kullanan fakülte sıralaması	142
Tablo 39) Fen Edebiyat Fakülteleri Genel Anova Test Sonuçları	143
Tablo 40) Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	143
Tablo 41) Akdeniz Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	144
Tablo 42) Anadolu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	145
Tablo 43) Ankara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	146
Tablo 44) Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	147
Tablo 45) Balıkesir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	148
Tablo 46) Celal Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	149

Tablo 47) Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	150
Tablo 48) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	151
Tablo 49) Çukurova Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	151
Tablo 50) Dokuz Eylül Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	153
Tablo 51) Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	155
Tablo 52) Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	156
Tablo 53) Hacettepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	157
Tablo 54) İnönü Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	158

Tablo 55) İstanbul Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	158
Tablo 56) Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	159
Tablo 57) Kocaeli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	160
Tablo 58) Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	161
Tablo 59) Niğde Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	162
Tablo 60) Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	163
Tablo 61) Osmangazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	164
Tablo 62) Pamukkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması	165

Tablo 63) Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	165
Tablo 64) Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	166
Tablo 65) Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	167
Tablo 66) Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	168
Tablo 67) Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarıyla Aralarında Anlamlı Fark Çıkan Diğer Üniversitelerin Fen Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek Testi Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	169
Tablo 68) Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin Kullanmış Oldukları Dört Yıllık (1997-2001) Ortalama Fakülte Bütçesi olarak en fazla bütçe kullanan üniversiteden en düşük bütçe kullanan fakülte sıralaması.....	170
Tablo 69) İktisadi Ve İdari Bilimler Fakülteleri Genel Anova Test Sonuçları	171
Tablo 70) Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	172
Tablo 71) Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının	

	Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	175
Tablo 72)	Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	177
Tablo 73)	Ankara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	181
Tablo 74)	Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	187
Tablo 75)	Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	189
Tablo 76)	Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	192
Tablo 77)	Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	195
Tablo 78)	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	198
Tablo 79)	Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi	

Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	201
Tablo 80) Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	203
Tablo 81) Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	205
Tablo 82) Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	207
Tablo 83) Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	210
Tablo 84) İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	216
Tablo 85) İstanbul Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	219
Tablo 86) Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	222
Tablo 87) Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının	

Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	224
Tablo 88) Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	227
Tablo 89) Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	230
Tablo 90) Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	233
Tablo 91) Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	236
Tablo 92) Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	239
Tablo 93) Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	241
Tablo 94) Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	244
Tablo 95) Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi	

Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	247
Tablo 96) Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunlarının Genel Yetenek, Genel Kültür, İktisat, İşletme ve Maliye Testi Ortalamalarının Diğer Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Mezunlarının Ortalamalarıyla Karşılaştırılması	250
Tablo 97) Fakülte Bütçelerinin Korelasyon Tablosu	253
Tablo 98) Fakülte Bütçesinin Genel Yetenek Testi Başarısına Etkisi	254
Tablo 99) Genel Yetenek Testi Model Varyans Analizi	254
Tablo 100) Genel Yetenek Testi Katsayı Anlamlılığı	254
Tablo 101) Fakülte Bütçesinin Genel Kültür Testi Başarısına Etkisi	255
Tablo 102) Genel Kültür Testi Model Varyans Analizi	255
Tablo 103) Genel Kültür Testi Katsayı Anlamlılığı	255
Tablo 104) Fakülte Bütçesinin Eğitim Bilimleri Testi Başarısına Etkisi 256	
Tablo 105) Eğitim Bilimleri Testi Model Varyans Analizi	256
Tablo 106) Eğitim Bilimleri Testi Katsayı Anlamlılığı	256
Tablo 107) Fakülte Bütçesinin İktisat Testi Başarısına Etkisi	257
Tablo 108) İktisat Testi Model Varyans Analizi	257
Tablo 109) İktisat Testi Katsayı Anlamlılığı	257
Tablo 110) Fakülte Bütçesinin İşletme Testi Başarısına Etkisi	258
Tablo 111) İşletme Testi Model Varyans Analizi	258
Tablo 112) İşletme Testi Katsayı Anlamlılığı	258
Tablo 113) Fakülte Bütçesinin Maliye Testi Başarısına Etkisi	259
Tablo 114) Maliye Testi Model Varyans Analizi	259
Tablo 115) Maliye Testi Katsayı Anlamlılığı	259

ŞEKİLLER LİSTESİ**Sayfa**

Şekil 1 :Yükseköğretimde Kaynakların Kamu Kesimince Sağlanması Durumunda Elde Edilen Gelir Akışı.....	53
Şekil 2 : Kamu ve Özel Yükseköğretim Kurumlarının Parasal Kaynakları	57
Şekil 3 : Kamu Ve Özel Yükseköğretim Parasal Kaynakları Çeşitlenmesi Yaklaşımı..	60

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
C	: Cilt
Çev	: Çeviren
GSMH	: Gayri Safi Milli Hâsıla
EF	: Eğitim Fakültesi
FEF	: Fen Edebiyat Fakültesi
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
KDV	: Katma Değer Vergisi
KPSS	: Kamu Personeli Seçme Sınavı
MÖ	: Milattan Önce
ÖSS	: Öğrenci Seçme Sınavı
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
ÖSYS	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı
ÖYS	: Öğrenci Yerleştirme Sınavı
S	: Sayfa
SPSS	: Statistical Packages For Social Sciences
TC	:Türkiye Cumhuriyeti
TL	:Türk Lirası
YÖK	:Yüksek Öğretim Kurulu